TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ TUTANAK DERGİSİ

120'nci Birleşim
5 Ağustos 2026 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa
I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	**98**
II.- GELEN KÂĞITLAR	**101**
III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR	**109**
A) MİLLETVEKİLLERİNİN GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI	*109:113*
1.- Denizli Milletvekili Sema Silkin Ün'ün, Denizli'ye ilişkin gündem dışı konuşması	109:110
2.- Gümüşhane Milletvekili Musa Küçük'ün, suça sürüklenen çocuklara ilişkin gündem dışı konuşması	110:111
3.- Adıyaman Milletvekili Mustafa Alkayış'ın, 6 Şubat depreminden sonra Adıyaman'da yapılan ihya çalışmalarına ilişkin gündem dışı konuşması	112:113

Sayfa

IV.- AÇIKLAMALAR **113,127,155,159,164, 169,184,193,232**

1.- Erzurum Milletvekili Fatma Öncü'nün, Erzurum Büyükşehir Belediyesine ilişkin açıklaması 113

2.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın, orman yangınlarıyla mücadele anlayışına ilişkin açıklaması 113

3.- Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer'in, ANKAPARK'ın kısmen yeniden açılmasına ilişkin açıklaması 114

4.- Tekirdağ Milletvekili Nurten Yontar'ın, Millî Eğitim Bakanlığının bütçe harcamalarına ilişkin açıklaması 114

5.- Konya Milletvekili Barış Bektaş'ın, cezaevlerine ilişkin açıklaması 114

6.- Tekirdağ Milletvekili Cem Avşar'ın, Tekirdağ'ın turizm potansiyeline ilişkin açıklaması 114:115

7.- Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in, Albay Özlem Karapınar'ın "tuğgeneral" rütbesine terfi etmesine ilişkin açıklaması 115

8.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, Enfâl suresinin 61'inci ve 62'nci ayetlerine ilişkin açıklaması 115

9.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, orman yangınlarında yaşanan artışa ilişkin açıklaması 115

10.- Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'ın, "Kaçak Elektrik" filmine ilişkin açıklaması 116

11.- Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur'un, Hatay'da bazı konteyner kentlerde yaşayan depremzedelerin tahliye sürecine ilişkin açıklaması 116

12.- Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyiğit'in, iş cinayetinde hayatını kaybeden Vanlı gençlere ilişkin açıklaması 116

13.- Amasya Milletvekili Reşat Karagöz'ün, akaryakıt zamlarına ilişkin açıklaması 116:117

14.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, Uşak E Tipi Açık ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna ilişkin açıklaması 117

15.- Kocaeli Milletvekili Mühip Kanko'nun, İzmit Belediye Başkanı Fatma Kaplan Hürriyet hakkında yürütülen soruşturmaya ilişkin açıklaması 117

16.- Siirt Milletvekili Sabahat Erdoğan Sarıtaş'ın, tutuklu Abidin Kabişen hakkında hazırlanan idare ve gözlem kurulu kararına ilişkin açıklaması 117

17.- Gaziantep Milletvekili Melih Meriç'in, Sosyal Güvenlik Kurumunun yayınladığı son genelgeye ilişkin açıklaması 118

18.- Burdur Milletvekili İzzet Akbulut'un, Burdur'daki esnafların taleplerine ilişkin açıklaması 118

Sayfa

19.- Karabük Milletvekili Cevdet Akay'ın, yabancılara usulsüz şekilde Türk vatandaşlığı kazandırıldığı iddialarıyla yürütülen operasyona ilişkin açıklaması 118

20.- Bolu Milletvekili İsmail Akgül'ün, Bolu Belediyesine ilişkin açıklaması 118:119

21.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, Çukurova Bölgesel Havalimanı'na ilişkin açıklaması 119

22.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kamaç'ın, Ezidilerin 2014 yılında yaşadıklarına ilişkin açıklaması 119

23.- Mersin Milletvekili Perihan Koca'nın, Avrupa'dan Adana-Mersin bölgesine gönderilen plastik atıklara ilişkin açıklaması 119:120

24.- Adana Milletvekili Bilal Bilici'nin, Adana'daki hastanelerde yaşanan randevu çilesine ve Seyhan Devlet Hastanesinin eski binasındaki göğüs hastalıkları servisine ilişkin açıklaması 120

25.- İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin, barınaklara ve kayıp hayvanlara ilişkin açıklaması 120

26.- İstanbul Milletvekili Burak Akburak'ın, Sabiha Gökçen Havalimanı'na ilişkin açıklaması 120

27.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Kıbrıs gazilerine ilişkin açıklaması 121

28.- Gaziantep Milletvekili Hasan Öztürkmen'in, bakkal esnafına ilişkin açıklaması 121

29.- Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan'ın, emeklilere, asgari ücretlilere ve dar gelirlilere acilen iyileştirme yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması 121

30.- Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in, Araklı ilçesindeki katı atık bertaraf tesisine ilişkin açıklaması 121

31.- Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz'ın, Tarsus kazılarında çıkarılan eserlerin yeniden Tarsus'a kazandırılması gerektiğine ilişkin açıklaması 122

32.- Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun, Hozat'ta yaşananlara, çeteleşme ve yozlaşma faaliyetlerine ilişkin açıklaması 122

33.- Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya'nın, BTK'nin 2020 ve 2021 yılı kadın hakları ihlalleri raporlarının kaldırılmasını talep etmesine ilişkin açıklaması 122

34.- Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş'in, Giresun'a sözü verilen güney çevre yoluna ilişkin açıklaması 123

35.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, 5 hukuk hocasının hazırladığı 71 sayfalık manifestoya ilişkin açıklaması 123

Sayfa

36.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıla'nın, Mehmet Şimşek'in açıklamasına ilişkin açıklaması 123

37.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ormanlarda keçi yetiştiriciliğine ilişkin açıklaması 123

38.- Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın, Adıyaman Milletvekili Mustafa Alkayış'ın yaptığı gündem dışı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 124

39.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'ın, Şırnak'ın köylerine hizmet ulaştırmak için İl Genel Meclisi üyelerinin aldığı kararlara ilişkin açıklaması 124

40.- Ağrı Milletvekili Heval Bozdağ'ın, hasta tutsak İrfan Yılmaz'a ilişkin açıklaması 124

41.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, ekonomik krize ilişkin açıklaması 125

42.- Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın, yerinde dönüşüm modeline ilişkin açıklaması 125

43.- Mersin Milletvekili Gülcan Kış'ın, açıklanan üzüm alım fiyatına ilişkin açıklaması 125

44.- Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın, Şanlıurfa'daki şehirler arası otobüs terminaline ilişkin açıklaması 125:126

45.- Kocaeli Milletvekili Nail Çiler'in, Gebze Akse sapağında 29 Ekim 2025 tarihinde yaşanan faciaya ilişkin açıklaması 126

46.- Erzincan Milletvekili Mustafa Sarıgül'ün, Erzincanspor'a ilişkin açıklaması 126

47.- Yalova Milletvekili Tahsin Becan'ın, üretim krizine ilişkin açıklaması 126

48.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Enver Paşa'nın ölüm yıl dönümüne, Karadeniz'de Türk gemilerine yönelik saldırılara, Abhazya'ya, Manisa'nın problemlerine, EYT düzenlemesinde eksik yapılanlara ilişkin açıklaması 127:129

49.- Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, Adalet Bakanı Akın Gürlek'in açıklamasına, 22 Haziran 2023 tarihinde sunduğu soru önergesine ve önergeye verilen cevaba, pazartesi günü verdikleri kanun teklifine ilişkin açıklaması 129:131

50.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, "Türk ve Türkiye Yüzyılı" vizyonuna, Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'ne ilişkin açıklaması 131:132

51.- Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı'nın, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e "Başkomutanlık" ünvanının verilmesinin 105'inci yıl dönümüne, TÜİK'in açıkladığı enflasyon oranlarına, kamu emekçilerinin aylık gelirinde prime esas kazanca dâhil edilmeyen ödemelere ilişkin açıklaması 132:135

Sayfa

52.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, bugün Meclise sunulan kanun teklifine, cezaevlerindeki hak ihlallerine, plastik atık ithalatına, Türkiye'deki maden sahalarına, iklim krizine ilişkin açıklaması 135:137

53.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, 5 Ağustos 1921'de Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya "Başkomutanlık" yetkisinin verilmesine, Meclisin gündemine ve Türkiye'nin toplumsal sorunlarına, Meclisin itibarına ilişkin açıklaması 137:139

54.- Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu'nun, "terörsüz Türkiye" hedefine ve Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'ne, Yüksek Askerî Şûra kararlarına, sağlık alanındaki başarılara ilişkin açıklaması 139:140

55.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya'nın YENİ YOL grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 155

56.- Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, Kars Milletvekili İnan Akgün Alp'ın İYİ Parti grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 159:160

57.- Kars Milletvekili İnan Akgün Alp'ın, Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 160

58.- Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, İzmir Milletvekili Mahmut Atilla Kaya ile Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın İYİ Parti grup önerisi üzerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 164:166

59.- Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın, Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 166

60.- Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 167

61.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, daha Karma Komisyona gelmemiş fezlekelerle ilgili basında yapılan yayınlara ve birleşimi yöneten Başkan Vekili Tekin Bingöl'den taleplerine ilişkin açıklaması 169

62.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Millî Savunma Komisyonunda gazilerin ve şehit yakınlarının sorunlarıyla ilgili görüşmelerin yapıldığı esnada yaşananlara ilişkin açıklaması 184

63.- Aksaray Milletvekili Turan Yaldır'ın, Enver Paşa'nın şehadetinin 104'üncü yıl dönümüne ilişkin açıklaması 193

64.- Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in, Adalet Komisyonu Başkanı Cüneyt Yüksel'in 286 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde soru-cevap işlemi sırasında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 232:233

65.- Adalet Komisyonu Başkanı Cüneyt Yüksel'in, Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması 233:234

Sayfa

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI **127**

A) ÇEŞİTLİ İŞLER *127*

1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Adıyaman Kâhta'dan gelen gençlere "Hoş geldiniz." denilmesi 127

VI.- ÖNERİLER **141,151,155,161,167, 170,185**

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ *141:151,151:154, 155:159,161:164, 167:169,170:184, 185:190*

1.- AK PARTİ Grubunun, Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerine ilişkin önerisi 141:147

2.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkanı Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen tarafından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesinin "Yüksel Yalçınkaya/Türkiye" ve "Yasak/Türkiye" kararlarıyla ortaya konulan yapısal sorunların giderilmesi, bu kararların FETÖ yargılamalarındaki benzer nitelikteki kesinleşmiş ve derdest yargılamalarda ortaya çıkan uygulama farklılıklarının, yargılamanın yenilenmesi süreçlerinin etkinliğinin ve güvenliğini tesis edecek genel tedbir ihtiyacının değerlendirilmesi amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi 147:151,151:154,155

3.- İYİ Parti Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Antalya Milletvekili Uğur Poyraz ve Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez tarafından, "Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi" adıyla duyurulan teklifin Anayasa'ya, hukuk devleti ilkelerine, yasama usulüne ve terörle mücadele politikalarına etkileri ile şehit yakınları, gaziler, güvenlik güçleri ve toplum üzerindeki muhtemel sonuçlarının Genel Kurulda kapsamlı şekilde değerlendirilmesi amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi 156:159,161:164,167:169

4.- CHP Grubunun, Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel ve arkadaşları tarafından, fındık üretiminde kahverengi kokarca başta olmak üzere zararlılarla mücadelede yaşanan sorunlar, iklim değişikliğine bağlı don, kuraklık ve aşırı yağışların üretime etkileri, destekleme politikalarının yetersizliği, ürün borsalarının faaliyetleri, ihracat gelirlerinden üreticinin aldığı pay, TMO ve FİSKOBİRLİK'in sektörde üstlenmeleri gereken rol ile fındık piyasasında rekabeti, şeffaflığı ve üretici refahını güçlendirecek yapısal düzenlemelerin araştırılması amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi 170:178

Sayfa

5.- DEM PARTİ Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Muş Milletvekili Sezai Temelli ve Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit tarafından, Türkiye'deki Ezidilerin yaşadığı sorunların araştırılması amacıyla 4/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi 178:184

6.- Yeni Parti Grubunun, Muğla Milletvekili Süreyya Öneş Derici ve arkadaşları tarafından, ülkedeki orman yangınlarının nedenlerini, müdahale ve önleme süreçlerini tüm boyutlarıyla incelemek ve kalıcı çözümler geliştirmek amacıyla 31/7/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi 185:190

VII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI **151,170**

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Tekin Bingöl'ün, Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın YENİ YOL grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması 151

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Tekin Bingöl'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine, Grup Başkan Vekilleriyle yaptıkları değerlendirmeye ve Yeni Parti Genel Başkanı Özgür Özel hakkındaki fezlekelere ilişkin konuşması 170

VIII.- SEÇİMLER **191**

A) KOMİSYONLARDA AÇIK BULUNAN ÜYELİKLERE SEÇİM *191:192*

1.- Anayasa Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim 191

2.- Adalet Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim 191

3.- Anayasa Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim 191

4.- Avrupa Birliği Uyum Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim 191

5.- Dijital Mecralar Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim 191

6.- İçişleri Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim 191

7.- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim 191

8.- Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim 191

9.- Millî Savunma Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim 191

10.- Plan ve Bütçe Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim 191

Sayfa

11.- Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim 192

12.- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim 192

13.- Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim 192

14.- Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim 192

15.- Çevre Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim 192

16.- Güvenlik ve İstihbarat Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim 192

17.- Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim 192

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER **194,235**

A) KANUN TEKLİFLERİ *194:232,235*

1.- İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut ve Antalya Milletvekili Mustafa Köse ile 98 Milletvekilinin Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3771) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 286) 194:232,235

2.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti Arasında Kolluk İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3030) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 237) 235

X.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI **236**

1.- Samsun Milletvekili Murat Çan'ın, 2022 yılının Ekim ayından bu yana ülkemiz sınırları içinde düşen İHA ve SİHA sayısına ilişkin sorusu ve Millî Savunma Bakanı Yaşar Güler'in cevabı (7/46297) 236:238

2.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Artvin ilinden yaşanan göçü önlemek için yürütülen çalışmalara ilişkin sorusu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır'ın cevabı (7/46303) 239:242

3.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, Çin menşeli bir otomobil firmasının Türkiye'de üretim tesisi kurma taahhüdünü askıya almasına ilişkin sorusu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır'ın cevabı (7/46304) 243:246

Sayfa

4.- Burdur Milletvekili İzzet Akbulut'un, bankaların POS cihazlarından aldığı komisyon oranlarının düşürülmesine ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın cevabı (7/46309) 247:249

5.- Mersin Milletvekili Talat Dinçer'in, küçük esnaf ve işletmelerden talep edilen yüksek telif ücretlerine ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın cevabı (7/46311) 250:252

6.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, yoklama kaçağı olan veya bakaya kalan kişi sayısına ilişkin sorusu ve Millî Savunma Bakanı Yaşar Güler'in cevabı (7/46401) 253:254

7.- Manisa Milletvekili Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu'nun, Çin menşeli bir otomobil firmasına yatırım taahhüdü sebebiyle sağlanan ithalat ve vergi avantajlarının toplam parasal büyüklüğüne ilişkin sorusu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır'ın cevabı (7/46408) 255:258

8.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Diyarbakır'da faaliyet gösteren işletmelere sağlanan teşvik ve destek programlarına ilişkin sorusu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır'ın cevabı (7/46487) 259:262

9.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Foça Ayrımı-Seyrek-İzmir Ayrımı Yolu Projesi'nin akıbetine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu'nun cevabı (7/46815) 263:264

10.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Torbalı-Ödemiş-Kiraz Karayolu Projesi'nin akıbetine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu'nun cevabı (7/46816) 265:266

11.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, İzmir ilinde yapımına başlanmış olan Otoyol Kavşağı-Torbalı-Belevi Devlet Yolu Projesi'nin akıbetine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu'nun cevabı (7/46819) 267:268

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 15.04'te açılarak iki oturum yaptı.

Ankara Milletvekili Yüksel Arslan, Şereflikoçhisar'daki kamyoncu esnafının mağduriyetine,

Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş, Erzurum'un sorunlarına,

Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal, Şanlıurfa'nın sorunlarına,

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Şanlıurfalı vatandaşlar Genel Kurula takdim edildi.

Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Tekin Bingöl, Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın yaptığı gündem dışı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin bir açıklamada bulundu.

Uşak Milletvekili İsmail Güneş, Özgür Özel'in Yeni Partinin ilk grup toplantısındaki konuşmasına,

Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer, milletle, milletin değerleriyle kucaklaşamayanlara,

Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır, Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Tokat Milletvekili Kadim Durmaz, 200 liralık banknotun değerine,

Konya Milletvekili Barış Bektaş, Konya Sarayönü'nde planlanan açık ocak madenciliğine,

Kocaeli Milletvekili Sami Çakır, Recep Tayyip Erdoğan'ın şahsıyla ilgili değerlendirmelere,

Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar, ülkenin çözüm bekleyen mağduriyetlerine,

Amasya Milletvekili Reşat Karagöz, Amasya'daki bir maden işletmesine,

Aydın Milletvekili Evrim Karakoz, 30 Temmuzda Aydın ili Çine ilçesinde başlayan yangına,

Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur, ayağa kalkmaya çalışan Hatay'a,

Samsun Milletvekili Murat Çan, dün Novorossiysk açıklarında saldırıya uğrayan Ro-Ro gemisine,

Rize Milletvekili Tahsin Ocaklı, Karadeniz'e ve Yeni Partiye,

Mersin Milletvekili Ali Bozan, Çetin Dedeoğulları'nın adalet mücadelesine,

Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan, Ezidi soykırımına,

Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz, Tunceli'nin Hozat ilçesi Altınçevre köyünde deprem sonrası yapılan konutların kuralarına,

Çorum Milletvekili Mehmet Tahtasız, Çorum'da savunma sanayisi konusunda yapılacak yatırıma,

Gaziantep Milletvekili Melih Meriç, fıstık üreticisine,

Kırşehir Milletvekili Metin İlhan,

Kayseri Milletvekili Aşkın Genç,

Karabük Milletvekili Cevdet Akay;

Enflasyona,

Kocaeli Milletvekili Mühip Kanko, "temsil" adı altındaki harcamalara,

Sivas Milletvekili Rukiye Toy, İhramcızade İsmail Hakkı Toprak'ın vefat yıl dönümüne,

Adana Milletvekili Bilal Bilici, Adana'ya ve sormak istediği sorulara,

Siirt Milletvekili Sabahat Erdoğan Sarıtaş, ortak hafızanın mekânı olarak korunması gereken alanlara,

Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyiğit, cezaevindeki Tuncer Sağlam'a,

İstanbul Milletvekili Özgül Saki, vakıf üniversitelerinde işine son verilen akademisyenlere,

Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya, Diyarbakır'ın Silvan ilçesi Dağcılar Mahallesi'nde Silvan Barajı nedeniyle kamulaştırılan arazilere,

Bolu Milletvekili İsmail Akgül, Bolu'daki fahiş su fiyatlarına ve katı atık tesisinden yayılan ağır kokuya,

Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan, 22 Haziranda gözaltına alınan Özcan Aksu'ya,

Ordu Milletvekili Seyit Torun,

Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez;

Açıklanacak fındık taban fiyatına,

Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu, Meclisin tarihî bir adım attığına ve cezaevlerindeki beklentilere,

Bursa Milletvekili Hasan Öztürk, bugün Yeni Partiye katılan belediye başkanlarına ve meclis üyelerine,

Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin, bireysel silahlanmaya,

Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer, emeklilere ve yurttaşların kredi borçlarına,

Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan, gazilerin Ankara'daki eylemine,

Uşak Milletvekili Ali Karaoba, ÜniAR 2026 Öğrenci Dostu Şehirler Araştırması'na göre Uşak'a,

Van Milletvekili Zülküf Uçar, Kapıköy Sınır Kapısı'na,

Mersin Milletvekili Talat Dinçer, geçen hafta Mersin'in Aydıncık ilçesinde çıkan orman yangınına,

Erzincan Milletvekili Mustafa Sarıgül, Erzincan'ın isteğine,

Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ, Hiroşima'nın 81'inci yılına, İnebolu'ya İstiklal Madalyası verilmesine ve Manisa'nın Demirci ilçesine, orman yangınlarına, pestisitli gıdalara, tağşişli gıdalara, belediyelerle ilgili işlemlere ve verecekleri araştırma önergesine,

Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez, açıklanan enflasyon rakamlarına, enflasyonla ilgili vaatlere ve gıda enflasyonuna,

İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç, nöbetinin ilk gününe, cumhuriyete, sosyal devlete ve Cumhuriyet Halk Partisinin mücadelesine,

Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç, İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç'a, Enver Paşa'nın şehadetinin 104'üncü seneidevriyesine, çocukları suça sürükleyen sebeplere ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na,

Muş Milletvekili Sezai Temelli, Genel Kuruldaki oturma düzenine, İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç'a, cezaevlerindeki ölümlere, 2021 yılında Konya'da Dedeoğulları ailesinin yaşadığı olaya ve Konya Büyükşehir Belediye Başkanına, açıklanan enflasyon verilerine, uygulanan ekonomi programına,

Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır, iki ay önce kürsüde yaptığı konuşmaya, açıklanan enflasyon oranlarına, er gazilerin ve şehit ailelerinin eylemine, huzurevlerine başvuru sayısındaki artışa,

Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu, İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç ile Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'a, vefat eden Uzman Çavuş Ahmet Balaban'a, orman yangınlarıyla mücadeleye, İstanbul'da gerçekleştirilen TÜGVA Yaz Okulları Final Programı'na, millî muharip uçak KAAN'a ve ihracat rakamlarına,

İlişkin birer açıklamada bulundular.

Başkanlıkça;

İzmir Milletvekili Sevda Erdan Kılıç'ın Anayasa Komisyonu üyeliğinden; Mersin Milletvekili Gülcan Kış'ın ve Tekirdağ Milletvekili Cem Avşar'ın Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu üyeliklerinden; Ankara Milletvekili Deniz Demir'in ve Ankara Milletvekili Semra Dinçer'in Çevre Komisyonu üyeliklerinden; İstanbul Milletvekili Yüksel Mansur Kılınç'ın Dijital Mecralar Komisyonu üyeliğinden; Gaziantep Milletvekili Hasan Öztürkmen'in Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu üyeliğinden; İstanbul Milletvekili Erdoğan Toprak'ın İçişleri Komisyonu üyeliğinden; Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca'nın İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyeliğinden; Tekirdağ Milletvekili Cem Avşar'ın Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu üyeliğinden; Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı'nın ve İstanbul Milletvekili Gamze Akkuş İlgezdi'nin Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu üyeliklerinden; Bursa Milletvekili Orhan Sarıbal'ın Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu üyeliğinden istifalarına ilişkin yazısının 3/8/2026 tarihinde Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın Anayasa Komisyonu üyeliğinden istifasına ilişkin yazısının 4/8/2026 tarihinde,

Başkanlığa ulaştığına ilişkin bir duyuruda bulunuldu.

YENİ YOL Grubunun, 4/8/2026 tarihinde Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ ve 19 milletvekili tarafından, 31 Mart 2024 Mahallî İdareler Genel Seçimleri'nden sonra belediyelere yönelik yürütülen adli ve idari süreçlerin tüm boyutlarıyla araştırılması; tutuklama, görevden uzaklaştırma ve kayyum uygulamalarının hukuki dayanaklarının, denetim süreçlerinin, uygulamalardaki eşitlik ilkesinin ve yerel demokrasi üzerindeki etkilerinin incelenerek alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin Genel Kurulun 4 Ağustos 2026 Salı günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisinin yapılan görüşmelerinden sonra oylaması sırasında istem üzerine yapılan yoklamalarda toplantı yeter sayısı bulunamadı.

Yapılan yoklamalar sonucunda toplantı yeter sayısı bulunamadığından, 5 Ağustos 2026 Çarşamba günü saat 14.00'te toplanmak üzere 17.51'de birleşime son verildi.

Tekin BİNGÖL
Başkan Vekili

İshak ŞAN	*Adil BİÇER*
Adıyaman	Kütahya
Kâtip Üye	Kâtip Üye

II.- GELEN KÂĞITLAR No: 191

5.08.2026 Çarşamba

Milletvekili Teklifleri

1.- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş; Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Osmaniye Milletvekili Devlet Bahçeli; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Eş Genel Başkanları Adana Milletvekili Tulay Hatımoğulları Oruç ve Siirt Milletvekili Tuncer Bakırhan; Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanı Sivas Milletvekili Abdullah Güler ile Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Leyla Şahin Usta, Çankırı Milletvekili Muhammet Emin Akbaşoğlu, Gaziantep Milletvekili Abdulhamit Gül, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin ve Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu; Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekilleri Manisa Milletvekili Erkan Akçay ve Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç; Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grup Başkanvekilleri Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit ve Muş Milletvekili Sezai Temelli; Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanı Tekirdağ Milletvekili Faik Öztrak ile Grup Başkanvekilleri İzmir Milletvekilleri Rahmi Aşkın Türeli ve Sevda Erdan Kılıç ile 339 Milletvekilinin; Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi (2/3793) (Adalet Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi:5.08.2026)

2.- Yeni Parti Genel Başkanı Manisa Milletvekili Özgür Özel ve Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Murat Emir, İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın ve Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın; Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3794) (Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi:4.08.2026)

3.- Yeni Parti Genel Başkanı Manisa Milletvekili Özgür Özel ve Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Murat Emir, İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın ve Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın; Siyasi Etik Kanunu Teklifi (2/3795) (Avrupa Birliği Uyum ile Anayasa Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi:4.08.2026)

4.- YENİ YOL Partisi Grup Başkanvekili Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın; 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Kapsamında Mahalle Statüsüne Dönüştürülen Köylerin Tüzel Kişiliklerinin Yeniden İhdası Hakkında Kanun Teklifi (2/3796) (Plan ve Bütçe ile İçişleri Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi:4.08.2026)

5.- İYİ Parti Genel Başkanı İzmir Milletvekili Dursun Müsavat Dervişoğlu ile Grup Başkanvekilleri Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez ve Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın; Şehit Yakınları, Gaziler, Hâkim ve Savcılar ile Güvenlik Hizmetlerinde Görev Yapan Personelin Sosyal ve Ekonomik Haklarının Güçlendirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3797) (Adalet; Milli Savunma; Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler; İçişleri ile Plan ve Bütçe Komisyonlarına) (Başkanlığa geliş tarihi:5.08.2026)

Yazılı Soru Önergeleri

1.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, S-400 hava savunma sisteminin akıbetine ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Cevdet Yılmaz) yazılı soru önergesi (7/46963) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

2.- İstanbul Milletvekili Celal Fırat'ın, emekli aylıklarına yapılan zamma ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Cevdet Yılmaz) yazılı soru önergesi (7/46964) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

3.- Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun, 1937 yılında idam cezasına çarptırılan bazı kişilerle ilgili arşiv kayıtlarına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Cevdet Yılmaz) yazılı soru önergesi (7/46965) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

4.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Cumhurbaşkanı'nın 7 Temmuz 2026 tarihinde NATO Zirvesi kapsamında ABD Başkanı ile yaptığı görüşmeye ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Cevdet Yılmaz) yazılı soru önergesi (7/46966) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.07.2026)

5.- Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Ziraat Bankasının yayımladığı bir reklama ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Cevdet Yılmaz) yazılı soru önergesi (7/46967) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.07.2026)

6.- Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun, 1937 yılında idam cezasına çarptırılan bazı kişilerle ilgili arşiv kayıtlarına ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Cevdet Yılmaz) yazılı soru önergesi (7/46968) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.07.2026)

7.- Tekirdağ Milletvekili Cem Avşar'ın, OECD Rüşvetle Mücadele Çalışma Grubu tarafından yayımlanan bir rapora ilişkin Cumhurbaşkanı Yardımcısı'ndan (Cevdet Yılmaz) yazılı soru önergesi (7/46969) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

8.- Van Milletvekili Mahmut Dindar'ın, Bahçesaray Belediyesine atanan kayyımın uygulamalarıyla ilgili bazı iddialara ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46970) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

9.- İzmir Milletvekili Gökçe Gökçen'in, bir komedyen hakkında gösterisinde kullandığı ifadeler nedeniyle soruşturma açılmasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46971) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

10.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'ın, Tokat T Tipi Kapalı Cezaevinde bulunan bir mahkumun hak ihlaline maruz kaldığı iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46972) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

11.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, Erzincan'ın İliç ilçesinde yaşanan maden kazasıyla ilgili yürütülen yargılama sürecine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46973) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

12.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, 14 Haziran 2026 tarihinde Aydın'ın Kuşadası ilçesinde gerçekleştirilen bir yürüyüşe katılan bazı avukatlara soruşturma açılmasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46974) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

13.- Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Ankara'da düzenlenen NATO Zirvesi öncesinde gözaltına alınan ve tutuklanan kişilere ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46975) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.07.2026)

14.- Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın, 8 Mart 2025 tarihinde Hatay'daki bir işçi yatakhanesinde çıkan yangında iki işçinin hayatını kaybetmesi hakkında yürütülen yargılama sürecine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46976) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.07.2026)

15.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, Kırşehir'deki bir lisenin pansiyonunda yaşanan akran zorbalığı olayına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46977) (Başkanlığa geliş tarihi: 13.07.2026)

16.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, 14 Ekim 2014 tarihinde gerçekleşen bir cinayetle ilgili soruşturma sürecine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46978) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

17.- Tekirdağ Milletvekili Cem Avşar'ın, OECD Rüşvetle Mücadele Çalışma Grubu tarafından yayımlanan bir rapora ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46979) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

18.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Kastamonu E Tipi Kapalı Cezaevinde bulunan bir mahkumun kötü muameleye maruz kaldığı iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46980) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

19.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, Hakkari'de son yıllarda artış gösteren intihar ve şüpheli ölüm vakalarına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46981) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

20.- Mardin Milletvekili Kamuran Tanhan'ın, Antalya S Tipi Kapalı Cezaevinde yaşandığı iddia edilen hak ihlallerine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46982) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

21.- Muş Milletvekili Sümeyye Boz Çakı'nın, Elazığ 1 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinde bulunan bir mahkumun sağlık durumuna ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46983) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

22.- Muş Milletvekili Sümeyye Boz Çakı'nın, Bolu F Tipi Kapalı Cezaevinde bulunan iki mahkumun sağlık durumuna ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46984) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

23.- Muş Milletvekili Sümeyye Boz Çakı'nın, 15 Temmuz 2026 tarihinde İstanbul'da gözaltına alınan bir kişinin kötü muameleye maruz kaldığı iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46985) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

24.- İstanbul Milletvekili Cengiz Çiçek'in, OHAL KHK'ları ile ihraç edilen bazı kişiler tarafından 17 Temmuz 2026 tarihinde gerçekleştirilen protestoya yapılan kolluk müdahalesine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46986) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

25.- İstanbul Milletvekili Keziban Konukcu Kok'un, Marmara 2 Nolu L Tipi Cezaevinde bulunan ağır hasta bir mahkumun infaz erteleme ve denetimli serbestlikten yararlandırılmadığı iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46987) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

26.- Mersin Milletvekili Perihan Koca Doğan'ın, Elazığ 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinde bulunan bir mahkumun sağlık durumuna ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46988) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

27.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, Dumlu 1 ve 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevlerinde yaşandığı iddia edilen hak ihlallerine ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46989) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

28.- İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın, Şırnak'ın Cizre ilçesinde bir kişinin gözaltında kötü muameleye maruz kaldığı iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46990) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

29.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, İzmir 2 Nolu T Tipi Kapalı Cezaevinde bulunan bir mahkumun sağlık hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46991) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

30.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, Elazığ 2 Nolu Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinde bulunan bir mahkumun sağlık durumuna ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46992) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

31.- Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Van ilinde kaybolan bir üniversite öğrencisinin hayatını kaybetmesi üzerine yürütülen soruşturmaya ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46993) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

32.- İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin, bazı cezaevlerinde mahkumların gazete ve dergilere erişiminin engellendiği iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46994) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

33.- Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın, Mersin'de gözaltına alınan bir kişinin kötü muameleye maruz kaldığı iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46995) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

34.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, tüm illerde kurulması planlanan özel terör soruşturma bürolarına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46996) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

35.- Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun, Bakırköy Kadın Kapalı Cezaevinde bulunan bir tutuklunun hak ihlaline uğradığı iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46997) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

36.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, Van F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevinde bulunan bir mahkumun hak ihlaline maruz kaldığı iddiasına ilişkin Adalet Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46998) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

37.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, Hakkari'de son yıllarda artış gösteren intihar ve şüpheli ölüm vakalarına ilişkin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/46999) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.07.2026)

38.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, Hakkari'de son yıllarda artış gösteren intihar ve şüpheli ölüm vakalarına ilişkin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47000) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

39.- Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın, Mersin'deki bir çocuk evinde koruma altında bulunan çocuklara kötü muamelede bulunulduğu iddiasına ilişkin Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47001) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

40.- Tekirdağ Milletvekili Cem Avşar'ın, 21 Ocak 2025 tarihinde Bolu Kartalkaya'da bulunan bir otelde meydana gelen yangının soruşturma ve kovuşturma sürecine ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47002) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

41.- İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın, İzmir'in Kınık ilçesindeki mevsimlik tarım işçilerinin çalışma koşullarına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47003) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

42.- Mersin Milletvekili Perihan Koca Doğan'ın, İzmir Büyükşehir Belediyesi iştiraki olan bir şirkette çalışan işçilerin haksız şekilde işten çıkarıldığı iddiasına ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47004) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

43.- İstanbul Milletvekili Cengiz Çiçek'in, 2023-2025 yılları arasındaki meslek hastalığı verilerine ilişkin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47005) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

44.- Van Milletvekili Gülderen Varli'nin, Van'ın İpekyolu ilçesine bağlı Dereçalık Mahallesi'nde yapımına başlanan askeri personel lojmanlarına ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47006) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

45.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, Hakkari ilinde güvenlik gerekçesiyle sivil kullanıma kapalı tutulan kamusal alanlara ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47007) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

46.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Hevsel Bahçeleri'nin korunmasına ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47008) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

47.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Diyarbakır'ın Bağlar ilçesinde 6 Şubat 2023 tarihli depremlerden etkilenen bir binanın akıbetine ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47009) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

48.- İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın, ithal edilen atıkların çevresel etkilerine ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47010) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

49.- Van Milletvekili Zülküf Uçar'ın, Van'ın İpekyolu ilçesine bağlı Dereçalık Mahallesi'nde yapımına başlanan askeri personel lojmanlarına ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47011) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

50.- Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, çöp ithalatına ilişkin Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47012) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

51.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, S-400 hava savunma sisteminin akıbetine ilişkin Dışişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47013) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

52.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Yunanistan tarafından Batı Trakya Türk Azınlığı'na ait sekiz okulun kapatılmasına ilişkin Dışişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47014) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.07.2026)

53.- Tekirdağ Milletvekili Cem Avşar'ın, OECD Rüşvetle Mücadele Çalışma Grubu tarafından yayımlanan bir rapora ilişkin Dışişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47015) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

54.- Muş Milletvekili Sümeyye Boz Çakı'nın, Japonya'da gözaltındayken şüpheli şekilde hayatını kaybeden bir Türk vatandaşına ilişkin Dışişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47016) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

55.- Gaziantep Milletvekili Hasan Öztürkmen'in, Türkiye ve Irak arasında uluslararası tahkim yargılamasına konu olan bir hukuki uyuşmazlığa ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47017) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

56.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Diyarbakır'da yürütülen petrol arama ve üretim faaliyetleri kapsamında kamulaştırılan taşınmazlara ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47018) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

57.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Diyarbakır'ın Suriçi bölgesinde yaşanan elektrik kesintisi ve aydınlatma sorununa ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47019) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

58.- Van Milletvekili Zülküf Uçar'ın, Van'a yeni bir stadyum yapılması talebine ilişkin Gençlik ve Spor Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47020) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

59.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, Ankara'da düzenlenen NATO Zirvesi ile NATO Savunma Sanayii Forumu'na ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47021) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

60.- Gaziantep Milletvekili Melih Meriç'in, kamu bankalarının reklam ve ilan harcamalarına ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47022) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

61.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Diyarbakır'daki küçük esnaf ve KOBİ'lerin finansmana erişimde yaşadığı zorluklara ilişkin Hazine ve Maliye Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47023) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

62.- Van Milletvekili Mahmut Dindar'ın, Bahçesaray Belediyesine atanan kayyımın uygulamalarıyla ilgili bazı iddialara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47024) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

63.- İstanbul Milletvekili İskender Bayhan'ın, Ankara'da düzenlenen NATO Zirvesi öncesinde ve sonrasında gözaltına alınan kişilere ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47025) (Başkanlığa geliş tarihi: 14.07.2026)

64.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, 11 Temmuz 2026 tarihinde Akçakale Gümrük Kapısında bir kişinin usulsüz şekilde ülkeye girmeye çalıştığı olaya ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47026) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

65.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, bir derneğin kurucusu hakkında yürütülen soruşturmaya ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47027) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

66.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, Hakkari'de son yıllarda artış gösteren intihar ve şüpheli ölüm vakalarına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47028) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.07.2026)

67.- Van Milletvekili Gülderen Varli'nin, Van'ın İpekyolu ilçesine bağlı Dereçalık Mahallesi'nde yapımına başlanan askeri personel lojmanlarına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47029) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

68.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, Hakkari ilinde güvenlik gerekçesiyle sivil kullanıma kapalı tutulan kamusal alanlara ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47030) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

69.- Tekirdağ Milletvekili Cem Avşar'ın, OECD Rüşvetle Mücadele Çalışma Grubu tarafından yayımlanan bir rapora ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47031) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

70.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, Hakkari'de son yıllarda artış gösteren intihar ve şüpheli ölüm vakalarına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47032) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

71.- Bitlis Milletvekili Hüseyin Olan'ın, Bitlis'in Adilcevaz ilçesi kaymakamının yaptığı toplantılara bir siyasi parti yetkililerini çağırmadığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47033) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

72.- İstanbul Milletvekili Cengiz Çiçek'in, OHAL KHK'ları ile ihraç edilen bazı kişiler tarafından 17 Temmuz 2026 tarihinde gerçekleştirilen protestoya yapılan kolluk müdahalesine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47034) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

73.- Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun, Tunceli'de Hozat Kaymakamlığı tarafından kaldırılan bir yapıya ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47035) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

74.- Konya Milletvekili Ali Yüksel'in, çarşı ve mahalle bekçilerinin yetkilerine ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47036) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

75.- İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın, Şırnak'ın Cizre ilçesinde bir kişinin gözaltında kötü muameleye maruz kaldığı iddiasına ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47037) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

76.- Bingöl Milletvekili Ömer Faruk Hülakü'nün, Bingöl'ün Merkez ilçesine bağlı Gökçekanat köyünde yaşanan içme suyu sorununa ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47038) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

77.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'ın, Şırnak'ta faaliyet gösteren derneklere ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47039) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

78.- Hakkari Milletvekili Vezir Coşkun Parlak'ın, Hakkari ilinde olası afetlere karşı alınan önlemlere ilişkin İçişleri Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47040) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

79.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Hevsel Bahçeleri'nin korunmasına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47041) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

80.- Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyiğit'in, 11-19 Temmuz 2026 tarihleri arasında Van'da düzenlenen Kültür Yolu Festivali'ne ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47042) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

81.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, Hakkari'de bulunan tarihi Meydan Medresesi'ne ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47043) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

82.- Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, çöp ithalatının çevreye ve turizme etkilerine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47044) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

83.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'ın, Şırnak'ta faaliyet gösteren vakıflara ilişkin Kültür ve Turizm Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47045) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

84.- Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'ın, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde kullanılan biyometrik kimlik doğrulama sisteminin sebep olduğu mağduriyete ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47046) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

85.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, bir vakfın okullardaki faaliyetlerine ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47047) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

86.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, İstanbul'un Sarıyer ilçesindeki özel bir okulda çalışan trans bir öğretmenin ayrımcılığa uğradığı iddiasına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47048) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

87.- İzmir Milletvekili Yüksel Taşkın'ın, iş akdi feshedilen bir öğretim görevlisine ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47049) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.07.2026)

88.- Gaziantep Milletvekili Sevda Karaca Demir'in, Kırşehir'deki bir lisenin pansiyonunda yaşanan akran zorbalığı olayına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47050) (Başkanlığa geliş tarihi: 13.07.2026)

89.- Tekirdağ Milletvekili Nurten Yontar'ın, Bakanlık tarafından tarih müfredatında yapılan değişikliklere ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47051) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.07.2026)

90.- İstanbul Milletvekili Doğan Bekin'in, okullarda verilen sınav notlarının güvenilirliğini artırmak amacıyla yürütülen çalışmalara ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47052) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

91.- Mersin Milletvekili Perihan Koca Doğan'ın, bazı vakıf üniversiteleri tarafından işten çıkarılan akademisyenlere ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47053) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

92.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, engelli öğretmen atamalarına ilişkin Milli Eğitim Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47054) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

93.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, Hakkari ilinde güvenlik gerekçesiyle sivil kullanıma kapalı tutulan kamusal alanlara ilişkin Milli Savunma Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47055) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

94.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, Hakkari'de son yıllarda artış gösteren intihar ve şüpheli ölüm vakalarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47056) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.07.2026)

95.- Mardin Milletvekili Beritan Güneş Altın'ın, Kızıltepe Devlet Hastanesinde yaşanan altyapı sorununa ve usulsüzlük iddialarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47057) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

96.- Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in, Trabzon Şehir Hastanesi için yapılacak personel alımına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47058) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

97.- Hakkari Milletvekili Öznur Bartin'in, Hakkari'de son yıllarda artış gösteren intihar ve şüpheli ölüm vakalarına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47059) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

98.- Mersin Milletvekili Perihan Koca Doğan'ın, Ağrı'da kadın vücudunun bütünlüğünü bozan bir cerrahi operasyonun reklamını yapan bir doktora ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47060) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

99.- Ağrı Milletvekili Heval Bozdağ'ın, Ağrı'da kadın vücudunun bütünlüğünü bozan bir cerrahi operasyonun reklamını yapan bir doktora ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47061) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

100.- Muş Milletvekili Sümeyye Boz Çakı'nın, Ağrı'da kadın vücudunun bütünlüğünü bozan bir cerrahi operasyonun reklamını yapan bir doktora ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47062) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

101.- Erzurum Milletvekili Meral Danış Beştaş'ın, Divriği Sadık Özgür Devlet Hastanesinin uzman hekim ihtiyacına ilişkin Sağlık Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47063) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

102.- Tekirdağ Milletvekili Nurten Yontar'ın, Tekirdağ'ın Süleymanpaşa ilçesinde yaşanan dolu ve sel felaketinden etkilenen çiftçilerin mağduriyetinin giderilmesi talebine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47064) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.07.2026)

103.- Manisa Milletvekili Şenol Sunat'ın, gezgin arıcılık yapan üreticilerden arı konaklatma ekosistem hizmet bedeli tahsil edilmesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47065) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

104.- İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın, Hatay'da bulunan Reyhanlı Barajı'nda meydana gelen su sızıntısı sorununa ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47066) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

105.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Diyarbakır'ın Silvan ilçesinde buğday alımında TMO'nun analiz cihazından kaynaklanan mağduriyetlere ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47067) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

106.- Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, ithal edilen plastik atıkların işlendikten sonra Akdeniz'e deşarj edilmesine ilişkin Tarım ve Orman Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47068) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

107.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, 11 Temmuz 2026 tarihinde Akçakale Gümrük Kapısında bir kişinin usulsüz şekilde ülkeye girmeye çalıştığı olaya ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47069) (Başkanlığa geliş tarihi: 16.07.2026)

108.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, bir dijital alışveriş platformunda satılan bazı ürünlerin satıştan kaldırılmasına ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47070) (Başkanlığa geliş tarihi: 21.07.2026)

109.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, son 5 yılda Diyarbakır'da faaliyetini sonlandıran esnaf ve sanatkar işletmelerine ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47071) (Başkanlığa geliş tarihi: 22.07.2026)

110.- Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, ithal edilen plastik atıkların işlendikten sonra Akdeniz'e deşarj edilmesine ilişkin Ticaret Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47072) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

111.- Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu'nun, Diyarbakır'a yapılması planlanan raylı sistem projesinin akıbetine ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47073) (Başkanlığa geliş tarihi: 17.07.2026)

112.- Sivas Milletvekili Ulaş Karasu'nun, 24 Nisan 2025'ten bu yana milli güvenlik nedeniyle verilen erişimin engellenmesi kararlarına ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47074) (Başkanlığa geliş tarihi: 20.07.2026)

113.- İzmir Milletvekili İbrahim Akın'ın, karayolu ve demiryolu projeleri kapsamında yapılan harcamalara ilişkin Ulaştırma ve Altyapı Bakanı'ndan yazılı soru önergesi (7/47075) (Başkanlığa geliş tarihi: 23.07.2026)

5 Ağustos 2026 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.00

BAŞKAN: Başkan Vekili Tekin BİNGÖL

KÂTİP ÜYELER: Adil BİÇER (Kütahya), İshak ŞAN (Adıyaman)

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 120'nci Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Gündeme geçmeden önce 3 sayın milletvekiline gündem dışı söz vereceğim.

İlk söz talebi, Denizli hakkında Denizli Milletvekili Sema Silkin Ün'e aittir.

Sayın Ün, buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

(Başkanlık kürsüsü önünde toplanmalar)

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Başkanım, kürsüde konuşmacı varken bu böyle olmuyor! Kürsüdeki konuşmacıya saygıya davet ediyorum! Kürsüdeki konuşmacıya saygı gösterilmesini istiyorum!

BAŞKAN - Sayın Ün, buyurun.

III.- GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

A) MILLETVEKILLERININ GÜNDEM DIŞI KONUŞMALARI

1.- Denizli Milletvekili Sema Silkin Ün'ün, Denizli'ye ilişkin gündem dışı konuşması

SEMA SİLKİN ÜN (Denizli) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; dün gece sosyal medyada Adalet ve Kalkınma Partisinin 25'inci kuruluş yılı vesilesiyle hazırladığı bir reklam filmine rastladım. Öncelikle AK PARTİ grubunu ve bu partiye bu çatı altında emek vermiş herkesi 25'inci yıl vesilesiyle tebrik ediyorum.

Çeyrek asır arkadaşlar, bir insan için gençlik demek, bir devlet için göz açıp kapayıncaya kadar geçen bir zaman demek ama bir iktidar için mazeret üretme süresinin çoktan bittiği yer demek. Film güzel çekilmiş, yeşillikler içerisinde bir ceylan yavrusu var, arkasından ışıl ışıl geçen bir hızlı tren var, altında şu cümle yazıyor: "Bu rayların üzerinde AK PARTİ vizyonu var." Videoyu izlerken aklıma tek bir soru geldi, herhâlde o ceylanın nüfus kaydı Denizli'de değil dedim çünkü o ceylanın yirmi beş saniyelik karede gördüğü hızlı treni Denizlili yirmi beş yıldır göremedi. Demek ki ceylanın şansı Denizlili hemşehrilerimizden açıkmış. Şimdi diyeceksiniz ki: "Bir reklam filmi üzerinden mi siyaset yapacaksınız?" Elbette yapmayacağız ama bazen bir reklam filmi memleketin durumunu tek karede özetlemeye yeter de artar çünkü reklama bakıyorsunuz, tren gayet hızlı; proje aşamasına geçiyorsunuz, biraz yavaşlıyor; ihaleye bakıyorsunuz, iyice yavaşlıyor; sıra Denizli'ye gelince de durma noktasına geliyor.

Değerli milletvekilleri, geçtiğimiz günlerde Sanayi Odası Başkanımız çok ağır bir cümleyle bir gerçeği ifade etti, "Sanayisizleşme yeni gerçeğimiz." dedi. Peki, ilk 10'daki bir sanayi şehrinin oda başkanına neydi bu sözü söylettiren, neden böylesi güçlü bir şehir alarm veriyor? Çünkü rakamların arkasında gizlenen bir maliyet ve vizyon krizi var. Denizli, durmadan üreten, ihracat yapan, vergisini tıkır tıkır ödeyen bir şehir ama ürettiği malı hâlâ kamyon sırtında limanlara taşımak zorunda olan da bir şehir. Bugün Denizli'den İzmir Limanı'na giden sanayi yükünün ağırlığı kara yolunda. Bunun

şehre faturası ne? Her yıl yaklaşık 80 ila 100 milyon dolar civarında bir lojistik maliyet neredeyse. Yani Denizli sanayicisinin kazancı fabrikaya değil mazot deposuna gidiyor, sanayici yeni makineye yatıracağı parayı nakliyeye veriyor, istihdama ayıracağı kaynağı lastik faturasına ödüyor. Sonra da çıkıp "Biz bu küresel piyasada niye rekabet edemiyoruz?" diye dertleniyoruz.

Bakın, bu ekonomiyi sadece faiz değil liman yolundaki tır kuyruğu da yoruyor. Peki, turizme bakıyorsunuz, orada durum farklı mı? Uluslararası markamız Pamukkale'yi her yıl 2 milyon insan ziyaret ediyor ama ulaşım hatları beklentiye cevap veremediği için konaklamalı turizm şehrimizde genişleyemiyor, turist potansiyeli gelişemiyor. Aynı ölçekteki şehirlerde günde 3 katı fazla sefer koyan Türk Hava Yollarımız sıra Denizli'ye gelince tasarrufu hatırlıyor. Aynı ticaret hacmindeki başka şehirlerimizi limanlara ulaştırmada demir yoluyla entegre eden iktidar sıra Denizli'ye gelince üç yılda bir sil baştan fizibilite raporlarıyla sanayiciyi oyalıyor. Bu şehir size yirmi iki yıl kesintisiz destek verdi, karşılığı bu mu olmalıydı? Oysa hızlı tren bağlantımız olsa İzmir'den 1 saatte, İstanbul'dan birkaç saatte ulaşılabilen bir Denizli, sanayicisini de otelcisini de esnafını da ihya ederdi.

Gelelim işin maliyet kısmına. Denizli'yi ticarette İzmir'e, turizmde İstanbul'a bağlayacak iki hızlı tren projesi düşünelim. Bazı hesaplamalara göre bugünkü toplam yatırım tutarı yaklaşık 5-6 milyar dolar. İlk duyduğunuzda büyük bir para gibi gelebilir ama hazinenin resmî rakamlarını yan yana koyduğunuzda o para bir anda küçülüveriyor çünkü bu miktar hazinenin otuz beş, kırk günlük faiz ödemesine denk geliyor. Yani biz koskoca devlet olarak kırk günde faize ödeyeceğimiz bir parayla Denizli'nin kırk yıllık ulaşım çilesini kökten çözebilecek durumdayız aslında. İnsanın canını acıtan da tam olarak bu değerli milletvekilleri, para bulunamadığından değil tercih edilmediğinden o raylar Denizli'ye döşenmiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SEMA SİLKİN ÜN (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

SEMA SİLKİN ÜN (Devamla) - Vizyon yok diyeceğim ama çektiğiniz reklam filminizde var. Ben sadece o afişteki vizyonun artık bir gün Denizli Garı'na da uğramasını istiyorum çünkü gerçek vizyon ekrandan geçen tren fotoğrafı değildir; gerçek vizyon, sabah Denizli'den trene binen bir öğrencinin İzmir'deki amfisine, dersine yetişebilmesidir; gerçek vizyon, üreticinin, sanayicinin konteynerini tır dorsesine değil vagonlara yükleyebilmesidir; gerçek vizyon, Pamukkale'yi görmek isteyen turistin ulaşım alternatifsizliği nedeniyle ziyaretinden vazgeçmemesidir.

25'inci yılınız tekrar kutlu olsun. Dileğimiz, Denizli'nin 26'ncı yılda artık o treni kanlı canlı şehirde görmesidir çünkü bu millet reklam izlemekten yoruldu, icraat izlemek istiyor. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İkinci söz talebi, suça sürüklenen çocuklar hakkında Gümüşhane Milletvekili Musa Küçük'e aittir.

Buyurun Sayın Küçük. (MHP sıralarından alkışlar)

2.- Gümüşhane Milletvekili Musa Küçük'ün, suça sürüklenen çocuklara ilişkin gündem dışı konuşması

MUSA KÜÇÜK (Gümüşhane) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün gündem dışı söz aldığım konu yalnızca hukuk sistemimizi değil aile yapımızı, eğitim politikalarımızı, sosyal hizmet anlayışımızı ve geleceğimizi yakından ilgilendiren önemli bir meseledir; o da çocuklarımızın suça sürüklenmesinin önlenmesi ve suça sürüklenen çocuklarımızın yeniden topluma kazandırılmasıdır. Her çocuk güven içinde büyümeyi,

eğitim almayı, sağlıklı gelişmeyi, sevgi ve şefkat ortamında yetişmeyi ve geleceğe umutla bakmayı hak etmektedir. Çocuklarımızın sağlıklı bireyler olarak yetişmesi sadece ailelerin değil devletimizin, eğitim kurumlarımızın ve toplumumuzun ortak sorumluluğudur. Bu nedenle, çocukların suçla karşı karşıya kalmasını yalnızca adli bir mesele olarak değerlendirmek yeterli değildir; bu konu aile, eğitim, sosyal hizmet, sağlık, güvenlik ve yerel yönetimlerin eş güdüm içerisinde çalışmasını gerektiren çok boyutlu bir toplumsal meseledir. Anayasa'mızın 41'inci maddesi ailenin korunmasını ve çocuk haklarını güvence altına alırken devletimize, çocukları her türlü ihmal, istismar ve şiddete karşı koruma görevini vermektedir. Anayasa'nın 61'inci maddesi ise korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için gerekli tedbirlerin alınmasını anayasal bir yükümlülük olarak düzenlemektedir. Ülkemizin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme de çocuklarla ilgili her türlü uygulamada çocuğun üstün yararı ilkesini esas almaktadır. Bu anlayış doğrultusunda, çocuklarımızın fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini destekleyecek çalışmaların güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Değerli milletvekilleri, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, korunma ihtiyacı olan ve suça sürüklenen çocukların haklarını güvence altına alan önemli bir hukuki zemindir. Kanunda öngörülen koruyucu ve destekleyici tedbirlerin etkin şekilde uygulanması çocuklarımızın eğitimden kopmadan toplumsal hayata kazandırılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bunun yanında, kurumlar arasında koordinasyonun güçlendirilmesi, bilgi paylaşımının geliştirilmesi ve çocuk odaklı hizmetlerin etkinliğinin artırılması bu alandaki çalışmalara önemli katkılar sağlayacaktır. Çocukların suça sürüklenmesinde eğitimden uzaklaşma, aile içi sorunlar, bağımlılık, ihmal, istismar ve olumsuz çevre koşulları önemli risk faktörleri arasında yer almaktadır. Bu nedenle, risk altındaki çocukların erken dönemde tespit edilmesi, rehberlik hizmetlerinin güçlendirilmesi, okul-aile iş birliğinin geliştirilmesi ve sosyal hizmet mekanizmasının etkin şekilde işletilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca, çocuklarımızın spor, sanat, kültür ve bilim faaliyetlerine katılımının artırılması ile güvenli sosyal yaşam alanlarının yaygınlaştırılması onların öz güven sahibi bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayacaktır. Suça sürüklenen çocuklara yaklaşımda temel hedefimiz cezalandırmaktan ziyade rehabilitasyon, eğitim ve yeniden topluma kazandırma olmalıdır. Psikolojik destek hizmetlerinin, aile danışmanlığının ve bireysel gelişim programlarının yaygınlaştırılması çocuklarımızın yeniden topluma kazandırılmasına önemli katkı sunacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli'nin "Sağlam bir aile yapısını her zaman ön planda tutan Türkler tarih boyunca varlıklarını korumuşlar ve güçlü devletlere sahip olmuşlardır. Bu yüzden, Türk aile yapısının söz konusu tehditlere karşı korunması gerekmektedir." sözleri aile kurumunun ve çocuklarımızın gelecek açısından taşıdığı hayati önemi açıkça ortaya koymaktadır. Çocuklarımız geleceğimizin teminatı ve milletimizin en kıymetli hazinesidir. Onların güvenli, sağlıklı, eğitimli ve mutlu bireyler olarak yetişmesi hepimizin ortak sorumluluğudur. Çocuklarımız için atılacak her adım ülkemizin yarınlarına yapılmış en değerli yatırımdır.

Bu düşüncelerle, Suça Sürüklenen Çocuklara İlişkin Meclis Araştırması Komisyonu Başkanımız başta olmak üzere, Komisyon üyesi değerli milletvekili arkadaşlarımıza katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Bu süreçte görev yapan tüm kurum ve kuruluşlarımıza şükranlarımı sunuyor, yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Üçüncü söz talebi, 6 Şubat depreminden sonra Adıyaman'da yapılan ihya çalışmaları hakkında Adıyaman Milletvekili Mustafa Alkayış'a aittir.

Sayın Alkayış, buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

3.- Adıyaman Milletvekili Mustafa Alkayış'ın, 6 Şubat depreminden sonra Adıyaman'da yapılan ihya çalışmalarına ilişkin gündem dışı konuşması

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 6 Şubat depremleri ülkemizin yaşadığı en büyük afetlerden biri olarak hafızalarımıza kazınmıştır. Adıyaman ise bu büyük felaketten en ağır etkilenen illerimizin başında gelmektedir. Bugün bu kürsüden yaşanan acılardan devletimizin milletimizle omuz omuza vererek ortaya koyduğu büyük yeniden inşa seferberliğini anlatmak istiyorum.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde deprem bölgesinde cumhuriyet tarihinin en büyük yeniden inşa süreci yürütülmektedir. Bugün Adıyaman'da yükselen vinçler, devam eden şantiyeler ve teslim edilen konutlar güçlü devletimizin en somut göstergesidir.

Adıyaman'ımıza baktığımızda çok önemli bir tabloyla karşı karşıyayız. Bugün ilimizde 31.703 kentsel konut, 9.388 kırsal konut ve 3.263 iş yeri olmak üzere 44.354 bağımsız bölüm planlanmıştır. Yerinde dönüşüm çalışmalarıyla beraber vatandaşımıza 77.904 bağımsız bölüm teslim edilmiş, hizmetlerine, istifadelerine sunulmuştur. Depremin ilk günlerinde 59 konteyner kentte 125 bin yurttaşımıza barınma hizmeti verdik. İnşallah çok yakın bir süreçte bu geçici barınma hizmetini artık geride bırakacağız, vatandaşlarımız modern konutlarında kendi ailesiyle beraber yaşamını devam ettirecek.

Burada özellikle bir hususun altını çizmek istiyorum: Türkiye Yüzyılı'nın en büyük sosyal konut projelerinden olan 500 Bin Sosyal Konut Projesi'nin ilk kura çekimi ve ilk anahtar teslimi Adıyaman'da yapılmıştır. Bu, Adıyaman'ımıza verilen önemin, Adıyaman'ımızda devletimiz ile vatandaşımızın birlikteliğinin en somut, en güzide göstergelerinden biridir.

Şehrimizin en önemli vizyon projelerinden olan Adıyaman Meydan Projesi de modern mimarisi, estetik şehircilik anlayışı ve sosyal yaşam alanlarıyla şehrimizin hizmetine sunulmuştur. Şehrimizin çehresini değiştiren bu eser, yeni Adıyaman'ımızın en güçlü simgelerinden bir tanesidir ve şehrimize çok yakışmıştır.

Kıymetli milletvekilleri, biz sadece konut yapmıyoruz, aynı zamanda güven inşa ediyoruz. Biz umudu, geleceği planlıyoruz. Eğitim alanında, depremde 79 okulumuzu kaybetmemize rağmen bugün 106 yeni okulu eğitime kazandırmış durumdayız. Derslik sayımızı deprem öncesine göre 6.247'den 6.877'ye yükseltmiş durumdayız. Devam eden yatırımlarla birlikte toplam 140 sağlam okul ve 1.653 modern dersliği Adıyaman'ımıza inşallah ulaştırmış olacağız.

Adıyaman Üniversitemiz de depremden sonra çok kısa sürede toparlanmış, eğitim sürecine başlamıştır. Bu kapsamda, 17 bin metrekare kapalı alana sahip tıp fakültesi morfoloji ve amfi binası, 12.864 metrekare kapalı alana sahip diş hekimliği hastanesi ile 71 adet lojman çok yakın tarihte hizmete başlayacaktır. Böylece, Adıyaman Üniversitemiz, Türkiye vizyonuna yakışır şekilde daha güçlü olarak geleceğe, eğitime hazırlanmaktadır.

Sağlıkta, merkezde yeni aile sağlık merkezleri, 112 istasyonları, UMKE binası ve sağlık tesisleri hizmete başlamıştır. Adıyaman Devlet Hastanemiz çok yakın tarihte hasta hizmetine inşallah başlayacaktır. Altınşehir Devlet Hastanemiz yatırım programına alınmıştır. Kahta'da 50 yataklı ek hizmet binası ve Besni'de ek hizmet binamız, ilçelerimizde yeni aile sağlığı merkezleri ve ilk kez hizmet verecek olan diyaliz hizmetleriyle sağlık altyapımız deprem öncesine göre çok daha güçlü hâle gelmiştir.

Ulaştırma alanında; Adıyaman-Çelikhan yolu, Kahta-Adıyaman-Gölbaşı ve Pazarcık-Gölbaşı BSK asfalt çalışmaları, Besni-Gaziantep, Kahta-Cendere-Sincik ve Narince-Gerger yolları, Ballı Viyadüğü, Kâhta Çevre Yolu ve Nemrut heyelan ıslah çalışmaları eş zamanlı olarak devam etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

MUSTAFA ALKAYIŞ (Devamla) - Gençlik ve spor alanında şehrimizin yeni vizyon projesi olan 12.500 kişilik Adıyaman Şehir Stadı, olimpik ve yarı olimpik yüzme havuzları, gençlik merkezleri, engelsiz yaşam merkezleri ve spor salonlarıyla gençlerimize yakışır yeni tesisler, eserler kazandırıyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; buradan şunu özellikle belirtmek istiyorum: Bugün Adıyaman'da eskisinden daha fazla okul, eskisinden daha fazla öğretmen, eskisinden daha güçlü hastaneler, eskisinden daha güçlü konutlar, eskisinden daha estetik sokaklar, eskisinden daha modern yollar, inşallah, eskisinden daha güçlü bir şehir var.

Emeği geçen herkese, başta Cumhurbaşkanımız olmak üzere teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Çalışkan Belediye Başkanınız da var.

BAŞKAN - Sayın milletvekillerinin birer dakika söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz Sayın Öncü'ye ait.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Erzurum Milletvekili Fatma Öncü'nün, Erzurum Büyükşehir Belediyesine ilişkin açıklaması

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Erzurum Büyükşehir Belediyemiz için mesafe engel, mevsim mazeret değildir. Hizmet şehrimizin her noktasına eşit ve kesintisiz şekilde ulaştırılmaktadır. Tamamlanan yatırımlar kapsamında Tekman, Hınıs, Karaçoban ve Karayazı ilçelerimize 295 kilometre sıcak asfalt, 775 kilometre sathi kaplama, 1.400 kilometre stabilize yol, 527 kilometre yol onarımı ve 1.272 kilometre arazi ve yayla yolu kazandırılmıştır. Güney ilçelerimizde 25 milyar liralık yatırım tamamlanmış, 2 milyar liralık yatırım ise devam etmektedir. Ayrıca, 1.418 kilometre içme suyu, 939 kilometre kanalizasyon hattı, 68 içme suyu deposu, 248 gölet, 36 sulama tesisi ve 135 menfez yapılmıştır. Tekmen, Karaçoban ve Karayazı sahipsiz değildir. Güney ilçelerimizde eser ve hizmet siyasetimiz kararlılıkla devam etmektedir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Durmaz...

2.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın, orman yangınlarıyla mücadele anlayışına ilişkin açıklaması

KADİM DURMAZ (Tokat) - İklim değişti, yangınların hızı ve etkisi arttı. Yangın kapılara dayandı ancak mücadele anlayışı hâlâ değişmedi. Orman işçilerini uzun vardiyalarla, eksik personelle, yetersiz eğitimle ve koruyucu ekipmanla alevlerin arasına gönderiyoruz. Arazözlerde personel eksik, enerji nakil hatları denetimsiz, kuru otlar temizlenmiyor, yangın emniyet şeritlerine bakım yapılmıyor; kurumlar ise yangından önce değil yangın başladıktan sonra bir araya geliyor. Sadece Antalya'da Yangın Eğitim Merkezi var, o da yetersiz, Buca Eğitim Merkezi kapalı. Tarım ve Orman Bakanına soruyorum: Personel açığının kapatılması, işçilerin tam donanımla çalışması, iklim krizine uygun ortak mücadele sisteminin kurulması için daha kaç ormanın yanması, kaç orman emekçisini kaybetmemiz gerekiyor?

BAŞKAN - Sayın Özer...

3.- Konya Milletvekili Mustafa Hakan Özer'in, ANKAPARK'ın kısmen yeniden açılmasına ilişkin açıklaması

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Şehirlerimiz, siyasi inatlaşmaların değil milletimizin ortak değeridir. Sırf siyasi çıkarlar uğruna kaderine terk edilen, çürümeye bırakılan yatırımların hesabını kim verecek?

Geçtiğimiz günlerde ANKAPARK'ın kısmen de olsa yeniden açıldığı haberini aldım. Milyarlar harcanarak tamamlanmış bir projenin yeniden açılmasına sevinmek mi yoksa yıllarca atıl vaziyette çürütüldüğüne üzülmek mi lazım bilemiyorum. Madem açılabiliyordu neden yıllarca çürümeye terk edildi? Kaybedilen zamanın, fırsatların ve Ankara'nın marka değerinin sorumlusu kim? Ne yazık ki eser üretmek yerine üretileni değersizleştirmeyi marifet sayan bu anlayış mazeretleriyle şehirlerimize yıllar kaybettirdi. Bu ülkenin insanı laf değil hizmet, kavga değil eser, bahane değil icraat istiyor çünkü şehirler siyasi hesapların değil milletin emanetidir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Yontar...

4.- Tekirdağ Milletvekili Nurten Yontar'ın, Millî Eğitim Bakanlığının bütçe harcamalarına ilişkin açıklaması

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Sayın Başkan, Millî Eğitim Bakanlığının 2026 yılının ilk altı ayındaki bütçe harcamaları eğitimdeki önceliklerin ne yazık ki çocuklarımızın ihtiyaçlarına göre değil siyasi tercihlere göre belirlendiğini göstermektedir. İmam-hatip okulları ve mesleki teknik eğitim için 182 milyar lira harcanırken fen liseleri, sosyal bilimler liseleri ve Anadolu liselerini kapsayan genel ortaöğretime yalnızca 108 milyar lira ayrılmıştır. Üstelik eğitim bütçesinden 2,1 milyar lira da Maarif ve Yunus Emre Vakıflarına aktarılmıştır. Eğitim bütçesi vakıfların değil öğrencilerin, öğretmenlerin ve bilimsel, laik, nitelikli eğitimin bütçesi olmalıdır çünkü güçlü devlet vakıflara aktarılan bütçeyle değil iyi yetişmiş çocuklarla, özgür düşünen gençlerle ve bilim üreten okullarla kurulur.

BAŞKAN - Sayın Bektaş...

5.- Konya Milletvekili Barış Bektaş'ın, cezaevlerine ilişkin açıklaması

BARIŞ BEKTAŞ (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; cezaevleri, ıslah ve tedbir kurumlarından insan onurunun ayaklar altına alındığı mekânlara dönüşmüştür. Bilhassa yatak kapasitesinin üstünde mahkûmun bulunduğu cezaevlerinde fiziki şartların yetersizliği katlanılamaz bir hâl almıştır. Mahkûmlar nöbetleşe ya da yatakları birleştirerek uyuyabilmekte ve çoğunlukla yerde yatmaktadır. Üstelik birçok hükümlü ve tutuklu ailelerinden yüzlerce kilometre uzağa sevk edilmekte ve aileler için de çileli bir süreç başlamaktadır. Eşlerin, çocukların hayatındaki zorluklar yetmezmiş gibi ziyaret süreçlerini de uzun yolla konaklama gerektirir bir eziyete dönüştürmek vicdani değildir. Ülkemizin gelişmişlik düzeyi, devletin infaz rejimine emanet edilmiş bireylerin şartlarıyla doğru orantılıdır ve acilen bu şartların ülkemize yakışır hâle getirilmesi gereklidir.

Saygılarımla.

BAŞKAN - Sayın Avşar...

6.- Tekirdağ Milletvekili Cem Avşar'ın, Tekirdağ'ın turizm potansiyeline ilişkin açıklaması

CEM AVŞAR (Tekirdağ) - Sayın Başkan, Tekirdağ, Marmaraereğlisi'nden Şarköy'e uzanan, kıyı uzunluğu 133 kilometre olan bir turizm cennetidir. Şehrimiz kumsalları, koyları, plajları, doğa sporları, kamp ve karavan turizmine elverişli alanları, antik kentleri, tarihî eserleri, kültürü ve gastronomisiyle bölgenin en önemli turizm potansiyeline sahiptir; ayrıca, elverişli ulaşımıyla da fark yaratmaktadır. Ne eksik derseniz, tabii ki bu potansiyeli görecek bir iktidar. Her fırsatta bölgenin bir turizm destinasyon alanı olarak planlanmasını talep etmemize rağmen maalesef iktidar bir türlü harekete geçmedi. Sayın

Kültür ve Turizm Bakanına çağrımızdır: Tekirdağ'ımıza bir turizm destinasyon planı hazırlayalım ve şehrimizi bir turizm destinasyon alanı yapalım. Bu yüksek turizm potansiyelini ekonomik değere dönüştürelim, vatandaşımız buradan yararlansın, şehrimize değer katsın ve bölgemiz kalkınsın.

BAŞKAN - Sayın Güneş...

7.- Uşak Milletvekili İsmail Güneş'in, Albay Özlem Karapınar'ın "tuğgeneral" rütbesine terfi etmesine ilişkin açıklaması

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türk Silahlı Kuvvetlerimiz tarihine gurur verici bir başarı daha eklenmiştir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın tensipleriyle Uşak ilimiz Banaz ilçemizden hemşehrimiz Albay Özlem Karapınar'ın tuğgeneral rütbesine terfi ederek Türk Hava Kuvvetlerimizin ilk kadın paşası olması milletimiz adına büyük iftihar vesilesidir. Liyakatin ve fedakâr hizmetin karşılığı olan bu tarihî terfi, kadınlarımızın vatan savunmasının en üst kademelerinde başarıyla görev alabileceğinin en güçlü göstergelerinden biridir. AK PARTİ iktidarlarımızda kadınlarımız eğitimden kamu yönetimine kadar her alanda güçlü bir şekilde temsil edilmiş, Özlem Karapınar'ın bu başarısı da bunun en anlamlı örneklerinden biri olmuştur. Uşak'ımızın ve Banaz'ımızın gururu Tuğgeneral Özlem Karapınar'ı gönülden tebrik ediyorum, yeni görevinde üstün başarılar diliyorum. Yüksek Askerî Şûra kararlarının Türk Silahlı Kuvvetlerimize ve milletimize hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Yaz...

8.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait Yaz'ın, Enfâl suresinin 61'inci ve 62'nci ayetlerine ilişkin açıklaması

MEHMET SAİT YAZ (Diyarbakır) - Enfâl suresi 61-62: "Eğer onlar barışa yanaşırlarsa sen de ona yanaş ve Allah'a tevekkül et çünkü O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir. Eğer seni aldatmak isterlerse bilmiş ol ki sana yetecek olan Allah'tır. O, seni bizzat kendi yardımıyla ve müminlerle destekleyen ve onların kalplerini uzlaştırandır. Şayet yeryüzündeki her şeyi fidye olarak verseydin yine onların kalplerini uzlaştıramazdın fakat Allah onların arasını uzlaştırdı. Şüphesiz O, mutlak güç sahibi ve hikmet ve hüküm sahibidir." Evet, memleketimizde özellikle son bir yıldır oluşturulan barış ve kardeşlik çabaları, bin yıllık kardeşliğimizi pekiştirecek ve hayırlara vesile olacaktır.

Bu konuda katkısı olan herkese teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Çakır...

9.- Kocaeli Milletvekili Sami Çakır'ın, orman yangınlarında yaşanan artışa ilişkin açıklaması

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) - Sayın Başkan, yaz aylarında etkisini artıran yüksek sıcaklık, düşük nem ve kuvvetli rüzgâr orman yangını riskini artırmaktadır. Son yıllarda dünyada ve ülkemizde orman yangınlarında yaşanan artış son derece kritik eşiğe taşınmış bulunuyor. Küresel iklim değişikliğinin tutuşturucu özelliği bu sıkıntılı sürecin tetikleyicisi olmaya devam edecek. Bize düşen, elbette her türlü koruyucu tedbirleri alarak personel, malzeme, alet edevat hazırlığını tamamlamış olmanın yanında, insan dahlinin sıfırlanması noktasında gayret etmek, yeşil vatanın sahiplenilmesi adına hassasiyetin zirveye taşınmasına katkı sağlamak olmalıdır. Son iki haftada çıkan yangınlarda yeşilin kara küle, karanlığa dönmemesi adına canla başla çalışan tüm Orman teşkilatına, itfaiye çalışanlarına, yangınlarla mücadelede destek veren Emniyet ve Jandarma teşkilatına, mülki ve idari personele, gönüllü seferber olan her bir insanımıza teşekkür ediyor, Genel Kurulu ve milletimizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Şenyaşar...

10.- Şanlıurfa Milletvekili Ferit Şenyaşar'ın, "Kaçak Elektrik" filmine ilişkin açıklaması

FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Urfa'da çiftçinin elektrikle bitmeyen mücadelesi şimdi beyaz perdeye taşınıyor. Avukat Robin Baran Bazer'in yazıp yönettiği "Kaçak Elektrik" filmi haksız yere kaçak elektrik cezası yazılan çiftçinin karanlıkla ve susuzlukla vermiş olduğu mücadeleyi konu alıyor. Aslında bu hikâye sadece Urfa'nın ya da bölgenin değil elektriği özelleştirmenin ne kadar tehlikeli olduğunu, tarıma ne denli zarar verdiğini, keyfî cezaların halkı mağdur ettiği milyonlarca insanın ortak hikâyesidir. Bu yapımda emeği geçen herkesi kutluyor, filmin ulusal ve uluslararası festivallerde başarı kazanmasını diliyorum. Temennimiz odur ki bu film yalnızca ödüller kazanmakla kalmasın, yıllardır çözülmeyen elektrik mağduriyetlerine de çözüme vesile olur diyoruz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Güzelmansur...

11.- Hatay Milletvekili Mehmet Güzelmansur'un, Hatay'da bazı konteyner kentlerde yaşayan depremzedelerin tahliye sürecine ilişkin açıklaması

MEHMET GÜZELMANSUR (Hatay) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Hatay'da bazı konteyner kentlerde yaşayan depremzedelerin 15 Ağustosa kadar tahliye olmaları isteniyor. Depremzede vatandaş ise kalıcı konutlarına kavuşmadan oturduğu konteynerinden çıkmak istemiyor. Ben buradan AFAD ve Çevre, Şehircilik Bakanlığına soruyorum: Teslim tarihi yaklaşan hak sahipleri neden birkaç ay daha mevcut konteynerlerinde kalamıyor? Depremzede vatandaşın talebi çok nettir: "Evim teslim edilene kadar beni yerimden etmeyin." Ben buradan iktidara sesleniyorum: Depremzedeyi bir konteynerden diğerine taşımak değil onu güvenle, kalıcı yuvasına kavuşturmak sizin görevinizdir. Tahliye süreci yeniden gözden geçirilmeli, hiçbir aile yeni mağduriyet yaşamadan konutuna yerleştirilebilmelidir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Sayyiğit...

12.- Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyiğit'in, iş cinayetinde hayatını kaybeden Vanlı gençlere ilişkin açıklaması

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Hemen hemen her hafta çalıştığı inşaatta iş cinayetinde hayatını kaybeden bir Vanlı gencin haberini alıyoruz. Van'da genç işsizliği genel işsizliğin birkaç katı; yoksulluk ciddi bir seviyede, kentimiz sosyoekonomik potansiyeline rağmen tüm SEGE verilerinde son sıralarda yer alıyor. Yoksulluk bizler açısından bir kader değil, Van'a reva görülen ekonomik ve politik bir tercihtir. Bu yüzden işsizliğin kıskacındaki gençler çalışmak için batı kentlerine gidiyor, her yıl onlarca gencimizin cenazesi Van'a geliyor. Son bir hafta içerisinde Güven Dilmaç Tekirdağ'da, Enis Bayram Malatya'da iş cinayetinde hayatını kaybetti. Devlet artık Vanlı işçiler gerçeğiyle yüzleşmeli ve bir kenti geri bırakmanın sonuçlarını görerek çözüm üretmelidir. Gençlerimizi gurbet yollarında kaybetmek istemiyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Karagöz...

13.- Amasya Milletvekili Reşat Karagöz'ün, akaryakıt zamlarına ilişkin açıklaması

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Benzin 70 liraya dayandı, mazot 80 lirayı geçti. Bir zamanlar "Ben hep 50 liralık alıyorum." diyen vatandaş bugün 50 liraya 1 litre yakıt bile alamıyor. Mart ayında petrolün varil fiyatı 112 doları görmüşken bugün 80 dolar seviyelerinde. Peki, petrol düşerken akaryakıt neden zamlanıyor? Vatandaşın

sırtındaki bu kambur neden her geçen gün büyüyor? Bugün Türkiye'nin yaşadığı sorun ülkenin yönetilememe sorunudur. Yirmi dört yıllık lale devrinde ekonomi çökmüş, hukuk siyasetin gölgesine girmiş, devlet tek kişinin keyfiyetine mahkûm edilmiştir. Türkiye'nin yeni bir rota çizmesine, yeni bir başlangıç yapmasına ihtiyacı vardır; Yeni Parti kadroları milletimizle birlikte bu düzeni değiştirmek ve Türkiye'de yeniden adaleti, liyakati ve refahı hâkim kılmak için iktidar yürüyüşünü başlatmıştır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Karaoba...

14.- Uşak Milletvekili Ali Karaoba'nın, Uşak E Tipi Açık ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna ilişkin açıklaması

ALİ KARAOBA (Uşak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Uşak'tan yükselen bir vicdan çağrısını dile getirmek istiyorum: Uşak E Tipi Açık ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan mahpuslardan ve ailelerinden onlarca başvuru alıyoruz. Koğuşlarda yatacak yer bulamadıklarını, bazı mahpusların tuvaletin önünde uyumak zorunda kaldığını söylüyorlar. Sıcak su yetersiz, hijyen koşulları yetersiz, kapasite çoktan aşılmış durumda. Bir hukuk devletinin cezasını çeken vatandaşına insani koşulları sağlaması gerekiyor çünkü cezaevi insan onurunun askıya alındığı bir yer değildir. Bu durumu yok sayan Adalet Bakanlığına bir kez daha soruyorum: Uşak Cezaevindeki sorunları neden yok sayıyorsunuz? Uşak'taki bu iddiaları vakit kaybetmeden araştırmak, kapasite sorununun giderilmesi, mahpusların en temel yaşam hakkını ilgilendiren barınma, hijyen ve sağlık koşullarını insan onuruna yakışır şekle getirmek zorundayız. Uşak hakkını alacak.

BAŞKAN - Sayın Kanko...

15.- Kocaeli Milletvekili Mühip Kanko'nun, İzmit Belediye Başkanı Fatma Kaplan Hürriyet hakkında yürütülen soruşturmaya ilişkin açıklaması

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - İzmit halkına gece gündüz demeden hizmet eden Belediye Başkanımız Fatma Kaplan Hürriyet hakkında yürütülen soruşturma kamuoyunda ciddi tartışmalara neden olmuştur. Başkan Hürriyet'in avukatı soruşturma dosyasında tutuklamayı gerektirecek somut hiçbir delilin bulunmadığını, buna rağmen tutuklama talebinin geçmişte Başkan Hürriyet'le husumet yaşamış kişilerin beyanlarına dayandırıldığını ifade etmektedir. Hukuk devletinde özgürlükleri kısıtlayan kararlar iddialara değil somut delil ve güçlü hukuki gerekçelere dayanmalıdır. Yargının, siyasetin etkisinden uzak, bağımsız ve tarafsız işlemesi demokratik düzenin şartıdır. Yargının siyasallaştığı yönündeki kaygıları derinleştiren uygulamalar ve muhalefetin üzerinde baskı oluşturan politikalar toplumun adalet duygusunu zedelemektedir. Türkiye'nin ihtiyacı hukukun üstünlüğünü esas alan herkes için eşit ve bağımsız işleyen bir adalet düzenidir.

BAŞKAN - Sayın Sarıtaş...

16.- Siirt Milletvekili Sabahat Erdoğan Sarıtaş'ın, tutuklu Abidin Kabişen hakkında hazırlanan idare ve gözlem kurulu kararına ilişkin açıklaması

SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ (Siirt) - Espiye L Tipi Cezaevi İdare ve Gözlem Kurulu tutuklu Abidin Kabişen hakkında hazırladığı kararda bir yandan disiplin kurallarına uyduğunu, sosyal faaliyetlere katıldığını, ailesiyle bağlarını koruduğunu ve iyi hâlli olduğunu tespit ediyor, diğer yandan ise pişmanlık göstermediği ve suçunu kabul etmediği gibi tamamen subjektif ve keyfî gerekçelerle tahliyesi engelleniyor. "İyi hâlli" dediğiniz bir mahpus nasıl olur da aynı kararda toplum için riskli ilan ediliyor? Hukuk somut olgularla mı işletiliyor yoksa düşünce ve kanaat üzerinden mi infaz uzatılıyor? İdare ve gözlem kurulları hangi hukuki ölçüte göre karar vermektedir? Bu keyfî uygulamalara derhâl son verilmelidir.

BAŞKAN - Sayın Meriç...

17.- Gaziantep Milletvekili Melih Meriç'in, Sosyal Güvenlik Kurumunun yayınladığı son genelgeye ilişkin açıklaması

MELİH MERİÇ (Gaziantep) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sosyal Güvenlik Kurumunun yayınladığı son genelge sosyal devlet anlayışıyla asla bağdaşmayan tam bir mağduriyet tablosudur. İcra takibine bile gerek duyulmadan, vatandaşa sorulmadan, rızası alınmadan emeklinin, dulun ve yetimin maaşına göz dikilmektedir. Geçmiş yıllardan kalan prim ve sağlık borçları bahane edilerek maaşlardan yüzde 10'a varan kesintiler yapılmasının önü açılmıştır. Vefat eden vatandaşlarımızın geride kalan yetimine, duluna, eşine bağlanan üç kuruş aylığa el uzatmak hangi vicdana sığar? Kendi emekli aylığından da vefat eden eşinden kalan maaştan da ayrı ayrı kesinti yapmak geçim mücadelesi veren aileleri tamamen sefalete mahkûm etmiştir. Vatandaş primini ödeyememişse bunun sorumlusu hayat pahalılığıdır, ekonomik krizdir. Devlet vatandaşına icra memuru gibi yaklaşamaz. Bu haksız uygulamadan derhâl vazgeçin.

BAŞKAN - Sayın Akbulut...

18.- Burdur Milletvekili İzzet Akbulut'un, Burdur'daki esnafların taleplerine ilişkin açıklaması

İZZET AKBULUT (Burdur) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; esnaflarımıza destek kredisi kapsamında nefes kredilerinin verileceğiyle alakalı birçok müjdeler veriliyor ama esnaflarımız bu nefes kredisini almaya gittiklerinde birçok zorlukla karşılaşıyorlar. Özellikle birçoğunun artık vergi dairesine borçları var; bir şekilde ya ceza yemişler ya beyannamelerini ödeyememişler, bununla alakalı bu borçların bu kapsam dışına çıkarılmasıyla alakalı Burdur'umuzdaki birçok esnafımızın ricası var Türkiye Büyük Millet Meclisinden. Diyorlar ki: "Bizim bütün -madem bize bir nefes aldıracaklar, madem bize bir destek kredisi verecekler- borçlarımız toplansın, bütün bankalara olan borçlarımız, vergi dairesine olan borçlarımız, SGK'ye olan borçlarımız tek bir yerde toplansın, uygun bir faizle bir yapılandırma yapılsın ve biz de gerçekten nefes aldığımızı hissedelim bu kredilerle." Bu anlamda bu kredilerin tekrar düzenlenmesi konusunda taleplerini iletiyorum.

BAŞKAN - Sayın Akay...

19.- Karabük Milletvekili Cevdet Akay'ın, yabancılara usulsüz şekilde Türk vatandaşlığı kazandırıldığı iddialarıyla yürütülen operasyona ilişkin açıklaması

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Yabancılara usulsüz şekilde Türk vatandaşlığı kazandırıldığı iddialarıyla yürütülen operasyon iki buçuk yıl önce gündeme taşıdığımız uyarıların haklılığını ortaya koymuştur ancak soruşturma yalnızca vatandaşlık boyutuyla sınırlı kalmamalıdır. Gerçek değeri düşük taşınmazların sahte ekspertiz raporlarıyla yüksek bedelli gösterildiği iddiaları doğruysa burada ciddi vergi kayıpları ve kamu zararı da söz konusudur. Vergi Denetim Kurulu derhâl harekete geçmeli; haksız KDV uygulamaları, olası vergi kayıpları ve kayıt dışı komisyon gelirleri ayrıntılı biçimde incelenmelidir. Devletin vatandaşlık sistemini istismar edenler kadar bu süreç üzerinden hazineyi zarara uğratanlar da hukuk önünde hesap vermelidir, kamu vicdanının gereği budur.

BAŞKAN - Sayın Akgül...

20.- Bolu Milletvekili İsmail Akgül'ün, Bolu Belediyesine ilişkin açıklaması

İSMAİL AKGÜL (Bolu) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bolu Belediyesi bugün maalesef hizmet üretmek yerine yine krizlerle gündeme gelmeye devam ediyor. Belediye çalışanlarının hak ettikleri tediyeleri zamanında alamaması ciddi bir yönetim zafiyetidir. İddialara göre sendika temsilcileri mağdur olan personeli oyalamakta ve baskı kurmaktadır. Yaklaşık iki

aydır musluklardan akan çamurlu su vatandaşlarımızı mağdur etmekte, belediye yönetimi ise bu soruna kalıcı bir çözüm bulamamaktadır. Diğer taraftan parti değişikliği sürecinde gerekli hukuki işlemlerin eksik bırakıldığı ve bu nedenle belediye meclisi kararlarının tartışmalı hâle geldiği yönündeki iddialar kurumsal ciddiyetle bağdaşmamaktadır. Belediyeden alacağı bulunan bazı esnafların ise tehdit edildiği iddiaları da mutlaka açığa kavuşturulmalıdır. Bolu polemiklerle değil şeffaf, hukuka bağlı, çalışanın hakkını teslim eden ve milletine hesap veren bir belediyecilik anlayışıyla yönetilmeyi hak etmektedir diyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Sayın Şevkin...

21.- Adana Milletvekili Müzeyyen Şevkin'in, Çukurova Bölgesel Havalimanı'na ilişkin açıklaması

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Dünyanın en stratejik hava limanlarından biri olan ve Türkiye'de kâr eden 9 havalimanından biri olan Adana Şakirpaşa Havalimanı yıllık 5 milyondan fazla yolcuya hizmet verirken yerine Çukurova Bölgesel Havalimanı açıldı ve 9 milyon yolcu kapasitesiyle hizmete başladı. İlk yılında 5,1 milyon yolcu taşıdı. Ancak bugün bölge ekonomisine ve istihdama katkı sağlayacağı savunulan havalimanında 100 emekçinin işine son verildiği, işten çıkarmaların devam edeceği belirtiliyor. Yap-işlet-devret modeli kapsamında yolcu garantisinin verildiği bir havalimanında neden işten çıkarmalar yaşanıyor? Bu işte bir terslik var; yoksa hedefler mi şaşmıştır, işten çıkarmaların gerekçesi nedir? Emekçiler işsiz bırakılmamalı, kamuoyuna derhâl açıklama yapılmalıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Kamaç...

22.- Diyarbakır Milletvekili Mehmet Kamaç'ın, Ezidilerin 2014 yılında yaşadıklarına ilişkin açıklaması

MEHMET KAMAÇ (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Ezidilerin meşhur bir sözü vardır, "Biz insanlık tarihinin unutulmuş yaprağıyız." derler. Tarih boyunca 73 fermana maruz kalan Ezidiler 2014 yılında 74'üncü fermana maruz bırakıldılar. Bu fermanda 5 binin üzerinde Ezidi katledildi, çoğu çocuk ve kadın olmak üzere binlerce Ezidi kaçırıldı ve 21'inci yüzyılın modern köle pazarlarında satıldı. Bununla yetinilmedi. Aslında Türkiye sınırları içerisinde yaşayan Ezidilerin de büyük problemleri var. Biz bu meseleyi, Ezidilerin mülklerine el konulduğu meselesini bu Meclis kürsüsünden dile getirdiğimizde Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı şu kürsüden bir söz vermişti, "Hukuki ve siyasi olarak ne gerekiyorsa yapacağız." diye bir söz vermişti ama üzerinden geçen zaman diliminde baktığımızda tek bir adım atılmadı ve Ezidi vatandaşlarımızın mülkü hâlâ gasp altındadır. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısına sözünü hatırlatıyor, gereğinin yapılmasını da talep ediyoruz.

BAŞKAN - Sayın Koca...

23.- Mersin Milletvekili Perihan Koca'nın, Avrupa'dan Adana-Mersin bölgesine gönderilen plastik atıklara ilişkin açıklaması

PERİHAN KOCA (Mersin) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Çukurova can çekişiyor, Akdeniz can çekişiyor, Mersin'imiz göz göre göre ölüyor, öldürülüyor. Mersin'in 321 kilometrelik kıyı şeridi plastik ve mikroplastik atık kirliliğiyle Avrupa'nın çöplüğüne dönüştürüldü. Türkiye'deki plastik atık ithalatının denizlerde yarattığı kirlilik dünya gündeminde konuşulup tartışılırken Mersin'imizin yok edilişine yetkililer sessiz kalmaya devam ediyorlar. Özellikle Avrupa'dan Adana-Mersin bölgesine gönderilen plastik atıklar Çukurova'daki sulama kanallarını,

tarım alanlarını, denizi mikroplastiklerle kirletirken çevre sağlığı yanında halk sağlığı da yaşamsal bir tehditle karşı karşıya. Toprağımıza, suyumuza, denizimize ve geleceğimize sahip çıkmak için Mersin Çevre Platformu 8 Ağustosta Susanoğlu'nda gerçekleşecek olan yürüyüşe tüm yurttaşları davet ediyor. Akdeniz çöp denizi, Çukurova atık havuzu oldu.

BAŞKAN - Sayın Bilici...

24.- Adana Milletvekili Bilal Bilici'nin, Adana'daki hastanelerde yaşanan randevu çilesine ve Seyhan Devlet Hastanesinin eski binasındaki göğüs hastalıkları servisine ilişkin açıklaması

BİLAL BİLİCİ (Adana) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Adana'daki hastanelerde randevu çilesi devam etmekte; günler değil, aylar değil, haftalar değil yıllar sürmekte neredeyse. Genelde aylar sürüyor ama ayrıca şunu belirtmek istiyorum: Seyhan Devlet Hastanesinin eski binasındaki göğüs hastalıkları servisinde hastalarımız âdeta nefes alamamaktadır, havalandırma ve klimalar yetersizdir. Odalar o kadar sıcak ki hastalar çareyi evlerinden vantilatör getirmekle bulmuştur bu Adana'nın sıcak günlerinde. Kalıcı, yapısal çözüm üretilememiştir. Şifa arayan vatandaşlarımızın hem randevu çilesi hem de bu sıcaklarla mücadele etmesi için bir an önce yetkilileri çözüme davet ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Saki...

25.- İstanbul Milletvekili Özgül Saki'nin, barınaklara ve kayıp hayvanlara ilişkin açıklaması

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Teşekkürler.

Hayvanların katledilmesine yol açan yasanın ikinci yılında "Bu yasa kanla yazıldı, direnişle silinecek." diyen yaşam hakları savunucularıyla alanlardaydık. Şiddeti, tecridi çözüm diye sunanlara karşı çözüm basit diyoruz: "Kısırlaştır, aşılat, yerinde yaşat." Çözüm diye iki yıl önce bize sunduğunuz barınaklar şimdi ölüm ve işkence mekânları oldu. Tüm milletvekillerine sesleniyoruz: Bulunduğunuz illerde hayvan barınaklarına gidin, oradaki zulmü görün. Sıcaktan, açlıktan ya da personelin işkencesi nedeniyle hayvanlar ölüyor. Aynı zamanda sokaklardan toplatılan sokak köpeklerinin, diğer hayvanların akıbetini bilemiyoruz; bunların açıklanması lazım, kayıp hayvanlar var. Çözüm, kısa vadede -demin dediğim gibi- çok basit: "Kısırlaştır, aşılat, yerinde yaşat." Uzun vadede tüm kentsel projelerde o bölgedeki canlıların yaşamlarını savunacak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Akburak...

26.- İstanbul Milletvekili Burak Akburak'ın, Sabiha Gökçen Havalimanı'na ilişkin açıklaması

BURAK AKBURAK (İstanbul) - Sabiha Gökçen Havalimanı 2026'nın ilk yarısında yüzde 6,4 büyüyerek yıllık 40 milyonun üzerinde yolcu ağırlayan en büyük Avrupa havalimanları arasında ilk sıraya yerleşti. Barselona'yı, Madrid'i, İstanbul Havalimanı'nı ve Roma'yı geride bırakan bu başarı hepimize büyük gurur veriyor. Emeği geçen herkesi kutluyorum ancak yolcu sayısı hızla artarken terminal yatırımları aynı hızla ilerlemiyor. Yenilenen Terminal 1'in yalnızca ilk fazı hizmete açıldı. Kalan bölümlerin ne zaman tamamlanacağı, 3'üncü terminalin ihalesinin ne zaman yapılacağı hâlâ açıklanmadı. Avrupa'nın zirvesine çıkan bir havalimanını tamamlanmayı bekleyen terminal binalarıyla baş başa bırakmak kabul edilemez. Bu başarıyı taçlandırmak, yatırımları zamanında tamamlamak gerekiyor. Bu konuda daha fazla gecikmeye yer olmadığını hatırlatıyorum. Sabiha Gökçen'in büyüme hızına yetişen bir yatırım takviminin açıklanması gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Teşekkürler Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Tanal...

27.- Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal'ın, Kıbrıs gazilerine ilişkin açıklaması

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Kıbrıs'ta 30 bin gazimiz var. 2019 yılı içerisinde Kuzey Kıbrıs Türk Hükûmeti, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı'na katılan bu gazilerimize, bütün Türk Silahlı Kuvvetlerinin personeline Millî Mücadele Madalyası beratı vermiştir. Ancak AKP iktidarı bu gazilerimize bütçeyi gerekçe göstererek madalya vermemiştir. Bu madalyanın herhangi bir maliyeti yoktur. Şatafata para var, israfa para var ancak Kıbrıs gazilerine bir madalya parası yok. Eğer paranız yoksa darphanede bunu bastırsınlar, parasını da biz öderiz.

Teşekkürler, saygılarımı sunarım. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Öztürkmen...

28.- Gaziantep Milletvekili Hasan Öztürkmen'in, bakkal esnafına ilişkin açıklaması

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ekonomik kriz birçok sektör gibi bakkalları da vurdu. Gaziantep'te yüksek maliyetlerin altından kalkamayan 87 esnaf temmuz ayında kapısına kilit vurdu. Gaziantep Bakkallar Odasının verilerine göre temmuz ayında 47 kişi odaya kayıt yaptırırken 83 kişi ise oda kaydını sildirmiş.

Fahiş kiralar, enerji faturaları ve zincir marketlerle rekabet mahalle bakkallarını kapanma noktasına getirdi. Esnaf yıllardır sürdürdüğü mesleğini bırakıyor. Bakkal esnafını en çok kiralar ve POS makinesindeki banka komisyonları zorluyor. Vatandaşta para kalmadı, sigarasını da ekmeğini de kredi kartıyla alıyor. Bir paket sigaradan esnafın kârı yüzde 4 iken, alışveriş kredi kartıyla olursa bunun yüzde 3'ünü bankalar kesiyor.

Kahraman bakkallarımız, hesapsızca ve sorumsuzca açılan, açılmasına izin verilen süpermarketlerle savaşını kaybetti. AKP iktidarının eseri, eserinizle gurur duyun(!)

BAŞKAN - Sayın Çalışkan...

29.- Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan'ın, emeklilere, asgari ücretlilere ve dar gelirlilere acilen iyileştirme yapılması gerektiğine ilişkin açıklaması

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - 2026 için beklenen enflasyon yüzde 16'ydı, ne yazık ki şu anda yüzde 24'e güncellendi ama asgari ücrette değişiklik olmadı. Yılda bir defa zam yapılan asgari ücret insanımızı perişan ediyor. Özellikle emekliler ve dar gelirliler başta olmak üzere bu vicdansızlığın, bu hesapsızlığın sonucu dar gelirli insanlara yüklenmemelidir, hele de temmuz ayında memurların vergi dilimine girmesiyle hiçbir gelir elde edememektedirler. Mevcut koşullarda çalışanların yarısından fazlasının asgari ücretle maaş aldığı düşünüldüğünde acilen emekli aylıklarına, asgari ücretlilere ve dar gelirlilere mutlaka iyileştirme yapılması gerekir. Siyasi beceriksizliğin faturasını dar gelirliler ödememelidir, acilen SGK primleri düşürülmeli, piyasada sigortasız çalışan insan kalmamalıdır.

BAŞKAN - Sayın Suiçmez...

30.- Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in, Araklı ilçesindeki katı atık bertaraf tesisine ilişkin açıklaması

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, Araklı ilçemizdeki katı atık bertaraf tesisi yıllardır sorun üretiyor. Şimdi ise mevcut sorunlar çözülmeden bu tesisin genişletilmesi planlanmaktadır. Sızıntıları durdurmayan, çöp kokusunu gidermeyen, doğayı ve insan sağlığını göz göre göre katleden bir tesisi mevcut sorunları çözmeden genişletmeyi düşünmek Araklı ve Arsin halkını yok saymaktır. AKP milletvekilleri ve Araklı Belediye Başkanı da sorunların varlığını kabul etmiş, çözüm için defalarca söz vermiştir ancak verilen sözlere rağmen Araklı ve Arsin halkı yıllardır aynı sorunlarla yaşamaya mahkûm edilmiştir. Bu nedenle, tesisle ilgili genişleme planları yapmayı bırakın, çevreye ve insan sağlığına zarar veren bu tesisi bir an önce kapatın, çöpünüzü alın ve gidin. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kocamaz...

31.- Mersin Milletvekili Burhanettin Kocamaz'ın, Tarsus kazılarında çıkarılan eserlerin yeniden Tarsus'a kazandırılması gerektiğine ilişkin açıklaması

BURHANETTİN KOCAMAZ (Mersin) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Tarsus insanlık tarihinin en önemli medeniyet merkezlerinden biridir. Ancak bu kadim şehir kendi bağrından çıkan birçok tarihî eseri bugün kendi müzesinde sergileyememektedir. Antakya Müzesinde bulunan Tarsus Mozaiği ile Gözlükule kazılarında ortaya çıkarılmış ancak Adana Müzesi ve farklı müzelerde sergilenen heykelcikler başta olmak üzere birçok eser yeniden Tarsus'a kazandırılmalıdır. Kaldı ki yurt dışına kaçırılan eserleri ülkemize getirmekle övünen bir iktidarın Tarsus'un eserlerini de ait oldukları topraklarla buluşturması doğru bir yaklaşım olacaktır. Tarsus kazılarında çıkarılan eserlerin yeniden Tarsus'a kazandırılması ve çağdaş müzecilik anlayışıyla sergilenmesi hem tarihe bir vefa borcu hem de bölgenin kültürü, turizmi ve ekonomisi açısından bir zarurettir ve Tarsus bu eserleri dört gözle beklemektedir diyor, yetkilileri göreve davet ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Kordu...

32.- Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun, Hozat'ta yaşananlara, çeteleşme ve yozlaşma faaliyetlerine ilişkin açıklaması

AYTEN KORDU (Tunceli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Dersim'de gençler uyuşturucu ve çeteleşmeyle yozlaştırılmaya çalışılmakta, sistematik bir akıl var ve bu akıl Hozat'ta en son kendisini çok açıkça göstermiştir. Hozat'ta festivalin son gününde çıkan bir kavgayı engellemek isteyen bir öğretim görevlisi saldırıya uğrayarak ölümcül bir şekilde darp edilmiş, ağır yaralanmalara sebep olan başka kavgalar da yaşanmıştır. Bizzat Hozat Emniyet Müdürü ve güvenlik görevlilerinin olduğu bir ortamda yaşanan bu olaylara sessiz kalınması ilçede ciddi kaygılara sebep olmuştur. İlçede gençlerin çeteleşme ve uyuşturucuyla yönlendirildiği, özellikle düğün, cenaze ve çeşitli etkinliklerde kavga çıkardıkları hatta esnaflardan haraç istedikleri iddia edilmektedir. Küçük bir ilçede sorumlular neden tespit edilememekte, uyuşturucu nasıl bu kadar rahat girebilmektedir? Kimlerden cesaret alınmaktadır? Olası üzücü bir olayda kentin mülki amirleri ve Emniyet Müdürünün sorumlu olacağını buradan bir kez daha hatırlatıyor, Dersim'de ve her yerde tüm halkımızı bu çeteleşme ve yozlaşma faaliyetlerine karşı birlikte mücadeleye çağırıyoruz.

Teşekkürler.

BAŞKAN - Sayın Kaya...

33.- Diyarbakır Milletvekili Adalet Kaya'nın, BTK'nin 2020 ve 2021 yılı kadın hakları ihlalleri raporlarının kaldırılmasını talep etmesine ilişkin açıklaması

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Belgeleme ve raporlama hak mücadelesi açısından vazgeçilmez bir faaliyettir. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu -yani BTK- 2020 ve 2021 yılı kadın hakları ihlalleri raporlarının kaldırılmasını talep etti. İhlalleri görünmez kılmak ihlali ortadan kaldırmaz; aksine, failleri gizler ve cezasızlık kültürünü besler. Kadınlar her gün ağır şiddet ve hak gaspı riskiyle karşı karşıyayken kadın hakları raporlarının sansürlenmek istenmesi şiddet faillerini cesaretlendiren idari bir baskı aracıdır. İnsan hakları savunucuları evrensel standartlarda hazırladıkları bu raporlarla yargısal ve toplumsal denetim işlevini yerine getirmektedir. Titizlikle hazırlanan bu raporları susturmak ve hak savunuculuğunu engellemek yerine belgelenen ihlallerin üzerine gidilmeli, kadına şiddete karşı önlem alınmalıdır.

BAŞKAN - Sayın Beritan Güneş Altın... Yok.

Sayın Gezmiş...

34.- Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş'in, Giresun'a sözü verilen güney çevre yoluna ilişkin açıklaması

ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Giresun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Seçim bölgem Giresun'da trafik artık vatandaşlarımızın günlük yaşamını felç eden kronik bir soruna dönüşmüştür. Yıllardır sözü verilen Güney Çevre Yolu Karadeniz'in tüm illerine yapılmış olmasına rağmen Giresun'a çok görülmektedir. Yaz aylarında nüfusun artmasıyla şehir merkezi tamamen kilitleniyor, vatandaşlarımız kısacık mesafelerde bile saatlerini trafikte geçiriyor, zamanını da emeğini de yollarda tüketiliyor. Buradan iktidara açıkça soruyorum: Giresun'u neden yıllardır görmezden geliyorsunuz? Giresun lütuf değil hakkı olanı istiyor. Güney Çevre Yolu yatırım programına derhâl alınmalı ve yapımına vakit kaybetmeden başlanmalıdır. Hemşerilerimin sabrı da zamanı da tükenmiştir. Bu yatırımı memleketime çok görenleri Giresun sahil yolunda trafik çilesini yaşamaya davet ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Gergerlioğlu...

35.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, 5 hukuk hocasının hazırladığı 71 sayfalık manifestoya ilişkin açıklaması

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Türkiye iktidarının Anayasa madde 90'a rağmen AİHM kararlarına direnmesine ülkemizin 5 önemli hukukçu hocasından 71 sayfalık ders gibi bir manifestoyla itiraz geldi. Profesör Doktor Adem Sözüer, Profesör Doktor İzzet Özgenç, Profesör Doktor Faruk Turhan, Profesör Doktor Cumhur Şahin, Profesör Doktor Tolga Şirin bir dönem serbest bırakılan Bank Asyaya para yatırmak, bir derneğe üye olmak, çocuğunu bir okula göndermek gibi uygulamaların sonraki dönemlerde "suç", "teröristlik" diye damgalanmasını mahkûm ediyor bu manifestoyla. "AİHM'in Yüksel Yalçınkaya ve Şaban Yasak kararlarını tanımamasına ceza yargılamasının kendi mevzuatını da göz ardı eden sistematik ihlaller" diyor bu manifestoyla.

BAŞKAN - Sayın Aşıla...

36.- Kocaeli Milletvekili Mehmet Aşıla'nın, Mehmet Şimşek'in açıklamasına ilişkin açıklaması

MEHMET AŞILA (Kocaeli) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Mehmet Şimşek, açıklamanıza göre yıllık enflasyon 0,4 puan düşmüş -yazıyla sıfır nokta dört- zor olmadı mı ya? Hem de TÜİK'in desteğine rağmen. Ödediğimiz ağır bedel, sıkılan kemerler, artan iflaslar, faize giden milyar dolarlar, kapanan iş yerleri, işsiz kalan insanlar; hepsi 0,4 için miydi? Yazık değil mi Türkiye'ye? Söyledik, bir kez daha söylüyoruz, uygulanan program sebep faiz, enflasyon ve iflas sonuçtur. Gerçek faili teşhis etmezseniz yanlış fiili önleyemezsiniz diyor, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Gürer...

37.- Niğde Milletvekili Ömer Fethi Gürer'in, ormanlarda keçi yetiştiriciliğine ilişkin açıklaması

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Orman alanlarında keçi yetiştirenlerin bu ormanlara zarar verdiği gerekçesiyle orman dışına çıkarılmasından sonra orman yangınlarıyla ilgili Avrupa'da bazı ülkelerde yeniden bu keçi yetiştirilmesinin, koyun yetiştirilmesinin, çobanların ormanlarda olmasının orman yangınlarını önlemede, dip otlarının temizlenmesinde önemli etkileri olacağı tartışılır boyuta ermiştir. Ülkemizde de ormanlarda yeniden keçi yetiştiriciliğinin teşvik edilmesi ve bu yolda çalışma yapılması ihtiyaç durumuna gelmiştir. 1980'lerde 19 milyon keçisi olan ülkemizde bugün keçi sayısı da 11 milyon civarındadır. Ama orman yangınları için bir önlem oluşturduğu görüldüğüne göre bir an önce orman içinde yeniden keçi yetiştirilmesinin ve çobanların orman içinde olmasının olası yangınları önleyici bir yöntem olduğu dikkate alınmalı, bu yolda çalışılmalıdır.

BAŞKAN - Sayın Bozan...

38.- Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın, Adıyaman Milletvekili Mustafa Alkayış'ın yaptığı gündem dışı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ALİ BOZAN (Mersin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, az önce AKP'nin bir Adıyaman vekili kürsüye çıktı ve deprem sonrasında Adıyaman'la ilgili güllük gülistanlık bir tablo çizdi. Sanki deprem sonrasında Adıyaman'da yaşayan yurttaşların bütün sıkıntıları, sorunları çözülmüş gibi. Sahadan, mahalleden, köyden, Adıyaman'dan haberi olmayınca böyle bir tablo çizmesi doğal. Adıyaman vekilliği yerine Ankara vekilliği yapınca da yapılan açıklama doğal. Gelip bu kürsüde Adıyaman'da sıkıntılar, sorunlar çözülmüş gibi güllük gülistanlık bir tablo çizmek yerine Adıyaman'ın köylerini gezin, Adıyaman'ın çarşısını gezin, Kâhta'nın köylerini gezin ve gerçekleri görün. Gerçekleri görün ki daha kış gelmeden Adıyaman'da yaşayan depremzede yurttaşların sıkıntılarını, sorunlarını çözün.

Adıyaman sahipsiz değildir, Adıyamanlı yurttaşlar sahipsiz değildir.

BAŞKAN - Sayın Aslan...

39.- Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'ın, Şırnak'ın köylerine hizmet ulaştırmak için İl Genel Meclisi üyelerinin aldığı kararlara ilişkin açıklaması

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Şırnak'ın köylerine hizmet ulaştırmak için il genel meclisi üyelerimiz büyük bir özveriyle çalışmalar yürütmektedir. Uzun süredir bekletilen Yarbaşı, Dirsekli, Bereketli yani Fil, Hestpist, Hırabe Şeref köylerinin yol yapım çalışmalarına başlanmasını tabii ki olumlu karşılıyoruz.

Halkın ihtiyaç duyduğu her hizmet kamusal idarenin yerine getirmesi gereken temel bir yükümlülük ancak il genel meclisi üyelerimizin aldığı köy yolu, kanalizasyon, su ve temel birçok ihtiyaçla ilgili kararlar bekletilmektedir. Bunlardan biri de köy girişlerine "..."[1] gibi Kürtçe isimlerin yer aldığı tabelaların yerleştirilmesine ilişkin karardır. Valilik tarafından bu karar kesinleştirilmiş olmasına rağmen bugüne kadar uygulanmamaktadır.

Halkın dilini, kültürünü, kültürel mirasını, aynı zamanda varlığını kabul edip görünür kılacak bu karar neden bekletilmektedir? İl genel meclisi üyelerimizin tüm kararları eksiksiz bir biçimde yerine getirilmelidir.

BAŞKAN - Sayın Bozdağ...

40.- Ağrı Milletvekili Heval Bozdağ'ın, hasta tutsak İrfan Yılmaz'a ilişkin açıklaması

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Sayın Başkan, İrfan Yılmaz 59 yaşında, yüzde 90'ın üzerinde engelli bir hasta, tutsak. Ekim 2025'ten beri Silivri 2 no.lu L Tipi Hapishanesinde tutuluyor. Serebellar ataksi hastası, tekerlekli sandalyeye bağımlı; yaşamını kendi başına sürdüremiyor.

Adli Tıp Kurumu Sağlık Kurulu raporları zaten "Cezaevi koşullarında yaşamını idame ettiremez." şeklinde tespit etti fakat infaz hâkimliği ATK raporunun gereğini yerine getirmedi, Sarıyer İlçe Emniyet Müdürlüğünün "Toplum güvenliği için sakıncalı." görüşünü esas aldı, infaz erteleme başvurusunu reddetti. Bu durum kabul edilemez. Bu hukuksuzluğa derhâl son verilmelidir.

Adalet Bakanlığına sesleniyoruz: İrfan Yılmaz'ın tahliyesi gecikmeksizin sağlanmalıdır.

BAŞKAN - Sayın Aygun...

---

[1] *Bu bölümde hatip tarafından Türkçe olmayan kelimeler ifade edildi.*

41.- Tekirdağ Milletvekili İlhami Özcan Aygun'un, ekonomik krize ilişkin açıklaması

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Teşekkür ederim Başkanım.

İktidarın gündem değiştirme çabaları maalesef nafile. Her şeye zam... AK PARTİ enflasyonu durduramıyor, ekonomi derin bir krizde, TÜİK enflasyonundaki aylık artış yüzde 1,78; ENAG ise yüzde 3,07 olarak hesaplıyor, en yüksek aylık artış yüzde 10,74'le sağlık alanında görüldü. İğneden ipliğe zam var ama emekliye yapılan zam dalga geçer gibi, o fark da hâlâ yatmadı. Sosyal Güvenlik Kurumu en düşük emekli aylığının 23.552 liraya yükseltilmesinin ardından oluşan maaş farklarını ödeme takvimini açıkladı, fark 7 Ağustosta yatacakmış. Ancak önceden her şeye yapılan zam zaten alınacak farkı da gelmeden bitirdi. Emekli her gün ağlıyor; pazarda, markette istediğini alamıyor, resmen açlığa mahkûm edildi. Emekli, işçi, çiftçi, esnaf ve memur; herkes perişan ama ülkemizin güzel insanlarının artık yüzünün gülmesi gerekiyor ama çare Cumhuriyet Halk Partisinin iktidarında olacaktır diyor, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Kara...

42.- Hatay Milletvekili Nermin Yıldırım Kara'nın, yerinde dönüşüm modeline ilişkin açıklaması

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Teşekkür ederim Başkanım.

Deprem sonrasında uygulamaya konulan yerinde dönüşüm modeli yurttaşların mülkiyet haklarını korumak ve yaşadıkları yerlerde yeniden yaşam sürmeleri açısından önemli bir süreçti ama imar planlarında sıkıntılar, rezerv yapı uygulamaları, miras ve hisseli tapu işlemleri, artan inşaat maliyetleri, yetersiz hibe ve kredi desteği, müteahhitlerin mali kriz ve işi bitirememe gibi birçok faktörden dolayı tüm deprem illerinde yerinde dönüşüm yapan hak sahipleri maalesef çok mağdur oldu. Şimdi, Bakanlıktan, Sayın Kurum'dan ricamız; bu konuda yeniden, gerçekten bir mevzuat geliştirilmesi noktasında taleplerimiz var. Bu ekonomik koşullarda hibe ve krediler yeniden güncellenmeli. İnşaat maliyetlerindeki artış maalesef yurttaşları mağdur etti, bilinmelidir ve bu konuda çözüm istiyoruz.

BAŞKAN - Sayın Kış...

43.- Mersin Milletvekili Gülcan Kış'ın, açıklanan üzüm alım fiyatına ilişkin açıklaması

GÜLCAN KIŞ (Mersin) - Sayın Başkan, Mersin Tarsus'ta üzüm alımları bugün başladı. Açıklanan fiyat, kilogram başına yalnızca 11 lira. Geçen yıl 18 lira olan üzüm fiyatı gübrenin, mazotun, ilacın ve işçiliğin katlandığı bir yılda 7 lira birden düşürüldü. Bu, üreticinin alın terine yüzde 39 daha az değer biçmektir. Üzüm, dalında bekledi, çürüdü, kilo kaybetti. Şimdi de çiftçi, maliyetinin bile altında kalan bu fiyata mahkûm ediliyor. AKP iktidarı kamuya ait fabrikaları özelleştirdi, çiftçiyi şirketlerin insafına bıraktı. Ortada ne taban fiyatı var ne alım garantisi ne de piyasayı düzenleyecek bir iktidar. 11 lira üreticiye "Bağını sök, toprağını terk et." demektir. Bu fiyat derhâl geri çekilmeli, üreticinin maliyetini ve emeğini karşılayacak yeni bir alım fiyatı açıklanmalıdır.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Ayan...

44.- Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın, Şanlıurfa'daki şehirler arası otobüs terminaline ilişkin açıklaması

DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Urfa'da yıllardır kullanılan şehirler arası otobüs terminalinin şehirden 30 kilometre uzağa taşınması planlanıyor. İnsanlar terminale ulaşmak için daha uzun yol katedecek, ilçe minibüsleri daha fazla yakıt harcayacak, ulaşım maliyetleri artacak; bunun bedelini ise yine halk ödeyecek. Öncelikle mevcut terminalin eksiklikleri giderilip kapasitesi artırılabilecekken kenti bu kadar etkileyecek bir kararın

bilimsel gerçeği ortaya koymadan, halkın itirazına rağmen şehrin çok uzağına taşınması girişimi kabul edilemez. TMMOB Şehir Plancıları Odası Urfa il temsilciliğinin konuya ilişkin hazırladığı açıklama ve teknik raporlar mutlaka esas alınmalı. Urfa terminalinin yerinde dönüşüm ve kapasite artırımı yoluna gidilmelidir.

BAŞKAN - Sayın Çiler...

45.- Kocaeli Milletvekili Nail Çiler'in, Gebze Akse sapağında 29 Ekim 2025 tarihinde yaşanan faciaya ilişkin açıklaması

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Gebze-Akse sapağında 29 Ekim 2025 tarihinde yaşanan ve 4 vatandaşımızın hayatını kaybettiği facianın üzerinden tam iki yüz seksen gün geçti. Aradan geçen bunca zamana rağmen Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı kamuoyunu aydınlatacak tek bir açıklama yapmadı. İlk bilirkişi raporunda metro inşaatı ve Bakanlık kusurlu bulunurken sonraki raporlarda bu yer almadı ancak bilirkişi raporları kamuoyuna açıklanmadı. Vatandaşlarımız cevap bekliyor, sorumluların ortaya çıkarılmasını istiyor ancak açıklama yapmak yerine haberlere erişim yasağı getiriliyor, gerçeklerin üzeri örtülmeye çalışılıyor. Hukuk devletinde esas olan şeffaflık, hesap verilebilirlik ve adalettir. Unutmayın, hesap vermeyen hesap soramaz. 4 canımızı kaybettiğimiz bu olayın tüm yönleriyle ortaya çıkarılması, ihmali bulunanların hesap vermesi ve benzer acıların bir daha yaşanmaması için gerekli adımların derhâl atılması gerekmektedir.

BAŞKAN - Sayın Sarıgül...

46.- Erzincan Milletvekili Mustafa Sarıgül'ün, Erzincanspor'a ilişkin açıklaması

MUSTAFA SARIGÜL (Erzincan) - Sayın Başkan, can Erzincanspor'un başarısını bütün Erzincan beklemektedir. Erzincan Spor Kulübü Başkanı Sayın Güneş ve yönetimi önemli adımlar attı. Teknik kadro şu anda canla başla Erzurum'da çalışmalarına devam ediyor, taraftarlarımız şehirde büyük hazırlık yapıyorlar. Tüm siyasiler, hiçbir siyasi parti farkı gözetmeden gelin, bu sene Erzincanspor'un etrafında birlik olalım, takımımızı coşturalım. Erzincan, Erzincanspor bu sene şampiyon olsun ve Erzincan'ımızın tanıtımına, Erzincan'ımızın güçlenmesine daha da büyük katkılarda bulunalım. Bu sezon bütün takımlara başarılar diliyorum, can Erzincanspor'a desteğe davet ediyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Evet, son olarak Sayın Becan...

47.- Yalova Milletvekili Tahsin Becan'ın, üretim krizine ilişkin açıklaması

TAHSİN BECAN (Yalova) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Türkiye bugün yalnızca bir ekonomik kriz yaşamıyor, aynı zamanda üretim krizinin içinde sürükleniyor. Uzmanlar Türkiye'nin erken sanayisizleşme tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu söylüyor. İmalat sanayisinin millî gelir içindeki payı yüzde 15'le son yılların en düşük seviyelerine ulaşmıştır. Fabrikalar üretmek yerine ayakta kalma mücadelesi veriyor. Sanayici yüksek faiz, finansmana erişim sorunu ve artan maliyetlerle boğuşuyor. Bunun bedelini yalnızca sanayicilerimiz değil tüm halkımız ödemektedir.

Yalova gibi üretim gücü yüksek illerimiz de bu yanlış politikaların yükünü taşıyor. Cumhuriyet Halk Partisi olarak diyoruz ki Türkiye'nin kurtuluşu ranta değil üretime dayalı olmalıdır; çözüm, planlı sanayileşme, yüksek katma değerli üretim, teknoloji yatırımları ve emeği önceleyen kalkınma politikaları olmalıdır.

V.- BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) ÇEŞİTLİ İŞLER

1.- Başkanlıkça, Genel Kurulu ziyaret eden Adıyaman Kâhta'dan gelen gençlere "Hoş geldiniz." denilmesi

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Adıyaman Kâhta'dan gelen genç kardeşlerimiz locadan Genel Kurulumuzu izliyorlar. Kendilerine hoş geldiniz diyorum. (Alkışlar)

Sayın Grup Başkan vekillerimizin söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz, YENİ YOL Partisi Grubu adına Grup Başkan Vekili ve Muğla Milletvekili Sayın Selçuk Özdağ'a aittir.

Sayın Özdağ, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

48.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Enver Paşa'nın ölüm yıl dönümüne, Karadeniz'de Türk gemilerine yönelik saldırılara, Abhazya'ya, Manisa'nın problemlerine, EYT düzenlemesinde eksik yapılanlara ilişkin açıklaması

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 4 Ağustos Enver Paşa'nın ölüm yıl dönümüydü. Enver Paşa Osmanlı'nın son başkomutanıydı ve İttihat ve Terakki'nin de önemli isimlerinden birisiydi. Bütün siyasetçiler, bütün devlet adamlarıyla ilgili iyi ve kötü yönlerini değerlendirir, bunu tarihçiler yaparlar. Layüsellik Allah'a aittir, hatasızlık yine aynı şekilde Allah'a, günahsızlık da peygamberlere aittir. Enver Paşa'yla ilgili hükmü mutlaka ki tarihçiler veriyorlar ve yazıyorlar, yazmaya da devam edecekler. Kendisiyle ilgili Sarıkamış'la ilgili problemler olduğunu söyleyenler olduğu gibi aynı zamanda Çanakkale'de de yapmış olduğu kahramanlıkları biliyoruz. Biliyorsunuz, Çanakkale'nin komutanları Enver Paşa, Esat Paşa ve Cevat Paşa'ydı; Mustafa Kemal de orada liderlik kumaşını gösteren önemli komutanlarımızdandı ve kendisi Türkiye Cumhuriyeti'nin banisiydi, kendisine rahmet diliyorum. Mustafa Kemal, Enver Paşa'nın -Türkistan'da öldüğü zaman- ölüm haberini aldığı zaman masadakiler aleyhinde konuşmaya başladılar ve şunu söyledi: "Enver, bir güneş gibi doğdu ve bir gurup gibi battı, ortasını tarihçilere bırakalım." Bir daha da kimsenin konuşmasını istemedi, konuşmadılar. Şimdi, o günden beri tarihçiler konuşuyor. Ben kendisine rahmet diliyorum. Mezarının da Türkiye'ye getirilmiş olması doğruydu; getirenlere, emek verenlere de şükranlarımı arz ediyorum.

Biliyorsunuz, Karadeniz'de gemilerimize saldırılar var değerli milletvekilleri. İktidar mensuplarına sesleniyorum: Karadeniz'de uzun zamandır, bir buçuk aydır gemilerimize saldırılar var; ölen vatandaşımız var ve ağır yaralı vatandaşlarımız var. Bir yandan insanlarımız ölüyor ve yaralanıyor, bir yandan gemilerimiz orada vurularak tahrip ediliyor, diğer bir yandan da ekonomimiz çok ciddi şekilde sekteye uğruyor. Hani Ukrayna'yla aramız iyiydi? Hani Rusya'yla aramız iyiydi? Eğer Ukrayna ve Rusya'yla aramız iyiyse, bunlar Rusya veya Ukrayna tarafından yapılıyorsa müdahale edin. Eğer İsrail tarafından yapılıyorsa, bir provokasyon varsa gereğini yapın ve kamuoyunu aydınlatın diyoruz. Aksi takdirde, bu noktada sizler de büyük bir vebal altında olmuş olacaksınız. Ben bu konuda sizleri uyarıyorum.

Abhazya... Biliyorsunuz, Abhazya otuz yılı aşkın süredir büyük bir uluslararası tecrit altında yaşıyor. Soydaşlarımız var orada; dindaşlarımız, kültürdaşlarımız ve tarihdaşlarımız var. Aynı zamanda, 1864 yılından itibaren sürgün nedeniyle, o zamanki Çarlık Rusyasının yapmış olduğu soykırım nedeniyle, katliamlar nedeniyle Osmanlı topraklarına sığınan, bugün de Türkiye Cumhuriyeti devletinin vatandaşı olan soydaşlarımız, dindaşlarımız, kültürdaşlarımız var. Türkiye, Abhazya'yı bağımsız bir ülke olarak

tanımıyor; Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü savunuyor, uluslararası toplumun çok büyük bölümü de aynı tutumu benimsiyor. Bu, bilinen resmî politikadır ancak bir devletin statüsünü tanımamak ile orada yaşayan insanları yok saymak aynı şey değildir değerli arkadaşlar. Abhazya'da doğmuş bir genç elindeki pasaport uluslararası alanda kabul görmediği için Türkiye'ye gelemiyor, sağlık nedeniyle gelemiyor, sağlık problemleri var, eğitim problemleri var, akrabalarının sevinçli günlerinde ve acılı günlerinde onları paylaşıp çoğaltmak ve azaltmak gibi bir derdi var ama gelemiyorlar. Rusya'nın insafına terk edilmiş vaziyette. Türkiye Cumhuriyeti devletinin Hükûmeti de bir an önce bu konuyla ilgilenmeli. Burada Rusya'nın vermiş olduğu pasaportlar zaman zaman geç kalıyor veya pasaport vermiyorlar ve bu insanlar orada ölüme terk ediliyor veyahut da günlük hayatlarını devam ettiremiyorlar, insan hakları ihlallerine maruz kalmış oluyorlar. Bu noktada, Dışişleri Bakanlığını da duyarlı olmaya davet ediyorum. Zaten bu konuyu ben gündeme getirmiştim, bugün de Türkiye'de Abhazya kökenli vatandaşlarımız, Çerkez vatandaşlarımız Mecliste iktidar partisine mensup milletvekilleri haricinde, tüm muhalefet partisinin milletvekilleriyle beraber bir basın toplantısı yaparak bu konuya dikkat çekmiş olduk.

Değerli arkadaşlar, biliyorsunuz, Manisa'nın bazı problemleri var. Ben uzun yıllar Manisa milletvekilliği yaptım, şimdi de Grup Başkan Vekilimiz Sayın Bahadır Yenişehirlioğlu da karşımda. Hızlı tren çok önemliydi; Ankara-Uşak, Afyon-Uşak ve Manisa ve İzmir arasında bir hızlı tren projesi vardı, bu yatırıma alındı, daha sonra da devam etti. 2020 yılında bitecekti; 21, 22, 23, 24, 25, 26 geçti, şimdi de 2028'de biteceği söyleniyor. Tamam, anladık, geç kalıyor, ekonomik krizler var, sebepler şunlar, bunlar, çeşitli nedenleriniz var ama gelin burayla ilgili bir problem var, onu düzeltin. Daha önce Manisa'dan, Turgutlu'dan ve aynı zamanda Menemen'den geçeceği söyleniyordu; şimdi ise şöyle söylüyorlar: "Turgutlu'dan Kemalpaşa'ya gidecek, Aşağıçobanisa'dan Kemalpaşa'ya geçecek, böylece Manisa baypas edilecek." Ben Ulaştırma ve Altyapı Bakanına soru önergesi verdim, cevap vermedi şimdiye kadar. Eğer Adalet ve Kalkınma Partisinin bugünkü nöbetçi Grup Başkan Vekili -Değerli Manisa Milletvekilimiz aynı zamanda kendisi- lütfen Sayın Bakanla görüşür ve kamuoyunu aydınlatırsa, Manisalıları aydınlatırsa da çok memnun olurum diyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - İkinci konu ise Manisa'da Akhisar-Gördes -Sayın Bahadır Yenişehirlioğlu Akhisarlı- Gördes-Demirci, Demirci-Selendi, Selendi-Simav yol ihalesini ben Adalet ve Kalkınma Partisinin Genel Başkan Yardımcısıyken yatırıma aldırmıştım ve çok değerli hizmetler devam ediyordu; sonra akim kaldı çeşitli nedenlerle, yine ekonomik kriz bahane edildi, gerekçeler, genelgeler yayınlandı. Burada bütçelerde konuştum, ben bunları gündeme getirmiştim, Ulaştırma Bakanı "İlgileniyoruz." dedi; birkaç araba çalıştı, birkaç greyder çalıştı, kepçe çalıştı. Sonra oralara gittim, basın toplantıları yaptım, videolar çektim, kamuoyuyla paylaştım fakat hiç aldırış eden olmadı. Bu yol bitmelidir. Neden? Dünyanın bütün camilerinin halıları Demirci'de yapılıyor. Çok değerli ayva ihracatımız var, kiraz ihracatımız var. Türkiye'nin en kaliteli patatesleri orada yetişiyor. Zeytinyağı ve zeytin konusunda Türkiye'de en önemli şehirlerden bir tanesi, 2'nci; zeytinyağında 1'inci bir şehir, Akhisar burada başat rol oynuyor. O nedenle bu yol çok hızlı bir şekilde bitirilmelidir. Medeniyet dediğimiz yer yoldur, aynı zamanda elektriktir ve sudur arkadaşlar. Elektriğiniz var, suyunuz var fakat yolunuz modern değil, o zaman ticaretiniz yok demektir, insanları da burada yokluğa, yoksulluğa mahkûm etmek demektir. Bu konuda da duyarlı olmaya sizleri davet ediyorum.

Emeklilikte -biliyorsunuz- EYT vardı. Bu EYT için gerçi önce şöyle söylüyordunuz: "Ya, iktidarımıza mâni olsa bile bunu geçirtmeyeceğiz." Geçirttiniz. "İskandinav ülkeleri bundan dolayı battı." diyordunuz. İskandinav ülkelerinde kişi başına millî gelir 70 bin, 80 bin, 90 bin dolar. Yapmak zorunda

kaldınız seçim öncesi, eksik yaptınız, her zaman söylüyorum burada. Bir problemi hallediyorsunuz o da kamuoyunun baskısıyla, muhalefetin çok fazla kamuoyunu uyandırması ve kamuoyuna dikkat çektirmesi neticesinde, EYT'yi yaparken de kucağımızda başka bir problemi bırakıyorsunuz. 5000 prim gününü niye halletmediniz, 3600 kısmi emekliliği niye halletmediniz? Kademeli emekliliği yapın. Bakın, arkadaşlar, bir günle bir insan... 8 Eylül 1999 tarihi büyük bir adaletsizliğin miladı oldu. Bir gün önce işe giren ile bir gün sonra işe giren aynı primi ödüyor, aynı işi yapıyor, aynı yıpranmayı yaşıyor fakat devlet birine emeklilik hakkı tanırken diğerine "Tam on yedi yıl daha bekleyeceksin." diyor. Aradaki sigorta başlangıç farkı yalnızca yirmi dört saat olmasına rağmen emeklilik yıl farkı tam on yedi yıl olmaktadır. Her dosyada fark aynı olmayabilir fakat bir günlük sınırın insan hayatında böylesine ağır sonuçlara yol açması başlı başına adaletsizlik diyorum. Bununla ilgili olarak, bu insanlar ayrıcalık değil, hakkaniyetli bir geçiş sistemi istiyorlar. 9 Eylül 1999 ile 30 Nisan 2008 arasında, sigortalı olanlar için işe giriş tarihine, prim gününe ve çalışma süresine bağlı, kademeli bir yaş düzenlemesi getirilmelidir. Mali etkisi hesaplanmalı, finansmanı kayıt dışılıkla mücadele ve prim tabanının güçlendirilmesiyle kurulmalıdır. Sosyal güvenlik dengesini korumak devletin görevidir.

Diğer bir konuya gelince, değerli arkadaşlar, burada çalışan sözleşmeli danışmanlar var, burada milletvekili arkadaşlarla da çalışıyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Teşekkür edeyim mi, müsaade eder misiniz efendim?

BAŞKAN - Siz teşekkür edince haklı olarak diğer Grup Başkan Vekillerimiz de...

Peki, buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Peki, teşekkür ediyorum.

Sağ olun arkadaşlar, hayırlı bir gün diliyorum.

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Grup Başkan Vekili ve Antalya Milletvekili Sayın Uğur Poyraz.

Buyurun.

49.- Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, Adalet Bakanı Akın Gürlek'in açıklamasına, 22 Haziran 2023 tarihinde sunduğu soru önergesine ve önergeye verilen cevaba, pazartesi günü verdikleri kanun teklifine ilişkin açıklaması

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Genel Kurulu ve sizleri saygıyla selamlıyorum.

Elimde dün tarihli bir haber var, Sayın Adalet Bakanı Akın Gürlek'in açıklaması. Bu, düşük bedelli gayrimenkulleri sahte ekspertiz raporlarıyla yüksek değerli göstererek muvazaalı satış işlemleri üzerinden 687 kişiye Türk vatandaşlığı kazandırdığı tespit edilen suç örgütüne yönelik İstanbul merkezli 16 ilde düzenlenen operasyonda 72 şüphelinin yakalandığını ve yine Sayın Bakan yapmış olduğu açıklamasında, soruşturma kapsamında ülkemize girmesi gereken yaklaşık 2,5 milyar liranın girişinin sağlanamadığını ifade ediyor. Bu Sayın Adalet Bakanının açıklaması, bu da ne tesadüftür ki -şahsımın verdiği- 22 Haziran 2023 tarihindeki Çevre ve Şehircilik Bakanlığına ve Cumhurbaşkanlığına sunmuş olduğum soru önergesi. Soru önergemin 13'üncü maddesinde de "GABİM başta olmak üzere ilgili kuruluşlara makamımıza iletilen türden şikâyetler ulaşmış mıdır?" Yani sahte değerleme raporlarına ilişkin, bu değerleme birimine ilişkin şikâyetler ulaşmış mıdır diyoruz ve 16 Ağustos 2023 tarihli Çevre ve Şehircilik Bakanlığının vermiş olduğu cevap, ilgili cevap kısmını okuyorum; "GABİM tarafından yapılan kontrollerden sonra yabancıya taşınmaz satışlarına ilişkin yapılan değer manipülasyonlarının çok azaldığı gözlemlenmiştir. Bu manipülasyonları yapan kişilerin gerçekle ilgisi olmayan iddialarla haksız kazançlarını önleyen ilgili kurum ve kuruluşları yıpratma gayreti içinde oldukları malumdur." şeklinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığının vermiş olduğu cevap.

Şimdi, 2023 yılının 22 Haziranında bu sorduğumuz soruların üzerine titizlikle gidilseydi bugün Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarında Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan tarafından atanmış Sayın Adalet Bakanı Türkiye'nin 2,5 milyar lira uğradığı zarara ilişkin bu açıklamayı yapmayacaktı, bununla ilgili Türkiye'nin 2,5 milyar lirası, Türkiye Cumhuriyeti devletinin 2,5 milyar lirası kasasında olacaktı. Çok basit bir matematik hesabı. Dolayısıyla bununla ilgili, söz konusu Sayın Bakanın yapmış olduğu basın açıklamasında, daha doğrusu sosyal medya açıklamasında 687 kişiye Türk vatandaşlığı kazandırdığı tespit edilen suç örgütüne ilişkin 16 ilde düzenlenen operasyonda 72 şüphelinin yakalandığı ve 7 şirket, 1.045 gayrimenkul ve 1 otele el konulduğunu açıklıyor. Bununla ilgili aynı zamanda bu vermiş olduğum soru önergesi ve soru önergesine verilen cevaptan dolayı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığında bu soru önergesini cevaplayan birimdekilerin tamamının bu suç örgütüyle müşterek ve müteselsil sorumluluğu ve müşterek ve müteselsil değerlendirilmesi gerektiğini ve onların da 2,5 milyarlık zararın tazmininden sorumlu olması gerektiğini burada, Gazi Meclisin huzurunda anlatıyorum. Bununla ilgili üst yazıyı Bakanın imzalamış olması Bakanın da gözetim ve denetim ödevini yerine getirmediğinin bir başka tezahürüdür. Bu, hem Türk Ceza Kanunu'nda hem de bu şu an içinde bulunduğumuz Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde atanmanın ve atanmışlığın sorumluluğunun ne olduğuna ilişkin önemli bir veri olacaktır. Ben Sayın Yenişehirlioğlu, size bunları bizzat sunacağım. Çünkü eğer 2,5 milyar lira bir zarar varsa bunu Antalya Milletvekili, bu Gazi Meclisin bir parlamenteri, bir mebusu olarak ben sormuşum, sorduğum soruda ithamda bulunmadan soru sorarak aslında uyarmışım "Tedbir alın." demişim, bunu nezaketle dile getirmişim; oradaki bürokrasi, atanmış bürokrasi, varlığını Türk varlığına değil varlığını kendini atayanlara adanmış bürokrasi başından savmış, memlekette de 2,5 milyar zarar çıkmış. Şimdi Adalet Bakanlığına da buradan suç duyurusunda bulunuyorum, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına da buradan suç duyurusunda bulunuyorum. Bu cevabı veren... Bakan kendine, önüne geleni imzalamıştır, ona bir şey demiyorum, onu ayrı tutuyorum; kayırmıyorum, ayrı tutuyorum, varsa sorumluluğu onun da canına okusunlar ama bu araştırmayı yapıp "Sayın Bakanım, İYİ Partiden bir milletvekilinin soru önergesi; biz bunları cevapladık efendim." deyip şunu imza föyünün arasına iteleyip de buraya gönderenin ne Gazi Meclise saygısı var ne Türk milletinin 2,5 milyarına saygısı var. Buna saygısı olmayanın da gözüne bu Adalet Bakanı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Türk milletinin iradesine, Gazi Meclisin hükmi şahsiyetine, bir milletvekilinin nezaketle sorduğu soruya ve Türk milletinin 2,5 milyarının göz göre göre peşkeş çekilmesine müsaade edip şu cevabı yazan bürokrat kimse bunun gözünün yaşına bakılmayacak, bu 2,5 milyar bundan tahsil edilecek. Bunu da söyleyeyim, nezaketle de ifade edeyim: Bunun peşini bırakırsam da namussuzum. Bu 2,5 milyar senin, benim, hepimizin 2,5 milyarı.

Şimdi, sayın milletvekilleri, pazartesi günü bir kanun teklifi verdik, bu hem Güvenpark'taki şehit er ve erbaşlarımızın yakınları hem de gazilerimizin durumuyla ilgili ama aslında bu kanun teklifimizin içerisinde başka bir şey daha verdik. Burada özellikle organize suç örgütleriyle, uyuşturucuyla, uyuşturucu baronlarıyla mücadele eden, terörle mücadele eden vazife başındaki Millî İstihbarat mensuplarımız, Emniyet teşkilatımızın mensupları, Sahil Güvenlik, Kaçakçılık ve İstihbarat, Narkotik, Gümrük Muhafaza, Jandarma Genel Komutanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetleri dâhil olmak üzere, bu meslek gruplarında çalışanlar her sabah aileleriyle helalleşerek evlerinden çıkıyorlar, her sabah. Bunların nerede vazife yapabileceği, vazife sırasında başına ne geleceği belli değil. Bu meslek gruplarının hemen hemen tamamı şu anki ekonomik şartlar altında, büyükşehirlerde daha büyük bir eziyette, küçük

şehirlerde ise lojman sorunuyla birlikte bir güvenlik zafiyeti içerisinde. Dolayısıyla hazırladığımız kanun teklifinde, bu saydığım meslek gruplarının, güvenlik bürokrasisi meslek gruplarındakilerin; bir, kendilerine muhakkak lojman tahsisi, lojman tahsisi olmuyorsa kira yardımının o bulundukları, görev yaptıkları yerdeki rayiç bedelle oluşturulması... Mesleğe özellikle yeni başlayan Emniyet mensupları, istihbarat mensupları ve diğer bahsettiğim meslek gruplarının çoğunun 1 araba alabilmek için içleri gidiyor; en azından bunlara ÖTV'siz, beş yıl kullanma şartıyla, eğer ailede 2 kişi varsa o 2 kişiden aileye 1 tane tahsis edilmek kaydıyla ÖTV'siz araç alabilmeleri... Ve eskiden, hatırlayın -ben de memur çocuğuyum- anne babalarımız emekli olduklarında aldıkları ikramiyeyle 1 ev alabilirlerdi. Evinden her gün şehit adayı olarak, gazi adayı olarak çıkan bu meslek grubundakilere bulundukları sandık dışında seçimlik hak oluşturularak emeklilikleri durumunda TOKİ'den birer daire tahsis edilmesine, verilmesine ve bunların hepsinin görev ve vazife başında aklının evinde, ailesinde kalmaması için...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Tamamlıyorum efendim, bu önemli ama, kanunu izah edeceğim.

BAŞKAN - Peki, son bir cümle, buyurun.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Teşekkür ederim.

Bu bahsettiğim meslek gruplarının çocuklarına başta okul öncesi, kreş, anaokulu, ilkokul, ortaöğretim ve üniversitelerde tam burslu okuma imkânının sağlanması... Bakın, bu insanların hepsi şehit ve gazi adayı yaptıkları meslek ve görev itibarıyla. Gelin, bu Parlamento olarak canlarını, hayatlarını, uzuvlarını, her şeyini bu memleket için feda etmeye hazır olan bu meslek gruplarına şehit olduklarında ya da gazi olduklarında değil, onlar ölmeden önce, evlerinde akılları kalmadan, bakmakla yükümlü olduklarında akılları kalmadan, çocuklarında, evlatlarında akılları kalmadan onlara hep beraber sahip çıkalım, bu imkânları onlara sağlayalım.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Grup Başkan Vekili ve Nevşehir Milletvekili Sayın Filiz Kılıç.

Buyurun.

50.- Nevşehir Milletvekili Filiz Kılıç'ın, "Türk ve Türkiye Yüzyılı" vizyonuna, Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'ne ilişkin açıklaması

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, ekranları başında bizleri takip eden aziz Türk milleti; tarihin şaşmaz terazisi çok şükür ki milliyetçi hareketi ve bilge liderimizi her defasında bir kez daha haklı çıkarmıştır. Yıllar yılı puslu havalarda yolunu şaşıranların, günübirlik hesaplarla savrulanların günün sonunda başlarını öne eğip "Devlet Bey yine haklıymış." itirafını fısıldadıklarına defalarca şahit olduk. Bizler bu mahcup fısıltıları dün duyduk, bugün işitiyoruz ve yarın da duymaya devam edeceğimizden zerre kadar şüphe duymuyoruz. "Önce ülkem ve milletim, sonra partim ve ben." Bakınız, bu muazzam duruş alelade sözcükler silsilesi değildir; bu kelimelerin her bir hecesi damarlardaki asil kanın, sarsılmaz bir vatan sevdasının ve tavizsiz bir devlet adamlığının sese bürünmüş hâlidir; makam hırsını, koltuk sevdasını, siyasi ikbali elinin tersiyle iten, Türkiye'nin bekası uğruna emsalsiz bir adanmışlığın, koca bir ömrün özetidir. Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve aziz silah arkadaşlarının vatanın dört bir yanında Türk'üyle, Kürt'üyle, Laz'ıyla, Çerkez'iyle Millî Mücadele ruhuyla kurulan cumhuriyetimiz bugün bir asrı geride bırakırken bizler cumhurun o sarsılmaz iradesiyle yeni bir ufka yürüyoruz. Bu ufuk, tam bağımsızlık ülküsüyle yoğrulmuş "Türk ve Türkiye Yüzyılı Vizyonu"dur. Lider ülke Türkiye hedefine giden yol sarsılmaz bir birliktelikten ve ayağımıza dolanan prangaları söküp atmaktan geçmektedir. İşte, tam bu noktada önümüze koyduğumuz "Terörsüz Türkiye Vizyonu" sadece siyasi bir hedef değil bu milletimizin geleceği için tarihî bir eşiktir.

Az önce Sayın Abdullah Güler bir basın toplantısıyla terörsüz Türkiye çerçeve yasasının Meclise sunulduğu haberini de paylaştı, benim de bulunduğum basın açıklamasıyla tarihî bir ana tanıklık ettik. İnşallah, cuma günü de Adalet Komisyonuna gelecek ve inşallah birkaç gün içerisinde de bu terörsüz Türkiye yasasının kanunlaştığını görüp Sayın Genel Başkanımızın Ekim 2024'ten bu yana açtığı yolda, gösterdiği hedefte sonuca çok az kaldı. Bu noktada da Cumhur İttifakı olarak, Sayın Cumhurbaşkanımızın da liderliğinde inşallah tarihî bir eşik de kısa bir zamanda aşılmış olacak.

Değerli milletvekilleri, lütfen bir anlığına düşünün, kırk yıldır bu ülkenin kanını emen, gencecik fidanlarımızı toprağa düşüren, anaların yüreğine kor ateşler salan bu karanlık belanın tamamen sökülüp atıldığı bir Türkiye hayal edin. Bizim terörsüz Türkiye vizyonumuz, anaların artık şehit haberiyle irkilmediği, ocaklara ateşin düşmediği bir huzur iklimidir; kardeşin kardeşe kem gözle bakmadığı, kahpe pusularda canların yanmadığı, dış güçlerin içerideki maşalarıyla bu millete operasyon çekemediği tam bağımsız bir devlet yürüyüşüdür. Doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine bu cennet vatanın her bir evladı bizim öz kardeşimizdir. Biz istiyoruz ki bu ülkenin gençleri karanlık mağaralarda, dehlizlerde değil aydınlık üniversite amfilerinde, teknoloji ve yazılım merkezlerinde, spor salonlarında yarışsın; elinde silahla değil kalemiyle, fikriyle, icadıyla bu vatanın taşına taş koysun. Ayrışmanın değil kucaklaşmanın, bölücülüğün değil birliğin destanını hep beraber yazalım; gelin, yüz yıllık yaralarımızı birlikte saralım; gelin, aramıza ekilmek istenen o zehirli nifak tohumlarını söküp atalım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Liderimizin uzattığı o devlet eli işte bu kucaklaşmanın, bu tarihî dirilişin teminatıdır. Yıllarca içimizde kavgayla, terörle bizleri meşgul edip Türkiye'yi masanın dışına itmek isteyen emperyalistlere inat içerideki prangalarımızı söküp atacak, yıllardır terörle mücadeleye ayırdığımız o muazzam gücü ve enerjiyi artık sınırlarımız ötesindeki küresel hesaplaşmalarda, dış güçlerin oyunlarını bozmakta ve şanlı bayrağımızı en dorukta dalgalandırmakta kullanacağız.

Sayın milletvekilleri, dün ilk imzası Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli ve hemen ardından bizler tarafından atılan çerçeve yasa teklifinin aziz Türk milletine, evlatlarımıza ve geleceğimize hayırlar getirmesini temenni ediyorum. Liderimizin ifadeleriyle, Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'yle dili ve kimliği ne olursa olsun herkes kazandı, bin yıllık kardeşliğimiz bir kez daha tescillendi, geleceğin lider ve terörsüz Türkiye'sinin temellerinin atıldığı bugünlere şahitlik etmekten, destek olmaktan mutluluk duyduğumuzu ifade ediyor, Gazi Meclisimizi ve ekranları başında bizleri takip eden kıymetli vatandaşlarımızı saygılarımla selamlıyorum. Lider ülke Türkiye, terörsüz Türkiye diyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Balıkesir Milletvekili Sayın Serkan Sarı.

Buyurun.

51.- Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı'nın, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e "Başkomutanlık" ünvanının verilmesinin 105'inci yıl dönümüne, TÜİK'in açıkladığı enflasyon oranlarına, kamu emekçilerinin aylık gelirinde prime esas kazanca dâhil edilmeyen ödemelere ilişkin açıklaması

SERKAN SARI (Balıkesir) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bugün Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e "Başkomutanlık" ünvanının verilmesinin 105'inci yıl dönümü. Bugün bu onuru yaşıyoruz. Cumhuriyeti kuran ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kurucusu olduğu Cumhuriyet Halk Partisinin Grup Başkan Vekili olarak söz almış olmanın da gururu içerisindeyim.

Türk milletinin kaderinin pamuk ipliğine bağlı olduğu tarihin en karanlık ama bir o kadar da en şanlı dönüm noktalarından birini anmak üzere bugünü "Başkomutanlık Günü" olarak ilan etti. O günlerde Ankara'da, Türkiye Büyük Millet Meclisinin taş duvarları arasında vatanın bağrına saplanmış düşman süngülerinin soğukluğu hissediliyordu. Kütahya-Eskişehir muharebeleri kaybedilmiş, Yunan ordusu Ankara'ya, Polatlı sınırlarına kadar dayanmıştı. Meclis çatısı altında umutsuzluk rüzgârları esiyor, "Vatan gidiyor mu?" sorusu zihinleri kemiriyor, karar alma mekanizması yavaş, zaman ise tükenmekteydi. İşte, o en karanlık saatte Meclis kürsüsüne bir lider çıktı, milletin temsilcileri topyekûn bir varoluş mücadelesi için tek bir isme, Mustafa Kemal Atatürk'e sığındılar. Meclis sarsılmaz bir güvenle kendi elindeki yasama, yürütme yetkilerini yani milletin egemenlik gücünü üç aylığına Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e verdi. Bu sıradan bir rütbe ve sıradan bir makam temsilî değildi, bu, ateşten bir gömlek giymek, milletin geleceğinin tüm sorumluluğunu tek bir omuza yüklemekti. Mustafa Kemal Paşa millî iradeye olan saygısından ötürü bu yetkiyi sadece üç aylığına kabul etmiştir. O diktatörlük peşinde koşan bir asker değil Meclisin yani milletin emrinde bir nefer olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: "Efendiler, zavallı milletimizi esir etmek isteyen düşmanları mutlaka mağlup edeceğimize dair olan emniyet ve itimadım bir dakika olsun sarsılmamıştır. Bu dakikada da bu tam itikadımı sadık milletime ve dünyaya karşı ilan ederim." diyerek bu inancını, milletine olan güvencini de ifade etmiştir. Bu yetkinin hemen ardından Başkomutan ilk iş olarak Tekâlif-i Milliye emirlerini yayımlamıştır. Nedir bu emirler? Ne kadar zor ve güçlükler içerisinde kurulan bir cumhuriyet olduğunun altını çizmek istiyorum, bazen bu Mecliste unutulduğuna inanıyorum. Ordunun çarığı, çorabı, ekmeği, tüfeği yoktu, Başkomutanlık emriyle Türk milleti evindeki iki çoraptan birini, ambardaki buğdayının yarısını ordusuna teslim etmiştir. Başkomutanlık makamı sadece ordunun değil topyekûn bir milletin tek yumruk hâline geldiğinin göstergesiydi. Sonuç ne mi oldu? Gücün tek elde toplanmasıyla sağlanan o muazzam hız ve inanç önce Sakarya'da düşman taarruzunun gücünü kırdı, ardından da Büyük Taarruz'la işgalciler bu topraklardan sökülerek atıldı. Millî Mücadele'nin ve egemenliğin sarsılmaz iradesini bizlere miras bırakan başta ebedi Başkomutanımız Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere o tarihî karara imza atan Meclisteki tüm mebuslarımızı, kahraman ecdadımızı saygı, minnet ve şükranla anıyorum, ruhları şad olsun. (CHP sıralarından alkışlar)

Tabii, gündemimize de gelirsek... Ne yazık ki ülkemizin içinde bulunmuş olduğu bu ekonomik sıkıntılar Maliye Bakanının ve AKP iktidarının vermesi gereken bir hesabı da ortaya koymaktadır. Aradan otuz yedi ay geçti, Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in ekonomi programı iktidar tarafından bir başarı hikâyesi olarak anlatılıyor. Onlar Nebati'den görevi aldıklarında -yine aynı AKP iktidarı- yüzde 38,2'ydi enflasyon oranı, üç yılın sonunda, otuz yedi ayın sonunda 31,7'ye geriledi. Bakarsanız, bu kadar çilenin sonunda elde edilen bir başarı hikâyesi yok. Ha, bunlar TÜİK verilerine göre ifade edilen rakamlar, mesela temmuz ayında TÜİK 1,78; İTO 2,06; ENAG 3,07 açıkladı, bu rakama göre bakarsak şu anda enflasyon aslında 50,7 ama makyajlanmış rakamlarla dahi otuz yedi ayın sonunda elde edilmiş bir başarı hikâyesi yok ortada. Bu bedeli milyonlarca emekli, emekçi, esnaf, sanayici, dar gelirli vatandaş ödedi. AKP iktidarı enflasyonla mücadeleyi üretimi artırarak, verimliliği yükselterek ve yapısal reformlarla değil vatandaşı yoksullaştırarak çözmeyi tercih etmiştir. Yüksek faiz politikasıyla yatırımlar yavaşladı, işletmeler finansmana ulaşmakta zorlandı, kredi muslukları kapandı, iç talep baskılandı ve ekonomik yük doğrudan vatandaşın omzuna yüklendi.

Şöyle ifade edebiliriz: Toplanan 100 liralık verginin 22 lirasını faize ayıran bir AKP iktidarından bahsediyoruz. 2026 yılı için faize ayrılan toplam rakam 2 trilyon 742 milyar lira. Bu bir tercih meselesidir. Bu, sermayeden yana tercih, yandaştan yana bir tercih kullanıldığını; üretimden, çiftçiden, esnaftan, çalışandan, emekçiden yana bir tercih kullanılmadığını da açık bir şekilde göstermektedir. Bugün açıklanan enflasyon oranı düşmüş olabilir ama vatandaşın pazarda, markette, kirada, ulaşımda ve temel ihtiyaçlarda ödediği fiyatlarda böyle bir düşüş hissetmediği de açıkça ortada.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERKAN SARI (Balıkesir) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Çünkü enflasyonun gerilemesi fiyatların düştüğü anlamına gelmez, sadece zamların yavaşladığını bize gösteriyor. Son üç yılda oluşan fahiş fiyat artışları vatandaşlarımızı da kalıcı bir hayat pahalılığıyla karşı karşıya bırakmaktadır; artan maaşlar, yapılan zamlar ne yazık ki enflasyonun gerisinde kaldığı için alım gücü her geçen gün düşmektedir. En düşük gelirli yüzde 20'lik kesime baktığımızda, 100 liralık gelirlerinin 29 lirasını gıdaya, 39 lirasını konut kirasına, 9 lirasını ulaşıma yani 77 lirasını temel giderlere harcamakta, geriye kalan 23 lirasıyla çocuğunun okul masraflarını, sağlık giderlerini, elektriğini, suyunu karşılamakta ve hayallerini hayata geçirebilmek için çabalamakta, ne yazık ki yoksulluğa mahkûm edilmektedir. Üstelik, bu süreçte ücret artışları enflasyon karşısında erimiş, sabit gelirlinin alım gücü de ciddi şekilde düşmüştür. TÜİK'in açıkladığı oranlar ne olursa olsun, vatandaşın yaşadığı gerçek enflasyon mutfakta, pazarda ve faturalarda hissedilmekte.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERKAN SARI (Balıkesir) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Buyurun.

SERKAN SARI (Balıkesir) - AKP iktidarı bugün enflasyondaki sınırlı gerilemeyi başarı olarak göstermeye çalışmakta ama bu gerçekleri görmekten kaçsa da vatandaşımız sokakta gerçeklerle yüzleşmiş vaziyette. Buradan uyarıyorum: Türkiye'nin ihtiyacı günü kurtaran, yükü vatandaşın sırtına yükleyen politikalar değil üretimi önceleyen, gelir adaletini sağlayan, enflasyonla mücadeleyi toplumun refahını koruyarak yürüten akılcı ve sürdürülebilir bir ekonomi yönetimiyle mümkündür ama ne yazık ki AKP iktidarı bugüne kadar bu gerçekleri görmezden gelmektedir. Umut ediyorum ki bundan sonraki süreçte de daha farklı adımlar atacaktır.

Bir diğer konumuzsa kamu emekçileri. Kamu emekçilerinin ücreti çalışırken bölündü, emekli olunca da yok edildi. AKP iktidarı kamu emekçilerine ödediği ücretin önemli bir bölümünü prime esas kazanca dâhil etmeyerek kamuda yasal görünümü bir kayıt dışı ücret düzenine kurmuştur. Ek ödeme, ilave ödeme, tazminat, döner sermaye, ek ders, fazla mesai, seyyanen zam gibi ödemeler bordroda bulunmakta ancak emekli aylığı ve ikramiye hesabına dâhil edilmemektedir. Aslına bakarsanız, kendi memurunu dolandıran bir anlayışla ücret politikası uygulamakta AKP'nin kadroları. Yani maaş bordroda var, emeklilik hesabında yok, ikramiyelerde yok. Kamu emekçilerinin aylık gelirinin yarısından fazlasını oluşturabilen bu ödemelerden prim kesilmemesi prime esas kazancı asgari ücret seviyesine kadar düşürmektedir. Kamu görevlisi yıllarca aldığı gerçek ücret üzerinden değil düşük gösterilen kazanç üzerinden emekli edilmektedir. Özel sektörde gerçek ücretin bildirilmesini isteyen devlet kendi çalışanları söz konusu olduğunda SGK'ye bildirim yapmamaktadır. Bu uygulamayla aslına bakarsanız bir kamu kurumunun diğer bir kamu kurumunu dolandırmaya çalıştığı da açıkça ortadadır. Bu sebeple de ne yazık ki Temmuz 2023'ten bu yana kamu emeklisinin aylık ve ikramiye kaybının toplam tutarı kişi başına 800 bin lira ila 900 bin lira arasında hesaplanmaktadır. Bunun yaklaşık 350 bin lirası ödenmeyen aylık farkları, 500 bin liradan fazlası ise emekli ikramiye sabrına katılmayan tutarlardandır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERKAN SARI (Balıkesir) - Son olarak tamamlıyorum Başkanım.

BAŞKAN - Peki, buyurun.

SERKAN SARI (Balıkesir) - Yani memurunun hakkını gasbeden bir anlayışla karşı karşıyayız. Eksik bildirilen bu primlerden kaynaklı da bugün Sosyal Güvenlik Kurumu yaklaşık 730 milyar lira prim gelirinden mahrum kalmıştır. Bu prim gelirini ödemeyen devlet memurlarının rakamını emekliye ayrılan vatandaşlarımızın ne yazık ki emekli aylıklarından tasarruf sağlayarak iktidar bu açığı kapatmaya çalışıyor, onların aylık bağlama oranlarını düşürüyor, mahkûm ettikleri maaşla da onları geçinmeye zorluyor. SGK'nin gelir kaybını kendi yanlış politikalarıyla yürüten AKP bunun bedelini kamu emekçisine ve emekliye ödetmemelidir.

2008 sonrası emekli hak kaybını da göz ardı edemeyiz. 2008 yılı Ekim ayı öncesinde ve sonrasında görev başlayan kamu çalışanları arasında ciddi bir fark vardır. Bu farkın da bir an evvel telafi edilmesi gerekmekte. Bu adaletsizliklere son veremezsek adınızda bulunan "adalet" kelimesini isminizden çıkarmanızı talep ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu Grup Başkan Vekili Muş Milletvekili Sayın Sezai Temelli.

Buyurun lütfen.

52.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, bugün Meclise sunulan kanun teklifine, cezaevlerindeki hak ihlallerine, plastik atık ithalatına, Türkiye'deki maden sahalarına, iklim krizine ilişkin açıklaması

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün Meclise çok önemli bir kanun teklifi geldi. Evet, çok önemli çünkü Türkiye, en büyük sorunlarından biri olan, belki de başat sorunu olan Kürt meselesinin demokratik çözümüne dair önemli bir adımı atıyor. Biliyorsunuz bugün 5 Ağustos. Bundan bir yıl önce -5 Ağustosta- bu Meclis bir komisyon kurmuştu, neredeyse Parlamentodaki bütün partilerin katılımıyla oluşmuştu. Bu komisyon çok önemli bir çalışma yaptı, mutlak bir ortaklaşma sağlamamışsa bile önemli bir yol katetti çünkü geçmişin o çatışmalarına, şiddetine, savaşına son vermek için bir irade ortaya koydu, ortak bir rapora kavuşmuştuk. O Komisyon çalışmalarına Türkiye'nin her yerinden insanlar geldi; sivil toplum örgütleri geldi, sendikalar geldi, barolar geldi, anneler geldi; herkes barış istiyordu, bize önemli bir sorumluluk yüklüyordu. Umarım, bu sorumluluğun gereğini yerine getirmek için atmış olduğumuz bu adımların devamı gelir. Bizim bir hasretimiz var, bizim hasretimiz barıştır. Biz hasretimizin peşinden gitmeye devam ettik ve devam edeceğiz çünkü bu toprakların barış içinde yaşaması için ne yapmamız gerekiyorsa o sorumlulukla hareket ettik. Hep birlikte yaptığımızda da bunu başaracağımıza olan inancımız ilk günden beri var. 27 Şubat 2025 tarihinde Sayın Öcalan'ın çağrısıyla çıktığımız bu yolda aynı kararlılıkla yürümeye devam edeceğiz.

Evet ve bugün gelen bu kanun teklifiyle de önemli bir adımın atıldığını; bütün yetersizliklerine, eksiklerine, eleştirilecek her tarafına rağmen çok güçlü ve önemli bir adımın atıldığını aslında biliyoruz. Biliyoruz çünkü onlarca yıldır süren bir hasreti dindireceğiz ve yine, çok önemli bir eksiğimiz var, o eksiğimizin giderilmesi adına da önemli bir adım atıyoruz çünkü bu ülke hiçbir zaman arzu ettiği demokrasiye kavuşamadı, cumhuriyetini demokratikleştiremedi oysa cumhuriyet hepimizin cumhuriyetiydi, eksik olan tarafı demokrasisiydi. İşte, demokratik cumhuriyet adına, o eksikliği gidermek adına da önemli bir adım atıyoruz. Şimdi, önemli olan, adımların devamını getirmektir, adımları sıklaştırmaktır hatta yitirdiğimiz yılların acısını çıkarmak için koşmak gerekir. Yitirdiğimiz derken, bu mücadelede yitirdiğimiz bütün canları, bütün insanlarımızı Sırrı Süreyya Önder şahsında bir kez daha anmak istiyorum. Barış hepimizin umududur, hepimizin geleceğidir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; burada dün de ondan önceki gün de hep cezaevlerindeki hak ihlallerinden bahsettik ve hep iddiayla şunu söyledik, dedik ki: Türkiye'de cezaevlerindeki durum düzelmediği sürece Türkiye'de toplumsal barıştan, insan haklarından, demokrasiden, hukuk devletinden bahsetmeniz mümkün değil. Bakın, bugün size 3 cezaevinden, Türkiye'nin 3 farklı cezaevinden 3 örnek okuyacağım. Bir tanesi Giresun Espiye'den geliyor; Aydın Oğuz, bacağı kırılmış, hastaneye gitmesi gerekiyor; hastaneye götürmüyorlar, merhem vermişler. Kırık, merhemle geçecek! Karşı karşıya kaldığı muamele bu. Cezaevlerinde mahkûmların, mapusların sağlık sorunlarına yaklaşım böyle olabilir mi! Ayağı kırık bir insana merhem vermek ve âdeta o kırıkla yaşamasını, o acıyla yaşamasını bir işkenceye çevirmek.

İkinci örnek Kırşehir Yüksek Güvenlikli Cezaevinden, Aydın Altığ. Aydın Altığ otuz bir yıldır cezaevinde. 2 defa İdare ve Gözlem Kuruluna çıkıyor, 2 defa şu soruyu soruyorlar, 2 defa altı ay uzatıyorlar; soru ne biliyor musunuz? "Düşüncen değişti mi?" Sonra rapora yazıyorlar: "Düşüncesi değişmemiş." Otuz bir yıldır cezaevinde olan bir hükümlüye hâlâ bu soruyu sorup ve bundan dolayı onun cezalarını altı aylık uzatmak hangi vicdana, hangi akla sığar? Bu idare ve gözlem kurulları hakkında bir düzenlemenin acilen Meclise gelmesini defalarca dile getirdik, ısrar ettik, Bakanlığa bunu ilettik fakat bu konuda hâlâ bir düzenleme söz konusu değil. Umuyoruz, Meclis yeni dönemde, ekim ayında, Adalet Bakanının söylediği on üçüncü yargı paketiyle artık bu konuyu ele alır ve artık İnfaz Kanunu'ndaki düzenlemeyle beraber bu tür uygulamalara son verebiliriz.

Üçüncü örnek Konya Ereğli Yüksek Güvenlikli Cezaevinden. Yine orada da Haci Sincar'ın durumunu dile getirmek istiyorum. Sürekli olarak tahliyesi erteleniyor, hiçbir bahane gösterilmiyor; tutsaklığı âdeta bir rehin alma hâline dönüştürülmüş fakat yaşam koşulları da kasti olarak kötüleştiriliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kesildi)

BAŞKAN - Buyurun.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Güneş ışığı hücresine girmesin diye camlarını o kadar sık bir tel örgüyle kaplıyorlar ki içeriye güneş girmiyor. Yani bu nasıl bir nefret suçudur, bu nasıl bir nefret anlayışıdır, varın siz kestirin.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; önemli gördüğümüz bir iki konunun da altını çizmek istiyoruz. Bunlardan biri tabii ki ekolojik yıkım, çevre felaketi. Bakın, Türkiye Avrupa'nın plastik atık çöplüğü hâline dönüşmüş durumda fakat öbür taraftan şöyle bir vizyon bize sunuluyor -bütçede de bu sunuldu, sıklıkla dile getiriliyor- "2053 net sıfır emisyon hedefine sahibiz." deniyor, kalkınma vizyonu olarak sıfır atık projesi söyleniyor ve buna "yeşil sıfır atık" "yeşil kalkınma vizyonu" adı veriliyor. Başına bu yeşili koyup sonra Avrupa'nın çöplüğüne dönüşmek nasıl bir şey, varın siz düşünün.

Bakın, 2024 yılında plastik atık ithalatı 1,29 milyon ton, bu kadar plastiği getiriyoruz; bu plastiklerin yüzde 99'u fosil yakıtlardan üretilmiş. Dolayısıyla inanılmaz bir çöplüğe dönüşmüş durumdayız ve ithalat her sene düzenli olarak yüzde 20 ve üzerinde artmaya devam ediyor. Tabii, "ekolojik yıkım" demişken Türkiye'deki maden sahaları meselesine bakmak gerekir gerçekten. En son Resmî Gazete'de yayımlandı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü 115 sahada ihaleye çıkıyormuş. Bakın, size bir harita göstereceğim; bu, Türkiye'de Enerji Bakanlığının maden sahaları olarak ihalesini verdiği sahalar. Bu yetmiyor -Türkiye'yi böyle bir maden sahası ülkesine çevirmiş Enerji Bakanlığı- 115 ihaleye daha da çıkacağını söylüyor. Şimdi, bu ihaleler ve bu maden meselesi Türkiye'de aslında çok ciddi bir ekolojik yıkıma; küresel, ekolojik yıkımın en önemli bir haritasına tekabül ediyor. Şimdi, iklim krizinden bahsediyoruz, küresel ısınmadan bahsediyoruz fakat şunu biliyor muyuz? Bu iklim krizi, sera gazı etkisine en büyük desteği veren ülkelerin başında Türkiye geliyor. İnanılmaz şekilde, bugün yaşadığımız doğa olaylarında bir payımız var; sel felaketleri, işte, fırtınalar, işte, yaşadığımız bütün görüntüler bunu bize doğruluyor. Şimdi, tüm bunlara karşılık biz hâlâ bu ülkede temiz enerji, hani "yeşil" diyoruz ya başına...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Temiz enerji konusunda bırakın adım atmayı, nükleer santrallerin önünü açıyoruz, fosil yakıtların önünü açıyoruz, maden sahalarına izin veriyoruz ve Türkiye'yi âdeta bir kara tabloya mahkûm ediyoruz. Şimdi, tabii, bunun bir de mizahı var. "Mizahı ne?" derseniz, COP31 Türkiye'de yapılacak yani COP 31'i Türkiye'de yapıyoruz ama Türkiye öyle bir hâle gelmiş ki âdeta COP31'le bütün bu karanlığı makyajlamaya çalışıyoruz ama bu karanlığı bu tür organizasyonlarla örtbas etmeniz mümkün değil. O yüzden, Türkiye'nin artık çevre konusunda ve çevre felaketinden en çok etkilenen tarım konusunda adım atma zamanı gelmiştir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkürler.

Yeni Parti Grubu adına Grup Başkan Vekili ve Mersin Milletvekili Sayın Ali Mahir Başarır.

Buyurun Sayın Başarır.

53.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, 5 Ağustos 1921'de Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya "Başkomutanlık" yetkisinin verilmesine, Meclisin gündemine ve Türkiye'nin toplumsal sorunlarına, Meclisin itibarına ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüz beş yıl önce bugün Millî Mücadele tarihimizin en önemli dönüm noktalarından biri olan Başkomutanlık Kanunu'nun kabul edildiği tarih. 5 Ağustos 1921'de Türkiye Büyük Millet Meclisi Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya Başkomutanlık yetkisi vermiştir. Bu karar işgal altındaki bir milletin bağımsızlık iradesini tek bir hedefle birleştiren tarihî bir adımdır. Gazi Mustafa Kemal Atatürk bu yetkiyi kişisel bir iktidar aracı olarak görmemiştir, bu yetkiyi millet egemenliğinin ve bağımsızlık mücadelesinin sorumluluğu olarak görmüştür. Başkomutanlık görevi, Büyük Taarruz ve 30 Ağustos Zaferi'ne uzanan sürecin en önemli kilometre taşlarından biri olmuştur. Bu anlamlı günün yıl dönümünde Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, Kurtuluş Savaşı'nın tüm kahramanlarını, aziz şehitlerimizi saygı, minnet ve rahmetle anıyoruz.

Değerli milletvekilleri, evet, dün Meclisin çalışma takvimini, çalışma şartlarını, gündemini uzun uzun konuştuk. Bugün 6 Ağustos. 1 Temmuzda tatil olması gereken Meclis bugün çalışacak ama neyi görüşeceğimiz...

BAŞKAN - 5 Ağustos...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Anlamadım.

BAŞKAN - Ayın 5'i.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ha, 5, pardon... 5 Ağustos, Sayın Başkan, düzeltirdik onu, neyse.

Herhâlde bu karışıklığı süreme eklersiniz, umarım.

Evet, 5 Ağustos.

Maalesef ki üzülerek söylüyorum...

BAŞKAN - Çok özür dilerim...

Bu da benim hatipleri ne kadar dikkatli dinlediğimin bir göstergesi. (AK PARTİ ve Yeni Parti sıralarından alkışlar)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sağ olun Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Otuz beş gün fazla bir çalışma süremiz var ama biz neyi görüşüyoruz? Biz bugün neyi görüşeceğiz, yarın neyi görüşeceğiz, daha bu planlanmamış. Maalesef ki burada olan milletvekili üç saat sonra hangi konuyu görüşeceğini bilmiyor ama bakın, kamuoyu araştırmalarında, milletin gündeminde çok önemli sorunlar ve başlıklar var. Türkiye'nin toplumsal sorunları, birbirini etkileyen bu çok boyutlu sorunlar, nelerdir bunlar? Üç yılı aşkındır buradayız 28'inci Dönemde, 600 milletvekili. Ben buradan sormak istiyorum: Bakın, toplumsal sorunlar... Bir, ekonomik yoksulluk ve gelir adaletsizliği... Çözebildik mi? Gündeme bile gelmedi bu Mecliste. İşsizlik ve güvencesiz çalışma... O kadar araştırma önergesi verildi, birini kabul etmediniz. Eğitimde fırsat eşitsizliği... Maalesef ki bugün özel okulların fiyatı ortada, bir asgari ücretli 80 tane maaşını bir yıllık özel okula ücret olarak vermek zorunda. Geliyorum; sosyal güvencesizlik, düşük emekli aylıkları, 65 yaş üstü yaşlıların korumasız bırakılması, adalet sorunu, adalete olan güven; bunların hiçbiri konuşulmadı. Kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitsizliği; bunlar konuşulmadı. Çocukların karşı karşıya kaldığı sorunlar, çocukların içinde bulunduğu durum; bunlar konuşulmadı. Uyuşturucu ve madde bağımlılığı, gençlerin gelecek kaygısı, barınma krizi, göç ve uyum sorunları; bunlar konuşulmadı. Deprem konuşulmadı. Bakın, 20 tane Türkiye'nin çok önemli sorunu; biz üç yıl boyunca yüzlerce önerge verdik, kanun teklifi verdik; bunları konuşmadık. Şimdi, altı yedi gün sonra Meclis kapanacak, herkes bekliyor, ne gelecek? Komisyondan hangi yasa gelecek? Hangi uluslararası anlaşma gelecek? Olmaz, olmaz.

Bakın, dün Ankara'nın göbeğinde çekilen bir resmi paylaşmak istiyorum. Bakın, bir baba, oğlu; Cebeci Postanesinin dibindeki çöpten topladıkları yemeği yiyor. Başkentte çekilen bir resim, Türkiye Büyük Millet Meclisinin sorunudur bu, bizim sorunumuzdur, sizlerin sorunudur. Bu Meclisin, bizlerin, iktidarın utanması gereken bir durumdur. Ben gösterirken utanıyorum. AKP Grubuna gösteriyorum, bakın; muhalefete de gösteriyorum; Türkiye'nin tablosu bu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Süre konusunda da o kadar şey değilsiniz Başkanım... Algılar...

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Ama maalesef ki üzülerek söylüyorum, bunlarla ilgili konuşulan hiçbir şey yok. Dün de söyledim, bugün de söyledim; gerçek gündemi konuşalım. Türkiye'nin 20 tane çok önemli sorunu var; tüm araştırmalarda, anketlerde, milletle yapılan görüşmelerde bu ortaya çıkıyor. Bir iktidar eğer beslenme, barınma, ulaşım gibi çok hayati sorunları çözemiyorsa o iktidar gitmelidir ama maalesef ki beslenme, barınma, ulaşım, sağlık; emeklinin, işçinin sorunları dışında her şeyi konuşuyoruz bu ülkede aylardır. Demokrasiyi maalesef konuşmak zorunda kalıyoruz, adaleti konuşmak zorunda kalıyoruz.

Bakın, bir tane Türkiye Büyük Millet Meclisi var ve yüz yılı aşkındır tüm meseleler burada çözülmüştür. Sizlerin, milletvekillerinin, bu Meclisin itibarını hep beraber düşünmek zorundayız. Yakın bir tarihe kadar en güvenilen kurumlardan biri olan Meclis maalesef artık itibarını yitirmiştir, millet güvenmemektedir. Millet bizi bir yerlerden gelen yasa teklifini onaylayan bir kurum olarak görmektedir. Milletvekilinin güvencesi yok, maalesef ki yasama dokunulmazlığı yok, çok ciddi bir demokratik tehdit altında. O yüzden, oturup düşünmemiz, konuşmamız, tartışmamız gereken çok önemli meseleler var.

Bakın, yargı, yargı kararları, bugün seçilmişlerin durumu; bunları konuşabiliyor muyuz? Bugün benim başıma gelen yarın sizin başınıza gelir, yarın sizin başınıza gelen bizim başımıza gelir. O yüzden, demokrasimizi, iradeyi, millî iradeyi hep beraber korumalıyız, bunu hep beraber yapmalıyız. Eğer bir

kez millî iradeye müdahale olursa, bu olağan hâle gelirse bundan sonra seçilmişlerin güvencesini uzun yıllar sağlayamayız. Yasama, yürütme, yargı organlarının ilişkisini, durumunu, saygınlığını hep beraber korumalıyız. Eğer "Bana dokunmayan bin yaşasın." derseniz, "Hadi canım, benlik bir durum yok." derseniz, "Ben bugün iktidarım canım, ne olur? Bana hiçbir şey olmaz." derseniz demokrasiye en büyük zararı vermiş olursunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - O yüzden, hepimiz şapkamızı önümüze koyup uzun uzun düşünüp tartışmalıyız. Altı gün sonra Meclis kapanacak ve bir buçuk ay sonra ekimde Türkiye Büyük Millet Meclisi tekrar açılacak. Bu ülkenin sorunlarını, demokrasimizi, hukukun üstünlüğünü, adaleti hep beraber tesis edip korumalıyız; bizim için, millet için en büyük güvence budur.

Teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Grup Başkan Vekili Manisa Milletvekili Sayın Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu.

Buyurun Sayın Yenişehirlioğlu.

54.- Manisa Milletvekili Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu'nun, "terörsüz Türkiye" hedefine ve Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'ne, Yüksek Askerî Şûra kararlarına, sağlık alanındaki başarılara ilişkin açıklaması

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti'nin 2'nci asrını yani Türkiye Yüzyılı'nı inşa ederken ülkemizin istikbalini, toplumsal huzurunu ve ebedî kardeşliğini güçlendirecek tarihî bir devlet vizyonunu, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli liderliğinde ortaya konulan terörsüz Türkiye hedefini kararlılıkla hayata geçiriyoruz. Kırk yılı aşkın süredir milletimizin canını, kaynaklarını ve geleceğini hedef alan terör sorunundan ülkemizi tamamen arındırmak ve iç cephemizi daha da tahkim etmek için tarihî bir irade ortaya koyuyoruz. Devletimiz bu süreci büyük bir hassasiyetle yürütmüş, güçlü devlet refleksiyle önemli bir mesafe katetmiştir. Aziz milletimiz acıda da sevinçte de aynı kaderi paylaşan büyük bir ailedir. Türk'üyle Kürt'üyle, Arap'ıyla Çerkez'iyle 86 milyon vatandaşımız aynı bayrağın gölgesinde cennet vatanımızın ayrılmaz evlatlarıdır. Bizim kardeşliğimiz günübirlik hesaplara dayanan bir birliktelik değil asırlara uzanan ortak tarihimizin ve ortak vicdanımızın eseridir.

Terörün ülkemize yüklediği ekonomik maliyet trilyonlarca doları bulmuştur. Bu kaynağın üretime, yatırıma, istihdama ve milletimizin refahına yönelmesi terörsüz Türkiye hedefinin en önemli kazanımlarından biri olacaktır. Bu süreç, herhangi bir siyasi hesabın ötesinde, milletimizin ortak geleceğine yapılan güçlü bir yatırımdır. Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi de bu hedefe daha sağlam adımlarla yürümemizi sağlayacaktır.

Elbette bu süreçten rahatsız olanlar, fitne üretmeye çalışanlar, yalan ve çarpıtmalarla milletimizin zihnini bulandırmak isteyenler olacaktır. Kardeşliğimizden rahatsızlık duyanlara, milletimizin birlik ruhunu hedef alanlara asla fırsat vermeyeceğiz. Türkiye'nin huzurundan rahatsız olanların hevesleri milletimizin sağduyusu karşısında sonuçsuz kalacaktır. Bu topraklara, bu toprakların evlatlarına, aziz şehitlerimize ve kahraman gazilerimize karşı büyük bir vefa borcumuz vardır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ifade ettiği gibi, önce terörsüz Türkiye, ardından terörsüz bölge hedefi, şehitlerimizin emanetine sahip çıkma iradesinin en güçlü ifadesidir. Atılan her adım, şehitlerimizin

fedakârlıklarını ve hatıralarını yaşatmak, evlatlarımıza huzurlu, güçlü ve tam bağımsız bir Türkiye bırakmak içindir. Devlet aklıyla, milletimizin sağduyusuyla ve sarsılmaz kardeşlik ruhuyla bu süreci başarıya ulaştıracağımıza yürekten inanıyoruz. İç cephemizin daima güçlü, kardeşliğimizin ilelebet muhkem olmasını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunduğumuz kanun teklifimizin hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şanlı tarihimizden güç alan Türk askerî geleneği, asırlara dayanan disiplini, millî değerleri ve köklü yapısıyla devletimizin en güçlü teminatıdır. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan Başkanlığında icra edilen Yüksek Askerî Şûra toplantısı, ordumuzun sevk ve idare gücünü pekiştiren son derece kritik kararlar almıştır. Alınan kararlar çerçevesinde Hava Kuvvetleri Komutanlığımızın ilk kadın generali olan Tuğgeneral Özlem Karapınar'ın bu makama yükselmesi, Türk kadınının ordumuzun şanlı tarihindeki öncü ve güçlü rolünü bir kez daha gururla gözler önüne sermiştir. Türk Silahlı Kuvvetlerimizin geleceğine yön veren bu önemli kararlar vesilesiyle, Hava Kuvvetleri Komutanı olarak atanan Orgeneral Rafet Dalkıran'a, görev süresi uzatılan Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Ercüment Tatlıoğlu'na ve Hava Kuvvetleri Komutanlığının ilk kadın generali olan Tuğgeneral Özlem Karapınar'a görevlerinde üstün başarılar diliyor, emekliliğe sevk edilenlere hizmetlerinden dolayı teşekkür ediyoruz. Sayın Cumhurbaşkanımızın Başkanlığında karara bağlanan Yüksek Askerî Şûra kararlarının vatanımız, milletimiz ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin hayrına vesile olmasını diliyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, buyurun lütfen.

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin sağlık alanındaki başarıları, bu alanda katettiği mesafe insanımızı merkeze alan hizmet anlayışımızın ve her bir yurttaşımıza verdiğimiz kıymetin en açık nişanesidir. Türkiye, güçlü altyapısı ve yenilikçi yaklaşımıyla bugün küresel ölçekte parmakla gösterilen bir şifa merkezi hâline gelmiştir. Bu anlayışla hizmete aldığımız Şanlıurfa ve Ordu Şehir Hastaneleri ile Bursa Çekirge Ali Osman Sönmez Devlet Hastanesinin açılış ve taşınma süreçlerine ilişkin çalışmalar devam etmektedir. Teknolojik donanımları ve yüksek kapasiteleriyle yükselen bu devasa şifa abideleri insanımızın hayat kalitesini merkeze alan kadim devlet anlayışımızın da en güçlü tezahürüdür. Vatandaşlarımızın kaliteli sağlık hizmetine kesintisiz erişimini temin etmek asli vazifemizdir. Sağlıklı Türkiye Yüzyılı vizyonu ve "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." ilkesinden hareketle vatandaşımızın sağlığını ve refahını her zaman önceleyen stratejik sağlık yatırımlarımıza kararlılıkla devam edeceğiz diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Gündeme geçiyoruz.

Başkanlığın Genel Kurula sunuşları vardır.

Sayın milletvekilleri, grupların uzlaşısıyla bugünkü birleşimde grup önerilerine Adalet ve Kalkınma Partisinin grup önerisiyle başlayacağız.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Okutuyorum:

VI.- ÖNERİLER

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ

1.- AK PARTİ Grubunun, Genel Kurulun çalışma gün ve saatlerine ilişkin önerisi

5/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 5/8/2026 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince grubumuzun aşağıdaki önerisinin Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

Bahadır Nahit Yenişehirlioğlu

Manisa

AK PARTİ Grup Başkan Vekili

Öneri:

Genel Kurulun;

Haftalık çalışma günlerinin dışında 7 Ağustos 2026 Cuma günü saat 14.00'te toplanması ve bu birleşiminde denetim konularının görüşülmeyerek gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan işlerin görüşülmesi ve aynı birleşiminde 147 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

7 Ağustos 2026 Cuma günkü birleşiminde 147 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde, haftalık çalışma günlerinin dışında 8 Ağustos 2026 Cumartesi günü saat 14.00'te toplanması ve bu birleşiminde denetim konularının görüşülmeyerek gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan işlerin görüşülmesi ve aynı birleşiminde 147 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

8 Ağustos 2026 Cumartesi günkü birleşiminde 147 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde, haftalık çalışma günlerinin dışında 9 Ağustos 2026 Pazar günü saat 14.00'te toplanması ve bu birleşiminde denetim konularının görüşülmeyerek gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan işlerin görüşülmesi ve aynı birleşiminde 147 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

9 Ağustos 2026 Pazar günkü birleşiminde 147 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde, haftalık çalışma günlerinin dışında 10 Ağustos 2026 Pazartesi günü saat 14.00'te toplanması ve bu birleşiminde denetim konularının görüşülmeyerek gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan işlerin görüşülmesi ve aynı birleşiminde 147 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

10 Ağustos 2026 Pazartesi günkü birleşiminde 147 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanamaması hâlinde, 11 Ağustos 2026 Salı günkü birleşiminde denetim konularının görüşülmeyerek Gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmında bulunan işlerin görüşülmesi ve aynı birleşiminde 147 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar,

çalışmalarını sürdürmesi önerilmiştir.

BAŞKAN - Öneri üzerinde söz isteyen, YENİ YOL Partisi Grubu adına Muğla Milletvekili Sayın Selçuk Özdağ.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Adalet ve Kalkınma Partisinin grup önerisi üzerinde söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Burada üç senedir beraberiz arkadaşlar ve bu üç sene içerisinde bu şekilde çok fazla çalışma takvimi geldi önümüze grup önerisi olarak. Biliyorsunuz, çoğunlukla Adalet ve Kalkınma Partisi getiriyor bunu ve Adalet ve Kalkınma Partisi getirmiş olduğu bu tekliflere kendisi uymuyor. Bugüne kadar vermiş olduğunuz bu takvimlerin hangisine uydunuz tam ve kâmil manada? Siz devleti böyle mi yönetiyorsunuz? Zaten böyle yönettiğiniz için enflasyon bu rakamlarda, faizler buralarda, işsizlikler şuralarda.

Değerli arkadaşlar, bakın, siz, perşembe günleri aynı zamanda bu Parlamentoyu çalıştırmadınız. Efendim, falan partinin kongresi var, falan partinin kampı var; ya, olsun, cuma günü tatil değil mi, cumartesi, pazar tatil değil mi, pazartesi tatil değil mi, dört gün yetmiyor mu o kongreye, dört gün yetmiyor mu sizin bir kampınıza? Zaten kamptasınız, e, niye perşembe günleri burayı kapattınız? Size "Kapatmayın." diye kaç defa söyledik ama siz, kusura bakmayın, senkronize çalışmıyorsunuz, bırak senkronize çalışmayı organize çalışmıyorsunuz arkadaşlar, organizasyon nedir bilmiyorsunuz ve kalkmışsınız, geliyorsunuz burada 1 Temmuz öncesinde...

Biz sizlere kaç defa söyledik burada, muhalefet partisinin Grup Başkan Vekilleri, Grup Başkan Vekillerimiz burada "Bize bir takvim getirin. Hangileri sizin için önemliyse bunların hepsini gelin, peyderpey çıkaralım, çok hızlı bir şekilde. Burada İç Tüzük'ü de kullanmayalım, İç Tüzük'ten gelen haklarımızı da kullanmayalım." dedik ama siz dinlemediniz bizi.

Şimdi suça sürüklenen çocuklarla ilgili bir kanun teklifi getirdiniz. Bu Komisyonu nasıl kurdunuz? Muhalefetin gündeme getirmesiyle kurdunuz. Siz "Gelin böyle bir komisyon kuralım." demediniz. Muhalefet partilerinin grup önerileri çoğalmaya başlayınca biz kendi aramızda karar aldık "Her hafta birimiz vereceğiz." dedik ve bunun üzerine siz dediniz ki "Gelin, beraber verelim." dediniz; verdiniz ve Komisyon çalışıyor. Komisyon çalışırken orada çok aykırı şeyler oldu. Zaman zaman Komisyon Başkanınızın yapmış olduğu aykırı davranışlar oldu, toplantıyı terk etmeler oldu, arkadaşları konuşturmama oldu, gereğini yapmama oldu. Şimdi geliyorsunuz, burada, çocuklarla ilgili cezaları artırınca o çocukları bundan böyle suça teşvik etmemiş olacağız veya suça teşvik etmeyecek sosyal olaylar öyle mi? Ondan önce ailelerle ilgili çalışacaksınız, ondan önce toplumsal olaylarla ilgili çalışacaksınız; sosyal dokuyla ilgili, ekonomiyle ilgili çalışacaksınız. Aileyi nasıl inşa ederiz, ona bakacaksınız. "Çocukları nasıl sokaklardan kurtarırız, uyuşturucu müptelalarından veya baronlardan kurtarırız?" diyerek bunun tedbirlerini alacaksınız. AMATEM'lerinizi, ÇEMATEM'lerinizi çoğaltacaksınız, aynı zamanda RAM'larınızı çoğaltacaksınız. Bunları yaptınız mı? Yapmadınız.

Komisyon raporunu daha yeni yazmışsınız, buraya bize getiriyorsunuz, bir kanun teklifi dayatıyorsunuz. Gelin bunu geri çekin ve bu yazın hep beraber çalışalım, ardından da değerli bir kanun çıkartalım burada. Yapmış olduğumuz kanunu altı ay sonra tekrar yenilemeyelim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - Yapmış olduğumuz kanunu beş ay sonra tekrar getiriyorsunuz buraya. Getirmeyin arkadaşlar, tam ve kâmil manada bir kanun yapalım; paydaşlarla, sosyologlarla, psikiyatrlarla, psikologlarla, sosyal hizmet uzmanlarıyla beraber yapalım diyoruz, dinlemiyorsunuz bizi.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Zaten öyle yaptık.

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - “Ben yaptım, oldu.” mantığıyla geliyorsunuz, ardından da bize dayatıyorsunuz ve diyorsunuz ki: “Arkadaşlar, biz çalışmaya hazırız, gerekirse tatil yapmayız.” Memurlar ne kadar yapıyor? On yıla kadar yirmi gün yapıyor ve memurlar on yıl sonrası ne yapıyor? Bir ay yapıyorlar, bir ay tatil yaparız, yirmi gün tatil yaparız ama bu kanunları gelip çalışırken de sizin eksiklerinizi, sizin bu kanunları alelacele yaptığınızı kamuoyuna şikâyet ederiz. Söyleriz bununla ilgili; YÖK Kanunu’nu getirdiniz, ondan önce uzman erbaşlarla ilgili kanun getirdiniz, torba yasa getirdiniz ve Millî Savunma Bakanlığıyla ilgili bir 7’nci madde vardı ki burada evlere şenlikti ve siz yasaları, siz Anayasa’yı, kanunları hiçe saydınız. O nedenle, bu çalışma takvimine yine uymayacaksınız; bakın, göreceksiniz, uyamayacaksınız; uzayacak, uzayacak, uzayacak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Devamla) - ...ve de biz burada hazırız, siz 180 kişiyle hazırsanız biz de hazırız.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Okusaydınız keşke, raporu da okusaydınız. Millete böyle konuşamazsınız, millet bu kanunu bekliyor.

BAŞKAN - Yeni Parti Grubu adına Mersin Milletvekili Sayın Ali Mahir Başarır.

Buyurun. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Şimdi son söyleyeceğimi başta söyleyeyim, iktidar-muhalefet ayırmadan söylüyorum: Bazı arkadaşlarımız milletvekilliğini çok seviyor ama çalışmayı sevmiyor. AK PARTİ’den de muhalefetten de sürekli aynı arkadaşları burada görebiliyorum ama bazı arkadaşları hiç görmüyorum ben ya. İlk kez buraya geldiği zaman kim bu acaba diyorum, ilk kez gördüm diyorum. Olmaz arkadaşlar, bakın, bu millet bize bu görevi çalışmamız için vermiş...

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) - Biz de aynı...

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - ...belli bir plan dâhilinde çalışmamız için vermiş. Bak, gelmeyenler laf atıyor oradan.

İBRAHİM YURDUNUSEVEN (Afyonkarahisar) - Biz her gün buradayız, her gün.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Mesela, şimdi, çalışma saatleri oylanacak; biraz kalabalıklaştı Meclis. Görevimiz çalışma saatlerini oylamak değil arkadaşlar; bizim görevimiz çalışmak, çalışmak, burada çalışmak. (Yeni Parti sıralarından alkışlar) Şimdi, bir kez daha söylüyorum, o kadar plansızız ki suça sürüklenen çocuk; bu kavram sadece AK PARTİ’nin, muhalefetin değil hepimizin sorunu. Eğer 15 yaşındaki çocuğun eline silah veriyorlarsa, motosiklet veriyorlarsa, iş adamını trafikte öldürüyorsa tabii ki hepimiz ortaklaşacağız bu konuda ama ortak çalışarak, bilim insanlarını dinleyerek, ortak karar alarak bunu yapacağız. Geldi yasa teklifi: “3-4 milletvekili çok çalıştı, bu çıkmalı.” Yahu, hayır! Eğer konu çocuksa, güvenlikse, sokaklarsa 600 milletvekili de burada ortaklaşıp bu yasayı çıkarmalı.

LATİF SELVİ (Konya) - Zaten ittifakla geldi Ali Bey.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Çünkü bazı arkadaşlarımız üç beş komisyon üyesiyle bir aylık çalışmasının sonucunda ortaya koyduğu yasayı eseri olarak görüyor ama onun eserini oylamayalım. Böyle bir konuda Türkiye Büyük Millet Meclisinin 600 üyesinin ortak eserini oylayalım.

Bakın, Yeni Parti olarak 4 tane teklifte bulunduk. Bir -çok konuşuluyor- siyasi etik yasası. Sayın Cemil Çiçek ve sizler bunu getirdiniz, bekliyor.

SELAMİ ALTINOK (Erzurum) - Ali Mahir, özlemişiz seni ya!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Bakın, bekliyor. Gelin, hep beraber siyasi etik yasasını getirelim arkadaşlar burada. (Yeni Parti sıralarından alkışlar) İki, şehit yakınları ve gazilerimizin ekonomik ve sosyal durumları; teklif etmişiz ya, getirin. Askerî sağlık sisteminin yeniden tesis edilmesi, askerî tıp akademisinin yeniden açılması; Milliyetçi Hareket Partisi de bunu istedi, işte kanun teklifini getirdik. Asgari ücretin artırılması, işverene düşen yükümlülüğün bir kısmının Bakanlığa verilmesi, yüklenmesi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Bitiriyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

İSMAİL ERDEM (İstanbul) - Yeter, yeter.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Devamla) - Yetmez, yetmez.

Bu 4 tane kanun teklifini kurulduğumuz gün hemen vermişiz. Haydi getirin; yahu, getirin, bunları beraber yapalım. "Ben yaptım oldu"yla olmaz ama bir kez daha söylüyorum: İktidar-muhalefet ayırmıyorum; burada sürekli gelen arkadaşlarımız var, onlara teşekkür ediyorum. Sürekli gördüğüm arkadaşlarım var, onlara teşekkür ediyorum ama bazı arkadaşlarımız gerçekten sıfat olarak "milletvekili" sıfatını çok seviyor, VIP'i çok seviyor, pasaportu çok seviyor ama çalışmayı sevmiyor arkadaşlar; çalışmalıyız. Yoklama olmaksızın burada 600'ü geçin, 400 kişi olmalıyız. Hepimiz için söylüyorum bunu. (Yeni Parti sıralarından alkışlar) Sakın sadece sizleri suçladığımı da düşünmeyin.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler.

İYİ Parti Grubu adına Balıkesir Milletvekili Sayın Turhan Çömez.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Meclisin gündemi yoğun. Şehit yakınlarının ve gazilerin dertleri var, onlarla ilgili yasa görüşülecek. Yirmi dört yıldır aklınıza gelmedi, şimdi aklınıza gelmiş. Eyvallah, yirmi dört sene sonra da olsa olur, görüşelim ama siz yoksunuz orta yerde. Şehit ve gazi yakınları şu anda Komisyona dâhil olmak istiyorlar, Komisyona sokmuyorsunuz. Bu kadar önemli bir yasada yirmi dört yıl çalışmamışsınız, şimdi sıkıştırmışsınız gündeme, muhataplarını Komisyona sokmuyorsunuz.

Gelelim çocuklara. Bu ülkenin çocuklarının dertleri var, suça sürüklenmiş çocuk sayıları almış başını gitmiş. Şurada geçen yılın rakamları var, dosya sayısı 435 bin, suça sürüklenen çocuk sayısı 500 bin, suç sayısı 700 bin; bu kadar önemli bir meselede çalışmamışsınız, müteaddit defalar sizi uyarmışız, aklınıza gelmemiş, "Şimdi yasa geçirelim." diyorsunuz. Elbette geçmeli ama itirazlarımız var, uzun uzun konuşmamız lazım, bütün ayrıntılarını konuşmamız lazım. Ama diyorsunuz ki: Gerek yok, saray böyle istedi, bir iki arkadaş da yasa hazırladı, siz konuşmayıverin, yorumlamayıverin. Ana komisyonlarda, tali komisyonlarda, alt komisyonlarda konuşulmasın; sivil topluma gerek yok, medyaya gerek yok, milletin katılmasına gerek yok, biz ne istersek o olsun. Hayır, böyle bir düzeni biz istemiyoruz, böyle bir uygulama istemiyoruz.

Daha gündem çok; yeni bir yasa getirdiniz, ayrıca 4 tane uluslararası anlaşma var. Peki, ne yaptınız? Dün bir talep getirdiniz, dediniz ki: Cuma, cumartesi, pazar, pazartesi çalışalım; bu sizin talebiniz. Peki, neredeydiniz Allah aşkına dün? Neredeydiniz, çalışmak isteyen insan gelip bu sıralarda olmaz mı? Yoktunuz dün. Biz yoklama istedik çünkü yoktunuz sıralarda. Rakamı vereyim ben size, rakamı, kayıtlarda var hepsi. 194 kişi vardı, 194, bir tane de Meclis Başkanı 195, 5 tane de pusula vermişsiniz, içlerinde sahte pusula olduğu için Meclis kapandı; utanmalısınız bunu yaptığınız için! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Yoklamaya siz girmediniz!

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Gelin, çalışın diyorsunuz; gelin, çalışın diyorsunuz...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Neden yoklamaya siz girmediniz?

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Size bakmıyorum çünkü siz Meclise gelmeyi bile kendinize görev addetmiyorsunuz çünkü çalışacak gücünüz ve takatiniz yok, Meclisi siz sadece ve sadece sarayın tasdik makamı olarak görüyorsunuz. (İYİ Parti sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Neden siz yoklamaya girmiyorsunuz?

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Hayır efendim, burası Gazi Meclistir, çalışacağız, gayret edeceğiz. Yoklama istemimizden rahatsız olacağınıza gelin burada çalışın. Neredeydiniz Sayın Başkan dün, neredeydi milletvekilleriniz? Bugün...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Siz neredeydiniz? Niye yoklamaya girmiyorsunuz?

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - İsteyeceğiz tabii, gelip çalışın, göreviniz ne?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Yoklamaya siz girmiyorsunuz, buradasınız ama yok gözüküyorsunuz.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - "Niye yoklama istiyorsunuz?" diyor, Allah aşkına! Size arkamı dönüyorum çünkü bunu hak etmiyorsunuz. Arkamı dönüyorum size! Aziz Türk milleti, size buradakileri şikâyet ediyorum. "Niye yoklama istiyorsunuz?" diyor, isteyeceğiz tabii. Çünkü daha üç dört hafta önce tam 75 tane sahte pusula verdiniz. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen...

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Bu örgütlü ve organize bir suçtur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın lütfen.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Bu Meclise tarihinde yaşanmamış bir şekilde sahte pusula verdiniz. 75 tane sahte pusula verdiniz, bunlardan ders almamışsınız, dün geldiniz buraya, dediniz ki: "Çalışalım." "Eyvallah, çalışalım." dedik, baktık ki yoksunuz; utanmalısınız bu tablodan.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hadi oradan!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Utanması gereken burada oturup yoklamaya girmeyenlerdir.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Burası sarayın tasdik makamı değil; burası Millet Meclisi, burası Gazi Meclis, millet iradesinin tecelligâhı. Sizin akşamdan sabaha hazırladığınız, "Gelin, bunları onaylayın." dediğiniz yasaları biz onaylamayacağız. Biz millet ne istiyorsa onu yapacağız, millet ne arzu ediyorsa onların talimatına göre hareket edeceğiz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sen onaylama! Sen onaylama, bereketi kaçar.

TURHAN ÇÖMEZ (Devamla) - Oradan bağıracağınıza gelin, görevinizi yapın. Çalışın burada sağda solda gezeceğinize. Sahte pusula vereceğinize, millet iradesine ihanet edeceğinize gelin burada çalışın. (İYİ Parti sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sen onaylayıp bereketini kaçırma aman, çok rica ederiz.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Karar yeter sayısı istiyoruz Başkanım.

BAŞKAN - Oylamadan önce karar yeter sayısı istendi.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Yoklama isteyeceksin, ondan sonra girmeyeceksin.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hem yoklama istiyorsun hem girmiyorsun ya. Yazıklar olsun be!

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Gireceğiz, gireceğiz, bakalım siz kaç kişisiniz göreceğiz şimdi.

BAŞKAN - Bir saniye, lütfen, sayın milletvekilleri...

Grup önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Elektronik oylama Başkanım.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Elektronik oylama istiyoruz Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Bir saniye, oylamadan sonra yapacağım. Önce bir oylama yapacağım, sonra elektronik oylamaya başvuracağım.

Evet, kabul etmeyenler...

Peki, elektronik oylamaya başvuracağım.

Elektronik cihazla oylama için iki dakika süre veriyorum ve başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Karar yeter sayısı yoktur.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Neredesiniz Allah aşkına!

BAŞKAN - Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.23

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.33

BAŞKAN: Başkan Vekili Tekin BİNGÖL

KÂTİP ÜYELER: Adil BİÇER (Kütahya), İshak ŞAN (Adıyaman)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 120'nci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Adalet ve Kalkınma Partisi grup önerisinin oylamasında karar yeter sayısı bulunamamıştı.

Şimdi öneriyi tekrar oylarınıza sunacağım ve karar yeter sayısı arayacağım.

Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Karar yeter sayısı vardır, öneri kabul edilmiştir.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Yeni numaralar bekliyoruz, daha inandırıcı!

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

2.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkanı Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen tarafından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesinin "Yüksel Yalçınkaya/Türkiye" ve "Yasak/Türkiye" kararlarıyla ortaya konulan yapısal sorunların giderilmesi, bu kararların FETÖ yargılamalarındaki benzer nitelikteki kesinleşmiş ve derdest yargılamalarda ortaya çıkan uygulama farklılıklarının, yargılamanın yenilenmesi süreçlerinin etkinliğinin ve güvenliğini tesis edecek genel tedbir ihtiyacının değerlendirilmesi amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

5/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 5/8/2026 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Selçuk Özdağ

Muğla

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Mersin Milletvekili ve Grup Başkanı Mehmet Emin Ekmen tarafından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesinin Yüksel Yalçınkaya/Türkiye ve Yasak/Türkiye kararlarıyla ortaya konulan yapısal sorunların giderilmesi, bu kararların FETÖ yargılamalarındaki benzer nitelikteki kesinleşmiş ve derdest yargılamalarda ortaya çıkan uygulama farklılıklarının, yargılamanın yenilenmesi süreçlerinin etkinliğinin ve hukuk güvenliğini tesis edecek genel tedbir ihtiyacının değerlendirilmesi amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergemizin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerin 5/8/2026 Çarşamba günkü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere, YENİ YOL Partisi Grubu adına Mersin Milletvekili Sayın Mehmet Emin Ekmen.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA MEHMET EMİN EKMEN (Mersin) - Çok kıymetli Genel Kurul, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 15 Temmuz hain darbe girişiminin 10'uncu yılını geride bıraktık. Zannediyorum...

(Uğultular)

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) - Sayın Başkanım, gürültü bayağı... Süreyi de...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen, sükûneti sağlayalım. Sohbet etmek isteyenler lütfen kulise çıksın.

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) - Başkanım, arkadaşlarımızın kulise çıkmaktansa dinlemelerini tercih ederim.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, yani ikaz etmekten yoruluyoruz vallahi!

Buyurun.

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Milletvekillerimizin dışarı çıkmaktansa kısa bir süre olsa sözlerime kulak vermesini tercih ederim.

15 Temmuz hain darbe girişiminin 10'uncu yıl dönümündeyiz ve bu hain darbe girişiminin lanetli bir girişim olduğu, millî iradeye bir darbe kalkışması olduğu ve bunun da FETÖ ana unsurlarınca gerçekleştirildiği konusunda -zannediyorum- Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütün gruplarının ve neredeyse bütün milletvekillerinin bir fikir birliği var. Ama bu on yıl içerisinde hep şu konular gündeme geldi: Bir hizmet hareketi olma iddiasıyla ve eğitim faaliyetleriyle başlayan bu örgüt ne zaman bir suç örgütüne dönüştü, ne zaman bir terör örgütüne dönüştü? Darbe örgütü açısından bunlara ayrı ayrı zaman dilimleri koyabiliriz. 17-25 Aralık telaffuz edildi ama yargının uygulamalarında 17-25 Aralık çizgisinin çok net olarak oturmadığını gördük. Keza, bu örgüt üyeliğinin hangi eylemler açısından bir suç örgütü, hangi eylemler açısından bir terör örgütü, hangi eylemler açısından darbe fiilinin bir paydaşı olduğu mevzusu da yargı uygulamalarında sürekli askıda kaldı. Biz, bir bankada hesabın bulunması, bir okulda öğretmenlik yapılması, bir derneğe üye olunması hatta bir gazeteye abone olunması gerekçeleriyle terör örgütü üyeliğinden yani FETÖ üyeliğinden yargılamalar ve hükümler verildiğini gördük. Kafalar o kadar karışıktı ki 2016 darbe girişiminden neredeyse 2020-2021 yılına kadar yargının çok sert kararlarıyla karşılaştık ancak daha sonra Yargıtayın ilgili dairesi Yargıtay Ceza Genel Kurulu, byLock delili başta olmak üzere; bir, zaman çizelgesi açısından; iki, cemaat yapısının bir suç örgütüne, bir terör örgütüne ve bir darbe failine dönüşmesi açısından yavaş yavaş kararlarını netleştirmeye başladı. Bugün şöyle bir tabloyla karşı karşıyayız: 2018 yılında hakkında terör örgütü üyeliğinden ceza verilmiş, altı yıl üç ay cezanın dört buçuk yıl yatarını yapmış bir arkadaşın dosyası bugün Yargıtay 3. Ceza Dairesinin önüne gelse beraat kararı alıyor. Peki, bu insanların günahı neydi? Hâlâ infazı devam edenler var; hâlâ soruşturması, kovuşturması devam edenler var. Tabii, bu arada, bir de iç hukukumuza göre meşru bir yol olan, hâlâ Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir statü olarak tanıdığı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurular oluştu. Bu başvurularla ilgili devlete tebliğ edilen en az 7 bin başvuru olduğunu biliyoruz, dosyaların tümüne baktığımızda bu başvuruların sayısının 100 bini bulabileceğini görüyoruz ve bu başvurular arasında 26 Eylül 2023 tarihinden bugüne kadar önce Yüksel Yalçınkaya/Türkiye dosyasında, sonra 5 Mayıs 2026 tarihli Yasak/Türkiye dosyasında, daha sonra Demirhan, Bozyokuş, Seyhan, Karslı, Kılıçarslan, Çalı ve Dönmez grup kararlarıyla birlikte

3.500'ü aşkın ihlal kararı var ve bu ihlal kararlarına karşı yargı kendiliğinden harekete geçemiyor; aslında, bir, her ilgili mahkemenin bu kararı tanıması gerekir; iki, bu karara uyan diğer dosyaların da resen tanınması gerekir. Geçmişte bunun örnekleri var, deniliyor ki: "Şu AİHM kararı X şahıs hakkında verildi ama Y şahıs hakkında da geçerlidir." Ortada siyasi atmosferin blokajı nedeniyle yargının yapması gereken vazifeyi icra edemediği bir durum var. İşte böyle bir tabloda Avukat Levent Mazılıgüney'in öncülüğünde Türkiye'nin önemli ceza hukukçuları Profesör Doktor Adem Sözüer, Profesör Doktor İzzet Özgenç, Profesör Doktor Faruk Turhan, Profesör Doktor Cumhur Şahin ve Profesör Doktor Tolga Şirin şu elimde gördüğünüz 71 sayfalık mütalaayı yayınladılar. Biz bu genel görüşme önergesini, bir defa, bütün siyasi parti gruplarımızın bu mütalaadan eğer henüz haberdar değilse haberdar olması, haberdar ise bunun hakkında bir kanaat oluşturması için vermiş bulunuyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MEHMET EMİN EKMEN (Devamla) - Ve diyoruz ki: Gelin, yargıdaki bu tıkanıklığı önce konuşalım, sonra önünü açalım. Önünü açalım dediğimizde sevgili AK PARTİ'li arkadaşlara hiç duymadıkları ve görmedikleri bir şeyi önermiyoruz. Bu durum 2013 yılında da yaşandı ve 9 Ocak 2013 tarihinde kabul edilen bir yasayla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılmış bazı başvuruların tazminat ödenmek suretiyle çözümüne dair bir kanunu AK PARTİ çıkardı. Bu kanun Adalet Bakanlığına bir yetki tanıdı; AİHM'deki bütün başvuruları inceledi, idari yollarla telafi edebildiğini etti, edemediğine tazminat ödedi. Gelin, bu konuları alalım iç hukukumuza, imzamız olan sözleşmelere, tanıdığımız yargı yollarına uygun olarak ve hatta şunu iddia ediyorum: Yargıtay 3. Ceza Dairesi Başkanlığının son bir yılda verdiği kararlara göre bütün kararları uyarlı hâle getirelim.

Genel görüşme önerimizin kabulü dileğiyle saygılar sunuyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Bursa Milletvekili Sayın Yüksel Selçuk Türkoğlu.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının iç hukuka uygulanması, önergede adı geçen genel görüşme talebinde adı geçen konu başta olmak üzere benzer dosyalarda hak ihlallerinin giderilmesi, yargılamaların yenilenmesi usulünün etkili hâle getirilmesi ve hukuk güvenliğini sağlayacak genel tedbirlerin bütün yönleriyle ele alınması amacıyla verilen bu genel görüşme talebini biz de destekliyoruz, doğru buluyoruz.

Hukukun "sana göre"si, "bana göre"si olmaz, çifte standart olmaz. "İstediğimiz AİHM kararlarını uygularız, istemediğimiz AİHM kararlarını uygulayamayız." çifte standardı modern bir hukuk devletine yakışmaz. Dostum Trump'ın taleplerini uygularken AİHM kararlarını uygulamamak tam anlamıyla bir çifte standarttır ve bu çifte standart, hukuksuzluk uygulamalarınız nedeniyle dünyada hukuk ve adalet endekslerinde yerlerde sürünen bir Türkiye utancını her defasında milletimize yaşatmaktasınız.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; memleket tel tel dökülüyor, her yerden bir şaibe kokusu geliyor, her yer bozulmuş. Hangi birine yetişeceğimizi samimiyetle muhalefet milletvekilleri olarak bilemiyoruz.

Şimdi, bir yeni konu, güncel konu olarak kuru soğan meselesi var. "Tüketici ucuz soğan yiyecek." dediniz, "Arz güvenliği sağlanacak." dediniz ve gümrük vergisinde âdeta "damping" yaparak sınırdaki vergiyi 30 Ağustos 2026 tarihine kadar yani elli beş gün boyunca yüzde 49,5'tan yüzde 5'e indirdiniz ama vatandaşın sofrasında soğan ucuzladı mı? Bakalım: Kararın yürürlüğe girdiği gün hal fiyatı 26 lira iken -aradan haftalar geçti- şimdi 28 lira, pazarda 70 lira, 80 lira, 100 lira. Yani sizin "Fiyat düşecek." dediğiniz dönemde fiyatlar düşmedi, arttı. Bu fiyatın fahişliği bir başka boyut...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Tamamlayayım efendim.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

YÜKSEL SELÇUK TÜRKOĞLU (Devamla) - Buradan Ticaret Bakanlığına soruyorum: Vergi indirimi tüketiciyi rahatlatmadıysa bu karar kimin işine yaradı; çiftçinin mi, esnafın mı, vatandaşın mı? Hayır. Kime yaradı? Bu sorunun cevabı önemli.

Daha da vahimi, basına da yansıyan iddialara göre İran ve Özbekistan'dan gelen soğan yüklü tırları günlerce Hopa gümrüğünde bekletip bu "damping" gibi vergi indiriminden sonra almak nedir? Bu "damping"in olacağını bilen ithalatçılar kimlerdir? Ticaret Bakanlığının bu şaibeli işleri, Allah aşkına, ne gün son bulacaktır?

Heyeti saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Barış Bektaş.

Sayın Bektaş, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA BARIŞ BEKTAŞ (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; YENİ YOL Grubunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Türkiye'deki yargılamaların standartlarına dair vermiş olduğu kararların uygulanmasına yönelik bir haklı talebi, haklı bir önergesi var, bununla ilgili Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz aldım. Tabii, yeknesak bir yargılama uygulamasının görülmediği bir ülkedeyiz. Avrupa Birliği uyum yasaları çerçevesinde, biraz da batıya biz demokratız görüntüsü vermek üzere AKP iktidarının bu müktesebatı şeklen kabul ettiğini maalesef bugün üzülerek deneyimliyoruz. Şeklen diyorum çünkü bu müktesebat kapsamında Anayasa Mahkemesine, normlar hiyerarşisini uygulamakla görevli bu mahkemeye 2012'de bireysel başvuru hakkının getirildiğini ve bu olumlu uygulamanın iktidarınız tarafından getirildiğini görüyoruz ama aradan geçen yıllarda neyi görüyoruz? Berberoğlu, Gergerlioğlu kararları bir içtihat oluşturmuşken Can Atalay'ı içeriden çıkarmayıp kendi verdiğiniz kararla çeliştiğiniz günleri yaşadığımızı üzülerek görüyoruz. Bugün gelinen noktada da tabii, 15 Temmuz hain darbesinin 10'uncu yılındayız -artık o olağanüstü koşulların aşılmış olduğu- ve Sayın Cumhurbaşkanının tabiriyle "altı ibadet, ortası ticaret, üstü ihanet" diye tanımladığı, hukuki kriterler değil ama Sayın Cumhurbaşkanının "altı ibadet" dediği bir yapıyla ilgili yargılamalarda görüyoruz ki ciddi standart sapmaları var, ciddi usulsüzlükler var ve birbirine tenakuz içeren kararları üzülerek izliyoruz. Bu noktada, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararları bizi bağlıyor ama Türk milletinin, Türk halkının vergileriyle tazminat ödüyorsunuz ve bu kararları burada standartlaştırmamakta direniyorsunuz; böyle bir garabet içerisindeyiz. Hâliyle ortaya ciddi mağduriyetler çıkıyor, ciddi hak ihlalleri çıkıyor ve olağanüstü koşullardan arınmış bir durumdayız yani iyi ile kötüyü, masum ile darbeciyi ayırabilecek bir konumdayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

BARIŞ BEKTAŞ (Devamla) - Bunu sağlayabilecek yeterlilikte yargı sistemimiz var ama üzülerek görüyoruz ki bu standartlar siyaset baskısı nedeniyle uygulanmamaktadır. Bunun en büyük delili de şudur: Türkiye Cumhuriyeti devletine tebliğ edilmiş 7 bin dosya var ve 3.500 tane aleyhe karar var. Bunu Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının cebinden çıkan vergilerle ödemeye devam etmekte ısrar ediyorsunuz, adil yargılama yerine Türk milletinin tazminat ödemesine devam etmesi yönünde inat ediyorsunuz, ısrar ediyorsunuz.

Adil yargılamalara ve hukuk devletine ulaşmak dileğiyle tüm Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Mersin Milletvekili Ali Bozan.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA ALİ BOZAN (Mersin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Başkan, önerge üzerine konuşma yapmadan önce size naçizane bir önerim olacak benim. Zira, üzerine konuşacağımız önerge doğrudan Anayasa'yı ilgilendiren bir önerge. Bu önergenin oylamasına geçilmeden önce Mecliste bulunan bütün milletvekillerine bir Anayasa kitapçığı dağıtmanızı öneriyorum başta iktidar vekilleri olmak üzere. Çünkü bu önerge doğrudan Anayasa'nın 2'nci maddesini ve Anayasa'nın 90'ıncı maddesini ilgilendiriyor. Anayasa'nın 2'nci maddesi ne diyor?

VII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Tekin Bingöl'ün, Mersin Milletvekili Ali Bozan'ın YENİ YOL grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

BAŞKAN - Sayın Bozan, her dönem başında milletvekillerine bir grup kitapçık dağıtılır, onun içinde Anayasa kitapçığı da var.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Başkanım, biz zaten Anayasa'sız gelmiyoruz ki Meclise.

VI.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

2.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkanı Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen tarafından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesinin "Yüksel Yalçınkaya/Türkiye" ve "Yasak/Türkiye" kararlarıyla ortaya konulan yapısal sorunların giderilmesi, bu kararların FETÖ yargılamalarındaki benzer nitelikteki kesinleşmiş ve derdest yargılamalarda ortaya çıkan uygulama farklılıklarının, yargılamanın yenilenmesi süreçlerinin etkinliğinin ve güvenliğini tesis edecek genel tedbir ihtiyacının değerlendirilmesi amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ BOZAN (Devamla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan ama dönemin üzerinden epey bir zaman geçti. Biz buradaki konuşmalara, buradaki oylamalara, buradaki tutumlara bakıyoruz, şunu görüyoruz: Anayasa unutulmuş. Anayasa'nın 2'nci maddesi ne diyor? Diyor ki: "Türkiye Cumhuriyeti devleti laik, sosyal bir hukuk devletidir." Peki, Anayasa'nın 4'üncü maddesi ne diyor? Anayasa'nın ilk maddelerinin değişmez hususlarından bahsediyor. Peki, şu anda Türkiye Cumhuriyeti devleti bir hukuk devleti mi? Elbette hayır. Sebebi ne? Sebebi şu... Anayasa'nın 90'ıncı maddesi ne diyor? Anayasa'nın 90'ıncı maddesi açık bir şekilde diyor ki: "Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uymak zorundasınız." Peki, AKP iktidarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uyuluyor mu? Görüyoruz ki uyulmuyor. O zaman, bizzat AKP iktidarı tarafından Anayasa'nın 2'nci maddesi şu anda fiilî olarak değiştirilmiş durumda çünkü Türkiye Cumhuriyeti devleti uzunca bir süredir hukuk devleti olmaktan çıkarılmış durumda.

Değerli arkadaşlar, bu ülkede Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları dediğimizde akla ilk gelenler; Kobani kumpas davası, Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Selahattin Demirtaş'ın tutukluluğunun haksız olduğuna dair kesin kararı vereli tam iki yüz yetmiş beş gün oldu. Tam iki yüz yetmiş beş gündür Anayasa'nın 2'nci maddesi ve 90'ıncı maddesi ihlal ediliyor. Yine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Kobani kumpas davasında yargılanan ve şu anda cezaevinde tutulan Ali Ürküt hakkında verdiği kararın üzerinden tam elli yedi gün geçti ama Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Ali Ürküt'le ilgili verdiği karar da uygulanmıyor.

Sayın Adalet Bakanı göreve ilk geldiğinde ne demişti? Demişti ki: "Alo adalet hattı kuracağım." Buradan Sayın Adalet Bakanına sesleniyoruz: Sayın Adalet Bakanı, şebeke çekmiyor. Şebeke mi çekmiyor yoksa adalet hakkının kablolarını mı kestiniz? Eğer kabloları kesmemiş olsaydınız ya da şebeke çekseydi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin iki yüz yetmiş beş gün önce Selahattin Demirtaş'la ilgili vermiş olduğu karar bugün uygulanmış olurdu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ BOZAN (Devamla) - Tamamlayacağım Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, şunu hepimiz çok iyi biliyoruz: Bugünler geçecek, sevgili Selahattin Demirtaş, sevgili Figen Yüksekdağ, sevgili Ali Ürküt, Kobani kumpas davasında tutuklu yargılanan siyasetçiler ve haksız yere cezaevlerinde tutulan bütün siyasi tutsaklar serbest bırakılacaklar ve gelecekler, buralarda bizler gibi siyaset yapacaklar ama sevgili Selahattin Demirtaş ve arkadaşlarını on yıldır haksız yere cezaevinde tutanları, bugün Anayasa uygulansın diye verilmiş olan önergelere "hayır" diyenleri ne tarih ne de bu millet asla ve asla unutmayacaktır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ, Yeni Parti ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Yeni Parti Grubu adına Malatya Milletvekili Sayın Veli Ağbaba.

Buyurun. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, bugün ilk defa kendi içimi dökmek için huzurlarınızdayım. Maalesef, yaklaşık 2 Mayıs 2026'dan beri bir itirafçının, bir iftiracının sözleriyle bir saldırı altındayım. Gökhan Böcek bana 1 milyon euro verdiğini iddia etti, iddia nedeniyle Malatya'da yaklaşık on altı yıldan beri çalıştığım, evladım gibi gördüğüm çocuk tutuklandı. Değerli arkadaşlar, 2024 yılında bu arkadaş hiç Ankara'ya gelmemiş, ne HTS kaydı var ne baz kaydı var, altı aylık çocuğu var ve epeyden beri tutuklu. Eğer Gökhan Böcek ile benim HTS kaydım varsa, baz kaydım varsa, danışmanımın bir baz kaydı, HTS kaydı varsa idam edilmeye razıyım, idam edilmeye razıyım. Bir iftirayla, bir kirli saldırıyla karşı karşıyayız. Değerli arkadaşlar, bakın, ben bu şahsı 16 Eylül 2025'te babasını cezaevinde ziyarete gittiğim zaman gördüm, onun dışında görmedim. O iddia ettiği tarihlerde ben Malatya'dayım, 10 Ocak Gazeteciler Günü'nü kutluyorum.

Bir diğer durum, değerli arkadaşlar; yeğenimi aldılar. Gözaltına alındığında -birçoğunuz görmüşsünüzdür- alt yazı geçiyor, her yerde "Hesabında kaynağı belli olmayan yüklü para miktarı var." denildi. Sadece hesabına giren 150 bin lira yardım parasından tutuklandı, 150 bin lira; 150 bin liradan dolayı yeğenim tutuklandı.

Bir başka şey, değerli arkadaşlar: On dokuz yıldan beri Mecliste görev yapan bir danışmanım var. On dokuz yıldır burada çalışıyor, her işimi o yapıyor -ki siz de danışmanlarınıza yaptırıyorsunuz- bütün paramı ona veriyorum, o havale ediyor vesaire vesaire. Ramazanda ve deprem döneminde gelen bir paradan dolayı bu arkadaş da tutuklandı, şimdi cezaevi cezaevi gezdiriliyor, "Veli Ağbaba hakkında konuşmadığın sürece seni cezaevinde çıkarmayız." diyorlar.

Değerli arkadaşlar, hepimiz bir büyük depremi yaşadık, 6 Şubat depremini yaşadık. Burada Malatya'da birlikte görev yapan birçok arkadaşım da var. Sabahın ilk saatinden itibaren ne yapacağımı şaşırdım, yardım istedim, mesaj çektim, "tweet" attım "Malatya'ya yardım edin." diye ve depremin ilk akşamı bir iş adamı Elâzığ'dan tam 676 bin TL'lik bir kamyon kurabiye getirdi. O kurabiyeyi soba başında, odun başında, ateş başlarında sabaha kadar dağıttım, durmadım, durmadım; kimi zaman

dostlarımdan, kimi zaman arkadaşlarımdan destek aldım; ayakkabı dağıttım, su dağıttım, ekmek dağıttım. Amasya'dan, bir arkadaşımdan un istedim, 4 kamyon un gönderdi. 3 tane fırın açık Malatya'da, dedim ki bunları al, ekmek yap, Allah rızası için dağıt, masrafını kes. Değerli arkadaşlar, tüm Malatya şahittir, soba dağıttım, odun dağıttım, tüm Malatya şahittir ama bunlar suç olarak gösteriliyor. Ben yaklaşık 50 kişilik ekiple çalıştım, danışmanlarım da var bunların içerisinde arkadaşlar, danışmanlarım da var. Mutfaklar kurduk vesaire vesaire. Bunların hepsi şimdi suç oldu.

Değerli arkadaşlar, benden yardım isteyip yardım etmediğim Allah'ın bir kulu yok; tüm Malatya şahittir, tüm Malatya şahittir. Hâlâ bu olaylar konuşuluyor.

Değerli arkadaşlar, şunu bilin, araştırın, soruşturun: Benim parayla ömrümde işim olmadı arkadaşlar, parayla ömrümde işim olmadı. Benim, yakınlarımın boğazımızdan bir kuruş haram para geçtiyse zehir olsun, zıkkım olsun, haram olsun, kan gelsin.

Değerli arkadaşlar, bakın, en son, bugün, bu sabah ağabeyim gözaltına alındı ihaleye fesat karıştırmaktan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

VELİ AĞBABA (Devamla) - Ağabeyim, ben, ailem ömrümüzde kamuyla iş yapmış değiliz, kamuya bir kuruşluk mal vermiş değiliz, bir tane ihaleye girmiş değiliz. Eğer kamuda bir ihaleye girdiysek vallahi idama da razıyım ben, bir tane ihaleye girmemişiz.

Değerli arkadaşlar, bakın, burada arkadaşlarımız var. Şimdi, MHP Milletvekili Mehmet Fendoğlu'nu görüyorum; benim anamı tanır, babamı tanır, ağabeyimi tanır, ailemi tanır. Eğer bir tane, bir cümle "Kötüdür." desin, milletvekilliğini bırakacağım. Buradan görebilir miyim bilmiyorum, AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlar, geçmiş dönem, bugünkü dönem, eğer birisi Veli Ağbaba'yla ilgili, ailemle ilgili bir tane olumsuz cümle kurarsa kendimi vururum, kendimi vururum. Sayın Başkanım, biz 1974'ten beri esnafız, 1974'ten beri esnafız. Bakın, Malatya'da, açın sorun bir yakınınıza, AK PARTİ İl Başkanına sorun, İlçe Başkanına sorun, belediye başkanlarına sorun, bizim kapımıza gelip yardım etmediğimiz bir tane cami yok, bir tane cemevi yok, yardım etmediğimiz bir tane okul yok, yardım etmediğimiz çocuk yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Devamla) - Başkanım, hemen, bir otuz saniye içinde bitiriyorum.

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

VELİ AĞBABA (Devamla) - Kapımızdan dönen kimse yok -sağcı olsun, solcu olsun- lütfen gidin bir Malatya'da sorun.

Değerli arkadaşlar, bakın, hepimizin eşi dostu var. Seçimde kampanya yapıyoruz. Benim bir aracımı AK PARTİ'li bir arkadaş yaptı hem de keskin AK PARTİ'li, dostum, o yaptı. Değerli arkadaşlar, bakın, hepimiz seçimlerde kampanyada destek alıyoruz. Allah aşkına, bunlar rüşvet sayılırsa hangi milletvekili dışarıda kalabilir? Ya da değerli arkadaşlar, bakın, danışmanlarımız üzerinden iş yapmışız; hangimiz danışmanlar üzerinden iş yapmıyoruz, hangimiz danışmanlar üzerinden yapmıyoruz?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Veli Ağbaba, ben yapmıyorum öyle bir şey.

BAŞKAN - Sayın Güneş, lütfen, lütfen...

VELİ AĞBABA (Devamla) - Değerli arkadaşlar, bakın, siyaseten rakip olabiliriz, düşman da olabiliriz, sevmeyebilirsiniz de ama arkadaşlar, bu içeri attığınız çocukların yeni doğmuş bebekleri var, aileleri var, eşleri var. Allah aşkına, aileye saldırılır mı ya; şu anda benim aileme saldırılıyor, aileye saldırılır mı?

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) - Allah Allah, bunu sen mi diyorsun!

VELİ AĞBABA (Devamla) - Hangi ahlakta, hangi dinde, hangi imanda aileye saldırmak var?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VELİ AĞBABA (Devamla) - Değerli arkadaşlar, ben içimi döktüm. Dinlediğiniz için teşekkür ediyor, hepinizin vicdanına havale ediyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Çorum Milletvekili Sayın Oğuzhan Kaya.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA OĞUZHAN KAYA (Çorum) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; YENİ YOL Grubu önerisi üzerine söz almış bulunuyorum.

Tabii, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Yüksel Yalçınkaya kararının uygulanmasıyla ilgili Yargıtayın aldığı önlemler var, yeni izlediği yollar var ama bunlardan önce FETÖ'nün nasıl bir terör örgütü olduğunu, sadece terör örgütü olmayıp istihbarat yapılanmasının nasıl olduğunu, gizlilik yapılanmasının nasıl olduğunu ve bir FETÖ üyesinin tespitinin ne kadar zor olduğunu bilip ona göre karar verilmesi gerekiyor. 15 Temmuz hain darbe girişimiyle beraber devlet bir refleks göstermiş, içerisindeki hainleri temizlemek ve onlardan kurtulmak için hızlıca bir yol almıştır ve bu yolu alırken de birtakım uygulamalar ve göstergeler belirlemiştir. İlk etapta byLock listesinde ismi yazanlar, sendikaya üye olanlar, Bank Asyada parası olanlar ve bunlarla beraber diğer kriterlere uyanlar hakkında işlemler yapılmıştır. Sonrasında gerek Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları gerek iç hukuktaki yollarla Yargıtay 3. Ceza Dairesi sadece byLock listesinde isminin olmasının, sadece Bank Asyada parasının olmasının, sadece sendikaya üye olmanın FETÖ örgütü üyesi olmak için yeterli olmadığına karar vermiş; byLock yüklü olan, telefonunda byLock çıkan birisinin yazışma içeriklerini, ID'lerini, bilgisayar kayıtlarını, HTS kayıtlarını ve o kişinin örgütsel diğer desteklenen delillerle kayıtlarını birleştirerek o kişi hakkında ceza vermiştir ve bugün yapılan uygulamalarda hiç kimseye artık tek başına "Çocuğunu dershaneye gönderdi." "Sendikaya üye oldu." "Bank Asyada parası var." diye ceza verilmemektedir. Örgütsel bilinçle, bir yoğunlukla, içerikle ve sürekli olarak örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde hareket eden, hiçbir zaman da nedamet getirmeyen, her gün "Bugün değil yarın geliyoruz, hesap soracağız." bilinciyle hareket eden örgüt üyelerine ceza verilmektedir. Hukuk devleti ilkesi kadar ülkenin güvenlik yapısını da ülkenin geleceğini de hukuk ilkeleri içerisinde korumak önemlidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

OĞUZHAN KAYA (Devamla) - Yalçınkaya kararından sonra Yargıtay bir tek delile değil birçok delile aynı anda kararında yer vermekte, bu delillerin -byLock olsun, diğer deliller olsun- sanıkla, şüpheliyle ilgisini, irtibatını kurmakta, gerekçelerini açıklamakta ve sonrasında da cezalandırmayı buna göre yapmaktadır. Cezası kesinleşenler hakkında da ilgililer Yargıtay Başsavcılığına başvurduğunda onlarla ilgili de Yargıtay 3. Ceza Dairesinde, eğer Yargıtay 3. Ceza Dairesi bu uygulamayı kabul etmezse Yargıtay Genel Kurulunda da onların lehine olan hükümler uygulanmaktadır; bu, darbe davalarında da böyledir, darbeye aktif iştirakten ceza alan birçok sanığın da daha sonrasında yardıma dönüştürülerek cezaları dönüşmüştür. Türkiye bir hukuk devletidir ama hukuk devletiyle beraber de Türkiye'nin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin güvenliği de önemlidir diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler.

Sayın Özdağ, buyurun, sisteme girmişsiniz.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

55.- Muğla Milletvekili Selçuk Özdağ'ın, Çorum Milletvekili Oğuzhan Kaya'nın YENİ YOL grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkanım, konuşmacıyı dinledik. Bakın, ben milletvekili olduğum zaman partimizin yani o zamanki Adalet ve Kalkınma Partisinin yetkililerini uyarmıştım, bir rapor yazmıştım "Bunlar devleti ele geçirme çalışması yapıyor." diyerek. Ardından da 17-25 Aralık oldu. 17-25 Aralıkta birileri kenarda dururken, tırnak içinde söylüyorum, "Hoca efendi mi, Recep Tayyip Erdoğan mı? Tekrar barışırlar mı?" diyerek birileri devreye girerken ben televizyonlara çıktım "Humeyni gibi gelecek." dedim ve Sayın Erdoğan da bizi çağırarak konuşmuştu. Bakın, arkadaşlar, bu yapı örgütlü bir yapı, doğru. Peki, bu yapıyı niye büyüttünüz? Madem biliyorsunuz, neden bu yapıya destek verdiniz? Vermeseydiniz. Darbe olduktan sonra da Sayın Cumhurbaşkanına mektup yazdım "Devletlerin dini adalettir." diyerek, "ByLock bile tek başına delil değil." diyerek mektup yazdım Cumhurbaşkanına hem de o zaman.

Değerli arkadaşlarım, beraat edenleri işe döndürün, takipsizlik kararı olanları işe döndürün, AİHM kararlarını uygulayın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Bitiriyorum efendim.

BAŞKAN - Tamamlayın, buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Yoksa "Ben karar verdim, şu şu şu özelliklere sahip, okuluna gitti, yurduna gitti, dershanesine gitti, byLock kullandı; biz bunları cezalandırıyoruz..." Ya, sen yargıdan büyük müsün? Sen idari tasarrufla zaten binlerce adamı attın. Elbette ki kripto bir örgüt, elbette ki Amerika'nın ve CIA'in desteklediği, Mossad'ın desteklediği bir örgüt ama sen vatandaşına güven, yargına güven, kendi yargına güven, hâlâ dolanmaya çalışma yargıya. O nedenle, değerli arkadaşlar, biz bunlarla mücadele etmeyin demiyoruz, edin en kesif şekilde ama yurt dışından kaçakları getirin; Almanya'dakileri, Avrupa'dakileri getirin, olur mu? Darbeden bir yıl önce giden, bir ay önce de gidişleri durduran kişileri getirin ve onlardan hesap sorun ve burada "Okuluna gittin, yurduna gittin." diyenler de beraat etmişse onları da görevine döndürün diyoruz. AİHM kararları bağlayıcıdır, uygulayın; AYM kararları bağlayıcıdır, yasamayı, yürütmeyi, yargıyı ve idareyi bağlar. Lütfen yasamanın dışına çıkmayın, hukukun dışına çıkmayın, vatandaşınıza da güvenin ve kazanın diyorum.

Teşekkür ediyorum efendim.

VI.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

2.- YENİ YOL Grubunun, Grup Başkanı Mersin Milletvekili Mehmet Emin Ekmen tarafından, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesinin "Yüksel Yalçınkaya/Türkiye" ve "Yasak/Türkiye" kararlarıyla ortaya konulan yapısal sorunların giderilmesi, bu kararların FETÖ yargılamalarındaki benzer nitelikteki kesinleşmiş ve derdest yargılamalarda ortaya çıkan uygulama farklılıklarının, yargılamanın yenilenmesi süreçlerinin etkinliğinin ve güvenliğini tesis edecek genel tedbir ihtiyacının değerlendirilmesi amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

İYİ Parti Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Okutuyorum:

3.- İYİ Parti Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Antalya Milletvekili Uğur Poyraz ve Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez tarafından, "Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi" adıyla duyurulan teklifin Anayasa'ya, hukuk devleti ilkelerine, yasama usulüne ve terörle mücadele politikalarına etkileri ile şehit yakınları, gaziler, güvenlik güçleri ve toplum üzerindeki muhtemel sonuçlarının Genel Kurulda kapsamlı şekilde değerlendirilmesi amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

5/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 5/8/2026 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Uğur Poyraz

Antalya

Grup Başkan Vekili

Öneri:

Grup Başkan Vekili Antalya Milletvekili Uğur Poyraz ve Grup Başkan Vekili Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez tarafından, "Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi" adıyla duyurulan teklifin Anayasa'ya, hukuk devleti ilkelerine, yasama usulüne ve terörle mücadele politikalarına etkileri ile şehit yakınları, gaziler, güvenlik güçleri ve toplum üzerindeki muhtemel sonuçlarının Genel Kurulda kapsamlı şekilde değerlendirilmesi amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerin 5/8/2026 Çarşamba günkü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Antalya Milletvekili Sayın Uğur Poyraz.

Buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA UĞUR POYRAZ (Antalya) - Sayın Başkan, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Elimde 18/2/2026 tarihli Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu Raporu var. Memleketin her tarafındaki belediye başkanları tutuklu, insanlar ifade özgürlüğünden mahrum; demokrasi yok, insan hakları yok, hak yok, hukuk yok, adalet yok; bunu slogan yapan siyasi partiler dâhil olmak üzere hepsi bu metni imzaladı. İYİ Parti dışında bu metni bu Parlamentoda imzalamayan siyasi parti grubu yok ve bu metin "millî dayanışma" diyor. Bunun akabinde, bu metnin getirdiği kanun teklifi bugün Parlamentoda Meclis Başkanlığına sunuluyor. Meclis Başkanlığına bu konuya ilişkin, bu kanun teklifinin hem Anayasa'ya hem Türk Ceza Kanunu'na hem Terörle Mücadele Kanunu'na hem Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun'a aykırılıklarını ifade eden bir başvuruda bulunduk. Bu başvuruya ilişkin Meclis Başkanlığı tek kelam etmeyip bunu Adalet Komisyonuna sevk etti.

Şimdi, elimde genel gerekçe var; yirmi beş yıllık iktidar partisinin hazırlamış olduğu bir kanun teklifinin genel gerekçesi; okuyorum, herkes dinlesin.

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Biz okuduk, okuduk!

UĞUR POYRAZ (Devamla) - Dinlemeniz gerekiyor zira okuyarak imzalamadığınıza ilişkin kuvvetli bir şüphe var vatandaşın ve Parlamentodaki parlamenterlerin vicdanında ve aklında. Diyor ki yirmi beş yıllık iktidar: " Aynı zamanda devletin demokratik hukuk devleti niteliğini daha da güçlendirecek, millî birlik ve beraberliği tahkim edecek, toplumsal huzuru kalıcı hâle getirecek, milletimizin ortak geleceğini güvence altına alacak bir vizyon ifade etmektedir." Yirmi beş yıldır memleketi yöneten iktidar hâlâ daha hukuk devletine yaklaşacağımıza ilişkin ya da devletimizin kamu düzeninin korunmasını... Aynı zamanda toplumsal bütünleşmeden bahsediyor, yirmi beş yıldır memleketi yöneten iktidar söylüyor bunları.

Peki, bu kanun teklifi kimi kapsıyor? KCK ve PKK terör örgütünü kuran, yöneten ve buna üye olan teröristleri kapsıyor, teröristleri; belediye başkanlığı yaptığı için gözaltına alınanları, tutuklananları kapsamıyor. Bu raporda imzası olan eski, yeni partilere söylüyorum: Altında imzanız var. Bu raporun hangi satırında demokrasi var? Bu raporun hangi satırında yerel yönetimlere ilişkin, hukuksuzluğa, adaletsizliğe ilişkin kelime var? Bu kanun teklifinde hangi satır var? Neyi imzalıyorsunuz? Ne yaptığınızın farkında mısınız? Cumhuriyeti, üniter yapıyı, millî kimliğimizi hedef almış amaç, fikir ve eylem birliği içerisindeki bir terör örgütü ve onun bağlı kollarına ilişkin bu kadar duyarsızlık olabilir mi ya? Bu kadar vicdansızlık olabilir mi?

Şimdi, neymiş? Efendim, şehit er, erbaş aileleri ile gazilerle ilgili de bir kanun teklifi getiriliyormuş. Yirmi beş yıllık iktidar yapıyor bunu. Ne zaman yapıyor? İşte, bu meşhur, halk arasında "çerçeve kanun" denilen; Millî dayanışma, kardeşlik, o, şu, bu, bilmem ne kanun teklifiyle alakalı... Böyle bir rüşvet teklifi olur mu ya? Birini diğerine tercih edebileceğiniz hâle ne ara geldiniz ya? Ne ara geldiniz? Hanginizin vicdana sığıyor bu ya? Hanginizin vicdanına sığıyor? Hukuku, demokrasiyi, adaleti, özgürlükleri inşa ettiniz de ona rağmen bu memleketle terör var da, onu mu ortadan kaldırıyorsunuz? Ya, neyi ortadan kaldırıyorsunuz? 2018'de, 2023'te sahada PKK terör örgütüyle alakalı konuşmadınız mı ya? Anlatmadınız mı? "Bunlarla ilgili mücadelemiz devam edecek." demediniz mi? Şimdi ne değişti? Bu sizin fikriniz olamaz, bu sizin vicdanınız da olamaz; kusura bakmayın, böylesine gayrimillî bir şey bu Parlamentodaki hiçbir milletvekilinin aklı da olamaz çünkü bu, akıldan, vicdandan, irfandan ve açıkça söylüyorum, ahlaktan uzak bir kanun teklifi ve rapor. O yüzden, çok uzatmayacağım, ek süre de almayacağım.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

YENİ YOL Partisi Grubu adına Hatay Milletvekili Necmettin Çalışkan.

Buyurun Sayın Çalışkan. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bütün milletimiz heyecanla Meclisteki gelişmeleri bekliyor, ne yazık ki biz de gelişmeleri sosyal medya hesaplarından, kanunun içeriğini T24'ten ilk defa gördük. Elbette, böyle önemli bir olayda Meclisin aktif rol alması, bilgilendirilmesi son derece önemliydi, bugüne kadar pek çok kanunda gördüğümüz gibi bunda da Meclisin âdeta hiçe sayıldığı bir durum gördük. İmzacı vekillerin de dâhil içeriği görmeden boş kâğıda imza attığına dair basında haberler çıktı, birazdan gerçeğini göreceğiz. Burada insan şunu soruyor: Acaba bu imzacı vekillere güvenilmediği için mi içerik gösterilmedi yoksa onlara karşı bir şekilde siyasi şantajın bir parçası mı? Burada esas sormamız gereken soru şu: Eğer bu ülkede demokratikleşme, insan hakları, hukukun egemenliği gerekliyse bunun için asla bir pazarlık söz konusu olmamalıydı, bu ülkenin insanları her şeyi fazlasıyla hak ediyor. Bugüne kadarki uygulamalardan gördüğümüz şu: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ihlal kararlarına rağmen Anayasa Mahkemesinin bütün uyarılarına rağmen siyasi irade, hukuku elinde silah

gibi kullanıyor, işine gelen yerlerde siyasi pazarlığın kendisine yarayacağı kadarını ortaya koyuyor, kendisine yaramayan tarafın da hiçbir anlamı yok. Anayasa'mız temel itibarıyla eşitlikten söz eder, eğer burada Anayasa uygulanacaksa bu yasanın da elbette herkesi kucaklaması beklenir. Bir "terör örgütü" olarak "örgüt" olarak isimlendirilerek, adı da zikredilerek sadece zata mahsus yasa çıkarılması bu Meclisin geçmişinde olmayan bir uygulama. Elbette bu ülkenin insanları her türlü güzelliği hak eder ki burada eğer bir yasa söz konusuysa bunun insan hakları adımı, kültürel haklar, kalkınma, iç göçün durdurulması, yatırımlar, parti kapatma, kayyum atamalar... Bunların hiçbirisine ilişkin düzenleme yok. Evet, Meclis aylarca çalıştı, yüzlerce toplantı yaptı; Komisyon, uzmanları, kanaat önderlerini dinledi, dinledi, dinledi; sonuçta, topu topu getirildi 9 madde, bunun da niçin, nasıl kullanılacağını ne yazık ki bilmiyoruz. Evet, bu Meclise düşen görev halkın tümünü kucaklamaktır, şehit ve gazi yakınlarını da incitmeyecek şekilde düzenlemelerin acilen yapılması gerekir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - Bu düzenleme, bugüne kadar yapılması gerektiği hâlde sırf bu çerçeve yasa öncesi adete sus payı verircesine gündeme getiriliyor, bu ayıp yeter.

İkinci olarak da KHK'lerle ilgili 15 Temmuzdan bugüne on yıldan beri devam eden süreç var, mahkemenin beraat kararı var, göreve iade kararı var, bunlar uygulanmıyor. Bugün, aylardan beri, Meclisi, ülkeyi kilitleyip dar bir alanda bırakmak bu Meclise yakışmaz. Bu açıdan diyorum ki evet, bu Meclis bu ülke yararına işler yapmalı; hukuku, özgürlüğü, ekmeği büyütmeli, artırmalı ama bütün halkını kucaklamalı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Devamla) - Bugün, özellikle, mahkûm yakınlarının bu çerçevede büyük beklentisi varken bunların hepsini görmezden gelip dar bir alanda kısıtlayıcı olmak -bu açıdan- bu Meclisin şanına yakışmaz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Kars Milletvekili İnan Akgün Alp.

Sayın Alp, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Başkan, saygılar sunuyorum size ve kıymetli milletvekillerine.

Aslında çok önemsiyoruz bu önergeyi, İYİ Partinin verdiği bu önergeyi. Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi'nin bugün Meclise sunulmasından sonra, İYİ Parti Grubu bu teklifin Anayasa'nın temel ilkelerine, hukuk devletine, kanun önünde eşitliğe, yargı bağımsızlığına, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, terörle mücadele politikası bakımından doğuracağı sonuçlara ilişkin bir genel görüşme açılmasını teklif etti; dikkatle dinledik. Sayın hatip konuşmasında, örgütün kendisini feshediyor olmasının Anayasa'nın hangi temel ilkesine aykırı olduğunu söylemedi, hukuk devletinin hangi ilkesini neden ihlal ettiğini de söylemedi. Kanun önünde eşitlik ilkesinin neden ihlal edildiğini de söylemedi. Elli yıldır süren, on binlerce insanımızın hayatına mal olan bir çatışma ortamının sona erdirilmesi hukukun hangi ilkesini zedeliyor olabilir ki? Yargı bağımsızlığını neden ihlal ediyor olabilir? Belki yargı daha bağımsız olacak çünkü kabul edelim ki elli yıl boyunca biz de devlet olarak bir bölünme paranoyasıyla yaşadık ve bu paranoyanın ortadan kalkması elbette ki hukuku da yargıyı da daha bağımsız kılacaktır. Çatışma ortamının sona ermesi, insanların artık ölmüyor olması başlı başına bir kazanım değil midir? Bu, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü niye zedeler olsun? Biz burada devletin bir kısmını, bir toprak

parçasını ayıracak bir örgüt kurmuyoruz ki. Elli yıl önce kurulmuş ve bu amaçlarla mücadele etmiş bir örgütün kendisini feshetmesinden sonra tabi olacağı hukuku ihdas ediyoruz. Neden devletin hâlâ bölünebileceğini düşünüyorsunuz? Örgüt üstelik kendisini feshederken herhangi bir ulus devlet talebinden, idari özerklik talebinden, kültüralist bir talepten vazgeçtiğini de kamuoyuna duyurmuştur. Bu şartlar altında bu vazgeçişin ve bu feshin devleti neden bölebileceğini düşünüyorsunuz?

Sayın milletvekilleri, sayın hatip konuşmasında "hak, hukuk, adalet" şiarında olan partinin de bu teklife imza verdiğini söyledi. Doğru, biziz, biz imza verdik efendim. Türkiye'nin selameti bakımından, gelecek nesillerimiz bakımından artık sürdürülemez duruma gelmiş bu çatışma ortamının bitirilmesini umut ettiğimiz için imza verdik. Yıllık 140 milyar dolar -ki bu geçen senenin bütçe rakamlarına göre yıllık bütçemizin yarısına tekabül eder- bir maliyete ulaşmış. Bu ortamın artık daha fazla sürdürülemez olduğunu gördüğümüz, devletimiz ve milletimizin selameti için, devletimizin bekası için...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Aynı sakızı çiğneyip duruyorlar!

İNAN AKGÜN ALP (Devamla) - Sayın Başkanım, toparlıyorum efendim.

Biz -yıllardır savunduğumuz- sorunun demokratik meşruiyet zemini olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde çözümü esas yaklaşımımıza uygun olduğu için buna imza verdik. Çünkü öteden beri bizim tezimiz budur, bu mesele Meclis zemininde çözülmelidir ve bugün de bu mesele Meclisin önüne gelmiştir. Üstelik, örgütün tüm unsur ve uzantılarıyla sona erdiği Millî Güvenlik Kurulu kararıyla tespit edilerek Resmî Gazetede yayımlanmasından sonra bu kanun yürürlüğe girecektir. Yani, sayın milletvekilleri, biz, bu kanun yürürlüğe girdiği zaman terörsüz bir ortamda olacağız zaten. Örgütün kendisini feshettiği teyit edilecek, tespit edilecek, bu konuda Millî Güvenlik Kurulu bir karar almış olacak, ondan sonra bu yasa yürürlüğe girecek, terörsüz bir ortamda bunu konuşuyor olacağız. Ve bunu bir adım olarak, ilk adım olarak görüyoruz, bundan sonra bir reform dönemine gireceğimizi umut ediyoruz. Meseleyi demokrasi çerçevesinde ele alıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İNAN AKGÜN ALP (Devamla) - Bu düşüncelerle bu kanuna imza verdik. Bu gerekçeyi arz ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Poyraz, buyurun, sisteme girmişsiniz.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

56.- Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, Kars Milletvekili İnan Akgün Alp'ın İYİ Parti grup önerisi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Şimdi, Sayın Başkanım, öncelikle, sayın hatip konuşurken tekrar kameradan alt yazıya baktım, sayın hatip Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili. Yani cumhuriyeti, üniter yapıyı ve millî devlet ilkesini benimsemesi gereken, benimsemiş olması ve içselleştirmesi gereken, cumhuriyetle yaşıt partinin milletvekili. Cumhuriyetle yaşıt partinin milletvekili "PKK'nın fesholmasından neden rahatsızlık duyuyorsunuz?" dedi. Bir kere, bu PKK sözde hukuki bir organizasyon mudur ki kendini feshetsin? Şirket midir, tüzel kişilik midir? Hukuki bir yapı mıdır ki kendini feshinin bir anlamı vardır?

İki: PKK terör örgütünün bütün yöneticileri PKK terör örgütü yöneticisi sıfatıyla aylardır röportaj veriyorlar. Aynı fesih bildiriminde Türkiye Cumhuriyeti devletinin tapu senedi Lozan'a ilişkin ettikleri laflar ağırına gitmemiş midir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilini, Türkiye Cumhuriyeti devletini, Türkiye Cumhuriyeti devletinin hükûmetlerini, Türkiye Büyük Millet Meclisini, İçişleri Bakanlığını, Adalet Bakanlığını, bugüne kadarki hükûmetleri sözde fesih bildirimiyle Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilinin atıf yaptığı PKK terör örgütünün fesih bildiriminde soykırımla, asimilasyonla itham etmelerinden dolayı hiç mi rahatsız değildir, hiç mi bunları dikkate almamaktadır? O sakin ve huzurlu ses tonuyla ne diyor: "Devletin bölünme paranoyası." Bu kendisinin, şahsının paranoyasıdır. Türkiye Cumhuriyeti devleti bölünmez bütünlüğüyle kurulduğu günden bugüne kadar ve bundan sonra da sonsuza kadar yaşayacaktır. Ne bir terör örgütü ne bir terörist ne de bir terör seviciden korkacak ve paranoya duyacak bir vatandaş yoktur bu topraklarda sayın hatip dışında. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Alp.

Yeni bir tartışmaya mahal vermeyelim, yerinizden lütfen. Sayın Poyraz da yerinden düşüncelerini ifade etti.

Buyurun.

57.- Kars Milletvekili İnan Akgün Alp'ın, Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Efendim, teşekkür ediyorum. Sayın Poyraz'ı da dikkatle dinledim.

Cumhuriyet Halk Partisi devleti kuran parti olmanın tarihsel sorumluluğuyla ve meseleyi bir devlet politikası olarak değerlendirerek cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılında ülkemizin millî birlik ve bütünlüğünün, üniter yapısının, halkımızın huzur ve refahının, devletimizin ilelebet payidar kalmasının en güçlü güvencesi olmaya devam edecektir. Biz bu kanun tekliflerinin görüşülmesi sırasında gerek Adalet Komisyonunda gerekse Genel Kurulda toplumsal barışın, hukukun üstünlüğünün, devletin demokratik kimliğinin, demokratik siyaset anlayışının, milletimizin ortak geleceğinin güçlenmesi için gerekli gördüğümüz tüm düzenlemeleri de kararlılıkla savunmaya devam edeceğiz. Halkımızın gönlü rahat olsun, ferah olsun, Cumhuriyet Halk Partisi bu ülkenin güvencesidir. sigortasıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

İNAN AKGÜN ALP (Kars) - Daha güçlü, daha huzurlu, daha demokratik bir Türkiye hedefi doğrultusunda bu fedakârlıkla çalışmaya devam edecektir. Cumhuriyet de bize emanettir, Cumhuriyet Halk Partisi de bize emanettir ve bu her iki emanetin sorumluluğuyla, ortak sorumluluğuyla devam etme siyasetimize devam edeceğiz efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

VI.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

3.- İYİ Parti Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Antalya Milletvekili Uğur Poyraz ve Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez tarafından, "Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi" adıyla duyurulan teklifin Anayasa'ya, hukuk devleti ilkelerine, yasama usulüne ve terörle mücadele politikalarına etkileri ile şehit yakınları, gaziler, güvenlik güçleri ve toplum üzerindeki muhtemel sonuçlarının Genel Kurulda kapsamlı şekilde değerlendirilmesi amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Antalya Milletvekili Sayın Hakkı Saruhan Oluç.

Buyurun lütfen. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Sayın Başkan, sayın vekiller; bugün 5 Ağustos. Bir yıl önce bugün Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu ilk toplantısını yaptı. Son derece tarihsel bir toplantıydı, tarihsel bir başlangıçtı. Türkiye Büyük Millet Meclisi ilk defa çok açık bir biçimde grubu bulunan ve bulunmayan partileriyle birlikte bir komisyon oluşturdu ve Türkiye'nin tarihsel, toplumsal bir sorunu olan Kürt sorununun demokratik, barışçıl çözümünü nasıl sağlarızı konuşmaya, tartışmaya başladı. Sunumlar yapıldı, dinlemeler oldu, konuşmacılar geldi gitti -akademisyenler, sivil toplum kuruluşları, dernekler vesaire- son derece önemli bir çalışma gerçekleşti. Ayrıca, Komisyonun içinden bir heyet 3 kişiyle giderek İmralı'da Sayın Abdullah Öcalan'la görüşme yaptılar. Bunların hepsi tarihsel adımlardır. Türkiye Büyük Millet Meclisi "Toplumun bu sorununa artık ben el atıyorum ve bu sorunun çözümü için elimden geleni yapıyorum." demiş oldu. 18 Şubatta bir rapor açıklandı, bu raporla birlikte Komisyon çalışmalarını sonlandırmış oldu. O raporun 6'ncı ve 7'nci bölümleri son derece önemliydi. 6'ncı bölüm, işte bugün altında bizim de imzamız olan "Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesi" başlıklı kanun teklifinin karşılığıydı. 7'nci bölüm demokratikleşme bölümü. Bunu elbette ki önümüzdeki dönemde çeşitli yasalarda yapılacak olan düzenlemelerle gerçekleştireceğiz hep birlikte. Bu sunulmuş olan yasaya biz kök yasa olarak bakıyoruz, bu yasaya biz ilk adım olarak bakıyoruz, bir başlangıç olarak bakıyoruz, gerisinin geleceğini düşünüyoruz ve bunun için de elimizden geleni yapacağız.

Evet, yüz küsur yıllık tarihsel bir sorunun çözümü için atılan adımlar bunlar. Bu adımlar ülkenin ve bölgenin, Orta Doğu'nun kaderini etkileyecek adımlar. Bu adımlar doğru anlaşılmalı. Bu adımlarda herkes sorumluluk üstlenmeli çünkü toplumsal barışın ve bölgesel barışın sağlanması demek Türk-Kürt kardeşliğinin ihyası demektir, Türk-Kürt kardeşliğinin ve ittifakının ihyası demektir. Bu, sadece Türkiye sınırları içinde değil Orta Doğu açısından da baktığımızda son derece önemli, değiştirici, dönüştürücü bir adımdır; Orta Doğu'nun demokratikleşmesinin adımıdır aynı zamanda, cumhuriyetin eksiği olan demokrasinin şimdi, 2'nci yüzyılda demokratik cumhuriyete varması adımlarıdır aynı zamanda, cumhuriyetin demokratikleştirilmesi adımlarıdır aynı zamanda. Çok bedeller ödendi, artık bedel ödenmemeli, artık gençlerimiz toprağa düşmemeli.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Devamla) - Teşekkür ederim.

Türkü, Kürt'ü, Arap'ı, Laz'ı, Çerkez'i, hangi etnik aidiyetten olursa olsun, hangi inanç grubundan olursa olsun hiçbir gencimiz toprağa düşmemeli artık; hiçbir aileye, hiçbir eve ateş düşmemeli artık,

bu bedeller ödenmeye devam edilmemeli artık. Eğer torunlarımızın ve çocuklarımızın bu bedelleri bizim gibi ödemesini istemiyorsak o zaman işte bu adımları sağlıklı bir şekilde atmalıyız, bu süreci başarılı bir şekilde sürdürmeliyiz. Süreci engellemek isteyen bölgesel ve küresel güçlerin karşısında, süreci engellemek isteyen ve başarısızlıkla sonuçlanmasını isteyen siyasi ve bürokratik güçlerin karşısında demokrasi mücadelesini yükseltmeliyiz, güven artırıcı adımları atmalıyız. Şiddet defteri artık kapanmalı, bir daha açılmamalı, demokratik siyaset kulvarı büyümeli ve demokratik cumhuriyete hep birlikte ulaşmalıyız. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Yeni Parti Grubu adına Bursa Milletvekili Sayın Kayıhan Pala. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA KAYIHAN PALA (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, burada bir milletvekili Kürtçe bir konuşma yapsa mikrofonun sesi kapatılıyor ve Meclis tutanaklarına "bilinmeyen dil" olarak geçiyor. Aynı şey Lazca, Çerkezce, Gürcüce gibi bu ülkede konuşulan 30'dan fazla dil için de geçerli. Kürtçe bu topraklarda bilimsel araştırma sonuçlarına göre bin yıldan uzun zamandır konuşuluyor ama burada bir milletvekili konuştuğunda "bilinmeyen dil" olarak tutanaklara geçiyor.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Resmî dil Türkçe! Bu rezillik ya!

KAYIHAN PALA (Devamla) - Bir an bizi izleyen bir Kürt yurttaşın nasıl bir duygulanım içinde olduğunu anlamaya çalışalım.

Şimdi, değerli dostlar, Kürt sorunu uzun zamandır Türkiye'nin gündeminde ama ana akım partiler bunu bir türlü gündeme getirmeyi çok da istekli bir şekilde sağlayamamışlardı. Geçen yıldan itibaren ana akım partiler de hem Kürt sorununu kabul eden hem de nasıl çözülmesi gerektiğine ilişkin bir yol haritasını ortaya koymaya çalışan bir komisyon kurma konusunda büyük ölçüde anlaştılar ve bir komisyon kuruldu. Elimde bu Komisyon raporu var. Buradan yurttaşlara çağrımdır: Bu Komisyon raporunu herkes okusun. Bu Komisyon raporuyla ilgili birisinin ne dediği değil bu Komisyon raporunda ne yazdığı çok önemli. Bakın, Komisyon raporu ne diyor biliyor musunuz? "Türkiye'nin üniter devlet yapısı, toprak bütünlüğü, Türkçenin resmî dil statüsü ve laik cumhuriyet ilkesi ortak temel değerlerdir." Komisyon raporundan söylüyorum, benim kişisel fikrim değil. Ve bu temel değerler ışığında Komisyon diyor ki: "Kardeşlik hukukunu gözeten, toplumsal rıza ve sürecin toplumca sahiplenilmesine olanak sağlayacak bir bütüncül yaklaşıma ihtiyaç var. Bütüncül yaklaşımın da bileşenleri var; en başta demokratikleşme, sonra eşit yurttaşlık, hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması, ekonomik kalkınma." Burada demokratikleşmeyle ilgili öneriler de sıralanmış, deniyor ki: "Güvenli bir toplumsal ve ve siyasal ortam, ifade özgürlüğü, AİHM ve AYM kararlarının uygulanması..." Ki gerçekten bunu buraya koymak gerekir miydi yani bir hukuk devletinde "AİHM kararı uygulanacak." "AYM kararı uygulanacak." denilebilir miydi? Ama buradan iki isim üzerinden buna atıfta bulunalım yani Selahattin Demirtaş ve üç yıldır bu sıralarda oturması gerekirken bir türlü buraya gelemeyen Can Atalay'ın buraya gelmesini sağlayacak bir düzenleme yapılması, adında "demokrasi" olan bu Komisyonun raporunda da karşımıza çıkan kavramlardan bir tanesi.

Ayrıca, yargılama ve infaza ilişkin düzenlemeler, temel hak ve özgürlüklerin tam ve eksiksiz kullanılması, Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Kanunu'nun demokratikleştirilmesi, siyasi etik kanununun çıkarılması ve elbette, yerel yönetimlerde kayyum uygulamasının sonlandırılması.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

KAYIHAN PALA (Devamla) - Değerli milletvekilleri, bu ilkeler ve değerler ışığında hazırlanacak kanun tekliflerinin elbette Yeni Parti yanındadır, arkasındadır ama ben, örneğin, adında "demokrasi" geçen böylesine kapsamlı bir Komisyon raporu dururken demokratik değişimleri bir kenarda bırakan bir yasal düzenlemenin kapsamının ülkenin ihtiyaçlarına yanıt vermeyeceği kanısındayım. Bunu burada sizinle paylaşmak isterim. Sorun yalnızca güvenlik politikalarıyla çözülemez, geniş kapsamlı bir demokratikleşme paketine ve çok ciddi hukuki reformların yapılmasına ihtiyacımız vardır. Bunların tamamının Meclis çatısı altında, çoğulcu demokrasi, eşit yurttaşlık ve toplumsal mutabakat temelinde çözülmesi için biz elimizden geleni yapmaya hazırız.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Bundan sonra...

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın Mahmut Atilla Kaya.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MAHMUT ATİLLA KAYA (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İYİ Parti grup önerisi hakkında AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle yüce heyetinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılına girerken milletimizin kaderini ilgilendiren en önemli konulardan birinin çözümünü inşallah çok yakın bir zaman içerisinde bu yüce çatı altında görüşeceğiz ve sonlandıracağız.

Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'nin ve Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın yaptıkları çağrıdan sonra Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın ortaya koyduğu güçlü liderlik ve iradeyle tüm devlet kurumları yeknesaklık içerisinde harekete geçmiştir. Siyasetin sorun çözme yeteneğini ortaya koyma, cesur ve kararlı bir şekilde yarım asırlık sorunun çözümü için de Gazi Meclisimiz de büyük bir inisiyatif almıştır. Bu yüce çatı altında Millî Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu kurulmuştur. Meclis Başkanımızca yapılan çağrı sonrası cumhuriyet tarihimizde ilk kez bu kadar büyük bir toplumsal tabana sahip siyasi partilerimiz bu Komisyon çalışmalarına katılmıştır. Keşke burada İYİ Parti de bu sürecin içerisinde olsaydı. Sanki hani gizli saklı bir iş yapılmış gibi değerlendirmeler yaptı ama -ne kadar açık ve şeffaf şekilde- Komisyonun çalışmaya başlamasından sonra yaptıkları zaten kamuoyuyla açık açık paylaşılmıştır. Tam bir yıl önce, 5 Ağustos 2025 tarihinde Komisyon çalışmalarına başlamış, pek çok hususa ilişkin kararları da oy birliğiyle almıştır. 137 kurum ve kuruluş yani bu konuda söz söylemek isteyen, sözü olan herkes Komisyona gelmiş, Komisyonda dinlenmiş ve 21 toplantı gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık altı ay süren çalışmalar sonunda nihai rapor tüm partilerin katılımıyla hazırlanmıştır. İlk defa siyasetin yönettiği çok açık ve şeffaf şekilde yönetilmiş bir süreçten bahsediyoruz. Bizim net tutumumuz ve Komisyondaki çalışmalar bellidir, kanuna da bu zaten yansımıştır. Siz, tabii, kanun teklifinden önce bu öneriyi vermiştiniz. PKK/KCK terör örgütünün ve bununla bağlantılı her türlü oluşumun fiilî varlığına son vermesi, kontrol altında bulunan her türlü silah ve mühimmatı teslim etmesi; diğer aşamalara geçilmesi için -kanun teklifimizde bellidir- bu aşamanın öncelikle geçilmesi gerekmektedir. Komisyonda olduğu gibi kanun teklifimizde de bu sürecin takip ve teyidine ilişkin olarak -teklifte siz de görmüşsünüzdür- yasal mekanizmalar oluşturulmuştur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

MAHMUT ATİLLA KAYA (Devamla) - Süreli ve müstakil bir çerçeve yasa Meclisimize sunulmuştur. Süreç boyunca ve Komisyon çalışmalarında, kanun teklifimizde aziz şehitlerimizin hatırasını gölgeleyecek, gazilerimizin yüreğini incitecek bir adım atılmamıştır, bundan sonra da atılmayacaktır.

Türk milleti çoğulcu toplumsal dokusuyla farklı etnik, kültürel, mezhepsel kimliklerin birlikte huzur içerisinde yaşadığı nadir milletlerden biridir. Gizli kapaklı pazarlıkların değil açık, onurlu, hukuka ve milletin iradesine dayanan bir süreçten bahsediyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; terör belasından millet olarak çekecektik. Bu Gazi Meclis çatısı altında arkadaşlarımızın da kendilerinin ve ailelerinin yaşadığı acılar, ödediği bedeller vardır, özellikle en çok bunu çeken bizim neslimizdir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT ATİLLA KAYA (Devamla) - Başkanım, tamamlayacağım.

BAŞKAN - Buyurun.

MAHMUT ATİLLA KAYA (Devamla) - Ben ömrümün yaklaşık iki yılı boyunca komando, yedek subay, bir asteğmen olarak o dönemi geçirdim; askerlik sürecinde ve daha sonra o dönemin psikolojik travmalarını da yaşamış birisiyim.

YÜKSEL ARSLAN (Ankara) - Geri hizmette çalışmışsındır sen.

MAHMUT ATİLLA KAYA (Devamla) - Bu meselenin, bir partinin seçim kazanmasından, gündelik siyasi hesaplardan çok ama çok önemli olduğunun hepimiz bilinci içerisindeyiz. Bu çatı altında farklı siyasi partilere mensup, farklı düşüncelere, değerlere sahip olabiliriz, bu doğaldır. Yine, birbirinden farklı, meşru, anlaşılabilir beklentilerimiz de olur, bu da doğaldır.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Başka hesaplarınız var, başka hesaplarınız.

MAHMUT ATİLLA KAYA (Devamla) - Ancak hepimizin ortaklaştığı, asgari müşterek değerlerle birlikte, birliktelik felsefemizi ve ülkemizi terörsüz Türkiye hedefine ulaştırarak gelecek nesillere kardeşlik ve huzur içerisinde, daha güçlü bir Türkiye'yi inşallah hep birlikte bu yüce, bu gazi çatı altında inşa edeceğiz diyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

Şu konudan da rahat olun: Türkiye Cumhuriyeti devletini bölmeye kimsenin gücü yetmez.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Siz varken her şey olur.

MAHMUT ATİLLA KAYA (Devamla) - Yüce heyeti saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Poyraz, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

58.- Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, İzmir Milletvekili Mahmut Atilla Kaya ile Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın İYİ Parti grup önerisi üzerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Sayın Başkanım, bir sondan başlayayım.

Değerli hatip "gizli saklı bir iş yapmışız gibi" diye bir cümle kurdu. Dün akşama kadar söz konusu çerçeve yasayı -gene bir milletvekilinin beyanıyla- sadece İmralı'daki terör hükümlüsü Abdullah Öcalan, Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan ve Sayın İbrahim Kalın biliyordu. Al sana, "Gizli saklı iş yapmış mıyız?" diye soruyorsun ya değerli kardeşim, işte gizli saklı işinin birincisi.

İki; bu süreçle ilgili, Yeni Partinin hatibi de geldi, şu rapora övgüler dizdi.

SÜLEYMAN KARAMAN (Erzincan) - Biz bile bilmiyoruz da siz nasıl biliyorsunuz Abdullah Öcalan'ı?

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Şu raporda, 6'ncı ve 7'nci bölümde Kürt'le ilgili, Kürt'ün bir hakkıyla ilgili bu ülkede hakkı, hukuku gasbedilen insanlarla ilgili tek bir satır mı var ya!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - "Başkalarının anlattığına bakmayın." diyor, "Başkalarının anlattığına bakmayın." diyor. Kürt'ün terörle ne alakası var ya? Kürt'ün terörle, teröristle ne alakası var? Kürt'ü mü tanımıyorsunuz; kendi vatanınızın, milletinizin vatandaşını mı tanımıyorsunuz?

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Oraya konuş, oraya konuş. Sen kimsin, bize konuşuyorsun ya!

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Kürt'ü sen ne hakla terör ve terör örgütüyle ya da teröristle yan yana tutuyorsun?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Demagoji yapıyorsun!

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Neden Kürt'ü bir kalkan gibi yapıp bir terör örgütüne özgürlük, teröristlere özgürlük üzerinden gidiyorsunuz?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Demagoji yapıyorsun!

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Bu raporda hangi Kürt'le ilgili kardeşliğiniz var? Teröristle ilgili, terör örgütü dışında bu raporda da kanunda da kime ne özgürlüğü verildi? Bütün belediye başkanları... 14 belediye başkanı tutuklu şu raporun yayımlandığı günden beri. 14 belediye başkanı tutuklandı daha hafta sonu 2 kişi tutuklandı. Hangi demokrasiden bahsediyorsun? Ya, demokrasiyi bilmiyorsunuz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Özür dilerim, bitiriyorum. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Tamamlayın.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Başkanım, nedir bu, her şeye cevap veren... Böyle bir usul mü var?

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Yeter, sataşma yok, bir şey yok.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, müsaade eder misiniz.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Ya, kardeşim, iki yıldır siz konuşuyorsunuz. İki yıldır, bu memleketin millî duygularını hiçe sayarak; her taraftan, ele geçirdiğiniz medyayla, satılık ve kiralık kalemlerinizle, köşe yazarlarınızla, kullan at yorumcularınızla milletin beynini zehirlemekten başka... Siz önce kendi vicdanınızı rahatlatın. Kendi vicdanınızı ne yaptınız? Er gazilerle ilgili, şehitler ve gazilerle ilgili kanun getirdiniz. Vicdanınız rahatladı mı, rahatladı mı vicdanınız? Rahatlamaz.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Sen kendi vicdanına bak.

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Zaten rahat.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Bakın, ben size söylüyorum: Bunun sonuçlarına öyle ağır katlanacaksınız ki Türk Ceza Kanunu anlamında da Terörle Mücadele Kanunu anlamında da yürüttüğünüz süreç de imzaladığınız metin de suçtur, bununla yüzleşeceksiniz; namus, şeref sözü! (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sataşma için söz hakkımı kullanmak istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun, buyurun Sayın Pala.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - İhanetin zamanaşımı olmaz, olmaz! (AK PARTİ sıralarından gürültüler) Zamanı gelir görürsünüz!

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Sen kimsin, tehdit ediyorsun! Kimsin sen, terbiyesiz adam!

BAŞKAN - Bir müsaade eder misiniz sayın milletvekilleri.

Buyurun.

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sataşma nedeniyle söz hakkımı kullanmak istiyorum.

BAŞKAN - Tamam da ne amaçla istiyorsunuz?

KAYIHAN PALA (Bursa) - Bana sataşıldı ama Meclis İçtüzüğü çok açık.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Yerinden, yerinden!

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Konuşmasıyla ilgili, 6 ve 7'nci maddedeki bölümlerle ilgili, Yeni Partinin konuşmacısıyla ilgili Sayın Grup Başkan Vekili ithamda bulundu.

ŞENOL SUNAT (Manisa) - Yerinizden!

BAŞKAN - Peki, buyurun, yerinizden; yerinizden çünkü Sayın Poyraz'a da yerinden verdim, lütfen; az önce Sayın Alp'e de yerinden verdim.

59.- Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın, Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

KAYIHAN PALA (Bursa) - Sayın Başkan, sayın konuşmacının sanıyorum benim konuşmamı dikkatle izlemediği anlaşılıyor. Ben kanun teklifine ilişkin tek cümle kurmadım ve kanun teklifini okumadığım için de bu cümleyi kurmam da mümkün değil ama bakın, kendisine okumasını tekrar tavsiye ederim. Bu raporun 41'inci sayfasından itibaren demokratikleşmeyle ilgili öneriler var. Dolayısıyla ne Kürt yurttaşlarımızı terörle buluşturmak ne de başka bir bağlam üzerinden bir konuşma yapmış değiliz. Lütfen, bir kesime iyi görünmek, bir kesimi de ürkütmemek için burada politika yapma hikâyesini en azından bu kanun için bırakalım. Bu, Türkiye için çok can yakıcı bir sorundur.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bravo!

KAYIHAN PALA (Bursa) - Herkes bu can yakıcı sorunu çözmek için bağlamı ortadan kaldırmadan, konuşulanları anlamaya çalışarak bu sürece katkıda bulunmaya çalışsın.

Teşekkürler. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Sayın Başkanım, biz bir yıldır duruyoruz, bir buçuk yıldır duruyoruz.

BAŞKAN - Olmaz ki ama...

UĞUR POYRAZ (Antalya) - E, tamam, benim söz hakkım var.

BAŞKAN - O zaman sabaha kadar konuşalım, olmaz böyle bir şey.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Önerge benim Başkanım.

BAŞKAN - Üçüncü kez size söz veriyorum ama...

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Başkanım, önerge bizim yani bu konuya ilişkin söylediklerimizi...

BAŞKAN - Hem de üç dakika verdim, itiraz ettiler.

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Kaç kere söz vereceksiniz aynı önerge üzerinde?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ya, ne yapacağız, sabaha kadar sizi mi dinleyeceğiz ya!

UĞUR POYRAZ (Antalya) - E, tamam, biz söz almalıyız.

BAŞKAN - Son bir dakika.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

60.- Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'ın, Bursa Milletvekili Kayıhan Pala'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Efendim, şimdi...

BAŞKAN - Yani, benim iyi niyetim suistimal ediliyor.

Buyurun.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - ...demokratikleşmeyle ilgili önerileri içeren 41'inci sayfadan itibaren "yargılama ve infaza ilişkin düzenlemeler" diyor; 5 madde var, 5 maddenin 4'ü terör hükümlüleriyle alakalı. Senin tutuklu belediye başkanlarınla ilgili değil, normal suç işlemişlerle ilgili de değil, terör hükümlüleriyle alakalı; bir.

5'inci maddede diyor ki: "Tutuklama istisna olmalı." Bu rapor yayınlandığı günden beri 15 belediye başkanınız tutuklandı. O yüzden, etkili dinlemeye kadar... Ben o etkili dinlemeyi yaptım, sizin etkili ve dikkatli okuma yapmanız lazım.

Diyor ki burada, aynı raporda... Bu rapor ketenpereye getirildi, kimse tartışmadı bu raporu çünkü bu yasa bu raporun çıktısı, bu yasa bu raporun çıktısı. Bu Komisyonun kurulması İmralı'daki hükümlü Abdullah Öcalan'ın aklı, onun reçetesi, onun yol haritası; onun gemisine bindiniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Onun gemisinde yüzüyorsunuz.

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Kimsenin gemisine binmeyiz biz, kimsenin gemisine de binmedik.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Karar yeter sayısı istiyoruz efendim.

VI.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

3.- İYİ Parti Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Antalya Milletvekili Uğur Poyraz ve Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez tarafından, "Millî Dayanışma ve Toplumsal Bütünleşmenin Güçlendirilmesine Dair Kanun Teklifi" adıyla duyurulan teklifin Anayasa'ya, hukuk devleti ilkelerine, yasama usulüne ve terörle mücadele politikalarına etkileri ile şehit yakınları, gaziler, güvenlik güçleri ve toplum üzerindeki muhtemel sonuçlarının Genel Kurulda kapsamlı şekilde değerlendirilmesi amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan genel görüşme önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi (Devam)

BAŞKAN - Evet, öneriyi oylarınıza sunacağım, daha sonra karar yeter sayısı arayacağım.

Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Öneriyi kabul edenler... Kabul etmeyenler...

LEYLA ŞAHİN USTA (Ankara) - Bu kadar işte, bu kadarsınız.

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Bu kadar değiliz, arkamızda Türk milleti var!

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Yeteri kadar var, yeteri kadar var. Bu kadar değiliz, siz bu kadarsınız!

BAŞKAN - Elektronik oylamaya başvuracağım.

Elektronik oylama için iki dakika süre veriyorum.

(Elektronik cihazla oylamaya başlandı)

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Türk milleti var arkamızda, bu kadar değiliz; siz bu kadarsınız, bu kadarsınız!

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Türk milletini göreceksiniz!

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Bizim arkamızda Türk milleti var.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, oylamaya başladık.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Milletin eline düşeceksiniz! Göreceksiniz "bu kadar"ı!

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Siz oyları çaldınız!

BAŞKAN - Oylamaya başladık sayın milletvekilleri, iki dakika süre verdim.

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Dursun, sen de imza attın mı?

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ne bağırıyorsun ya!

HALUK İPEK (Amasya) - Başkan, bunlara müdahale et, burası kabadayı yeri mi ya!

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Ya, gelip müdahale etsene sen! Sen gelip müdahale etsene!

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Ünal, sen attın mı imza!

HALUK İPEK (Amasya) - Edepli ol, edepli!

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Her oturumda çıkıp o ahkâmı kesme, gel müdahale et!

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Hayır, hayır; ne müdahalesi, nasıl bir müdahale istiyorsun?

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Yılların milletvekilisin, gel müdahale et!

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Nasıl bir müdahale istiyorsun, onu söyle?

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Ben buradan ayrılıyor muyum, gel müdahale et!

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Söyle müdahaleni!

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Böyle terbiyesizlik olur mu ya! Müdahale etsene...

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Ne o ayranın kabardı yine, neye kabarıyorsun!

UĞUR POYRAZ (Antalya) - Oturuma gelme, kendi önergende olma, ondan sonra "Geliyorum..." Hadi gel!

YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Dursun, Ersin; imza attınız mı? Ünal, attın mı imza?

(Elektronik cihazla oylamaya devam edildi)

BAŞKAN - Karar yeter sayısı yoktur.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.49

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.59

BAŞKAN: Başkan Vekili Tekin BİNGÖL

KÂTİP ÜYELER: Adil BİÇER (Kütahya), İshak ŞAN (Adıyaman)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 120'nci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

İYİ Parti grup önerisinin oylamasında karar yeter sayısı bulunamamıştı. Şimdi öneriyi tekrar oylarınıza sunacağım ve karar yeter sayısı arayacağım.

Öneriyi kabul edenler... Öneriyi kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir, karar yeter sayısı vardır.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Başarır, sisteme girmemişsin, el kaldırıyorsun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, sisteme girmiştim, ara vermişsiniz.

BAŞKAN - Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

61.- Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın, daha Karma Komisyona gelmemiş fezlekelerle ilgili basında yapılan yayınlara ve birleşimi yöneten Başkan Vekili Tekin Bingöl'den taleplerine ilişkin açıklaması

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; dün gece saatlerinde, Genel Başkanımız Sayın Özgür Özel ve Malatya Milletvekilimiz hakkında savcılık tarafından düzenlenen bir fezlekenin Adalet Bakanlığına yollandığını öğrendik. Hemen hemen birçok milletvekilinin çeşitli sebeplerden dolayı fezlekeleri var. Takdir edersiniz ki bu fezlekeleri danışmanlarımız bile dilekçeyle almak istediği zaman Karma Komisyon bizlere vermiyor ama dün, özellikle basının bir bölümü daha Karma Komisyona gelmemiş fezlekeyle ilgili, içeriğiyle ilgili masumiyet karinesini, Anayasa'yı, Meclis İçtüzüğünü hiçe sayarak yayınlar yaptı, açıklamalar yaptı ve fezlekeyi gördü.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ALİ MAHİR BAŞARIR (Mersin) - Bu, öncelikle Parlamentonun hukukuna, milletvekilinin hukuki, anayasal durumuna aykırı bir durumdur.

Sizden talebimiz, ara vererek Meclis Başkanıyla bu durumu görüşmeniz, Meclisin bu konuda bir tavır sergilemesi ve tüm Grup Başkan Vekillerinin de bu konuda bir görüş vermesidir. Bakın, Anayasa'yı, İç Tüzük'ü bir kez bir kenara bırakırsak bu işin önünü alamayız. Bir kez daha söylüyorum: Birçok milletvekilinin fezlekesi var. Bu fezlekeyi ben gidip alamıyorum, ben göremiyorum, görmemem de lazım ancak kendisi gidip alıp inceleyebiliyor ama daha buraya gelmeyen bir fezlekeyle dün tüm ülke tanıştı. O yüzden, sizden talebimiz, Meclis Başkanıyla bu konuyu görüşerek bir duruş sergilemeniz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Birleşime on beş dakika ara veriyorum ve Grup Başkan Vekillerini arka odaya rica ediyorum.

Kapanma Saati: 18.01

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.19

BAŞKAN: Başkan Vekili Tekin BİNGÖL

KÂTİP ÜYELER: Adil BİÇER (Kütahya), İshak ŞAN (Adıyaman)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 120'nci Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

VII.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Tekin Bingöl'ün, Mersin Milletvekili Ali Mahir Başarır'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine, Grup Başkan Vekilleriyle yaptıkları değerlendirmeye ve Yeni Parti Genel Başkanı Özgür Özel hakkındaki fezlekelere ilişkin konuşması

BAŞKAN - Ara vermeden önce Yeni Parti Grup Başkan Vekili Sayın Ali Mahir Başarır önemli bir hususta açıklama yaptı. Bunun üzerine ben ara verip siyasi partilerimizin Grup Başkan Vekillerini arkaya davet ettim ve bütün Grup Başkan Vekillerimiz arka odada bir araya geldik ve bu konuyu enine boyuna değerlendirdik. Memnuniyet verici olan şudur: Bu fezleke meselesinin artık iyice zıvanadan çıktığını hepimiz ortak bir şekilde dile getirdik.

İkincisi: Bu işin bir prosedürünün olmasına rağmen, daha savcılıktan Adalet Bakanlığına intikal etmeyen bir dosyayla ilgili çarşaf çarşaf basında ve televizyonlarda akıl almaz birtakım açıklamalar yapılıyor. Bir defa, bu Mecliste bütün milletvekillerimizin hukukunu, hakkını korumak hepimizin önceliği olmalı. Siyasi parti farklılığına bakmadan, parti farkına varmadan bu hepimizin meselesi olmalı; dolayısıyla bununla ilgili çok ciddi anlamda bir tavır koymamız gerekiyor. Sayın Grup Başkan Vekilleri bu konuda da çok net bir şekilde bunu dile getirdiler ve yarın sabah ben Sayın Meclis Başkanıyla bu konuyu görüşeceğim. Daha sonra Grup Başkan Vekilleriyle bir araya geleceğiz, yeniden değerlendirerek yarınki Genel Kurulda bunu bir kez daha Genel Kurulun gündemine alacağız.

Ama şunu çok açık bir şekilde ifade etmek istiyorum: Bugün Yeni Parti Genel Başkanı Sayın Özgür Özel'e yapılan haksızlığın, hukuksuzluğun, izansızlığın âdeta ucu bucağı yok. Bir siyasi partinin genel başkanına 56 fezleke gönderilmez, siyaset yapıyor Genel Başkanlar ve bu Genel Başkanlar elbette Türkiye gerçekleriyle ilgili değerlendirmeler yapacaklar, düşüncelerini açıklayacaklar, muhalefet edecekler. Yani her ağzını açınca bir milletvekiline, hele hele bir siyasi partinin genel başkanına böyle fezleke göndermenin hiçbir şekilde haklı yanı yoktur.

VAHİT KİRİŞCİ (Kahramanmaraş) - Sen Meclis Başkan Vekilisin! Fezlekeye hukuk karar verir.

BAŞKAN - Yarın bunu Meclis Başkanıyla görüştükten sonra yeniden Grup Başkan Vekilleriyle bir araya gelip değerlendireceğiz.

VI.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

4.- CHP Grubunun, Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel ve arkadaşları tarafından, fındık üretiminde kahverengi kokarca başta olmak üzere zararlılarla mücadelede yaşanan sorunlar, iklim değişikliğine bağlı don, kuraklık ve aşırı yağışların üretime etkileri, destekleme politikalarının yetersizliği, ürün borsalarının faaliyetleri, ihracat gelirlerinden üreticinin aldığı pay, TMO ve FİSKOBİRLİK'in sektörde üstlenmeleri gereken rol ile fındık piyasasında rekabeti, şeffaflığı ve üretici refahını güçlendirecek yapısal düzenlemelerin araştırılması amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

BAŞKAN - Şimdi gündemimize devam ediyoruz.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

Okutuyorum:

5/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 5/8/2026 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Sevda Erdan Kılıç
İzmir
Grup Başkan Vekili

Öneri:

Ordu Milletvekili Mustafa Adıgüzel ve arkadaşları tarafından, fındık üretiminde kahverengi kokarca başta olmak üzere zararlılarla mücadelede yaşanan sorunlar, iklim değişikliğine bağlı don, kuraklık ve aşırı yağışların üretime etkileri, destekleme politikalarının yetersizliği, ürün borsalarının faaliyetleri, ihracat gelirlerinden üreticinin aldığı pay, TMO ve FİSKOBİRLİK'in sektörde üstlenmeleri gereken rol ile fındık piyasasında rekabeti, şeffaflığı ve üretici refahını güçlendirecek yapısal düzenlemelerin araştırılması amacıyla 5/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan -1949 sıra no.lu- Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 5/8/2026 Çarşamba günkü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Ordu Milletvekili Sayın Mustafa Adıgüzel.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Değerli milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili olarak sekiz yılda fındık üzerine bu altıncı araştırma önergem, iki de kanun teklifim var fakat bugüne kadar bunların hepsini reddettiniz, inşallah buna "evet" dersiniz.

Fındık, 400 bin üretici, 8 milyon insanımızın ekmek kapısı ve Türkiye'nin tarımdaki amiral gemisi; o yüzden, fındıkta ne yapıyorsanız tarım politikanız da odur. Geçen yıl tarihin en düşük üretiminin olduğu yılda, fiyatlar 375 liraya kadar çıkmışken bir el devreye girdi. Evet, bir el, hem de eloğlu el fakat Türkiye'de yerli iş birlikçileri, yerli parmaklarıyla beraber, birlikte bütün piyasayı kilitlemiş oldular. Şimdi FİSKOBİRLİK burada boş durur mu? Çıtayı o da her gün daha aşağıya koydu, Toprak Mahsulleri Ofisi de fiyat her yukarı yönlendiğinde piyasaya fındık satarak fiyatın önünü kesti. İş birliğine bakar mısınız? Sonuç, fındık fiyatı taban fiyatın bile altına indi değerli arkadaşlar. Şimdi, biz bu TMO'nun önüne gidip de bu fındığı boşa dökmedik. Peki, bu yıl ne oldu? Daha bölge kar altındayken, şubat ayında İhracatçılar Birliği rekolte açıkladı. Hâlbuki mevzuat açıktı, rekolte sadece Tarım Bakanlığı tarafından en erken temmuz ayında açıklanırdı. Mayıs ayı geldi, INC, buradan 8 bin kilometre öteden, Çin'in Makao kentinden tarihî bir yüksek rekolte açıkladı. Bunların hepsinin amacı arz fazlası yaratarak düşük fiyat oluşturmaktı. Peki sırada ne vardı? Siyasetçiler. AKP'nin Ordu Milletvekili mesajı verdi, "Fındık 2002'de 95 sentti." dedi, uyanık, bir yerlere pas atıyordu. Mesela 2000'de 3 dolardı, 2005'te 7 dolardı, onları neden söylemiyorsunuz? ABD'de dolar enflasyonu denen bir şey var, Türkiye'de dolar baskısı denen bir şey var, bunları konuşmuyorlar. Biz fındığı satınca dolar almıyoruz arkadaşlar, biz ekmek alıyoruz, patates alıyoruz. 2005 yılında 1 kilo fındıkla 23 kilo patates alınırken şimdi 6 kilo, 35 ekmek alınırken şimdi 11 ekmek alınıyor. Peki, size sorarım, bir üretici başına 48 bin ekmeği kim çaldı değerli arkadaşlar? Hıyarın kilosunun bile 135 liraya satıldığı bir dönemde 1 kilo fındık 2 tane hıyar etmiyor arkadaşlar. Amaç ne? Amaç üreticiyi bu topraklardan sürmek. Kokarca istilası da fındıktaki fiyat politikalarının da bütün sebebi maalesef bu.

Kokarcaya dikkat çekmek için gittim, Tarım Bakanının önüne döktüm, dinletemedim. Yani sevgili kardeşlerim, kokarca böcükleri de Ferrero'nun cücükleri de aynı amaca yönelik; bu ülkeden, bu coğrafyadan üreticiyi kaçırmak. (CHP sıralarından alkışlar)

Peki, üreticiyi sürüp de ne olacak? E, bölgenin yüzde 75-80'i maden sahası. Eğer o üretici oradan giderse gelecek madenciler çökecek. İşte, o AKP'nin vekilini Ordulular üç yılda 2 defa gördü, birinde dedi ki: "Fındık 95 sent." Diğerinde de dedi ki: "Madencilik Ordu'da şu kadar, şu kadar faydalı." Yani geldi, birinde fındık baronlarına, diğerinde de maden kartellerine selam çaktı. Beyler, milletvekili olun, şirket vekili olmayın, halkın haklarını savunun. (CHP sıralarından alkışlar)

İşte, FİSKOBİRLİK, atamızdan emanet, 2007'de bir siyasi operasyon yapıldı, oraya oturtulan şahıs bugün Sakarya'nın AKP milletvekili yani üretici tarafında da masanın bir tarafında AKP var, bu tarafta, Hükûmet tarafında da AKP var. Bu nasıl olacak arkadaşlar? İşte, bakan, bürokrat, siyaset, ticaret; hepsi işin içinde. Ben boşa demiyorum: Fındıktaki F tipi yapının adı Ferrero'dur arkadaşlar.

Bu Ferrero, Rekabet Kurumu tarafından suçüstü yakalanıp sabıkası tescillenmesine rağmen AKP tarafından kollanıyor ve fonlanıyor. Düzce'de bir fabrika açtı Ferrero, tam 667 milyon teşvik verdi bu Hükûmet.

Yine, EXIMBANK, yüzde 100 kamu bankası, Hazine Bakanlığına bağlı, Ferrero'ya yakın firmalara piyasa faizinin yarısına reeskont kredisi verildi, o firmalar da onu aldı gitti, normal bankalara 2 kat faize yatırdılar ve haksız kazanç elde edildi. Sadece milletin fındığını değil bankalardaki parasını da yiyorlar değerli arkadaşlar. Fındık karteli ekonomik gücü ve Hükûmeti de arkalayarak fiyatları düşürmeyi başardı. Evet, bu bir gerçek ama bu toprak bizim toprağımız, üreten biziz, yöneten de biz olacağız; işte bu da bir gerçek arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Devamla) - Sonuç olarak, fındıkta taban fiyat beklentimiz 375 lira taban fiyat ve yüzde 6 eğimli araziden daha fazla eğimli olanlarda 25 lira ilave ödeme bekliyoruz. Evet, eğimli arazi; siz gelin, o yarlarda, o saylarda ayakta durun, yevmiyeyi biz size verelim. Toprak Mahsulleri Ofisi tüm stokları eritti, şu anda bu güçlü pozisyonuyla bu fiyattan alım yapabilecek durumdadır.

Fındık için 100 kilometre yürüyen, işte, bu fındık kanunu teklifini veren ve değerli arkadaşlarım, sadece Cumhuriyet Halk Partililerin değil tüm yurttaşların talebini size ileten bir milletvekili olarak eğer 300 liranın 1 kuruş altında fiyat verirseniz size bunun bedeli çok ağır olacak.

Bir Ali çıkar gelir; yıkar sizin Hayber'i. Feleğin çarkı döner, o vakit derler ki: "Gel beri." Uyarmadı demeyin.

Teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına Samsun Milletvekili Sayın Mehmet Karaman.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA MEHMET KARAMAN (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, televizyonları başında bizleri izleyen aziz milletimizin kıymetli evlatları; fındık sadece bir tarım ürünü değil aynı zamanda evlatlarımızın okul masrafları, düğünleri, ilaçları, bir yıllık emeği ve geleceğidir. Ancak bugün üreticimiz, gübreye, mazota, yevmiyeye ve patoza gelen zamların altında ezilmektedir. Üretim maliyetleri bu kadar artmışken üreticimizden hâlâ fedakârlık beklemek vicdansızlıktır. Eskiden üretici, fındığını satıp evini düzer, düğününü yapardı, bugün ise bir koltuk takımını almakta zorlanıyor.

Dünyadaki fındığın yüzde 70'ini Türkiye üretiyor, böylesine stratejik bir üründe dünya lideriyiz. Üstelik fındık, gıda sanayisinin, çikolata sektörünün, kozmetiğin vazgeçilmez ham maddesidir; yağı değerlendirilir, kabuğu enerji olur, cürufu bile yem ve gübre olur yani her yönüyle katma değeri yüksek bir üründen bahsediyoruz. Dünyanın fındığını biz üretiyorsak fiyatını neden Hamburg'daki borsalar ve uluslararası şirketler belirliyor? Bunu kabul etmiyoruz, üreten biziz, söz sahibi de biz olmalıyız. Yanlış tarım politikaları sadece üreticiyi değil geleceğimizi de kaybettiriyor. Gençlerimiz, dedelerinden kalan bahçeleri terk edip büyük şehirlere göç ediyor.

İktidara bazı tekliflerimizi sunmak istiyorum: Fiyat 350-400 bandında açıklanmalıdır. Toprak Mahsulleri Ofisi, piyasaya güçlü şekilde girmeli, alım noktalarını artırmalı, kota ve randevu sorunlarını kaldırmalı, ödemeleri geciktirmeden yapmalıdır. Her yıl masabaşında açıklanan şişirilmiş rekolte tahminleriyle daha fındık daldayken fiyatın düşürülmesine son verilmelidir. Rekolte hesapları, lobilerin beklentisine göre değil sahadaki gerçeklere göre yapılmalıdır ve sadece fındığı çuvallara doldurup ham madde olarak satan değil fındığın içinden yağına, kabuğundan yaprağına kadar her parçasını işleyerek katma değer üreten bir ülke olmak zorundayız. Karadeniz'de entegre fındık sanayisi tesisleri kurulmalı; kazanan, yabancı şirketler değil bu bölgenin insanı olmalıdır. Hasattaki verimi artırmak için üreticimize yönelik eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yaygınlaştırılmalı. Modern tarım teknikleri üreticiyle buluşturulmalıdır. Bahçe bakımından budamaya, doğru gübrelemekten hastalıklarla mücadeleye kadar her alanda üreticilerimize yönelik nitelikli kurslar düzenlenmeli, anlaşılır ve kapsayıcı bilgilendirme dokümanları hazırlanmalıdır ve son olarak, kahverengi kokarcayla mücadele tavizsiz sürdürülmeli, biyolojik mücadele desteklenmeli ve üretici yalnız bırakılmamalıdır.

Fındık stratejik ve millî bir ürünümüzdür. Türk fındığı ve üreticinin korunması devlet politikası olarak benimsenmelidir çünkü 3 milyar dolar döviz girdisi sağlamaktadır. Entegre ürünler, çikolata vesaire geliştirilip markalaşmaya gidilerek bu döviz girdisini 15 milyar dolara kadar çıkarmak mümkündür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

MEHMET KARAMAN (Devamla) - Teşekkür ederim Başkan.

Fındık üreticisi iktidardan sadaka istemiyor, lütuf istemiyor, hakkını istiyor; bu toprakların alın terini uluslararası şirketlere ve bunların yerli lobilerine teslim etmeyelim istiyor. Biz inanıyoruz ki üretenin kazandığı, lobilerin değil milletin söz sahibi olduğu bir Türkiye mümkündür.

Önergeyi destekliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL, CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Trabzon Milletvekili Sayın Yavuz Aydın.

Buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kokarca konusunda bu kürsüden defalarca konuştum, Tarım Bakanı Sayın İbrahim Yumaklı'ya birçok kez çağrıda bulundum ancak çağrılarımıza hep kulak tıkandı, sorularımıza hep ilgisiz cevaplar verildi, üretici oyalandı ve bugüne kadar gelindi. Kokarcayla mücadelenizin ne kadar ciddiyet taşıdığı işte buradan anlaşılıyor. Hiçbir etkisini düşünmeden çocuklara geçen yıl "Böcek topla, bisiklet kazan." dediniz arkadaşlar. Bu kokarca böceğini bu çocuklara toplatmaya kalktınız ve onlara, ödül olarak da yarışmanın neticesinde en çok böcek toplayan öğrencilere bisiklet verme kampanyası yaptınız. Şimdi, bakın, o öğrencilere burada, okulun önünde kampanyanın lansmanıyla birlikte fotoğraf verdirdiniz. Tarım Bakanı ve Millî Eğitim Bakanlarına tam on ay önce soru önergelerini verdim "Öğrencilerden

bunu nasıl talep ettiniz?" diye. Sadece Millî Eğitim Bakanımız cevap verdi, o da topu Tarım Bakanına atarak "Onlar talep etti." dedi. Bakanlıkların birbirine top attığı yerde, meselenin bu ciddiyetsizlikle ele alındığı bir ortamda biz kime ne anlatacağız?

Değerli milletvekilleri, şu an fındığın ana meselesi fiyattır. Geçtiğimiz günlerde araştırma önergemiz üzerine yaptığımız konuşmada bu kürsüden defalarca söyledik, yeniden söyleyelim: Rekolte hesabı bilimdir, veridir ve saha çalışmasıdır. Ortaya koyduk, tekrar edelim: 2021'den 2025'e kadar tahminî rekolte ile pazara inen miktar arasındaki fark 1 milyon tonu aşmıştır, son beş yılın yanılma oranı ise yüzde 30'un üzerindedir. Bu kabul edilebilir bir oran değildir. Sürekli yüksek rekolte açıklayıp piyasaya ürün bol algısı verirseniz üreticinin fiyatını daha dalındayken baskılamış olursunuz. Geçtiğimiz yıl 195-200 bandında açıklanan fındık fiyatı üreticinin maliyetlerini karşılamamıştır. Partimizin yaptığı çalışma sonrası Giresun kalite fındık için 320 lira taban fiyat çağrısında bulunulmuştur. TMO fındık açıklamasını daha fazla geciktirmemelidir.

Şimdi soruyorum: TMO hâlâ neyi beklemektedir? Fındık üreticisi bahçeye girdi, siz hâlâ fiyatı açıklayacaksınız. Bu gecikme üreticiyi belirsizliğe mahkûm etmekte, piyasada fiyat baskısının oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Zaten kokarcadan muzdarip olan fındık üreticisi bir yandan TMO'nun yanlış politikalarıyla, bir yandan fındığı tekeline almış Ferrero'nun girişimleriyle, bir yandan da rekolte yanıltmalarıyla uğraşmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

YAVUZ AYDIN (Devamla) - Bütün bu tabloya baktığımızda sormadan edemiyoruz: Amacınız fındık üreticisini bahçesine küstürmek midir? Millî ürünümüz fındığın millî gücünü zayıflatmak mıdır? Çünkü üreticinin emeğini koruyamayan, piyasayı yabancı tekellere bırakan, rekolteyi üreticinin aleyhine kullanan bir anlayışın başka bir sonucu olamaz diyor; bu anlayışla CHP Grubunun önerisini önemli gördüğümüzü ifade ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına İzmir Milletvekili Sayın İbrahim Akın.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA İBRAHİM AKIN (İzmir) - Evet, Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; CHP Grubunun fındıkla ilgili araştırma önergesini destekliyor ve baştan da bu konuyla ilgili tutumumuzu açık bir şekilde ifade etmek istiyorum.

Öncelikle şunu söyleyelim: Sadece fındıkta olmamak üzere bu sorunlar aslında üretici aleyhine ama şirketler lehine her zaman kullanılıyor. Bu konuda, özellikle ülkemiz fındık üreticisi ve ihracatı konusunda lider bir ülke olmasına rağmen bu liderliği maalesef üretici hakları açısından, onların sorunlarının çözümü açısından ve onların da adaletli bir şekilde gelirlerinin dağıtılması bakımından dibe inmiş durumdadır yani liderlik meselesi tersine işlemiş durumdadır. Bunu özellikle baştan söyleyeyim; üretici aleyhine olan bir durum liderlik konusu olarak ele alınamaz, tam tersine, bir mağduriyet konusu olarak ele alınması gereken bir konudur.

Öncelikle şunu söylemek gerekirse, üretici son zamanlarda çok daha yoksullaşmaktadır; bu yoksullaşmanın sebebi, piyasaya tahvil edilen, piyasaya bırakılan bir gerçekliktir. Oysa geçmişte, fındık üreticileri FİSKOBİRLİK çerçevesinde ve kooperatifler çerçevesinde korunuyordu, TMO çerçevesinde korunuyordu, denetim yapılıyordu. Bu denetimler sırasında üreticinin hem maliyetleri hem de üretim politikaları açısından onların lehine değerlendiriliyordu ancak maalesef bu konu son zamanlarda iyice

dibe vurmuştur. Örneğin, 2025 yılında fiyatlar 200 lira belirlenmiştir ancak bu 200 lira belirlenen fiyat zaman içerisinde 350 liraya kadar çıkmıştır, piyasadaki mevcut dengeyi sağlamak için tekrar bunu yerin dibine indirmek üzere 170 liraya kadar düşmüştür.

Biz, buradan şunu söylemek istiyoruz: Şu anda mevcut kooperatiflerin ve üreticilerin tespitleri 240 lira civarındadır, 239 lira 46 kuruş olarak tespit etmişlerdir yani maliyeti budur ancak bizim gördüğümüz kadarıyla şu anda Hükûmet, Tarım ve Orman Bakanlığı 240-250 lira civarında bir fiyat belirlemektedir. Bu verilecek fiyatın doğru olmadığını, mevcut koşullarda asla maliyetini bile karşılayamayan bir durum olduğunu söylemek isteriz. Ayrıca, fındığın merkezi olan Giresun ve Ordu inanılmaz bir şekilde maden ruhsatlarına açılmıştır. Ordu yüzde 75, Giresun yüzde 85 civarında maden ruhsatları altında ancak fındığın üretim politikasını olumsuz etkileyecek ve oraların meralarını resmen işgal edecek bir maden siyasetiyle yok edilmeye çalışılmaktadır. Bu paradokstur, bunun bir an önce durdurulması gerekir. Fındık üreticileri bölgenin en önemli gelir kaynağı ve varlık sebebiyse yaşamları korunmak zorundadır. Eğer bunu yapmazsanız Karadeniz'in tamamını, neredeyse üç tane ilini yok edecek bir durumla karşı karşıya kalmak söz konusudur. Buradan özellikle bu maden konusundaki sürdürülen politikaya itirazımızı ifade etmek istiyorum.

Keza şunu söylemekte fayda var: Üreticilerin örgütlü birliği olmadan ve geleceklerini birlikte inşa etmeden, söz ve karar süreçlerine katılmadan asla birilerinin uhdesinde bir gelecek tayin edilmesi mümkün değildir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

İBRAHİM AKIN (Devamla) - O bakımdan, tarihsel olarak oradaki insanlar sokaklarda şu ifadeyi kullanmaktadırlar; "Üretici biziz yani üreten biziz, yöneten de biz olacağız." sözünü söylemektedirler, bugün bu çok daha geçerlidir.

Biz DEM PARTİ olarak şunu ifade ediyoruz: Bir an önce FİSKOBİRLİK'in daha etkin hâle gelmesini, denetim sisteminin büyümesini, TMO'nun bu konuda şirketler lehine değil üretici lehine hareket etmesini ve üreticilerin de asla bunlara bırakılmayacak bir şekilde kendi örgütsel varlığını güçlendirmesini ve geleceğiyle ilgili kararlarını da fiilî olarak hayatlarını da yönetmesi gerektiğini düşünüyoruz. Kendilerini yönetme pratiği geliştirmeden asla kimsenin onlara herhangi bir faydası olmayacağını düşünüyoruz.

DEM PARTİ olarak üreticinin yanında, şirketlerin onları sömürmesine karşı mücadelemizi sürdürmeye kararlıyız, desteklerimizi ve aynı zamanda sevgilerimizi iletiyoruz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Yeni Parti Grubu adına Giresun Milletvekili Sayın Elvan Işık Gezmiş.

Buyurun. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Giresun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Karadeniz'de ağustos ayı alın terinin toprağa düştüğü, emeğin fındık dallarında filizlendiği, sabrın ve çalışkanlığın ayıdır. Ağustos ayında üretici sabahın ilk ışıklarıyla bahçeye girer; sepetini, çuvalını alıp, kara lastiğini giyip fındık bahçesine gider. Fındık Karadeniz'de nedir biliyor musunuz? Üreticinin alın teridir, esnafın siftahıdır, işçinin aşıdır, gençlerin memlekete dair gelecek umududur. Fındık bu ülke için nedir bilir misiniz? Fındık, cumhuriyetimizin ilk yıllarında dış borçlarımızı ödemiş, geliriyle sanayi yatırımları yapılmış, ülke kalkınmasına önemli katkılar sağlamıştır. Fındık Karadeniz'in bereketidir, geçimidir. Fındık Karadeniz'in biz çocuklarına eğitim, umut ve gelecek olmuştur. Fındık şifadır, ham maddedir, fındık kabuğu bile yakıttır.

Değerli milletvekilleri, Karadeniz'de fındık hasadı kapıya dayanmış durumda. Yaşar Kemal'in dediği gibi, "İnsan evrende gövdesi kadar değil yüreği kadar yer kaplar." Bugün Karadeniz'in vefalı, emekçi insanlarının yüreği fındık bahçelerinde atıyor. Bakın, yeşil fındık pazara indi, fiyat belli mi? Değil. Maliyetler katlanarak arttı, hâlâ "Bekleyin." diyorlar. Neyi bekleyecek üretici? Borçlarını mı erteleyecek, işçisine ücret ödemeyip fındığını dalda mı bırakacak? TMO sessizliğini koruyor, FİSKOBİRLİK ise mevcut iktidar döneminde yok hükmünde.

Değerli milletvekilleri, üretici âdeta tekellerin insafına terk edilmiş durumda. Hasat öncesi yüksek rekolte tahminleriyle daha ürün daldayken fiyat üstüne baskı kuruluyor. Geçen sene eylül ayında 350 TL olan fındık 180 TL'ye kadar düştü, maliyetler aldı başını gitti, üretici çaresizlik içinde kaldı, AKP ise Türkiye'de çiftçiyi üretim yapamaz hâle getirip en verimli toprakları madene boğduğu gibi, kendi yöneticileri Şili'de 70 bin fındık ağacı dikip fındık işleme fabrikaları kurdu. Durup tüm bunları düşünün, düşünün ki yarın çocuklarınız size "Bu topraklar neden boşaldı, neden fındık üretilmiyor?" diye sorduklarında verilecek cevabınız olsun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

ELVAN IŞIK GEZMİŞ (Devamla) - Milletimiz tüm bunlara şu sözle cevap veriyor: "Gece kurtla sürüye saldırıp gündüz çobanla ağlamak." Fındıkta yaşanan tam da budur. Buradan çağrımızı yineliyorum: TMO acilen -hasat başlamadan- en az 350 TL olarak fındık fiyatını açıklamalı, artan enflasyon oranına göre de güncellemelidir. Dik ve engebeli arazilerde yetişen Giresun kalite fındığına en az yüzde 10 fiyat farkı verilmeli, fındık tarımı için muhakkak üreticinin yüzünü güldürecek destekler verilmelidir. Biz Karadeniz'in sesi olmaya, üreticimizin emeğinin karşılığını alana kadar bu kürsüde, sahada mücadeleye devam edeceğiz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinden memleketimin aydınlık yüzlü tüm üreticilerine saygılarımı, sevgilerimi sunuyorum. (Yeni Parti sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Giresun Milletvekili Sayın Nazım Elmas.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA NAZIM ELMAS (Giresun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi ve ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle ifade etmek isterim ki fındık, üreticimizin alın teridir, yüz binlerce ailemizin geçim kaynağıdır, ülkemiz için stratejik bir ihraç ürünüdür. Önergede çizilen tabloyla, sanki devlet, üreticisini yalnız bırakmış, hiçbir destek vermemiş gibi bir algı oluşturulmaya çalışmaktadır. Oysa gerçekler bunun tam tersini göstermektedir. Bu önergeyle AK PARTİ'nin üreticiye yaptıklarını anlatma fırsatı verdiği için önerge sahiplerine de ayrıca teşekkür ediyorum. AK PARTİ iktidarları döneminde sadece 2009 yılından bugüne kadar fındık üreticilerimize yaklaşık 16 milyar lira destek sağlanmıştır. Alan bazlı gelir desteğinden mazot ve gübre desteğine, Toprak Mahsulleri alımlarından düşük faizli kredilere kadar üreticimizin yanında olduk. Arazilerimizin eğimli olduğu yerlerde, makine kullanılmayan yerlerde farklı yöntemlerle üreticimizi desteklemeye gayret ettik. Kahverengi kokarca gibi zararlılarla mücadelede tarihimizin en kapsamlı çalışmalarını yürütüyoruz. Şimdiye kadar feromon tuzaklar, biyolojik ve kimyasal mücadele, ilaçlama, kışlak temizliği ve doğaya salınan yararlı böcekler için Tarım Orman Bakanlığımız tam 138 milyon lira ayırmış ve bunu kullanmıştır. Ayrıca -örnek vermek gerekirse- bu sene sadece Giresun'da İŞKUR Genel Müdürlüğü üzerinden kokarca zararlısıyla mücadelede çalışacak ekipler kurulmuş, Toplum Yararına Program kapsamında bu ekiplere 5 milyon lira ödenmiştir. Geçtiğimiz yıl yaşanan zirai don afetinde de üreticimizi kaderine terk etmedik, gerekli destek mekanizmalarını her zaman kullandık. 21.464 fındık üreticisine 541 milyon 437 bin 173 lira destek verilmiştir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde AK PARTİ bugüne kadar fındık üreticisini yalnız bırakmamıştır, bundan sonra da bırakmayacaktır. Hasat mevsimi yaklaşmakta, hasat mevsiminden önce alım fiyatı da açıklanacaktır.

Değerli milletvekilleri, elbette ki rekolteyle alakalı tahminler uzmanlarımız tarafından en gerçekçi verilerle yapılmaktadır. Rekabet Kurumu üreticinin aleyhine olabilecek durumlar için piyasayı takip etmektedir. Türkiye bunların üstesinden gelebilecek nitelikte bir devlet yapısına sahiptir. Ayrıca, katma değerli ürünlerle fındığımızın çok daha verimli olmasına çalışan projeler teşvik edilmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

NAZIM ELMAS (Devamla) - Değerli milletvekilleri, fındık sektörünün ihtiyaçları zaten ilgili bakanlıklarımız, üretici kuruluşlarımız ve sektör temsilcilerimizce sürekli değerlendirilmekte, gerekli düzenlemeler yapılmaktadır. Ayrıca, Toprak Mahsulleri Ofisi, 200 bin ton depolama kapasitesi, 60 bin alım noktası, 80 ekiple, teknolojik ve dijital sistemleriyle üreticimizin emeğine sahip çıkmaktadır. Ayrıca, üreticilerimizi bilimsel olarak desteklemek için de Giresun Üniversitesi "fındık ihtisas üniversitesi" olarak görevlendirilmiştir. AK PARTİ iktidarları döneminde lisanslı depoculuk hizmetiyle de üreticinin fındığı güvence altına alınmıştır. Fındığınızı emanete vermeyin, lisanslı depolarda değerine değer katın. Ayrıca fındık fiyatları belli bir yere geldiği zaman da "Daha yükselecek, daha yükselecek!" diyerek üreticinin aklını karıştırmayın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NAZIM ELMAS (Devamla) - 380'e çıkmış fındığı daha aşağılara indirmeyin.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkanım, bir karar yeter sayısı talebimiz var.

BAŞKAN - Peki, oylamadan sonra karar yeter sayısı arayacağım.

Öneriyi kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Üyeler arasında ihtilaf var, elektronik oylamaya başvuracağım. (Gülüşmeler)

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Ama bu gerçek değil. Başkanım, bu olmadı.

BAŞKAN - Arkadaşlarımız AK PARTİ milletvekili olabilirler...

SEVDA ERDAN KILIÇ (İzmir) - Ama fındığa kıymet veriyorlar.

BAŞKAN - ...ama yüreklerinin sesini de dinliyorlar, bakıyorlar, "Ne olur ne olmaz." dediler... (Alkışlar)

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Başkanım, o zaman şunu soruyorum: Hangisi itiraz etti? Onunla görüşeceğim ben.

BAŞKAN - Ben, ben!

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Başkanım, zaman geçiyor...

BAŞKAN - Şimdi, Divan olarak üçümüzün de ihtilaf konusunda düşünce beyan etme hakkımız var. Ben ihtilafa düştüm.

MUSTAFA ADIGÜZEL (Ordu) - Zaman kazanıyor Başkanım.

BAŞKAN - Evet, oylama için iki dakika veriyorum.

Buyurun.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Karar yeter sayısı yoktur.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 18.53

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 19.01

BAŞKAN: Başkan Vekili Tekin BİNGÖL

KÂTİP ÜYELER: Adil BİÇER (Kütahya), İshak ŞAN (Adıyaman)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 120'nci Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

Cumhuriyet Halk Partisi grup önerisinin oylamasında karar yeter sayısı bulunamamıştı. Şimdi öneriyi tekrar oylarınıza sunacağım ve karar yeter sayısı arayacağım.

Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir, karar yeter sayısı vardır.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

5.- DEM PARTİ Grubunun, Grup Başkan Vekilleri Muş Milletvekili Sezai Temelli ve Kars Milletvekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit tarafından, Türkiye'deki Ezidilerin yaşadığı sorunların araştırılması amacıyla 4/8/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

5/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 5/8/2026 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Sezai Temelli

Muş

Grup Başkan Vekili

Öneri:

4 Ağustos 2026 tarihinde Muş Milletvekili Grup Başkan Vekili Sezai Temelli ve Kars Milletvekili Grup Başkan Vekili Gülüstan Kılıç Koçyiğit tarafından verilen (19291 grup numaralı) Türkiye'deki Ezidilerin yaşadığı sorunların araştırılması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerin 5/8/2026 Çarşamba günkü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Van Milletvekili Sayın Gülcan Kaçmaz Sayyiğit.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; grubumuzun Ezidi Kürtlere yönelik soykırım hakkında vermiş olduğu önerge üzerine söz aldım. Bu vesileyle, 74'üncü fermana karşı Şengal'de kadınlar öncülüğünde inşa edilen yeni yaşamı buradan, Genel Kuruldan saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum.

74 fermana rağmen bir halkın hayata bakış açısını ortaya koyan ve bunu kendine rehber edinmiş şu sözlere hep birlikte kulak verelim. Ezidiler şöyle der: "Güneşe yüzümüzü döneriz çünkü ışık karanlığa üstün gelsin diye, kalbimizi ise insanlığa çevirириz çünkü en büyük ibadet iyiliktir."

Kıymetli milletvekilleri, Kurmanç, Zaza, Goran ve Soran; Orta Doğu'da bir bütün olarak Kürtlere bakıldığında karşımıza bir katliamlar silsilesi çıkacaktır. Modern çağın bölüşüm savaşlarında Kürtlerin varlığı inkâr edilmiş, statü sahibi olmamaları için her türlü yola başvurulmuştur. Şüphesiz, bölgesel ve uluslararası bölüşüm savaşlarında en çok Aleviler ve Ezidi halklar zarar görmüştür. Bu anlamda, Dersim 1938'den 74'üncü fermana uzanan zulüm silsilesi doğrudan Kürtlerin ontolojik olarak hedef alındığı iki büyük örnek olarak karşımızda durmaktadır.

Tarihler 3 Ağustos 2014'ü gösterdiğinde IŞİD Şengal'e saldırmış, binlerce Ezidi Kürt'ü vahşice katletmiş, 5 binden fazla kadın ve çocuk kaçırılarak Musul, Telafer ve Rakka gibi şehirlerde kurulan köle pazarlarında satılmış, din değiştirmeye zorlanmış, cinsel şiddete maruz bırakılmıştır. Bir şekilde hayatta kalanlar ise varını yoğunu terk etmek zorunda kalırken bugün de birçok Ezidi, mülteci kamplarında zorlu bir yaşam sürdürmekle baş başa bırakılmıştır. Dolayısıyla IŞİD'in soykırımının izleri hâlen silinmedi, yaralar hâlen sarılmadı; Ezidi halkı üzerindeki katliam riski de devam ediyor. Soykırımın üzerinden on iki yıl geçmesine rağmen binlerce kişinin akıbeti hâlâ bilinmiyor. Ezidi kaynaklar 300 bine yakın Ezidi'nin hâlen göçmen olarak yaşadığını ve 2.500 kişinin de IŞİD'in elinde olduğunu söylüyor. Bu sebeple, barbar IŞİD çetelerini ve onlara destek verenleri buradan lanetliyor; katledilen her bir Ezidi'yi burada saygıyla sevgiyle, minnetle anıyorum.

Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Şengal'de Ezidi halkına karşı yapılan saldırı herhangi bir halka yapılan sıradan bir saldırı olarak değerlendirilmemelidir. Bu saldırılarla doğrudan Ezidilerin kültürel ve inançsal varlığı hedef alınmıştır; kadın ve çocuklar savaş ganimeti olarak kaçırılırken zorla din değiştirmeye zorlanmış, erkek ve yaşlı kim varsa katliamdan geçirilmiştir. Bunun adını açıkça ortaya koyalım; bu bir inanç soykırımıdır, bu bir etnik soykırımdır. Bugün, Birleşmiş Milletler başta olmak üzere birçok devlet ve uluslararası kuruluş Ezidi soykırımı olarak bugünü kabul etmektedir. Milyonlarca Kürt vatandaşı olan bu Meclis Ezidi halkının yaşadığı trajediyi bir soykırım olarak tanımalıdır. Büyük çoğunluğu federe Kürdistan'da olmak üzere Ezidiler sadece Gürcistan'da, Suriye'de, Ermenistan'da, İran'da ve diasporada yaşamıyor; Türkiye'de de önemli bir Ezidi nüfus bulunmakta. Dolayısıyla Ezidilere yönelik katliamları görmemek onları inkâr etmekten başka bir şey değildir.

Geldiğimiz aşamada "barış ve demokratik toplum sürecinden önce ve sonra" diyebileceğimiz kritik bir eşikteyiz, cumhuriyetin yüz üç yıldır ihmal ettiği eşitlik ve barış hukukunu kurmanın arifesindeyiz. Çerçeve yasanın büyük bir konsensüsle Meclisten geçmesi uzun bir yolculuğun ilk adımı olarak karşımızda duruyor. Bununla birlikte, Türkiye'nin diğer ülkelerde yaşayan Kürtlere yönelik tehdit ve güvenlik algısı da değişmelidir, Kürtlerin kazanımını kendisi için tehdit gören anlayış terk edilmelidir. Şengal'de Ezidilerin statüsüz kalması üzerine politika kurmanın bir anlamı da yoktur, bir geleceği de yoktur. Ezidi halkının bir daha katliamlarla yüz yüze kalmaması için Birleşmiş Milletler öncülüğünde mutlaka bir güvenlik şemsiyesi kurulmalıdır. Ezidi Kürtlere yönelik her saldırı, Ezidi Kürtlere yönelik her katliam girişimi doğal olarak 50 milyon Kürt'ü de etkileyecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Devamla) - Teşekkür ederim.

Bu anlamda, Genel Kurulda bulunan iktidar ve muhalefet partilerinin Ezidi Kürtlerin maruz kaldığı katliamları görmeleri ve bugün de süregelen sorunlarının çözülmesi amacıyla önergemize destek vermeleri hem insani hem de vicdani bir sorumluluktur. Acılarımızı ve trajedilerimizi yarıştırmadan, bilakis onları birlikte sararak ortak geleceğimizi hep birlikte inşa edebiliriz diyorum.

Buradan Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri izleyenleri saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına Bursa Milletvekili Sayın Cemalettin Kani Torun.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA CEMALETTİN KANİ TORUN (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Şüphesiz, bizler bu coğrafyada yaşanan her acının ve her sevincin ortağıyız. Katliamlar, sürgünler, soykırımlar insan olmanın gereği olarak karşı durmamız gereken insanlık suçlarıdır. Kendilerini İslam'ın temsilcisi olarak gösteren IŞİD çeteleri ülkemizde de kanlı eylemler gerçekleştirdiler. 2015 yılında Diyarbakır'da, Suruç'ta, Ankara Garı'nda, Sultanahmet'te, 2016 yılında Atatürk Havalimanı'nda ve Gaziantep'te gerçekleştirilen saldırılarda yüzlerce vatandaşımızı kaybettik, binlerce insanımız yaralandı. Toplumsal huzurumuzu, birlikte yaşama irademizi hedef aldılar. Şengal'de yaşananlar da bu sadist zihniyetin kendini en çıplak hâliyle gösterdiği şeklidir. Tam on iki yıl önce, 3 Ağustos 2014'te, Irak'ın Şengal bölgesinde Ezidi halkına yönelik tarihin en ağır insanlık suçlarından biri işlendi. Bu saldırıların amacı yalnızca bir bölgenin ele geçirilmesi olarak asla okunamaz; bir inancı, bir kültürü ve bir halkı yeryüzünden silmeyi hedefleyen saldırılardı. 5 binden fazla Ezidi katledildi; yüz binlerce insan evini, köyünü ve toprağını terk etmek zorunda kaldı. En ağır bedeli ise kadınlar ve çocuklar ödedi; on binlerce kadın ve çocuk kaçırıldı, köle olarak kullanıldılar, tecavüze uğradılar. Küçük kız çocukları köle pazarlarında satıldı, erkek çocukları ailelerinden koparıldı ve kimliklerinden uzaklaştırıldı; bunlar planlı, sistematik ve canice işlenmiş insanlık suçlarıdır. Nitekim Avrupa Parlamentosu, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi ve aralarında ABD, Almanya, Birleşik Krallık, Kanada ve Hollanda'nın da bulunduğu çok sayıda ülke Ezidilere yönelik bu saldırıları soykırım olarak nitelendirmiştir çünkü burada yaşananlar Bosna'da ve Ruanda'da gördüğümüz sistematik yok etme politikalarının farklı bir coğrafyadaki yansımalarıdır. Bu büyük felaketin ardından çok sayıda Ezidi güvenlik gerekçesiyle ülkemize sığındı. Savaştan kaçmış olmak başlı başına güven içinde olmak anlamına gelmiyor. Burada ailelerini, çocuklarını kaybetmiş insanlardan bahsediyoruz; maddi ve manevi büyük yaralar almış bu insanların psikososyal desteğe ihtiyaçları vardır. İnsan ticareti mağdurlarının korunması, kayıp kadın ve çocukların akıbetinin araştırılması, faillerin uluslararası hukuk önünde hesap vermesi ve devletlerin uluslararası yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirmesi Türkiye olarak bizim de içinde bulunduğumuz uluslararası kamuoyunun ortak sorumluluğudur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

CEMALETTİN KANİ TORUN (Devamla) - Bugün, hâlâ binlerce Ezidi evine dönememektedir; hâlâ kayıp yakınlarını arayan aileler, esaretten kurtarılmayı bekleyen kadınlar vardır; işte, bu nedenle, Şengal'i yalnızca geçmişte yaşanmış bir trajedi olarak göremeyiz. Geçmişte hesabı sorulmayan tüm katliamların tekrar edildiğini hep birlikte gördük. Adaletin tesisi ve bu katliamların unutulmaması için çaba sarf etmeliyiz.

Ben, tekrar, Şengal'de katledilen kadınları, çocukları ve tüm insanlarımızı saygıyla yâd ediyorum. İnsanlık suçlarının, ayrımcılığın, temel hak ve hürriyetlerin korunduğu bir dünya için Meclisimizin sorumluluk almasını temenni ediyor, heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Edirne Milletvekili Sayın Mehmet Akalın.

Buyurun. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA MEHMET AKALIN (Edirne) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Ankara'da MİT tarafından haziran ayında gerçekleştirilen operasyonla IŞİD'in medya yapılanmasında görev aldığı belirtilen bir kişinin yakalanması terörle mücadelenin yalnızca silahlı unsurlarla değil propaganda ve örgütlenme ağlarıyla da sürdürülmesi gerektiğini bir kez daha göstermiştir. Ancak bu gelişmeyi değerlendirirken bir gerçeği unutmamalıyız; IŞİD sadece bir güvenlik sorunu değildir, insanlık vicdanında derin yaralar açmış bir terör örgütüdür. Bakın, 2014 yılında, Irak'ta, özellikle Türkmenlerin yaşadığı bölgelerin işgaliyle birlikte binlerce insan katledilmiş, yüz binlercesi yerinden edilmiştir. Telafer başta olmak üzere birçok Türkmen yerleşimi büyük bir yıkıma uğramıştır. Irak Parlamentosu IŞİD'in Iraklı Türkmenlere yönelik sistematik saldırılarını "soykırım" olarak tanımlamıştır. Birleşmiş Milletler de Türkmen kadın ve kız çocuklarının maruz bırakıldığı cinsel köleliği ve ağır insan hakları ihlallerini uluslararası hukuk açısından kayıt altına almıştır. Ancak IŞİD'in hedefinde yalnızca Türkmenler yoktu; Araplar, Kürtler, özellikle Ezidiler, Süryaniler, Hristiyanlar, Müslümanlar ve farklı etnik ve dinî topluluklardan binlerce insan aynı vahşetin mağduru olmuştur. Terör hiçbir milleti ayırmaz, insanlığı hedef alır. Bu nedenle, terörle mücadelede hiçbir ayrım gözetmeden insan onurunu esas alan ortak bir mücadele yapılmak zorundadır. Birleşmiş Milletlerin son raporunda, IŞİD'in Kuzeydoğu Suriye'de tehdit oluşturmaya devam ettiği açıkça ifade edilmektedir. Bir süredir unutulan IŞİD sekiz ay önce kendisini Yalova'da göstermiş, terör örgütüne yönelik yapılan operasyonda teröristler etkisiz hâle getirilmiş ancak 3 kahraman polisimiz şehit edilmiştir. Bu da bize, "IŞİD bitti." demenin gerçekçi olmadığını göstermektedir.

Terör örgütleri otorite boşluklarında, istikrarsızlık ortamlarında ve çatışma alanlarında yeniden örgütlenme kabiliyeti kazanabilmektedir. Unutulmamalıdır ki bu bölgede terör örgütleri emperyalizmin ve siyonizmin en kolay kullandığı maşalardan biridir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

MEHMET AKALIN (Devamla) - Bölgeleri istikrarsızlaştırmak, toplumları birbirine düşürmek ve devletleri zayıflatmak isteyen anlayışlar bu örgütleri çoğu zaman kendi amaçları doğrultusunda kullanmaktadır. Aynı zamanda, terör örgütleri her güvenlik boşluğunu kendisini besleyecek bir sermaye olarak görmektedir. Terörün hiçbir gerekçesi, hiçbir meşruiyeti olamaz. Hangi isim altında ortaya çıkarsa çıksın, hangi ideolojiyi istismar ederse etsin, insanlığı ve insanı hedef alan her terör örgütüne karşı ortak ve kararlı mücadele edilmelidir diyor, yüce Meclisi ve aziz Türk milletini saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Adana Milletvekili Sayın Müzeyyen Şevkin.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; insanlık tarihi ne yazık ki dinmeyen ağıtları bırakan acılarla doludur. Milattan önce 146 yılında Kartaca'nın Roma tarafından haritadan silinmesinden bugüne kadar dünya toprakları masumların kanıyla sulanmaya devam ediyor; Srebrenitsa'da, Nazi kamplarında, Hocalı'da, Gazze'de ve son olarak

da 2014'te Ezidi halkının yaşadığı o kapkara vahşette hep aynı acıları gördük. 3 Ağustos 2014'te Irak'ta zaman durdu, insanlık sustu; "IŞİD" denilen karanlık zihniyet binlerce Ezidi'yi acımasızca katletti. Binlerce anne kundağındaki bebeğiyle açlıktan can verdi. 5 binden fazla masum kadın ve günahsız çocuk birer eşya gibi köle pazarlarında satıldı, inançları zorla ellerinden alındı, bedenleri ve ruhları ağır saldırılarla paramparça edildi. Bu saldırının ardından hayatta kalan Ezidilerin büyük çoğunluğu ülkemize sığınmak zorunda kaldı. IŞİD mezalimini yaşayan Ezidiler uluslararası normlar nedeniyle ülkemizde yasal bir statüye kavuşamıyorlar. Birleşmiş Milletler ve uluslararası örgütler soykırım olarak tanımladı bu vahşeti. Bu nedenle, meseleye yalnızca geçmişte yaşanmış bir trajedi olarak bakamayız. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak, bütün komşularımızla barış içinde yaşamanın ilk koşulunun Orta Doğu barış ve iş birliği teşkilatının kurulması olduğunu ifade ediyoruz. (CHP sıralarından alkışlar) Bizler hangi inançtan, hangi kimlikten, hangi dilden, hangi kültürden olursa olsun eşit yurttaşlık ilkesine inanıyoruz. Farklılıklarımızın bizi birbirimizden ayıran değil bu ülkenin zenginliği olarak görülmesi gerektiği olduğu yerdeyiz.

Değerli milletvekilleri, nasıl Suriye'de Arap Alevi toplumuna yapılan sistematik işkence ve katliamlara karşı ses yükselttiysek Kürt'ün, Türk'ün, Arap'ın, Alevi'nin, Sünni'nin, Ezidi'nin de haklarını savunacağız ve savunmalıyız ve bu topraklarda yaşayan herkesin huzuru hepimizin huzurudur.

Bu duygu ve düşüncelerle, Türkiye'de, Şengal'de, Suriye'de, Filistin'de, dünyanın neresinde olursa olsun masum canlara kıyanları şiddetle kınıyor, yaşamını yitirenleri saygıyla anıyor, hayatta kalanların adalet ve barış mücadelesinin yanında olduğumuzu ifade ediyor ve bu önergeyi desteklediğimizi buradan ifade ediyor, Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Yeni Parti Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Türkan Elçi.

Buyurun. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA TÜRKAN ELÇİ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bildiğiniz üzere, 2014 yılında IŞİD tarafından etnik, ırksal, dinsel sebeplerden dolayı Ezidilere karşı bir soykırım suçu işlendi. "Soykırım" diyoruz çünkü maruz kaldıkları muamele 1948 Soykırım Sözleşmesi kriteri açısından karşılık bulmaktadır. Ezidiler de dünyanın farklı ülkelerinde yaşanan benzer soykırım vahşetlerinde olduğu gibi insanlık dışı uygulamalarla karşı karşıya kaldılar. İnsanlar toplu mezarlara gömüldü, âdeta Orta Çağ zihniyetiyle kadınlar ve çocuklar köleleştirildi, cinsel şiddete maruz bırakıldılar, yüz binler dağlara sığındı. Yaklaşık 5 bin kişinin öldürüldüğü, 10 bine yakın kişinin esir düştüğü bir soykırımdan söz ediyoruz. Bu vahşete karşı çıkmak ve olan bitenin adına "soykırım" demek için herhangi bir siyasi ve etnik aidiyete ait olmak gerekmiyor.

Balkanlarda Sırp Cumhuriyeti ordusu tarafından 8 binden fazla Müslüman Boşnak'ın katledilmesine veya bizden kilometrelerce uzaktaki Ruanda'da yaşanan katliamlara karşı olduğumuz gibi Ezidilere uygulanan soykırıma karşı durmak da insan olmanın ve her türlü şiddete karşı durmanın gereğidir.

Değerli arkadaşlar, bugün dünyada, aralarında ABD, Almanya, İngiltere, Hollanda, Kanada, Ermenistan gibi ülkelerin bulunduğu yaklaşık 20 ülke Avrupa Parlamentosunun 2016'daki kararının ve Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyinin aynı yıl yayımladığı raporuna binaen Şengal'de yaşananları resmen soykırım olarak tanımış durumdalar, Türkiye ise bu tanımdan imtina etmektedir. Türkiye Bosna'da yaşananları soykırım olarak kabul ediyor, elbette etmek gerekir, 11 Temmuzu anma günü ilan eden BM kararını benimsiyor hatta oradaki soykırım müzesine maddi destek veriyor, verdiği destek takdire şayandır ama benzer nitelikteki kimlik ve inanç temelli kadın ve çocukları hedef alan ülkemizin yanı başında yaşanan sistematik bir vahşeti hâlâ aynı adla anamıyoruz. Bosna'daki Müslüman kardeşlerimizin acısını görebiliyorsak bizden farklı inanç ve yaşam biçimine sahip Şengal'de yaşanan acıyı görmemek için hiçbir gerekçemiz olmamalı. Soykırım özelliklerini haiz bir mağduriyetle karşı karşıya bırakılmış bir halkın yaşadığı zulmü soykırım olarak tanımama bölgesel barışın tesis edilmesinde katkı sağlama iddiası olan bir devletin tavrı olmamalı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

TÜRKAN ELÇİ (Devamla) - Yaşanan vahşeti soykırım olarak tanımlamak hukuk devleti olmanın, evrensel insan hakları sözleşmelerinin altına imza atmış bir devlet olmanın gereğidir aynı zamanda. DEM PARTİ milletvekili arkadaşlarımızın vermiş olduğu Ezidilerin hak kayıplarının tüm boyutlarıyla araştırılması için Meclis çatısı altında bir komisyonun kurulması önergesini destekliyoruz. Yaşadıkları vahşetin ardından hayata tutunmaya çalışan Ezidi kadınları ve çocukları, katliam görüntüleriyle kirletilen şimdinin gençlerini barışa olan inancım ve her türden şiddete karşı durmanın sorumluluğuyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (Yeni Parti ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Rize Milletvekili Sayın Harun Mertoğlu.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HARUN MERTOĞLU (Rize) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; DEM PARTİ tarafından verilen Meclis araştırması önergesi hakkında AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

“Erdoğan bize sadece kendisinin değil tüm Türkiye’nin misafiri olduğumuzu söyledi. Bizlerin hakkını koruyacağını belirtti. Erdoğan bizi kabul ederek yüreğini açtı.” Bu sözler Şengal saldırılarının hemen ardından ülkemize sığınan Ezidilerin sözcüsü Şeyh Cozel Hüseyin el-Ezidi’ye aittir. Yalnızca bu anlaşmaya yansıyan şükran ifadeleri bile devletimizin Ezidi kardeşlerimize sunduğu kadim alicenaplığın ve adalet anlayışının en açık nişanesidir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan da konuya yönelik hassasiyetini “Etnik kimliğine, dinine, diline, rengine ve mezhebine bakmadan yaşanan mağduriyetleri gidermenin, yaralara derman olmanın gayreti içerisindeyiz.” sözleriyle dile getirmiştir.

Değerli milletvekilleri, Bakanlar Kurulu kararıyla DEAŞ’ı terör örgütü ilan eden ilk aktörlerden biri Türkiye’dir. Bu barbar yapının sahadaki sözde yenilmezlik mitini ağır darbelerle çökerten de yine biziz. Ülkemiz bir yandan bu karanlık zihniyetle savaşırken diğer yandan tüm terör örgütlerine karşı tarihinin en kapsamlı ve kararlı operasyonlarını yürütmüştür. Bizim terör anlayışımız nettir: Kimliğine, kökenine, mezhebine ya da beslendiği ideolojiye bakılmaksızın terör terördür. İyisi, kötüsü, seninkisi, benimkisi olmaz. Bu duruşumuz dün de böyleydi, bugün de böyledir, yarın da böyle olmaya devam edecektir.

Değerli milletvekilleri, Şengal’deki saldırıların başladığı ilk günden itibaren etnik ve dinî köken ayrımı gözetmeden ölümden kaçan binlerce Ezidi kardeşimize sınır kapılarını açan, onları koruma altına alan ve insani desteği sağlayan Türkiye Cumhuriyeti devleti olmuştur. Sığınmacı politikamızın temelini oluşturan adalet ve eşitlik ilkeleri doğrultusunda ülkemizde barınmakta olan Ezidiler diğer tüm sığınmacılarla aynı imkânlara sahip kılınmış, misafir edilmiştir, misafir edilmeye de devam etmektedir.

Önergede sorunların bireysel başvurularla çözülebilecek nitelikte olmadığı ifade ediliyor olsa da bugüne kadar yaptığımız araştırmada ne Meclis İnsan Hakları İnceleme Komisyonuna ne Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna ne de Kamu Denetçiliği Kurumuna Ezidilere ait herhangi bir bireysel başvuruya da rastlayamadık, keşke başvuru yapsalardı daha iyi olurdu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Kürtçe olsaydı başvuru formları başvururlardı. Türkçe bilmiyorlar.

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

HARUN MERTOĞLU (Devamla) - Değerli milletvekilleri, Meclis araştırmaları mevcut bilgi ve belgelerin yetersiz olduğu, yasama denetiminin ihtiyaç hâline geldiği durumlarda açılır. Oysa bugün, Şengal katliamına ilişkin Birleşmiş Milletler raporları vardır, uluslararası mahkeme kararları vardır, akademik çalışmalar vardır, sivil toplum raporları da vardır, devlet kurumlarımızın yürüttüğü çalışmalar da vardır. Hâlihazırda her türlü bilgi ve belgenin açıkça ortada olduğu bu hususta yeniden bir Meclis araştırması açılmasının yasama organının çalışma usul ve esaslarıyla bağdaşmayacağını ifade ediyor, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

Buyurun Sayın Çömez.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

62.- Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in, Millî Savunma Komisyonunda gazilerin ve şehit yakınlarının sorunlarıyla ilgili görüşmelerin yapıldığı esnada yaşananlara ilişkin açıklaması

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Saygıdeğer milletvekilleri, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Şu anda Meclisimizdeki Millî Savunma Komisyonunda gazilerimizin ve şehit yakınlarımızın sorunları konuşuluyor; bir yasa teklifi var, bununla ilgili görüşmeler, değerlendirmeler yapılıyor. Çok fazla bir şey istemiyorlar, eşit statü istiyorlar, sağlık haklarından yararlanmak istiyorlar, sosyal haklarda da eşitlik istiyorlar. Günlerdir Güvenpark'ta çile çekiyorlar, dertlerini anlatmaya çalışıyorlar. Bir kere gidip kendilerini ziyaret etmediniz, bir kere hatırlarını sormadınız. İçlerinden kalp krizi geçirenler oldu, hayatını kaybedenler oldu; hiçbiriniz bir kere gitmediniz. Şimdi, yukarıda bu görüşmenin yapıldığı esnada gazilerimiz geldiler ve Komisyonla görüşmek istediler. Şu fotoğraf -az önce çekildi- bir utanç fotoğrafıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - İtiş kakış, gazilerimiz yerlerde; kimisi o itiş kakıştan yaralanmış, darbedilmiş. Allah aşkına, yakışıyor mu bu sizlere, Gazi Meclise yakışıyor mu? Siz iktidar sahibisiniz, alırsınız karşınıza, ziyaret edersiniz, dinlersiniz. Ne olur yani onlarla konuşsanız?

Bunlardan hayatını kaybeden... Bakın, Erdal Özdemir hayatını kaybetti. Bingöl'de bundan otuz üç yıl önce 33 tane askerimizin, erimizin PKK terör örgütü tarafından katledildiği o katliamda 7 kurşun yemiş ve hayata tutunabilmiş birisiydi, o da orada hayatını kaybetti. Yazık değil mi? Onların hakkını, hukukunu korumak hepimizin sorumluluğu değil mi Allah aşkına? Ha, siz şunu diyebilirsiniz: "Bizim Komisyon Başkanımızın sorumluluğu Amerikalı yaralanmış askerlerin hakkını, hukukunu korumak." Gitti, Amerikan bayrağı önünde Amerikalı bir askerin protezli bacaklarıyla fotoğraf verdi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TURHAN ÇÖMEZ (Balıkesir) - Bu fotoğrafı istemiyoruz biz, bizim kendi gazilerimizle ilgilenmenizi istiyoruz.

Sayın Başkanım, Allah aşkına, müdahale edin, gazilerimizle ilgilensinler.

LATİF SELVİ (Konya) - Biz gazilerimizle ilgileniriz, sen işine bak! Provokatörlük yapma!

VI.- ÖNERİLER (Devam)

A) SİYASİ PARTİ GRUBU ÖNERİLERİ (Devam)

6.- Yeni Parti Grubunun, Muğla Milletvekili Süreyya Öneş Derici ve arkadaşları tarafından, ülkedeki orman yangınlarının nedenlerini, müdahale ve önleme süreçlerini tüm boyutlarıyla incelemek ve kalıcı çözümler geliştirmek amacıyla 31/7/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan Meclis araştırması önergesinin ön görüşmelerinin, Genel Kurulun 5 Ağustos 2026 Çarşamba günkü birleşiminde yapılmasına ilişkin önerisi

BAŞKAN - Yeni Parti Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup işleme alacağım ve oylarınıza sunacağım.

5/8/2026

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 5/8/2026 Çarşamba günü (bugün) toplanamadığından grubumuzun aşağıdaki önerisinin İç Tüzük'ün 19'uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını saygılarımla arz ederim.

Ali Mahir Başarır
Mersin
Grup Başkan Vekili

Öneri:

Muğla Milletvekili Süreyya Öneş Derici ve arkadaşları tarafından, ülkemizde orman yangınlarının nedenlerini, müdahale ve önleme süreçlerini tüm boyutlarıyla incelemek ve kalıcı çözümler geliştirmek amacıyla 31/7/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş olan (14 sıra no.lu) Meclis araştırması önergesinin diğer önergelerin önüne alınarak görüşmelerinin 5/8/2026 Çarşamba günkü birleşimde yapılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Önerinin gerekçesini açıklamak üzere Muğla Milletvekili Sayın Süreyya Öneş Derici.

Buyurun lütfen. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Muğla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizleri izleyen kıymetli vatandaşlarımız; orman yangınlarının nedenlerinin, müdahale ve önleme süreçlerinin tüm boyutlarıyla incelenmesi konusunda Yeni Parti adına söz almış bulunuyorum.

Bugün Avrupa da yanıyor; Fransa İspanya, Portekiz, Yunanistan ama dikkat edin, bu ülkelerin parlamentolarında artık şu soru soruluyor: "Yangın çıkmadan önce ne yapıldı, hangi tedbirler alındı?" Avrupa Birliği verilerine göre 2026 yılında yalnızca Temmuz sonuna kadar 435 bin hektardan fazla alan yandı, 1.400'ün üzerinde büyük yangın kayda geçti. Buna rağmen Avrupa'nın temel yaklaşımı, risk haritaları, erken uyarı sistemleri, orman bakımı ve uluslararası koordinasyonu güçlendirmek. Biz de aynı iklim kuşağındayız, aynı rüzgârı yaşıyor, aynı sıcaklığı hissediyoruz ama aynı hazırlığı gösteriyor muyuz; işte, millet bunun cevabını bekliyor.

Sayın milletvekilleri, memleketim Muğla'da birkaç gün içinde 5 bin hektardan fazla alan yandı. Bu 5 bin hektarın içinde tarlalar, zeytinlikler, evler vardı, insanların ekmek kapısı vardı. Onlarca kişi yaşadığı yeri terk etmek zorunda kaldı, kaçamayan hayvanlar alevlerin içinde can verdi. Yangınlara müdahale eden itfaiyelerimize, Orman Müdürlüğü ekiplerine, gönüllülere ve sahada canını ortaya koyan herkese teşekkür ediyoruz. Belediyelerimiz ellerindeki bütün imkânları seferber etti, vatandaşlarımız günlerdir bu ekiplere dua ediyor. Ancak sahadaki insanların fedakârlığı personel ve araç yetersizliğini, hava gücündeki eksiklikleri ve kurumlar arasındaki koordinasyon sorunlarını konuşmamıza engel değildir. Her yangından sonra aynı şeyleri söyleyip bir sonraki yazı beklemek sorumluluk almak değildir.

Muğla'da ormanların içinden geçen, yıllardır yenilenemeyen elektrik direkleri var. Sadece Muğla'da değil Antalya'da da durum bu, diğer Ege kentlerinde de. En küçük arıza, kuru örtü ve kuvvetli rüzgârla birleştiğinde büyük bir felakete dönüşüyor. Vatandaşın elektrik faturasını kuruşu kuruşuna tahsil eden dağıtım şirketleri bunun karşılığında yatırımını da yapmak zorundadır. Eski direkler yenilenmeli, riskli hatlar yol kenarına taşınmalı, gerekli yerlerde yer altına alınmalı, denetleme sadece kâğıt üzerinde değil sahada da olmalıdır. Orman yollarının bakımı yapılmalı, yangın emniyet şeritleri açılmalı, kuru örtü temizlenmeli ve riskli bölgeler gece gündüz denetlenmelidir. Belediyelerin itfaiye kadroları güçlendirilmeli, ihtiyaç duyulan uçak, helikopter, araç ve eğitimli personel yangın başladıktan sonra değil sezon başlamadan hazır edilmelidir. Bakınız dünyada bunun örnekleri var: Kaliforniya'daki elektrik şirketleri yangın riskini azaltma planlarını denetime sunuyor, riskli hatlar güçlendiriliyor. Avustralya ve Portekiz yerleşimlerin çevresindeki yanıcı yükü azaltıyor ve koruma kuşaklarını yangın çıkmadan hazırlıyor. Avrupa ülkeleri uçak, helikopter ve personeli yüksek riskli bölgelere önceden konuşlandırıyor. Bunların hiçbiri bizim yapamayacağımız işler değildir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu ülkede devlet de hepimizindir. Bu ülkenin çocukları bizden yeni bir vizyon bekliyor. Bunun yolu bellidir; bilim, liyakat, planlama, şeffaflık ve hesap verilebilirlik. Güçlü devlet kriz çıkmadan gerekli tedbirleri alan devlettir. Buradan iktidara çağrı yapıyoruz:

1) Orman yangınlarını tüm ilgili kurumların meselesi ve sorumluluğu hâline getirin; yerel yönetimleri, üniversiteleri, meslek odalarını ve sivil toplum örgütlerini bu sürecin gerçek ortağı yapın.

2) TBMM'de bütün partilerin katılımıyla bir ulusal orman yangınları araştırma komisyonu kurulması çağrımızı destekleyin.

3) Erken uyarı sistemlerini, izleme ağlarını, uydu teknolojilerini ülke sathına yayın.

4) Orman bakımını yangın mevsimlerinde değil üç yüz altmış beş gün yapın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun lütfen.

SÜREYYA ÖNEŞ DERİCİ (Devamla) - 5) Her büyük yangından sonra bağımsız bir teknik rapor hazırlayın, başarıları da yazın, eksiklikleri de yazın. Unutmayın, denetlemek ve hesap vermek devlet ciddiyetinin gereğidir.

Yeni Parti olarak yangınlarda mağdur olan tüm vatandaşlarımıza tekrar geçmiş olsun diyor, gerek Mecliste gerekse hayatın her alanında onların seslerini duymaya ve duyurmaya devam edeceğimizi buradan bir kez daha ifade ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına Antalya Milletvekili Sayın Şerafettin Kılıç.

Buyurun. (YENİ YOL ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Yeni Parti Grubunun önerisi üzerine söz aldım. Genel Kurulu ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, her yaz aynı acıyla karşılaşıyoruz. Ormanlarımız yanıyor; vatandaşlarımızın evleri, tarlaları, hayvanları ve geçim kaynakları tehdit altında kalıyor. Yangın söndürüldüğündeyse geriye yalnızca kül değil cevapsız sorular kalıyor. Geçtiğimiz günlerde Antalya'nın Kaş ve Alanya ilçeleri başta olmak üzere birçok bölgede orman yangınlarıyla mücadele edildi. Bu tablo bize bir kez daha gösteriyor ki yangınla mücadele, yangın çıktığında değil yangın çıkmadan önce başlamalıdır. Elbette uçak ve helikopter sayısı önemlidir ancak erken uyarı sistemleri, termal kameralar, insansız

hava araçları, yangın emniyet şeritleri, orman yolları, su ikmal noktaları ve güçlü ilk müdahale ekipleri olmadan kalıcı başarı sağlanamaz. Üstelik yangınların önemli bir bölümünün insan kaynaklı olduğu da biliniyor. İhmal ve dikkatsizliğin önlenmesi için denetim artırılmalı, enerji nakil hatları, yerleşim alanları ve orman çevresindeki faaliyetler ciddi biçimde denetlenmelidir. Daha önce Tarım ve Orman Bakanlığına yazılı soru önergesi vererek orman yangınlarına karşı alınan tedbirleri sorduk, Meclis araştırması açılması için grup önerisi sunduk ancak çoğu sorumuz yanıtsız bırakılırken araştırma önerilerimiz, önergelerimiz de ne yazık ki reddedildi. Geçtiğimiz yıl Türk Hava Kurumunun yangın söndürme uçaklarının satışa çıkarılması gündeme geldiğinde mevcut uçakların aktif biçimde kullanılmasını ve filonun güçlendirilmesini ifade ettik. Yani mesele yeni değildir, mesele yeni değil fakat her yıl aynı sorunu yeniden yaşamaya mahkûm ediliyoruz.

Değerli milletvekilleri, orman yalnızca ağaç değildir; su demektir, tarım demektir, arıcılık demektir, köylünün geçimi ve çocuklarımızın geleceği demektir. Bu nedenle, çağrımız nettir: Yangınları çıkmadan önce önleyecek bir sistem kurulmalıdır. Erken uyarı ve ilk müdahale kapasitesi güçlendirilmelidir. Orman işçilerimizin güvenliği sağlanmalıdır. Yanan alanların rant alanına dönüşmesine kesinlikle izin verilmemelidir. Bu ülkenin ormanları birilerinin ticari hesabına değil milletimizin ortak geleceğine emanettir. Bizim görevimiz alevleri seyretmek değil yangın çıkmadan tedbir almaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Devamla) - Devletin gücü, yangın büyüdüğünde kaç araç gönderdiğiyle değil yangının büyümesini daha başlamadan engelleyebilmesiyle ölçülür. Bunun için belediyeler, yerel yönetimler, Orman teşkilatı ve gönüllüler arasında sürekli ve koordineli bir mücadele mekanizması oluşturulmalıdır. Yangınların çıkış nedenleri şeffaf biçimde araştırılmalı, ihmali veya kusuru bulunanlardan hesap sorulmalıdır. Ormanlarımızı korumak tercih değil devletin ve hepimizin sorumluluğudur. Tedbir müdahaleden önce gelir, planlama krizden önce yapılır. Milletimizin beklentisi de tam olarak budur. Bu sebeple, verilen öneriyi destekliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Bursa Milletvekili Sayın Hasan Toktaş.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HASAN TOKTAŞ (Bursa) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; dün 4 Ağustostu fakat Meclis kapandığı için ifade edemedim. Türk tarihinin müstesna isimlerinden Osmanlı Devleti Harbiye Nazırı, Edirne Fatihi, İttihat ve Terakki'nin önde gelen isimlerinden Enver Paşa'nın şehit edilişinin 104'üncü yıl dönümü. Bu vesileyle, bütün ömrünü Türk milletinin ve Türk dünyasının bağımsızlığı idealine adamış, bu uğurda Türkistan'ın hürriyeti için Pamir Dağları Çegan Tepelerinde Rus mitralyözüne karşı şehit düşmüş o büyük komutan Enver Paşa'yı rahmet ve minnetle anmak istiyorum.

Muhterem milletvekilleri, ormanlarımız yalnızca ağaç toplulukları değildir; ekosistem bütünlüğü olan su havzalarını, yaban hayatını, endemik türleri, toprak ve iklim dengesini koruyan, gelecek kuşaklara aktarılması gereken kamusal varlıklardır ve bu yönüyle ormanlarımız aslında kıskançlık düzeyinde korunması gereken varlıklarımızdır yani bayrak gibi, hudut gibi korunması gereken değerlerimizdir aslında. Ormanlarımız ekonomik rant alanı değil ekolojik güvenlik alanlarıdır. Yaz aylarında artan sıcaklıklar, kuraklık, düşük nem ve kuvvetli rüzgârlar orman yangını riskini maalesef özellikle bu iklim şartlarının gelmiş olduğu nokta itibarıyla da ciddi anlamda artırmaktadır. Bunun yanında, insan kaynaklı ihmal ve dikkatsizlikler, enerji nakil hatlarından kaynaklanan riskler, anız ve

bahçe atığı yakılması, mesire alanlarındaki denetim eksiklikleri ve orman yerleşim alanı ilişkisindeki plansızlık yangınların artmasında ve büyümesinde etkili olabilmektedir. Yangın sezonu öncesi risk analizleri yeterince yapılmakta mıdır? Hava araçlarının sayısı, niteliği ve konuşlanma yerleri yangın riskine uygun mudur? Kara ekiplerinin personel, ekipman ve ulaşım kapasitesi yeterli midir? Belediyeler, valilikler, Orman Genel Müdürlüğü, AFAD, itfaiye teşkilatları ve gönüllüler arasında etkili bir koordinasyon var mıdır? Yangın sonrası zarar tespitleri şeffaf bir biçimde yapılmakta ve yanan alanların rehabilitasyonu bilimsel esaslara göre yürütülmekte midir? Orman yangınlarının önemli bir bölümü önlenebilir niteliktedir, bu nedenle yangın çıkmadan önce alınacak tedbirler yangın çıktıktan sonra yapılacak müdahale kadar da önemlidir aslında. Riskli bölgelerde denetimlerin artırılması, orman köylülerinin ve yerel yönetimlerin sürece etkin katılımı, enerji hatları ve mesire alanları başta olmak üzere risk kaynaklarının düzenli kontrolü, yangın yolları ve su kaynaklarının hazır tutulması, personel istihdamının ve eğitimlerinin güçlendirilmesi gerekmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

HASAN TOKTAŞ (Devamla) - Bu vesileyle, özellikle günümüzde birçok alanda devam eden yangınlarda fiilen yangınla mücadele eden kahraman ormancılarımızı, resmî ve sivil vatandaşlarımızı yürekten kutluyorum, var olmalarını Yüce Allah'tan niyaz ediyorum.

Bu sebeplerle, Yeni Parti tarafından verilmiş olan araştırma önergesini destekliyor ve yüce heyeti saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti ve Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Şanlıurfa Milletvekili Sayın Ferit Şenyaşar. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA FERİT ŞENYAŞAR (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yeni Parti Grubunun orman yangınlarıyla ilgili vermiş olduğu araştırma önergesi hakkında söz almış bulunmaktayım. Türkiye halklarını ve cezaevinde kalan bütün tutsak yoldaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Ülke olarak tarihî bir süreçten geçiyoruz. Genel Kurula gelecek barış yasası bin kilometrelik yolun ilk adımı olacak. Barışa giden yolda siyaset kurumuna büyük bir sorumluluk düşüyor. Toplumsal bütünlüğü güçlendiren ve herkesi kucaklayan bir üslup kullanmaya özen göstermeliyiz.

Önergeye gelecek olursak; her yaz orman yangınlarıyla ilgili aynı acıyı yaşıyoruz, konuşuyoruz. Muğla'da, Antalya'da, Adıyaman'da, İzmir'de ve ülkemizin dört bir yanında orman yangınları yaşanıyor. Yanan sadece ağaç değil; yaşam alanları, tarım arazileri, yaban hayatı ve halkımızın ortak geleceği yanıyor. Her büyük yangından sonra toplumda aynı sorular yankılanıyor: Bu yangınlar neden önlenemiyor? Hava ve kara müdahale kapasitemiz ihtiyaçları karşılıyor mu? Erken uyarı sistemleri yeterli mi? Ve en önemli soru: Yanan orman alanları daha sonra ne olacak? Anayasa'mızın 169'uncu maddesi açıktır: "Yanan ormanların yerinde yeni ormanlar yetiştirilir ve bu alanlar başka amaçla kullanılamaz." Bu hükmün uygulanacağı konusunda toplum maalesef iktidara güvenmiyor. Devletin ve Hükûmetin yaklaşımı yangını söndürmekle sınırlı kalmamalı, yangını önleyecek politikaları da hayata geçirmelidir.

DEM PARTİ olarak ekoloji temelli, yerel yönetimle uyumlu, yaşam hakkını önceleyen bir afet politikasını öneriyoruz. Yangınları iklim krizi gerçeğiyle birlikte ele alıp kuraklıkla mücadeleyi su kaynaklarının korunmasıyla birlikte planlamak gerektiğini vurguluyoruz. Doğayı, ormanları sadece yandığında hatırlayan bir anlayışla bu felaketlerin önüne geçemeyiz. İklim krizi artık kapımızda değil evimizin içinde; kuraklık artıyor, su kaynakları azalıyor, geçim kaynakları tehlikeye giriyor. Yangınlar

sadece kıyı bölgelerimizde çıkmıyor, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde trafolardan kaynaklı çıkan yangınlar artık kamusal ve ekolojik bir krize dönüştü. Bu acı tablonun en somut örneği, 20 Haziran 2024 gecesi Diyarbakır'ın Çınar ilçesinde başlayıp Mardin'in Mazıdağı ilçesinde yayılan büyük bir yangın felaketi yaşadık. Yangında 15 yurttaşımız hayatını kaybetti, yüzlerce dönüm yaşam alanı kül oldu. Benzer bir ihmal zinciri ve ekolojik yıkım da seçim bölgem olan Urfa'da sürekli tekrarlanıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

FERİT ŞENYAŞAR (Devamla) - Geçtiğimiz günlerde Urfa'nın Eyyübiye ilçesinde elektrik trafolarından ve bakımsız hatlardan yayılan kıvılcımlar nedeniyle yüzlerce dönüm buğday tarlası ve meyve bahçesi küle döndü. TARIM ORKAM-SEN raporlarına baktığımızda, üreticilerin yıllardır DEDAŞ'a dilekçelerle başvurarak trafolardan ateş açıldığını bildirmesine rağmen hiçbir adım, hiçbir önlem alınmadı. Nasıl ki orman yangınları için kapsamlı bir risk yönetimi ve erken uyarı sistemi şartsa enerji nakil hatlarının ve trafoların yaz sezonu öncesinde sıkı bir denetimden geçirilmesi gerektiğini savunuyoruz.

Orman yangınlarının tüm boyutlarıyla araştırılması amacıyla verilen Meclis araştırması önergesini destekliyoruz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Edirne Milletvekili Sayın Ahmet Baran Yazgan.

Buyurun. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA AHMET BARAN YAZGAN (Edirne) - Sayın Başkan, çok teşekkür ederim, sağ olun.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; artık hepimiz biliyoruz ki orman yangınları istisnai olaylar değildir. Türkiye, iklim krizinin etkilerini en yoğun hisseden ülkelerden biridir. Dolayısıyla bugün karşı karşıya olduğumuz tabloyu yalnızca bir doğal afet olarak tanımlamak eksik kalır. Ne yazık ki ülkemiz hâlâ yangın çıktıktan sonraki yapılan müdahalelerle övünüyor. Oysa gelişmiş ülkeler, artık yangını söndürmeyi değil yangının çıkmasını önlemeyi esas alan politikalar geliştiriyor, resmî veriler de bu gerçeği doğruluyor. 2021 yılında 139.503 hektar orman alanı, 2025 yılında 81.473 hektar orman alanı yandı; ne kadar azalmış olsa da ormanlarımızın tükendiğini bu tablo bize gösteriyor. Yalnızca yangınların sayısını değil büyüklüğünü ve yıkıcılığını da konuşmak zorundayız. Ülkemizdeki ormanların yüzde 54'ü birinci ve ikinci derece yangına hassas alanlardan oluşuyor yani tehlike bilinmektedir, risk haritaları ortadadır, o hâlde sorumluluk da ortadadır; sorun, zihniyet sorunudur. Örneğin, Edirne'mizin Meriç Nehri'nin batısında Yunanistan ve Bulgaristan, doğusundaysa biz varız. Meriç'in batısında yoğun ormanlık alan bulunurken doğusunda bundan eser yok. O yüzden diyoruz ki: Bu bir zihniyet sorunu, böyle geldi diye böyle gitmek zorunda değil.

Sayın vekiller, orman yangınları yalnızca ağaçların yanması değildir. Bir orman yandığında su havzaları zarar görür, toprak verimliliği azalır, yaban hayatı yok olur, kırsal ekonomi ağır yara alır, turizm olumsuz etkilenir ve iklim krizi derinleşir. Yanan her alan toprağını, geçimini, geleceğini kaybeden vatandaşımız demektir. Örneğin, geçtiğimiz yıl Enez ilçemizde Büyükevren ve Gülçavuş köylerinde çıkan yangınlar, tüm şehrimiz ve bölgemiz seferber olmasına rağmen çok zor bir şekilde kontrol altına alındı, bazı yerleşim birimleri dahi yandı; belki iyi bir analiz olsaydı engellenebilirdi.

Bir başka önemli konuysa şeffaflıktır. Gelişmiş ülkelerde her büyük afet aynı zamanda bir öğrenme sürecidir. Beklentimiz açıktır: Yangınla mücadelede bilim esas alınmalıdır, yangın öncesi hazırlık çalışmaları bağımsız bir biçimde denetlenmelidir, risk haritaları düzenli olarak güncellenmelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

AHMET BARAN YAZGAN (Devamla) - Sağ olun.

Yapay zekâ destekli erken uyarı sistemleri, insansız hava araçları, uydu teknolojileri çok daha etkin kullanılmalıdır. Bütçe planlaması günü kurtarmak üzerine değil uzun vadeli risk yönetimine dayanmalıdır. Orman politikaları günlük siyasi tartışmaların da konusu olmamalıdır çünkü ormanların siyasi görüşü olmaz. Bugün konuştuğumuz mesele çocuklarımızın nefesidir, su kaynaklarımızdır, toprağımızdır, geleceğimizdir. Ormanlarımız ve geleceğimiz için ilgili gereken her adım atılmalıdır.

Saygılarımla.

Teşekkür ediyorum. (CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Adana Milletvekili Sayın Abdullah Doğru.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ABDULLAH DOĞRU (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Yeni Parti Grubunun Meclis araştırması açılması önergesi üzerine AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Gazi Meclisimizi, yüce heyetinizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Orman yangınları bugün bütün dünyanın mücadele ettiği küresel bir afettir. Biz bu mücadeleyi söndürmeden ibaret görmüyor; risk azaltma, hazırlık, erken tespit, hızlı müdahale ve yangın sonrası rehabilitasyonu kapsayan bütüncül bir anlayışla yürütüyoruz. Ormanlarını insansız hava araçlarıyla aktif ve operasyonel olarak kullanan dünyadaki iki ülkeden biriyiz. Ormanlarımız yedi gün yirmi dört saat izleniyor. Cumhurbaşkanımızın "Otağ" adını verdiği insanlı koordinasyon uçağını kullanan 5 ülkeden biriyiz. Akıllı gözetleme kulelerimiz, dijital operasyon merkezlerimiz ve yapay zekâ destekli karar destek sistemlerimizle risk yangın çıkmadan analiz ediliyor. Hava ve kara gücümüz sezon başlamadan risk analizlerine göre konuşlandırılıyor. 1.600'den fazla noktadaki kara ekiplerimiz, 882 ilk müdahale ekip binamız, 161 hava aracımız ve binlerce personelimizle ilk müdahale süremizi kırk dakikadan on bir dakikaya indirdik. Her yangın çıkış nedeni, ilk ihbar zamanı, ilk müdahale süresi ve sevk edilen unsurlarla kayıt altına alınmaktadır; dijital sistemlerden anlık izlenmekte, idari ve adli mercilerce de incelenmektedir. Koordinasyon, Türkiye afetle mücadele planı kapsamında AFAD başta olmak üzere valiliklerimiz ve yerel yönetimlerimizle yürütülmektedir. Nitekim, 27 Temmuz-2 Ağustosta yer yer saatte 95 kilometreye ulaşan rüzgâr altında meydana gelen 487 yangının tamamı kısa sürede kontrol altına alınmıştır. Aynı dönemde İspanya ve Fransa uluslararası yardım mekanizmalarını devreye sokarken ülkemiz yardım çağrısında bulunmamış ve hiçbir bölgemizde afet ilanı gerekmemiştir. 2026 verilerine göre toplam orman alanına oranla yanan alan Türkiye'de on binde 5'tir; bu oran Yunanistan'da on binde 45, Fransa'da on binde 53, İtalya'da on binde 66, Portekiz'de on binde 77, İspanya'da on binde 81'dir. Türkiye en düşük orana sahiptir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

ABDULLAH DOĞRU (Devamla) - Anayasa'mızın 169'uncu maddesi gereğince yanan orman alanlarının tamamı yeniden orman olarak yetiştirilmekte, başka amaçla kullanılması hukuken mümkün değildir. Bu, hepimizin ortak sorumluluğunu gerektiren millî bir mücadeledir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde yeşil vatanımızı korumaya aynı kararlılıkla devam edeceğiz diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmemiştir.

Gündemin "Seçim" kısmına geçiyoruz.

VIII.- SEÇİMLER

A) KOMİSYONLARDA AÇIK BULUNAN ÜYELİKLERE SEÇİM

1.- Anayasa Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Anayasa Komisyonunda boş bulunan ve İYİ Parti grubuna düşen 1 üyelik için Balıkesir Milletvekili Burak Dalgın aday gösterilmiştir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2.- Adalet Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - İhtisas komisyonlarında boş bulunan ve Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna düşen üyelikler için seçim yapacağız.

Adalet Komisyonu için Gaziantep Milletvekili Hasan Öztürkmen aday gösterilmiştir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3.- Anayasa Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - Anayasa Komisyonu için Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu aday gösterilmiştir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4.- Avrupa Birliği Uyum Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - Avrupa Birliği Uyum Komisyonu için Tekirdağ Milletvekili Cem Avşar aday gösterilmiştir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5.- Dijital Mecralar Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - Dijital Mecralar Komisyonu için Ankara Milletvekili Deniz Demir aday gösterilmiştir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6.- İçişleri Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - İçişleri Komisyonu için Tokat Milletvekili Kadim Durmaz aday gösterilmiştir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir

7.- Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim

BAŞKAN - Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu için Ankara Milletvekili Semra Dinçer ve Balıkesir Milletvekili Serkan Sarı aday gösterilmişlerdir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8.- Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim

BAŞKAN - Kamu İktisadi Teşebbüsleri Komisyonu için Mersin Milletvekili Gülcan Kış ve Tekirdağ Milletvekili Nurten Yontar gösterilmişlerdir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9.- Millî Savunma Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - Millî Savunma Komisyonu için İstanbul Milletvekili İlhan Kesici aday gösterilmiştir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10.- Plan ve Bütçe Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - Plan ve Bütçe Komisyonu için Denizli Milletvekili Gülizar Biçer Karaca aday gösterilmiştir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11.- Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunda boş bulunan üyeliğe seçim

BAŞKAN - Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu için Yalova Milletvekili Tahsin Becan aday gösterilmiştir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

12.- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, ihtisas komisyonlarında boş bulunan ve Yeni Parti Grubuna düşen üyelikler için seçim yapacağız.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu için Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıkulu, Hatay Milletvekili Servet Mullaoğlu, Şanlıurfa Milletvekili Mahmut Tanal ve Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez aday gösterilmişlerdir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

13.- Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim

BAŞKAN - Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu için Adana Milletvekili Ayhan Barut, İstanbul Milletvekili Doğan Demir, Manisa Milletvekili Bekir Başevirgen ve Sinop Milletvekili Barış Karadeniz aday gösterilmişlerdir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

14.- Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim

BAŞKAN - Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu için Antalya Milletvekili Aykut Kaya, İstanbul Milletvekili Ayşe Sibel Yanıkömeroğlu, İzmir Milletvekili Seda Kâya Ösen ve Sivas Milletvekili Ulaş Karasu aday gösterilmişlerdir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

15.- Çevre Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim

BAŞKAN - Çevre Komisyonu için Giresun Milletvekili Elvan Işık Gezmiş, İstanbul Milletvekili Cemal Enginyurt, İstanbul Milletvekili Evrim Rızvanoğlu ve Ordu Milletvekili Seyit Torun aday gösterilmişlerdir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

16.- Güvenlik ve İstihbarat Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim

BAŞKAN - Güvenlik ve İstihbarat Komisyonu için Karaman Milletvekili İsmail Atakan Ünver ve Muğla Milletvekili Süreyya Öneş Derici aday gösterilmişlerdir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

17.- Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda boş bulunan üyeliklere seçim

BAŞKAN - Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu için Ankara Milletvekili Aylin Yaman, Bursa Milletvekili Kayıhan Pala, Kocaeli Milletvekili Mühip Kanko ve Samsun Milletvekili Murat Çan aday gösterilmişlerdir.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Yaldır, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

63.- Aksaray Milletvekili Turan Yaldır'ın, Enver Paşa'nın şehadetinin 104'üncü yıl dönümüne ilişkin açıklaması

TURAN YALDIR (Aksaray) - "Tek varlık gayem dinim ve vatanım için yaşamaktır." diyen Enver Paşa'nın şehadetinin 104'üncü yıl dönümündeyiz. "Ne yapayım; vatanı her şeyden, herkesten çok sevdim ve ebediyen ona sadık kalacağım." sözleriyle ömrünü tamamladı. Enver Paşa 41 yaşında, Talat Paşa 47 yaşında, Cemal Paşa 50 yaşında, Gazi Mustafa Kemal Paşa ise 57 yaşında ebediyete irtihal etti. Kahramanlarımız asırlara sığmayacak Türklük mücadelesini bu kadar kısa bir ömre sığdırdılar. 4'ü de ömürlerini vatan bildikleri davaya adadı; aziz hatıraları önünde saygıyla eğiliyor, Cenab-ı Allah'tan rahmet diliyorum; ruhları şad, mekânları cennet olsun.

BAŞKAN - Birleşime yirmi beş dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 20.03

ALTINCI OTURUM

Açılma Saati: 20.31

BAŞKAN: Başkan Vekili Tekin BİNGÖL

KÂTİP ÜYELER: Adil BİÇER (Kütahya), İshak ŞAN (Adıyaman)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 120'nci Birleşiminin Altıncı Oturumunu açıyorum.

Alınan karar gereğince denetim konularını görüşmüyor ve gündemin "Kanun Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

1'inci sırada yer alan, İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut ve Antalya Milletvekili Mustafa Köse ile 98 Milletvekilinin Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine başlayacağız.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut ve Antalya Milletvekili Mustafa Köse ile 98 Milletvekilinin Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3771) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 286)[2]

BAŞKAN - Komisyon? Yerinde.

Komisyon Raporu 286 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince bu teklif İç Tüzük'ün 91'inci maddesi kapsamında temel kanun olarak görüşülecektir. Bu nedenle, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanıp maddelerine geçilmesi kabul edildikten sonra bölümler hâlinde görüşülecek ve bölümlerde yer alan maddeler ayrı ayrı oylanacaktır. Alınan karar gereğince, teklifin tümü üzerinde siyasi parti grupları adına yapılacak konuşmaların süreleri en fazla 2 konuşmacı tarafından kullanılabilecektir.

Teklifin tümü üzerinde söz isteyen, YENİ YOL Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Esen.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

Süreniz on dakika.

ELİF ESEN (İstanbul) - Meclis de dolu olsaydı keşke.

BAHADIR NAHİT YENİŞEHİRLİOĞLU (Manisa) - Biz dinleyeceğiz sizi.

ELİF ESEN (İstanbul) - Evet, sizin dinlemeniz önemli.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

YENİ YOL GRUBU ADINA ELİF ESEN (İstanbul) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin geneli üzerine söz almış bulunuyorum.

[2] *286 S. Sayılı Basmayazı tutanağa eklidir.*

Sonda söyleyeceğimi başta söyleyeyim: Bu hâliyle bu kanun teklifi sorunları çözmekten uzak, derde derman olmaz, üzerine çalışılmalı ve iyileştirilmeli mutlaka çünkü yaşananlar ve veriler kapsamlı bir sistem ihtiyacını bizlere söylüyor hatta zorunlu kılıyor. Ülkemizde yaşanan ve çocukların suçun faili ya da mağduru olduğu korkunç olaylar hepimizin yüreğini yakıyor, suçun her iki tarafı da çocuk çünkü. Çocuğun çocuğu yaraladığı hatta hunharca öldürdüğü bir zamanı yaşıyoruz maalesef. Mattia Ahmet, Fatih, Hakkı Eren, Mahmut, Atlas, Kayra, Yusuf Tarık, Belinay Nur, Kerem Erdem, Zeynep, Şuranur Sevgi, Adnan, Furkan, Almina, daha niceleri; her biri yüreğimizi yaktı, unutmadık o acıları, unutmayacağız. Bir anne, bir kız kardeş olarak bu acıları yaşayan ailelerin acısını içimde yaşıyorum; onları yalnız bırakmayacağız, hak arayışlarında yanlarında olacağız. Fakat bir yandan da bu suçu işleyen çocuklar nasıl ve neden böyle oldular diye çok düşündüm, nasıl çözüm üretebiliriz diye geceler boyu kurgular yaptım ve Komisyona da olabildiğince katkı sağlamaya gayret ettim. İşte, içinde bulunduğumuz bu zor ve hassas durum kılı kırk yaran bir teraziyi, gerçek bir adaleti gerekli kılıyor. Amacımız, çocuğu suçun mağduru ya da faili olmaktan koruyabilmek. Evladını kaybeden ailelerin adalet talebi elbette hak, bu tartışılmaz. Cinayet, ağır yaralama gibi ağır suçlar bedelsiz kalmamalı elbette, cezası ve caydırıcı etkisi olmalı ancak ceza verilecek kişinin çocuk olduğu unutulmamalı, hassas terazi burada vicdanlarımızla birlikte işlemeli. Konuyu bir örnekle ele alalım: 16 yaşında ceza alan bir çocuk on yıl içeride, cezaevinde kalsa 26 yaşında, yirmi yıl cezaevinde kalsa 36 yaşında oradan çıkacak. Peki, ya sonra... Cezaevine girmeden önceki şartları, çevresi iyileşmiş olacak mı? Hayır. Cezaevinden çıktıktan sonra aynı sosyal çevresine çıkacak hatta cezaevinde farklı kontaklar da eklenecek. Suç işlemesine sebep olan etkenler değişmediyse ne yapacak bu çocuk? Ne kadar direnecek o genç? Üstelik kapalı kurumda daha ağır suç geçmişi olan çocuklarla, madde ve çete ağlarıyla temas riski de yüksek. Komisyon çalışmasında İstanbul Çocuk Şube Müdürü suçta mahir olmuş bir çocuğun diğerine suç öğretebildiğini açıkça doğruladı bizlere. Cezaevindeki çocuklarla yapılan araştırmada uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanımı yüzde 52,9'du. Çocuğun cezaevinde geçireceği aylar, yıllar hem kendisi hem de toplum için işte bu yüzden çok önemli; mesele yalnızca kaç yıl ceza vereceğimiz değil bu gencin, bu çocuğun oradan nasıl bir insan olarak çıkacağı önemli.

Değerli milletvekilleri, ben, suça sürüklenen çocuklarla ilgili komisyonun kurulması için araştırma önergesi veren milletvekiliyim. Tüm partilerin oy birliğiyle bu Komisyon kuruldu ve dört ay çalıştık. Araştırma Komisyonu 20 toplantı ve 8 çalışma ziyareti yaptı; 610 çocukla, 765 çocuk hâkimi ve savcıyla ve 1.306 meslek elemanıyla saha çalışılması yürüttü; bunlar olumlu. Çocuk hâkimleri, hukukçular, psikiyatristler ve sosyal hizmet uzmanları görüşlerini sundu, 160 sivil toplum örgütü ortak bilgi notu iletti Meclise ama ne yazık ki Araştırma Komisyonunun raporu ve muhalefet şerhleri tamamlanmadan bu teklif yazıldı.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Nasıl tamamlanmadan ya! Numan Kurtulmuş ordayken oradaydınız, nasıl "Tamamlanmadan." dersiniz?

ELİF ESEN (Devamla) - 14 Temmuzda rapor Meclise sunuldu, 16 Temmuzda, iki gün sonra Adalet Komisyonuna getirildi.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ya, doğru konuşun lütfen; Numan Bey'e sunarken oradaydınız.

ELİF ESEN (Devamla) - Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunun raporu beklenmedi, Çocuk Hakları Alt Komisyonunun görüşü alınmadı, umursanmadı. Daha kendi içinizdeki kurumlarla, kendi arkadaşlarınızla bile istişareye, öneri almaya kapalı bir sistem işlettiniz Sayın Komisyon Başkanı.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hiç öyle olmadı.

ELİF ESEN (Devamla) - Çünkü belli ki iktidardaki arkadaşlarınızla istişareye de muhalefetin görüşlerine de kapalısınız ve kimsenin önerisini duymaya da tahammülünüz yok. Kendi bakış açınızla oluşturduğunuz yetersiz bir metni yüce Meclise sundunuz, aynen bir tiyatro oyunu gibi "Siz istediğiniz kadar konuşun, biz bildiğimizi ya da daha doğrusu, bilmediğimizi okuruz." dercesine. İş yapış şekli de usul de sıkıntılı, kanunun esas ve içeriği de sorunlu ve yetersiz. Sonuçta, çocuğun sağlığını, ailesini ve gelişimini tali, cezayı ve güvenliği esas alan bir kanun teklifini önümüze getirdiniz. Dağ fare doğurdu desek yeridir bu durumda. Kırk sekiz saatte çocuk adalet sistemi yazdınız. Buradan teklif sahiplerine soruyorum: Kırk sekiz saatte çocuk adalet sistemi yazılabilir mi? Siz nasıl yapabildiniz? İçinize sindi mi? Cevabı da ben vereyim: Etki analizi olmadan, ön norm denetimi yapılmadan; yaş ve suç türüne göre kaç çocuğun nasıl etkileneceği, kapalı kurumlarda ne kadar kapasite gerekeceği, kaç sosyal çalışma görevlisine ve çocuk psikiyatristine ihtiyaç duyulacağı hesaplanmadan "yaptım oldu"da ısrar ediyorsunuz. Buna rağmen ceza miktarı, infaz süresi ve kolluk yetkisi son derece açık çocuklar için. "Haydi, cezaları artıralım." demek kolay, ya sonrası... Amacımız, çocuğu suçun mağduru ya da faili olmadan koruyabilmek olmalı. Komisyonda kapsamlı bir sistem önerdik biz. Bugünün Cumhurbaşkanlığı sisteminde çocukla, aileyle ilgili en az 7 bakanlığın Cumhurbaşkanlığına bağlı ve ortak koordinasyon sağlayacak dijital ve etkin bir sistem içinde yönetilmesini, birlikte çalışmasını önerdik. Yönetim ve koordinasyonu zaten yükü başından aşkın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına, ceza kısmını da Adalet Bakanlığına yıktınız. Bu uygulamayı vali ve kaymakamlara bırakmakla bu sorun çözülmez sayın iktidar yöneticileri, Komisyon Başkanı. Kim denetleyecek, yetki ve sorumluluk zinciri nasıl kurulacak belli değil. Standart uygulama nasıl sağlanacak, yine belli değil. Çocuk yaşadığı sosyal çevre içinde etkin izlenebilseydi, suç odaklarından uzak kalacağı nitelikli eğitim sistemi içinde tutulabilseydi; riskli çocuğu teşhis eden, takip eden ve iyileştiren okul sosyal hizmeti sistemi olsaydı, tasarruf tedbirlerine kurban edilmeyen okul güvenliği okullarda bulunsaydı, çocukları torbacı yapan suç örgütü yöneticileri, baronlar ve iş birlikçileri hak ettikleri cezaları çocuklar yerine onlar bulsaydı; uyuşturucu, kumar ve bahis gibi bağımlılıklarla etkin mücadele edilebilseydi çocuk yine suça sürüklenir ya da suçun mağduru olur muydu? Unutmayın, fail de mağdur da masum bebekler olarak doğdular. Bu işin çözümü sadece ceza değil sayın iktidar vekilleri; çocuğu korumak, hiç suç işlememesini ya da suçun mağduru olmamasını sağlamak. Cezaevine girdiyse de oradan temiz bir hayata hazır, kendisini suça sürükleyen etkenleri kırmış olarak, hayata tutunan bir birey olarak çıkmasını sağlamak asıl önemli sorumluluğumuz değil mi bizlerin?

Yine Komisyon Başkanına soruyorum: Bu teklif geçince korkunç olaylar bitecekmiş gibi bir hava neden estiriyorsunuz, bitmeyecek çünkü. Hadi bize kulaklarınızı tıkadınız, Komisyonda gece gündüz ter döken uzmanları da mı dinlemeyeceksiniz? Neredeyse gelen uzmanların tamamına yakını ceza yükseltme konusunda uyarmadı mı sizi, bedelinin daha ağır olacağını anlatmadılar mı? İnsanları dinleyip söylediklerinin tersini kanunlaştırmak ne ortak akla ne de istişare kültürüne yakışır. Oysa Komisyonda dinlenen uzmanların ortak kararı, tekrar eden uyarısı cezaların artırılmasının tek başına çözüm olamayacağı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

ELİF ESEN (Devamla) - Teşekkür ederim.

Sayın Araştırma Komisyonu Başkanı "Asıl olan, çocuğu suç işledikten sonra cezalandırmak değil suçla karşı karşıya kalmadan koruyabilmektir." diyordunuz Komisyonun başında; doğru da söylüyordunuz, sonra ne değişti bilmiyorum. Peki, neden koruyucu, onarıcı tedbirleri bu kadar dar bir çerçevede bıraktınız? Bu ölçüyü hangi maddede uyguladınız? Soruyorum size: Neden ceza artışı,

tekerrür ve kapalı infaz ön planda bu kanun teklifinde. Raporun aleyhte görüşler bölümünde, 2005 yılından bu yana cezalar kademeli olarak artırıldığı hâlde suç oranının düşmediği itirazlı kayıtlı. Peki, bilimsel cevabınız nerede; o da yok. Cezaların tek başına çocuk suçluluğunu çözemeyeceği yönündeki yaklaşım doğru bir yaklaşım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ELİF ESEN (Devamla) - Öyleyse aile desteğini, okula devamı, ruh sağlığını ve bireyselleştirilmiş rehabilitasyonu, cezaevi sonrası suça bulaşmadan yaşamda tutunma döngüsünü neden kanunla bağlayıcı hükümlere bağlamadınız?

Sayın Komisyon Başkanı, belli ki bu konuşmayı da dinlemediniz, sohbet ettiniz.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sohbet etmedim, CHP milletvekiliyle konuşuyordum.

ELİF ESEN (Devamla) - Ne kadar vicdanla yaklaştığınız da burada ortaya çıkıyor. (YENİ YOL ve Yeni Parti sıralarından alkışlar)

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ya, bırak Allah aşkına ya!

BAŞKAN - YENİ YOL Partisi Grubu adına ikinci konuşmacı Ankara Milletvekili Sayın İdris Şahin.

Buyurun. (YENİ YOL sıralarından alkışlar)

YENİ YOL GRUBU ADINA İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, benden önce konuşma gerçekleştiren İstanbul Milletvekilimiz Elif Esen Hanımefendi'nin kaldığı yerden devam etmek istiyorum. Hakikatleri net bir şekilde iktidar mensuplarının yüzüne karşı haykırarak, "Özellikle Komisyonda yapılan çalışmalarda özü itibarıyla yapılması gerekenlerin dışında sadece cezalandırma cihetine gidecek boyutta bir kanun teklifinin getirilmiş olması Komisyon çalışmalarının ruhuna uygun düşmemiştir." diyerek bir tespitte bulundu. Bunu niçin yaptı biliyor musunuz Elif Hanım? Israrla bu Komisyon raporu henüz milletvekillerine dağıtılmamış olduğundan biz Adalet Komisyonuna sevk edildiğinde Elif Hanım'a bu konuyu sorduk. Komisyon çalışmasında çok değerli katılımcıların görüşlerine müracaat edildiğini, akademisyenlerin dinlendiğini, konunun uzmanları tarafından Komisyon raporuna çok önemli katkılar sunulduğunu ifade etti. Biz de Komisyonda madem bu kadar önemli katkılar sunuldu ve bu Komisyon raporu yazıldı, milletvekillerine dağıtılmadan, alelacele bu kanun teklifinin Komisyona gelmesinin, sonrasında Genel Kurulda görüşülmesinin amacının ne olduğunu ısrarla sorduk çünkü gündem sıcak, hepimizin malumu. Elbette ki çocuklar hepimizin, asla ve asla çocuklarımıza karşı en ufak bir kötü muameleye müsamaha göstermemiz mümkün değil; onlar yönünden, onlara karşı kötü muamelede bulunan hiçbir kimseyi burada olumlu bir şekilde ifade etmemiz de söz konusu değil değerli milletvekilleri ama biz işin kanun yapıcılarıyız, iki taraflı düşünmek zorundayız. Suça sürüklenen bu çocukların mayalandığı ortamları kurutmadan, sadece cezalandırma cihetiyle bu meselenin çözülemeyeceğini ifade ediyoruz. O yüzden, Çocuk Koruma Kanunu... Her şeyden önce bir gerçeğin altını net olarak çizmeliyiz: Toplumun yüreğini yakan, hepimizin vicdanını kanatan bir tabloyla karşı karşıyayız. Çocukların faili olduğu ağır şiddet olayları hiçbirimizin kabullenebileceği bir durum değildir. Çocuğun yaşı ağır bir fiilin sonuçsuz bırakılmasının gerekçesi asla olamaz. Böyle bir acı karşısında hukuk susamaz; etkili bir soruşturma yapılmalı, olay tüm bağlantılarıyla aydınlatılmalı ve hukuk düzeni hak ettiği karşılığı mutlaka vermelidir. Bizim itirazımız ağır fiillerin cezalandırılmasında mağdurun haklı adalet talebine de değildir ama "adalet" dediğimiz kavram sadece ceza sürelerini uzatıp cezaevi kapılarını kapatmaktan da ibaret değildir. Adaleti yalnızca

hapis süresiyle ölçmeye kalkarsanız ne o ananın acısını dindirebilirsiniz ne de yarın başka bir çocuğun aynı bataklığa düşmesini engelleyebilirsiniz. Devletin ana görevi yangın çıktıktan sonra itfaiye sirenini daha yüksek sesle çalmak değil değerli milletvekilleri, o yangının çıkmasına engel olacak sistemi kurmaktır. İşte, teklifte elbette doğru gördüğümüz başlıklar var, bu hakkı hem Komisyonda hem de Genel Kurul aşamasında elbette biz burada ifade edeceğiz...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Önleyici maddeler yüzde 80'i ya!

İDRİS ŞAHİN (Devamla) - ...ama silahların çocukların erişemeyeceği yerlerde tutulması, bıçak ve kesici aletlerin çocuklara satışının yasaklanması, sosyal inceleme raporlarının soruşturmanın en başında hazırlanması son derece yerinde adımlardır, bunlara bir itirazımız yok.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yönlendirme tedbirleri...

İDRİS ŞAHİN (Devamla) - Ancak teklifin gerekçesini okuyorsunuz; aileden, eğitimden, ruh sağlığından, koruyucu tedbirlerden bahsediyor. Bir de dönüp maddelere bakıyorsunuz...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Yüzde 80'i koruyucu tedbirler. Sayın Vekilim, kaç...

İDRİS ŞAHİN (Devamla) - Değerli Başkanım, Değerli Milletvekilim; ben hayatta burada sizin gibi bir saygıdeğer hanımefendiye cevap vermek nezaketsizliğinde bulunacak bir isim değilim.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Lütfen cevap verin.

İDRİS ŞAHİN (Devamla) - Ama bakın, olumlu cümleler okuduğum hâlde yine itiraz ediyorsunuz. Siz nasıl bir kişiliğe sahipsiniz anlamış değilim yani kusura bakmayın.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Hâlimizi düşünün, Komisyonda nasıldık ya! Komisyonda nasıldık, düşünün!

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sen bir sus Allah aşkına!

İDRİS ŞAHİN (Devamla) - Şimdi, bir de dönüp maddelere bakıyoruz, karşımızda sadece artırılan cezalar...

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Sayın Başkanım, bu çok ayıplı bir şey. Dinleyecek hanımefendi önce, sonra...

BAŞKAN - Sayın Şahin...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - O kadar kişiselleştirmiş ki kanun hanımefendinin!

BAŞKAN - Bir saniye lütfen.

Sayın Durgut, siz teklifin sahibisiniz, önde oturuyorsunuz, konuşmacılara laf atıyorsunuz; lütfen, lütfen...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Laf atmıyorum, sayın vekilin...

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Kendi kendine konuşana ne denir!

BAŞKAN - Ama müsaade edin, konuşmalarını yapsınlar, lütfen...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Çok haklısınız.

BAŞKAN - Siz de konuşacaksınız.

Buyurun.

İDRİS ŞAHİN (Devamla) - Sayın Başkan, bakın, bir sefer daha söylüyorum; kullandığım cümlelerin tamamı raporun lehine, teklifin lehine olan cümlelerde bile bu kadar itiraz edecek kadar içselleştiriliyorsa bu iş objektiflikten uzaklaşmış demektir.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Ama maddelerin yüzde 80'i önleyici, sadece 2 madde ceza.

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - İtirazlarınızı konuşma hakkınız geldiğinde ifade edersiniz. Ayıp!

İDRİS ŞAHİN (Devamla) - O yüzden, maddelere bakıyoruz, karşımızda sadece cezaları artıran, ağırlaştırılmış infaz rejimi ve genişleyen bir gözetim alanı var. Gerekçede sosyal devlet anlatılıyor, kanun maddelerinde ise ceza devleti inşa ediliyor.

İşin esasına girmeden önce bu teklifin Meclisin önüne nasıl getirildiğine de bir bakmamız lazım. 7 ayrı kanunu değiştiren, çocukların ceza sorumluluğundan özel hayatına kadar her alanı altüst eden bir metin Meclise geliyor, 14 Mayısta sunuluyor, iki gün sonra Komisyonun önüne. Pek çoğu sadece cezalardan dolayı Adalet Komisyonunda. Nerede, aile, sosyal politikalarla ilgili komisyonda tali komisyon olarak görüşüldü mü? Allah aşkına, artık iktidarın büyük ortağına söylüyoruz, dinlemiyorlar Filiz Hocam, hiç olmazsa siz dinleyin.

FİLİZ KILIÇ (Nevşehir) - Ben sizi dinliyorum.

İDRİS ŞAHİN (Devamla) - Bir eğitimci olarak şu kanunda yapılan düzenlemelerde sadece cezayı artırmakla bu meselenin çözülemeyeceğini en iyi siz bileceksiniz çünkü bir anne olarak sadece burayı kurutmadan, mayalandığı ortamı kurutmadan cezayı artırmak meselelerin çözümünde asla bir seçenek olamaz. Ben yıllarca ceza avukatlığı yaptım, Değerli Grup Başkan Vekilimiz de aynı şekilde görev ifa ettiğini ifade ediyor. Pek çok hukukçu arkadaşımız var; bizler uyuşturucu suçunun cezasını artırdık, uyuşturucuyla mücadelede gerekli tedbirleri, gerekli sonucu alabildik mi? Allah aşkına söyleyin ya! Şimdi, burada biz bu evlatlarımızı tek tek düşünmek durumundayız. Meclis araştırma komisyonları önceden verilmiş siyasi kararları usulen onaylama yeri değildir. Bu raporlar kanuna dercedilirken konunun uzmanlarının vermiş olduğu örneklerle, onların tavsiyeleriyle bu kanun tekliflerinin getirilmesi uygun olur.

Gelelim işin esasına. Bakınız, teklif belirli ağır suçlarda 12-15 yaş grubundaki çocukların 15-18 yaş gurubuna uygulanan daha ağır ceza rejimine tabi tutulmasına imkân veriyor. Bu yaklaşım ülkemizde uzun yıllardır uygulanan yaşa dayalı kademeli ceza sorumluluğu sistemini kökünden sakatlıyor. Suçun ağırlığı ne olursa olsun bir çocuğun biyolojik ve zihinsel gelişimini kâğıt üstünde değiştiremezsiniz değerli milletvekilleri; 14 yaşındaki çocuğu 17, 17 yaşındaki çocuğu ise yetişkin sayamazsınız; bu, insanın tabiatına aykırıdır. Böyle bir düzenlemeden netice almayı umuyorsanız emin olun yanılıyorsunuz ve gün gelecek tekrar bu yapmış olduğunuz yanlıştan bu Parlamentoda geri döneceğiz. Ama biz diyoruz ki maksadımız üzüm yemek, bağcı dövmek değil. Bu uygulamanın asla ve asla sonuç almaya odaklı bir uygulama olmadığını görüyoruz; gelin, Genel Kurulda bu yanlıştan bir an önce dönelim telafisi imkânsız sonuçlar doğurmadan. Çocukluk bir ceza indirimi lütfu değildir, muhakeme ve dürtü denetimi kapasitesinin henüz tamamlanmamış olmasının hukuki bir gerçeğidir. Zaten mevcut kanunlarımızda da hâkime takdir yetkisi verilmiş durumdadır.

Sayın Başkan, bunu en iyi bilecek insan sizsiniz; alt sınır, üst sınır uygulaması var, hâkimin takdir yetkisi var. Bunlar çok rahatlıkla Türk Ceza Kanunu uygulanabilecekken bunu biz 15-18 yaş, 12-15 yaş diye bu sınırlamalara koyarsak geriye dönüşü çok imkânsız bir kısım yaralar açarız, bu da telafisi imkânsız sonuçlar doğurur. O yüzden suçun işleniş biçimine, kullanılan araca, zararın ağırlığına bakıp cezayı üst sınıra çekmek zaten mümkün. Yargıdaki uygulama eksikliğinin faturasını çocuk ceza rejimini rafa kaldırarak ödetemeyiz. Aynı hatayı tekerrür düzenlemesinde de yapıyorsunuz. Çocukken verilen bir cezayı insanın bütün ömrü boyunca önüne bir infaz ağırlaştırması olarak koyuyorsunuz. Peki,

soruyorum size: O çocuk ilk suçu işlediğinde bu devlet ne yaptı? Onu okula döndürdü mü? Ailesini destekledi mi? Onu maşa olarak kullanan çetelerin tepesine bindi mi? Kendi yapamadığımız görevin faturasını yıllar sonra niye o çocuğun önüne koyasınız? Henüz ceza sorumluluğu olmayan çocuklara yaş sınırı koymadan üç yüz saat görev vermek, dijital cihazlarını iki yıl boyunca belirsiz bir gözetime açmak da aynı mantığın ürünü.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

İDRİS ŞAHİN (Devamla) - Hangi veriler toplanacak, kime verilecek, ne zaman silinecek; belli değil. Adına "koruma" dediniz diye bir çocuğun tüm özel hayatını belirsiz bir kamu denetimine devredemezsiniz.

Hele ki ailelerine getirilen tazyik hapsi... Devlet "Bütçem yok, personelim yok." diye tedbiri uygulamayınca kurumlara kimse dokunmuyor ama imkânsızlıklar içinde kıvranan anne babaya "Tedbiri uygulayamadın." diye hapis tehdidi savuruyorsunuz. Devlet, sunamadığı hizmetin yükünü ananın, babanın sırtına yıkamaz.

Değerli milletvekilleri, biz mağdurun adalet arayışının yanındayız. Kamu güvenliğinden taviz verilsin demiyoruz ama çözümü sadece duvarları yükseltmekte, cezaları artırmakta arayan bu kolaycı zihniyeti ve kolaycı yaklaşımı reddediyoruz diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (YENİ YOL, Yeni Parti, CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - İYİ Parti Grubu adına Afyonkarahisar Milletvekili Sayın Hakan Şeref Olgun.

Buyurun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ülkemizin son yıllarda giderek ağırlaşan bir meselesine, çocuklarımızın suça sürüklenmesi ve suç örgütlerince bir araç hâline getirilmesi meselesine dokunuyor. İYİ Parti olarak, çocukların hem korunmasını hem de ağır suçlarda caydırıcılığın sağlanmasını birlikte gözeten bir düzenlemenin Meclisimizin gündemine gelmiş olmasını ele aldığı meselenin ciddiyeti bakımından kıymetli buluyoruz ancak bu yaklaşımımız, teklifin kusursuz olduğu ya da tartışmaya kapalı bulunduğu anlamına gelmiyor. Komisyon çalışmaları boyunca tespit ettiğimiz teknik eksiklikleri sizlerle paylaşmayı yapıcı ve sorumlu bir siyasetin gereği sayıyoruz. Nitekim, Komisyonda verdiğimiz her önerge teklifi zayıflatmaya değil güçlendirmeye yönelikti.

Öncelikle, usule ilişkin birkaç hususu kayda geçirmek istiyorum çünkü iyi hazırlanmış bir kanun ile aceleye getirilmiş bir kanun arasındaki fark çoğu zaman uygulamada ortaya çıkıyor. Bu teklif Meclisimize 14 Temmuz 2026 tarihinde sunulmuş, Adalet Komisyonu görüşmeleri ise yalnızca kırk sekiz saat sonra başlamış. Milletvekillerimizin 7 ayrı kanunda değişiklik öngören, çocuklarımızın hayatını ve geleceğini doğrudan etkileyecek böylesine kapsamlı bir metni gereği gibi inceleyebilmesi için bu süre yeterli olmamıştır. Ha, aramızda bazı arkadaşlar "Kardeşim, sen önüne gelen yasa metnini gereği gibi inceleyememekten yakınıyorsun. Biz daha bugün adına 'çerçeve' denilen bu yasa teklifine imza attık ancak metnini hiç görmedik." diyenler olabilir. Buna cevap olarak da herkesin kendi takdiridir diyorum.

Yine, görüşülen teklif, esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna, tali komisyon olarak da Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna havale edilmişti. Ne var ki içinde aile yapısına, çocuk gelişimine, psikososyal destek mekanizmalarına dair pek çok hüküm barındıran bu teklif, tali komisyonda hiç görüşülmeden doğrudan Genel Kurula gelmiştir. Bu durum İç Tüzük'ümüzün tali komisyonlara tanıdığı görüş bildirme yetkisini fiilen işlevsiz kılmıştır. Maalesef, bu tekil bir aksaklık değil iktidarın pek çok kanun teklifinde tekrarlanan bir alışkanlık hâline gelmiştir.

Yine, komisyon toplantılarının iki ayrı günde gece 01.30 hatta 02.00'ye kadar süren çalışma saatlerinde yürütülmesi milletvekillerinin sağlıklı bir müzakere yürütmesini zorlaştırmış, insani olmayan bir çalışma temposu yalnızca motivasyonu değil kanun metninin niteliğini de olumsuz etkilemiştir. Kanun teklifinin uygulanmasından doğrudan sorumlu olacak Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürünün ve konudan sorumlu bakan yardımcısının komisyon görüşmelerinde hazır bulunmaması da konuya verilen önemi gösteren ayrı ve dikkat çekici bir eksikliktir. Sahada bu kanunu uygulayacak idarenin kanunu yapan Meclisin sorularına muhatap olmaması sağlıklı bir yasama faaliyetiyle bağdaşmaz.

Son olarak, bu denli kapsamlı bir düzenleme için kanunen gerekli olan etki analizi, maliyet hesabı, personel ve kurumsal kapasite planlaması hâlâ Komisyona sunulmamıştır. Bu durumu tekrar tekrar dile getiriyoruz çünkü sosyal inceleme raporları, çocuk eğitimevleri, yönlendirme tedbirleri gibi bu kanunun öngördüğü pek çok mekanizma ciddi bir insan kaynağı ve bütçe gerektirmektedir. Bu planlama yapılmadan kanunun sahada beklenen sonucu vermesi güçleşecektir.

Değerli arkadaşlar, bu noktada özellikle iki hususun altını çizmek istiyorum. Birincisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde Çocukların Suça Sürüklenmesine Yol Açan Nedenlerin Tüm Boyutlarıyla İncelenerek Koruyucu ve Önleyici Mekanizmaların Geliştirilmesi ile Çocukların Toplumsal Yaşama Etkin Katılımlarının Sağlanması İçin Yapılması Gerekenlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonu aylarca çalışmış, il il dolaşmış, uzmanlar dinlemiştir ama bu teklif komisyona gelene dek emek verilen bu çalışmanın nihai raporunun henüz sıra sayısı bastırılmamıştır yani aylarca süren bir incelemenin matbu hâli ortada yokken aynı konuyu düzenleyen bir kanun teklifi apar topar Genel Kurul gündemine taşınmıştır.

İkincisi ise şudur: Tam bu kanun teklifinin hazırlandığı ve Komisyona geldiği günlerde Kahramanmaraş ve Şanlıurfa'daki okul baskınlarını inceleyen Türkiye Büyük Millet Meclisi Okul Saldırılarının Nedenlerini Araştırma Komisyonu da çalışmalarına aralıksız devam etmekteydi, saha ziyaretleri yapıyor, uzman akademisyenleri ve kamu kurumlarını dinliyor, mağdur ailelerle görüşüyordu; hâlâ da Komisyon çalışmaları devam ediyor. Ne var ki bu Komisyonun ortaya koyacağı bulgular ve öneriler beklenmeden doğrudan çocuk suçluluğunu ilgilendiren bu kanun teklifi aceleyle Meclise getirilmiştir. Burada samimi bir soru sormak istiyorum: Madem bu komisyonların ortaya koyacağı bulguları dikkate almayacaktınız, bu komisyonları niçin kurdunuz? Milletvekillerini aylarca il il, kurum kurum dolaştırıp, uzmanları saatlerce dinlettirip sonra da bu emeği bir kenara bırakarak kanun teklifini yasalaştırmaya çalışmak devlet ciddiyetiyle bağdaşan bir yaklaşım değildir. Kurduğumuz araştırma komisyonlarına karşı sergilenen bu tutarsızlık hem milletvekillerinin hem de bu komisyonlarda dinlenen uzmanların ve ailelerin emeğine saygısızlıktır. Araştırma komisyonlarımızın raporları, yasama sürecimizin en değerli girdilerinden biridir. Bu girdiler beklenmeden kanunlaştırma yoluna gidilmesi gelecekte kurulacak komisyonların da göstermelik kalması riskini doğurmaktadır. Bu bir eleştiri olduğu kadar, bundan sonraki yasama dönemleri için de bir uyarı niteliğindedir.

Şimdi, teklifin özüne, esasına gelelim. İYİ Parti olarak çocuk adaleti sisteminde iki önemli değer olan çocuğun üstün yararı ile mağdurun adalet beklentisini asla birbirinin alternatifi olarak görmüyoruz. Bir çocuğun korunması, işlediği ağır suçun mazur görülmesi anlamına gelmemelidir. Caydırıcılığın sağlanması da çocuğun rehabilite edilme ve yeniden topluma kazandırılma hakkını ortadan kaldıramamalıdır. Teklifin, kasten öldürme ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama gibi geri dönüşü olmayan suçlarda 15-18 yaş grubu için indirim uygulanmama imkânı getirmesini, 12-15 yaş grubunda ise hâkime daha ağır rejim uygulama yetkisi tanımasını isabetli buluyoruz. Aynı şekilde, tekerrür yaşının 18'den 15'e indirilmesini, organize suç örgütlerinin küçük yaştaki çocukları defalarca aynı suçlarda kullanmasının önüne geçecek bir adım olarak, bıçak ve benzeri kesici aletlerin çocuklara satışının ve çocuklar tarafından taşınmasının yasaklanmasını da sokak şiddetiyle mücadele bakımından isabetli buluyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu teklifin Komisyonda görüşülmesi sırasında gelen itirazları da burada özellikle değerlendirmek istiyorum.

Komisyon görüşmelerinde daha ağır cezaların toplumdaki cezasızlık algısını değiştirmeyeceği söylenerek teklife karşı çıkılmış hatta bu düzenleme çocukluk tanımına açılmış bir savaş olarak nitelendirilmiştir. Bu değerlendirmeye katılmadığımızı ifade etmek isterim çünkü PKK terör örgütü başta olmak üzere pek çok terör örgütü ve suç çeteleri çocukları sistematik biçimde bünyelerine katmıştır. PKK terör örgütü bir dönem 8 ila 12 yaşlarındaki çocuklardan oluşan ve "Şehit Agit Çocuk Taburu" adını verdiği bir birlik dahi kurmuş, bu birliğin yönetimini de yine çocuk yaştaki bir komiteye bırakmıştır. Bu örgüt dağa kaçırdığı çocukları ideolojik olarak koşullandırarak birer şiddet ve suç aracına dönüştürmekte, hayatını kaybeden çocukları ise ailelerini devlete düşman etmek için bir propaganda malzemesi olarak kullanmaktadır. Bu terör örgütü açısından bir çocuğun akıbeti hiçbir zaman önemli değildir.

Yine, yakın zamanda güvenlik güçleri Manisa'da iş yeri kundaklama ve ikamet kurşunlama eylemlerini gerçekleştiren bir çeteyi çökertmiş, gözaltına alınan 8 şüpheliden 3'ünün çocuk yaşta olduğu tespit edilmiştir. Bu tek bir örnek değildir. Son on yılda suça sürüklenen çocuk sayısındaki artışın yüzde 17,5'i bulduğu ifade edilmektedir. Yaşı küçük olduğu için failin arkasına saklanabildiği örgütlü yapılara karşı çocukları koruyacak bir kanunu görüşürken bu gerçeği görmezden gelmek mümkün değildir. Türkiye'nin farklı şehirlerinde faaliyet gösteren organize suç çeteleri de özellikle 15-17 yaş arasındaki çocukları dijital mesajlaşma uygulamaları üzerinden kiralık tetikçi olarak devşirmektedir. Yakın zamanda İstanbul Sarıyer'de bir iş insanının vurulduğu silahlı saldırıda saldırıyı gerçekleştiren 16 yaşındaki çocuğun Telegram'daki bir infaz grubu kanalında 200 bin lira karşılığında kiralandığı tespit edilmiş, benzer örnekler farklı illerimizde de tekrarlanmıştır. Çocuklarını dağda ya da örgüt hücrelerinde kaybeden ailelerin acısını, sokakta silahla, bıçakla kullanılan çocukların çalınan geleceğini konuşmadan bu teklifi tartışmak eksik kalır. Bu nedenle, İYİ Parti olarak tam da bu tabloyu değiştirebilecek türden düzenlemeleri önemsiyor, bunların teknik açıdan daha güçlü, daha uygulanabilir bir metinle hayata geçirilmesini bekliyoruz. Şunu da belirtmek isterim: Çocukları koruma iddiasında olup örgütün çocukları silahlandırmasına, taburlaştırmasına dahi bir tek cümle sarf etmeyen siyasi söylemlerin de bu milletimizde inandırıcı bir zemin bulması mümkün değildir.

Şimdi, izin verirseniz, Komisyonda verdiğimiz ve maalesef reddedilen önergelerimize kısaca değinmek istiyorum çünkü bunlar teklife karşı değil teklifi güçlendirmeye yönelik somut önerilerdi. 1'inci maddede ateşli silahın çocuk tarafından ele geçirilmesini suç sayan düzenlemede yer alan "dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı şekilde muhafaza edilmesi suretiyle" ibaresinin sorumluluğun ispatı güç, subjektif bir tartışmaya dönüşebileceğini, failin "Elimden geleni yaptım." savunmasıyla sorumluluktan kolayca sıyrılabileceğini düşünüyoruz. Bu ibarenin madde metninden çıkarılmasını, silah sahibine çocuğun silaha erişimini fiilen engelleyecek, daha açık ve daha güçlü bir muhafaza yükümlülüğü yüklenmesini önerdik. Bu önergemiz maalesef kabul görmedi. 2'nci maddede, 15 yaşını doldurmamış çocuklar için yaş küçüklüğüne bağlı indirimin uygulanmayacağı ağır suçlar listesine intihara yönlendirme, kasten yaralama, cinsel saldırı ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçlarının da eklenmesini talep ettik; zira bu suçlar da mağdur üzerinde kalıcı, bazen telafisi imkânsız sonuçlar doğurmaktadır ve tam olarak organize yapıların istismar ettiği suç tipleridir. İntihara yönlendirme suçunun özellikle gündeme taşımamızın somut bir nedeni vardı. Türkiye'de "Mavi Balina" benzeri görünüşte sıradan bir dijital meydan okuma gibi sunulan ama çocukları adım adım kendine zarar vermeye ve nihayetinde intihara sürükleyen ağlar yeniden görünür hâle gelmiştir. Bu yıl Trabzon'da 13 yaşındaki bir çocuğumuz bu dijital tuzakların hedefi olmuş, geçmişte de benzer vakalarda çocuklarımız hayatını kaybetmiştir. Failleri büyük ölçüde kimliğini gizleyen, yurt dışı sunucular arkasına saklanan bu ağlara karşı mağdur olan çocuklarımızı bu ağırlıktaki bir suçun tehdidinden koruyacak bir madde eksikliğini burada dile getirmek istedik; bu önergemiz de reddedildi.

Diğer önergelerimizle de teklifi güçlendirmeyi hedefledik. 4'üncü maddede aile içi ihmalin çocuğu ağır suça sürüklediği durumlarda anne babaya yönelik zorunlu ebeveynlik ve çocuk gelişimi eğitimi getirilmesini, 8'inci maddede koşullu salıverilmede iki günü bir gün sayma uygulamasının istisnaları arasına daha fazla ağır suç türünün eklenmesini, 9'uncu maddede öngörülen idari para cezalarının caydırıcılığı artıracak şekilde 10 kat artırılmasını, 12'nci maddede ise Sağlık Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığının da sürece dâhil edilerek müşterek bir yönetmelik hazırlanmasını önerdik; bu önergelerin tamamı da kabul görmedi. Bunun yanında, 13'üncü maddede hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilirken mağdurun veya kamunun uğradığı zararın az olduğu hâllerde zararın giderilmesi şartının aranmayabilmesini de isabetli bulmadığımızı burada kayda geçirmek isterim. Bu esneklik, mağdurun zararının giderilmesi beklentisiyle ve düzenlemenin caydırıcılık amacıyla bağdaşmamaktadır.

14'üncü maddede ise 15 yaşını doldurmuş çocuklar için sosyal inceleme raporu zorunluluğunun kaldırılıp yerine yalnızca gerekçe gösterme yükümlülüğü getirilmesinin mahkemelere ve savcılara sınırları belirsiz, denetimi güç bir takdir yetkisi tanıdığını; bu istisnanın yalnızca daha önce kesinleşmiş bir mahkûmiyeti bulunan mükerrer suç hâlleriyle sınırlandırılmasının hukuki belirlilik ilkesi açısından çok daha isabetli olacağını savunduk. İlk kez suça sürüklenen bir çocuk için sosyal inceleme raporu, o çocuğun ailesini, eğitim durumunu, çevresini anlamamızı sağlayan en temel usul güvencesidir. Bunun istisnaya dönüştürülmesi doğru bulunmamıştır.

Son olarak, 16'ncı maddede mevzuatımızda yıllardır yerleşik olan "suça sürüklenen çocuk" ifadesinin "adli süreçteki çocuk" şeklinde değiştirilmesine itiraz ettik. Çünkü bu yeni ifade mağdur ya da tanık sıfatıyla adli sürece dâhil olan çocukları da kapsayabilecek belirsizlikte bir kavramdır ve uygulamada karışıklığa yol açabilir. Maddenin tekliften tamamen çıkarılmasını önerdik ancak bu önergemiz de reddedildi. Belirttiğimiz gibi, bu önerilerin hiçbiri teklifin ruhuna aykırı değildir; tam tersine, teklifin amacına daha sağlam bir hukuki zeminde ulaşmasını sağlamayı hedeflemektedir. Komisyonda verdiğimiz tüm önergelerin reddedilmiş olmasını üzüntüyle karşılıyoruz. Zira, yasama sürecinin kalitesi yalnızca çoğunluğun iradesiyle değil farklı görüşlerin metne kattığı katma değerle de ölçülür. Bir kanunun sahiplenilmesi yalnızca teklifi veren siyasi iradenin değil Meclisin tamamının ortak başarısı olduğunda kalıcı olur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; burada bir hususu daha açıklığa kavuşturmak isterim. Onarıcı adalet anlayışı çocuk adalet sisteminin vazgeçilmez ilkelerinden biridir ve İYİ Parti olarak bunu önemsiyoruz ancak bu anlayış ağır suç işleyen çocuklar bakımından cezasızlık algısını besleyen bir uygulamaya asla dönüşmemelidir. Gelecek onarıcı adalet hem mağdurun zararının giderilmesini hem de failin denetlenebilir bir ıslah süreciyle topluma kazandırılmasını aynı anda hedeflemelidir. Ağır suçlarda suçun ağırlığıyla orantısız kalan infaz süreleri mağdur yakınlarının adalet beklentisini karşılamamakta, bu da yargıya duyulan güveni aşındırmaktadır. Hukuk devleti evrensel ilkeler ile kamu vicdanını birlikte gözeten dengeli çözüm üretmekle yükümlüdür. Bu çerçevede, Anayasa'mızın devlete yüklediği çocukları koruma yükümlülüğünü de hatırlatmak isterim. Bir çocuğun suça sürüklenmesinin bütün sorumluluğunu yalnızca çocuğa ya da ailesine yüklemek doğru bir yaklaşım değildir. Koruyucu mekanizmaların zamanında işletilmediği durumlarda ihmali bulunan kamu kurum ve kuruluşlarının da sorumluluğunun bulunduğunu kabul etmemiz, bu ihmalleri tespit edip gerekli hukuki sorumluluğu yüklememiz gerekir. Bu yaklaşımın kâğıt üzerinde kalan bir temenni olarak değil önümüzdeki dönemde hazırlanacak ikincil mevzuata ve uygulama genelgelerinde somut ve denetlenebilir bir karşılık bularak hayata geçirilmesini talep ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, çocuk suçluluğuyla mücadele yalnızca ceza infaz sistem üzerinden yürütülemez. Yoksulluk, eğitimden kopuş, okul devamsızlığı, aile içi ihmal, kontrolsüz göç ve dijital ortamda maruz kalınan çete, örgütle suç propagandası gibi yapısal nedenlerle de kararlı biçimde mücadele edilmesi, devletin bir çocuğun ilk kez suça karıştığı andan itibaren bütün kurumlarıyla devreye girip koruyucu ve destekleyici tedbirleri gecikmeksizin uygulaması gerekir.

Bu teklifte yer alan sosyal inceleme raporunun zorunluluğu, yönlendirme tedbirleri, acil koruma kararları ve kurumlar arası koordinasyon hükümlerini bu bakımdan kıymetli buluyoruz ancak bu mekanizmaların kâğıt üzerinde kalmaması için gereken bütçenin, uzman personelin ve kurumsal kapasitenin de aynı ciddiyetle planlaması gerekir. Aksi hâlde, iyi niyetli hedefler temenninin ötesine geçemez.

Sözlerimi toparlarken şunu ifade etmek istiyorum: İYİ Parti çocuklarımızı hem suçtan hem de suça alet edilmekten koruyacak, aynı zamanda mağdurların adalet beklentisini boşa çıkarmayacak düzenlemelerin her zaman takipçisi olmuştur ve olmaya devam edecektir. Bu teklifin taşıdığı iyi niyete ve genel doğrultusuna karşı olumlu duruşumuzu bugün de sürdürüyoruz. Burada dile getirdiğimiz teknik eksikliklerin ise kanunun Resmî Gazete'de yayımlanmasından sonra yönetmelik ve uygulama süreçlerinde giderilmesini bekliyoruz. Yasama tek bir oylamayla biten değil uygulamayla birlikte sürekli gözden geçirilmesi gereken bir sorumluluktur. Bu teklife bakışımızı şekillendirirken gözümüz sadece bugünkü Genel Kurulda değil yarın sahada bu kanunu uygulayacak hâkimde, savcıda, sosyal çalışmacıda, öğretmende ve en nihayetinde tehlikeye açık her çocuğumuzdadır. Kanunun lafzı ne kadar güçlü olursa olsun, uygulamada gerekli kaynak ve kararlılık sağlanmazsa amacına ulaşamaz. Bu nedenle, Hükûmeti ve ilgili bakanlıkları, kanunun yürürlüğe girmesinin hemen ardından ikincil mevzuatı hazırlarken Komisyonda dile getirdiğim hususları yeniden değerlendirmeye davet ediyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, devam edin.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Devamla) - Bu düzenlemenin çocuklarımızı örgütlerin, çetelerin ve suçun her türlüsünden uzak tutacak, aynı zamanda mağdur haklarını da koruyacak şekilde hayata geçmesini diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti, Yeni Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ilk konuşmacı Konya Milletvekili Sayın Barış Bektaş.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz on dakika.

CHP GRUBU ADINA BARIŞ BEKTAŞ (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çocuk adalet sistemine ilişkin yapılacak her düzenleme yalnızca kanun hükümlerini değil devletin çocuklara bakışını, çocuk haklarına yaklaşımını ve adalet anlayışını da ortaya koyar. Bu yönüyle önümüzdeki kanun teklifi, çocukların ceza sorumluluğundan infaz rejimine, eğitim hakkından yeniden topluma kazandırılmalarına kadar, çocuk adalet sisteminin birçok temel unsurunu etkileyen kapsamlı bir düzenlemedir. Bu nedenle teklifi yalnızca maddeleri üzerinden değil dayandığı anlayış bakımından da değerlendirmek zorundayız. Ancak böylesine kapsamlı bir düzenlemenin sağlıklı bir yasama sürecinin gerektirdiği usuller işletilmeden Meclisin gündemine getirilmiş olması başlı başına ciddi bir sorundur çünkü kanun yapım süreci yalnızca çoğunluğun oyuyla tamamlanan teknik bir işlem değildir.

Ne var ki bu teklif görüşülürken düzenlemenin sosyal, ekonomik, hukuki sonuçlarını ortaya koyacak etki analizi Komisyon üyeleriyle paylaşılmamıştır. Teklifin Anayasa'ya uygunluğuna ilişkin inceleme taleplerimiz de karşılanmamış, İç Tüzük'ün öngördüğü bilgi edinme ve denetim mekanizmaları da işletilmemiştir. Çocukların yaşamını ve geleceğini doğrudan etkileyen böylesine önemli bir düzenlemenin gerekli bilgi ve belgeler paylaşılmadan yasalaştırılmaya çalışılması yasama faaliyetinin şeffaflığına, hukuki güvenlik ilkesine ve demokratik meşruiyetine gölge düşürmektedir.

Usule ilişkin eksiklikler bunlarla da sınırlı değildir. Çocukların suça sürüklenmesine yol açan nedenlerin bütün yönleriyle araştırılması amacıyla kurulan Komisyon çalışmalarını henüz tamamlamamışken, yine, okul güvenliği, dijital riskler ve çocukların korunmasına ilişkin araştırmalar devam ederken alelacele Meclis gündemine getirilen bir teklif vardır. Bir Meclis düşünün ki bir yandan "Sorunu bütün boyutlarıyla araştıracağım." diyor, öbür yandan bu araştırma tamamlanmadan çözümün ne olduğuna çoktan karar vermiş görünüyor.

Teklif kendi gerekçesiyle kendi hükümleri içerisinde de tenakuz barındırıyor. Teklifin genel gerekçesini okuyun, orada "yoksulluk" yazıyor, "eğitimden kopuş" yazıyor, "aile içi şiddet" yazıyor, "sosyal hizmetlerin yetersizliği" yazıyor yani teşhis doğru konulmuş. Şimdi maddelere bakın. Okullarda ücretsiz bir öğün yemek var mı? Yok. Okul sosyal hizmeti var mı? Yok. Aile destek programı var mı? Yok. Bağımlılık tedavisine erişim güvencesi var mı? Yok. Mahalle düzeyinde erken müdahale var mı? Yok. Ne var? Artırılmış ceza var, kapatma var, dijital izleme var, ailelere hapis var. Bir yandan çocukların korunmasından söz ederken diğer yandan çocuklara uygulanan yaş küçüklüğü indirimleri sınırlandırılmakta, tekerrür hükümlerinin kapsamı genişletilmekte, çocuk lehine infaz düzenlemeleri daraltılmakta ve kapalı ceza infaz kurumlarını esas alan yeni bir anlayış benimsenmektedir. Bu teklif, hastalığın teşhisini doğru koyup reçeteye bambaşka bir ilaç yazmaktadır. Sosyal politikaların boşluğu ceza tedbirleriyle doldurulamaz, sosyal devletin yokluğu çocuğa fatura edilemez. Çocuk adalet sistemi, yetişkin ceza hukukunun küçültülmüş bir modeli değildir; çocukların gelişim özelliklerini, korunma ihtiyaçlarını ve yeniden topluma kazandırılmalarını esas alan bağımsız bir hukuk alanıdır. Bu nedenle, çocuklara ilişkin her düzenlemenin temel ölçütü, çocuğun üstün yararı, "ölçülülük" ilkesi ve yeniden topluma kazandırılması olmalıdır; oysa bu teklifle birlikte çocuklara uygulanan ceza indirimlerinin daraltılması ve tekerrürün genişletilmesi, çocukların bir hata nedeniyle hayat boyunca suçla özdeşleştirilme riskini doğurmaktadır. Çocuk adaletinin amacı çocuğu damgalamak değil yeniden topluma kazandırmaktır. Bu nedenle, çocuklara ilişkin infaz ve ceza politikalarının yetişkinlere uygulanan yaptırımların daha ağır bir versiyonu olmasını düşünmek uygun değildir. Bunun yanında, teklif, hükümlü çocukların doğrudan eğitimevlerine gönderilmesi anlayışından uzaklaşarak kapalı ceza infaz kurumlarını esas hâle getirmektedir. Ayrıca, idare ve gözlem kurullarına çocuğun geleceğiyle ilgili geniş bir takdir hakkı tanınmaktadır. Benzer şekilde, sosyal inceleme raporunun kapsamına ilişkin değişiklikler de çocuk adalet sisteminin güvencelerini zayıflatmaktadır. Sosyal inceleme raporu, çocuğun yalnızca işlediği fiili değil o fiile hangi sosyal şartlar altında sürüklendiğini ortaya koyan temel bir araçtır. Bu değerlendirme yapılmadan verilecek kararlar çocuk hakkında bireyselleştirilmiş adaletin sağlanmasını güçleştirecektir. İşte bu nedenle, yalnızca cezaları ağırlaştıran bir anlayışla bu hususu değerlendirmek yanlış olmuştur.

Çocuk hakları yalnızca ulusal mevzuatın değil Anayasa'mızın ve tarafı olduğumuz uluslararası sözleşmelerin de özel koruması altındadır. Bu nedenle, cezalandırma anlayışından önce çocuğun üstün yararını, gelişim hakkını ve yeniden topluma kazandırılmasını esas almak zorundayız. Bugün görüştüğümüz teklifi yalnızca ceza hukuku bakımından değil Anayasa'mızın "sosyal devlet" ilkesi bakımından, çocuk hakları ve uluslararası yükümlülüklerimiz bakımından da değerlendirmeliyiz. Nitekim, tarafı olduğumuz Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme çocuklarla ilgili bütün

işlemlerde temel ölçütün çocuğun üstün yararı olduğunu açıkça ortaya koyar. Aynı sözleşme, çocukların özgürlüğünden yoksun bırakılmasının son çare olduğunu ve en kısa süreyle tatbik edilebileceğini hüküm altına alır. Bunun yanında, Pekin Kuralları, Riyad İlkeleri, Havana ve Tokyo Kuralları da adalet sisteminin çocukları cezalandırmanın esas amaç değil eğitim, rehabilitasyon ve yeniden topluma kazandırmanın esas amaç olduğunu vurgular; çocukların adalet sistemiyle daha ağır cezalara ihtiyaç duyulduğunu değil çocukların suç ve şiddet ortaya çıkmadan önce yeterince korunamadığını göstermektedir.

Çocuk yoksulluğu, eğitimden kopuş, aile içi şiddet, ihmal, istismar, bağımlılık, ruh sağlığı hizmetlerine erişimde yaşanan sorunlar ve organize suç örgütlerinin çocukları kullanması birbirinden bağımsız meseleler değildir. Bu meseleler çocukları suça sürükleyen ortak risk alanlarıdır ve bu risklerle mücadele etmenin yolu yalnızca ceza hukukunu ağırlaştırmak değil sosyal devlet mekanizmalarını güçlendirmektir. Bizim savunduğumuz model ise açıktır: Risk altındaki çocukların erken dönemde tespit edildiği, okul sosyal hizmetlerinin güçlendirildiği, ailelere ekonomik ve psikososyal destek sağlandığı, uzmanlaşmış çocuk mahkemelerinin etkin çalıştığı, sosyal inceleme mekanizmaların nitelikli bir şekilde bütüncül bir çocuk koruma sistemini oluşturduğu bir sistemi savunuyoruz çünkü çocuk adaleti yalnızca mahkeme salonlarında kurulan bir sistem değildir; çocuk adaleti, aileyi, eğitimi, sosyal hizmetleri, sağlığı ve yerel yönetimleri içine alan güçlü bir kamusal koruma anlayışıyla mümkündür.

Değerli milletvekilleri, çocuğunu ancak suç işledikten sonra hatırlayan devlet geç kalmış bir devlettir. Sosyal devletin asıl görevi çocukları yoksulluktan, eğitimden kopuştan, ihmal ve istismardan, bağımlılıktan, çocuk işçiliğinden ve organize suç örgütlerinin etkisinden koruyacak politikaları yaşama almaktır. Sorunun nedenlerini ortadan kaldırmadan sonuçlarını cezalandırmak çocuk adalet sistemini ancak baltalayacaktır.

Değerli milletvekilleri, biz cezasızlığı savunmuyoruz, hiçbir çocuğun eylemi sonuçsuz kalsın demiyoruz, mağdurun acısını küçümseyen tek bir cümle kurmuyoruz; biz istiyoruz ki hiçbir çocuk yoksulluğun kaderiyle baş başa kalmasın, hiçbir çocuk eğitim hakkından mahrum kaldığı için suçla tanışmasın, ihmal edildiği için organize suç örgütlerinin eline düşmesin ve hiçbir çocuk yaptığı bir hata nedeniyle hayatı boyunca suçla özdeştirilir bir konuma sokulmasın ve çocuk tahliye edildiğinde de devletin sorumluluğu devam etsin. Bunların hiçbiri bu teklifte yoktur. Bir toplumun gücü, çocuğunu ne kadar ağır cezalandırdığıyla değil çocukları o kapıya, mahkeme kapılarına hiç düşürmemesiyle ölçülür. (CHP sıralarından alkışlar) Bu teklif çocuk cezaevlerini doldurur, çocuk yoksulluğunu azaltmaz; hükümlü sayısını artırır, okul terkini azaltmaz; mağdurun yarasını sarmaz, yalnızca cezalandırılanın yaşını küçültür.

Genel kurulu saygılarla selamlıyorum. (CHP ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına ikinci konuşmacı Hatay Milletvekili Sayın Nermin Yıldırım Kara.

Buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; grubumuz adına söz almış bulunmaktayım.

"Suça sürüklenen çocuk" kavramı bundan birkaç yıl öncesine kadar pek de tartışılmıyordu. Ne yazık ki yeni nesil suç örgütlerinin varlığı, dijitalleşme ve bu dijital platformlardaki şiddetin artması maalesef "suça sürüklenen çocuk" kavramının da yeniden tarif edilmesini mevcut kıldı. Genel olarak ekonomik, sosyal ve psikolojik bir buhran ortamı da maalesef, suça sürüklenen çocuklarla nasıl başa çıkmamız gerektiğine ilişkin sorunlar yumağını toplumun önüne getirdi ve bununla başa çıkmamız gerektiğini

anlamamıza fayda sağlıyor. Burada sorun bence şu ya da bizce şu demeliyiz: "Suça sürüklenen çocuk" kavramını reddeden bir anlayışla karşı karşıyayız ve buradan bir hareket görüyoruz. "Çocukların suça sürüklenmesini nasıl önleriz?" yerine "çocuk" kavramını yeniden tarif eden bir yönelime doğru evrilen bir anlayış var. O bakımdan, bunun öncelikle düzeltilmesinin gerekli olduğunu düşünüyoruz.

2025 yılında ceza mahkemelerine suça sürüklenen çocuklarla ilgili 254 bin dosya gelmiş, 267 bin çocuğun suça sürüklendiği tespit edilmiş. Yine, aynı yıl 49 bin dosyada 43 bin mahkûmiyet kararı var. Ancak bu oran 2015 yılında, suça sürüklenen çocukların dosya bakımından bir envanteri tutulduğunda 100 binmiş. Görüyoruz ki 2015 ila 2025 yılları arasında inanılmaz derecede, katbekat artan bir oran var. Neden bu oran bu kadar artmış, bunu hepimiz kendimize sormalıyız.

Şimdi, geçmiş yıllarda, aylarda araştırma komisyonları kuruldu biliyorsunuz. Suça sürüklenen çocuklar en çok kasten yaralama, uyuşturucu, tehdit ve cinsel suçlarla ilgili eylemlere, fiillere karışmışlar. Suça sürüklenmiş çocuklarla ilgili anket çalışmaları da yapılmış; bakın, bu önemli bir şey, özellikle infaz kurumlarında "Çocuklar neden suça sürükleniyor?" diye. Bu anketi ben anlamlı buldum ama anketin sonuçları gerçekten çok travmatik. Çocukların yüzde 81'i evde şiddet gördüğünü söylemiş, yüzde 59'u "Evin dışında şiddet görüyorum" demiş, yüzde 37'si evden kaçmış, yüzde 43'ü "Ailemde uyuşturucu kullanılıyor." demiş. Gerçekten anketin sonuçları daha travmatik. Parçalanmış ailelerde suça karışma oranı diğerlerine göre nispeten 18 kat daha fazla. Demek ki ailenin birliği ve bütünlüğü kıymetli bir şey. Yani çocuklar suça sürüklenirken bu alışkanlıkları, birçok görüş, norm, envanter, istatistikle ilgili bir sıkıntımız yok. Sıkıntımız bunları çözmek, bir havuzun içine koymak, nasıl daha iyisini yapabilme kabiliyetimizle alakalı bir şey. Komisyon raporlarında, geçmişte de kurulan komisyonlarda kurumsal mekanizmaların geliştirilmesine ilişkin atıflarda bulunulmuş ancak bu kanun teklifinde bu tartışmaları sanki bir kenara bırakmış gibi bir görüntüyü görüyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz ne diyoruz? Suça sürüklenen çocukların sayısındaki artışla ilgili çözüm önerilerimiz "çocuk hakları" kavramı terk edilmeden yapılmalıdır diyoruz, bir. Bu kavram neden önemli? Anayasa'da yer alan hükümler ve imzacısı olduğumuz sözleşmelere dayandırmakta olduğumuz ve çocukların özel konumunu vurgulamakta çok önemsediğimiz için "çocuk hakları" kavramı terk edilmemelidir diye üstüne tekrar basıyoruz. Özellikle Anayasa'nın 41'inci maddesinde ailelerin korunması ve çocuk haklarıyla, birbiriyle bağlantılı ve burada da en önemli sorunun devletin sorumluluğu olarak addetmesini yine önemsiyoruz ve bunun çok dikkatle üstünde durulmasına inanıyoruz.

Birleşmiş Milletler, çocuk haklarına dair birçok sözleşmede, uluslararası birçok normda diyor ki: Çocuğun üstün yararı ilkesi göz önünden hiç ayırt edilmemeli. Çocukların beyin gelişimi, çocukların dürtü kontrolü normal bireylerden, yetişkin bireylerden çok daha farklı çalışıyor, çok daha farklı güdüleniyor. İşte bu yüzden, belki de farklı bir adalet sistemine tabi olmaları için... Uluslararası normlar açısından da böyle temalar ve bilimsel denekler var hâlihazırda. O bakımdan, belki çocuklara yönelik bir adalet sistemini konuşmalıyız. Çocuk adaletinin cezalandırıcı değil de onarıcı olmasını konuşmalıyız. Özgürlüğünden alıkonulmak değil bunun son çare olması, rehabilitasyon odaklı bir infaz rejiminde evrilen bir süreci yaşamalıyız. Tabii, bu yasalardan ve sözleşmelerden şu an bahsederken ben gerçekten laf kalabalığı olsun diye bunları söylemiyorum çünkü AK PARTİ iktidarının bugüne kadar pek çok alanda, özellikle "sosyal devlet" ilkesini uygularken geriye çekildiği alanlar oldu, cezalandırıcı işlevini artan bir biçimde de güçlendirdiği alanlar oldu; bunu hiç kimse inkar edemez. Bu teklif tartışılırken de çocukları eğitimden koparmamak, çocuk işçiliğinin önüne geçmek ve bu şiddetin, çocuklara karşı olan şiddetin veya çocukların karıştığı şiddetin sebeplerinin ve sonuçlarının konuşulması gerekliliği noktasında çok açık ve netiz.

Şimdi, yasa hâkimlere birtakım takdir yetkisi vermiş. AKP iktidarında zaman geçtikçe hak taleplerine karşı kulak tıkayan, her türlü toplumsal sorunu ancak güç yoluyla çözebileceğini, çözemiyorsa da zapturapt altına almaya yönelik birtakım girişimleri ve faaliyetleri olduğunu hepimiz biliyoruz. Komisyon görüşmelerinde "Toplumda cezasızlık algısı var." denilerek son derece popülist bir yaklaşımla bu olaya böyle bakmanın son derece zararlı ve anlayışsız bir süreç olduğunu ve bir algı yönetimi olduğunu buradan söylüyorum, belirtiyorum. (CHP sıralarından alkışlar) Çünkü ne kadar kişi suça sürüklendi, "Cezalardan memnun değil." diye böyle bir algıyı ortaya koydunuz; nasıl bir anlaşma veya bir anket çalışması var, toplumsal bir görüş ayrılığı mı var; bunları bilmek istiyoruz. Gerçekten, halkın sesine kulak vermek isteyen bir iktidar varsa tam da bugün Ankara'da hakkını arayan madencilere, maaşı açlık sınırının altında kalan milyonlarca emekliye, on binlerce imza toplayıp Çalışma Bakanlığına veren kamu emekçilerine, güvencesizlik ve işsizlik arasında seçim yapmaya zorlanmış işçilere, esnaflara kulak vermelidir diyoruz AKP. Çocuk işçiliğini teşvik eden, özendiren MESEM uygulamalarına son verilmeli, çocuklar örgün eğitime döndürülmeli. Çocukların iş hayatına, özellikle tehlikeli ve güvenceden yoksun iş yerlerinde işe başlama, şiddete maruz kalma ihtimallerini ortadan kaldıran bir atmosfer yaratılmalı diyoruz.

Türkiye geleceğine, genç nesillerine bir suç bataklığından bahsedemez. Türkiye geleceğini, genç nesillerini suç bataklığında göremez, buralarda kaybedemez. En büyük varlığımız, kıymetlimiz olan gençleri ve çocukları şiddetten korumanın yolu öncelikle onları yoksulluktan, geleceksizlikten ve tehlikelerden korumaktan geçiyor değerli milletvekilleri. Bunun dışında kalan tedhişe dayalı her çözüm önerisi ise sadece maşerî vicdanımızı derinden yaralayan olayların bir hıncını beslemek için kullanılmasından kaynaklanıyor. Bu nedenle, teklifin bu hâline, mevcut hâline ret oyu vereceğimizi, çocukların şiddetten uzak durabilmesi için hepimizin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

NERMİN YILDIRIM KARA (Devamla) - Özellikle son birkaç saniyemi de depremde yaşamını yitirmiş ailelerin çocuklarına, onların şu anda bakmak zorunda olduğu konteyner kentlerde yaşam süren çocukların okullara, o yaşam alanlarında hayata tutunmak için gerekli rehabilitasyon süreçlerine, belki de bir öğün ücretsiz beslenme ihtiyacının giderilmesine çok ihtiyacı var diyoruz. O yüzden, hep birlikte çocukları korumaya, onları cezalardan arındırıp daha sağlıklı ortamlarda hayata tutunmaları için el birliğiyle çalışmalıyız diyorum ve teşekkür ediyorum. (CHP ve Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına Kırıkkale Milletvekili Sayın Halil Öztürk.

Buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'nin tümü üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz aldım. Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri takip eden değerli izleyicileri saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, çocukların suça sürüklenmesi aileyi, eğitimi, sosyal politikaları, dijital dünyayı, ekonomik şartları ve güvenlik politikalarını aynı anda ilgilendiren çok yönlü bir toplumsal meseledir. Ne yazık ki son yıllarda hepimizi derinden yaralayan olaylara şahit oluyoruz. Bıçaklı saldırılar, akran şiddeti, ölümle sonuçlanan çocuk suçları, çocukların suç örgütleri tarafından kullanılmaya başlanması, suç işleme yaşının giderek düşmesi, bütün bunlar mevcut sistemin yeniden değerlendirilmesini zorunlu hâle getirmiştir. Çocuklarımızı koruyacağız derken çocuk mağdurlar yaratmaktayız. Yaratılan bu mağdurları da unutmamız bizden beklenemez. Mağdurların hakkını

savunacağız derken çocuklarımızı da tamamen gözden çıkaramayız. Asıl mesele bu iki değeri aynı anda koruyabilmektir. İşte bugün görüştüğümüz kanun teklifi tam da bu dengeyi kurmaya çalışmaktadır. Biz Milliyetçi Hareket Partisi olarak bu konudaki tavrımızı daha evvel de ortaya koymuştuk. Sayın Genel Başkanımız Devlet Bahçeli Beyefendi'nin konuyla ilgili açıklamalarından aldığımız ilham ve feyizle, geçtiğimiz yıl bizim ilk imza sahibi olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunduğumuz kanun teklifiyle özellikle ağır suçlarda ceza adaletinin güçlendirilmesini, çocukların suç örgütleri tarafından kullanılmasının önlenmesini ve mağdur haklarının daha güçlü bir şekilde korunmasını teklif etmiştik. Bugün görüşmekte olduğumuz kanun teklifinin de aynı doğrultuda gündeme gelmesi bizim açımızdan memnuniyet vericidir çünkü toplumun beklentisi açıktır, çocuk korunmalıdır ancak suç işleyen çocuğun arkasına saklanan suç örgütleri de hukuk karşısında gerekli cevabı almalıdır.

Değerli milletvekilleri, bir hususun altını özellikle çizmek istiyorum: Hiçbir çocuk suçlu doğmaz, çocuklar çoğu zaman suçun faili olmadan önce suçun mağdurudur, ihmalin mağdurudur, parçalanmış ailelerin mağdurudur, bağımlılığın mağdurudur, dijital dünyanın kontrolsüzlüğünün mağdurudur, suç örgütlerinin mağdurudur. Bu nedenle, yalnızca cezaları artırmak tek başına çözüm değildir elbette; çocukların eğitimden kopmasını önlemek, aile destek mekanizmalarını güçlendirmek, rehabilitasyon süreçlerini daha etkin hâle getirmek, psikososyal destek sistemlerini geliştirmek, bağımlılıkla mücadeleyi yaygınlaştırmak, çocukları sporla, sanatla ve eğitimle buluşturmak da en az ceza hukuku kadar önemlidir. Teklifin infaz sistemini rehabilitasyon odaklı güçlendirmesi, çocukların yeniden topluma kazandırılmasını esas alması ve eğitimevlerine geçişte objektif değerlendirme mekanizmaları oluşturması bu bakımından oldukça kıymetlidir. Ağır suçlarda yaş küçüklüğüne bağlı indirimlerin yeniden değerlendirilmesi ve hâkime somut olayın şartlarını gözetme imkânı tanıması da isabetlidir. Aynı yaş grubundaki her failin kusuru, iradesi, suça katılma biçimi ve geçmişi aynı değildir. Kasten öldürme ve ağırlaşmış yaralamada amaç, kullanılan araç, suçun işleniş tarzı ile önceki mahkûmiyetler dikkate alınmalıdır. Adalet farklı olaylara aynı kalıbı uygulamak değil kusur ile yaptırım arasında hakkaniyetli bir ölçü kurmaktır. Tekrar eden suç davranışları karşısında daha etkili bir sisteme ihtiyaç vardır. Gaye, çocuğu damgalamak veya toplumdan koparmak elbette ki değildir fakat çocuğun sürekli suç çevresine çekildiği, önceki müdahalelerin sonuçsuz kaldığı ve fiillerin ağırlaştığı bir tabloya kayıtsız kalmamız da beklenemez. Tekerrür hükümleri sosyal inceleme, eğitim, psikolojik destek ve rehabilitasyon tedbirleriyle birlikte uygulandığında caydırıcılığı ve topluma kazandırma amacını güçlendirecektir.

Çocuğun suça yönelmesinde aile, eğitim ve çevrenin etkisi açıktır. Aile sorumluluğu barınma ve beslenmeyle sınırlı olarak görülemez. Çocuğu şiddetten, kötü alışkanlıklardan, dijital istismardan ve suç çevrelerinden korumak da yine ebeveyn açısından bu sorumluluğun gereğidir. Ağır ihmal hâlinde yaptırım uygulanması çocuğun korunmasına yönelik bir sorumluluk mekanizmasıdır.

Devlet de sosyal destek sağlamadan yalnız yaptırımla yetinmemelidir. Çocuğun hayat şartları bilinmeden verilecek adli karar eksik kalabilir. Aile yapısı, eğitimi, çevresi, psikolojik özellikleri ve suça yönelmesine yol açan sebepler belirlenmeden sağlıklı hükme varılamaz. Sosyal inceleme raporu çocuğun hayatını hâkimin önüne taşıyan adalet aracıdır. 15 yaşını doldurmamış çocuklar bakımından incelemenin zorunlu tutulması ve eksiklik giderilmeden yargılamanın ilerletilmemesi teklifin güçlü, koruyucu hükümlerindendir. İnfaz sistemi çocuğun gelişimine, suçun niteliğine ve iyileşme sürecine göre yapılandırılmalıdır. Çocuk hükümlülerin suç türleri dikkate alınarak ayrı bölümlerde tutulması ve eğitimevine geçiş kararının uzmanların ortak değerlendirmesine bağlanması da yerindedir. Böylece eğitimevine ayrılma otomatik işlem olmaktan çıkacak, çocuğun davranışları, gelişimi ve kurallara uyumu esas alınacaktır. Ceza infazı çocuğu kapalı kurumda tutmakla tamamlanmış sayılamaz. Eğitim, meslek ve davranış değişikliği sağlamayan süreç çocuğu aynı çevreye tekraren gönderir. Koşullu

salıverilmede suçun ağırlığı ve rehabilitasyon ihtiyacı birlikte değerlendirilmelidir. Öldürme, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar, uyuşturucu ticareti ve örgütlü suçlarda daha sıkı bir infaz yaklaşımı mağdur hakları ve kamu güvenliği bakımından önemlidir.

Kolayca temin edilen kesici ve delici aletler birçok ağır saldırının aracı hâline gelmiştir. Birkaç saniyede yaşanan saldırı bir ailenin ömür boyu taşıyacağı kapanmaz bir yaraya dönüşebilmektedir. Bu aletlerin amaç dışı taşınmasına, çocuklara satışına ve kontrolsüz teminine yaptırım getirilmesi suçu doğmadan önleme iradesi olarak karşımızdadır. Küçük yaştaki çocuklar hakkında para cezası yerine koruyucu ve destekleyici tedbirlerin uygulanması da çocuk hukukunun ruhuna uygundur.

Teklif, çocukları suçtan uzaklaştıracak somut sosyal araçlar da öngörmektedir. Spor, okuma, çevre, dijital bilinçlendirme ve bağımlılıkla mücadele faaliyetleri çocuğa sorumluluk, disiplin ve yeni bir yön kazandırabilir. Her tedbir sahada uygulanabildiği ölçüde değerlidir. Kurumların yeterli personelle güçlendirilmesi, programların kişiye özel hazırlanması ve sonuçlarının denetlenmesi şarttır. Önleyici politikanın merkezinde erken uyarı sistemi bulunmalıdır. Okul devamsızlığı, şiddet eğilimi, bağımlılık, aile içi ihmal ve suç çevreleriyle temas zamanında tespit edilirse çocuk adli sürece girmeden korunabilir. Öğretmenlerin, uzmanların, sağlık kuruluşlarının ve ailelerin aynı hedefle hareket etmesi gerekir. Bir kurumun öngördüğü riski diğerinin bilmediği bir yapı çocuğu elbette ki koruyamaz. Akıl sağlığı, madde ve alkol bağımlılığı yahut davranışsal bağımlılık sebebiyle kendisi veya başkaları için ciddi tehlike oluşturan çocuklar hakkında hızlı koruma ve tedavi şarttır. Uzman hekim raporu, sağlık raporu değerlendirmesi ve çocuk hâkimi kararıyla yürütülecek süreç sağlık ve yargısal güvenceyi birlikte sağlayacaktır. Gecikmenin ağır sonuçlar doğurabileceği hâllerde sağlık, sosyal hizmet, yargı ve kolluk süratle hareket edebilmelidir. Çocuk adaletinde kurumlar arasındaki kopukluk mahkeme kararını bile etkisiz hâle getirebilir. Adli süreç, eğitim, sağlık ve sosyal destek mekanizmalarıyla eş güdümlü yürütülmelidir. İlgili bakanlıklar, denetimli serbestlik birimleri ve yerel idareler ortak sorumluluk üstlenmelidir. Tedbirlerin valiler ve kaymakamlar marifetiyle takip edilmesi kararların dosyalarda unutulmasını önleyecektir. Mevzuatta kullanılan "suça sürüklenen çocuk" ifadesinin de "adli süreçteki çocuk" biçiminde değiştirilmesi de bence önemlidir. Soruşturma veya kovuşturma tamamlanmadan çocuğu peşinen suçlu olarak tanımlamak yerine hukuki süreci tarif eden bir kavram benimsenmektedir. Hukukun dili yalnız kelimelerden ibaret değildir, kamu görevlisinin yaklaşımını ve çocuğun kendisini algılama biçimini etkiler.

Sayın milletvekilleri, çocukların korunması ve vatandaşların can ve mal güvenliğini sağlayacak etkili kolluk düzeni birbirini tamamlayan kamu görevleridir. Önleme, müdahale, yargılama ve infaz zincirinden biri zayıflarsa bütün sistem zarar görür. Hukuk, suçtan önce koruyan, suç anında kararlılıkla müdahale eden ve adil hüküm kuran bir bütünlükle işlemelidir. İlk imza sahibi olarak hazırladığımız Polis Vazife ve Salâhiyet Kanunu'nun 16'ncı maddesine ilişkin değişiklik çalışması da bu anlayışımızın bir tezahürüdür. Polislerimiz birkaç metre mesafede kesici, delici veya bereleyici alet taşıyan ve davranışı saniyeler içinde değişebilen kişilere müdahale etmektedir. Karar süresinin sınırlı olduğu olaylarda kullanılabilecek araçlar, yetkinin sınırları ve müdahalenin değerlendirme ölçütleri açık olmalıdır. Elektroşok cihazlarının maddi güç araçları arasına eklenmesi ve ateşli silaha dönük öldürücülük riski çok daha düşük araç, gereç ve mühimmatın sertifikalı personele tahsis edilmesi saldırıyı ölümcül güce başvurmadan durdurma imkânını artıracaktır. Araçların kayıt, sağlık kontrolü, eğitim ve denetim güvenceleri altında kullanılması, yetki ve sorumluluk arasında denge kuracaktır. Meskûn mahalde ve üçüncü kişiler için öngörülebilir tehlike bulunan yerlerde uyarı amacıyla ateş edilmesi de can güvenliğini koruyacaktır. Ölüm ve ağır yaralama bakımından da yakın ve ciddi tehlike doğuran hareketlerin silahlı saldırıya teşebbüs sayılması hukuki öngörülebilirliği güçlendirecektir. Müdahale değerlendirilirken yalnız sonuca değil polisin olay anında bildiği veya makul olarak bilinmesinin

beklendiği olgulara, mesafeye, saldırganın hareketlerine, çevreye ve karar süresine bakılmalıdır. Bu anlamda, görevi nedeniyle soruşturulan polise hukuki yardım sağlanması ve personele uygulamalı eğitim verilmesi de hukuk devletini güçlendirecektir. Buraya kadar ele aldığımız düzenlemeler, çocuk adaletinin ve günlük hayatın güvenliğine ilişkin önemli ihtiyaçlara cevap vermektedir ancak devletin huzur ve güvenliği tesis etme zorunluluğu tek bir suç türüyle, belirli bir yaş grubuyla veya sokaktaki asayişle de sınırlı değildir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kanun teklifi çocuk adalet sistemindeki önemli boşluklara cevap veren kapsamlı bir irade ortaya koymaktadır. Komisyon ve Genel Kurul çalışmalarında yapılacak katkılarla teklifin daha da güçleneceğine inanıyoruz. Çocuklarımızı suçun faili ve mağduru hâline gelmeden korumak, ağır suçlar karşısında adaleti tesis etmek, kamu düzenini sağlamlaştırmak ve milletimizin huzurunu kalıcı hâle getirmek devlet olmanın gereğidir. Kanunda ebeveynlere de çocukları için sadece yeme, içme, barınma gibi değil, çocuklarının suça sürüklenmesini engelleyici tedbir alma konusunda da bazı düzenlemeler vardır. Bu düzenlemeye aykırı, mugayir hareket etmesi hâlinde de ebeveynlerin de cezalandırılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu düzenleme de oldukça yerinde bir düzenlemedir. Zira "Saldım çayıra, Mevla'm kayıra." anlayışıyla ortada bırakılan çocukların suç işlemesi engellenemez çünkü çocuk daha idrak kabiliyeti düşük, gayrimümeyyiz olduğundan dolayı iyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayırabilme güç ve kudretine sahip değildir. Bu sebeple, ebeveynlerin de çocuklarının korunması, eğitilmesi ve suç veya suçlu ortamlardan uzaklaştırılması anlamında büyük sorumlulukları vardır, bu sorumluluklarını yerine getirmeyen ebeveynlerin de cezalandırılması isabetlidir, kanunda bu düzenleme de vardır.

Bu düşüncelerle, Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'mizi desteklediğimizi ifade ediyorum. Aziz şehitlerimizi, kahraman gazilerimizi minnetle anıyor, Genel Kurulu ve yüce Türk milletini saygıyla selamlıyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına ilk konuşmacı Şanlıurfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan.

Buyurun. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA DİLAN KUNT AYAN (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bugün, Genel Kurulda görüşecek olduğumuz yasa ne son bir yılın ne de bugünlerin konusu. Aslında, çocuk adalet sisteminde köklü ve radikal değişimler yaratacak olan bu yasanın bu hâliyle yasalaşması demek gelecekteki on yıllarımızı etkileyecek ve belki de geri dönülmez sonuçlara yol açacak. Bakın arkadaşlar, çocuk adalet sistemi gibi son derece hassas bir meseleyi öfkenin, linç kültürünün ve popülist söylemlerin gölgesinde değil, hukukla, bilimle ve iki yüz yılda evrensel katkılarla oluşmuş çocuk hakları perspektifiyle tartışmak, başta biz yasama organı üyeleri olmak üzere hepimizin ortak sorumluluğudur. Çocuk adalet sistemini yeniden tartışmaya açan olaylar elbette ret ve inkâr edilemez ancak tam da böylesi zamanlarda acının öfkeye, öfkenin ise çocuk haklarını ortadan kaldıran yasalara dönüşmesine razı gelemeyiz. Bakın arkadaşlar, 2007 yılında Hrant Dink'in katledilmesinin ardından eşi Rakel Dink'in yıllarca hepimizin hafızasında kalan bir sözü vardı, elbette ki burada tekrar etmek isterim: "Bir bebekten bir katil yaratan karanlığı sorgulamadan hiçbir şey yapılamaz." demişti Rakel Dink. Biz de bugün tam da o karanlığı konuşmak zorundayız. Çocukları daha uzun süre cezaevinde tutmayı değil çocukları suça iten yoksulluğu, eşitsizliği, şiddeti, ihmali, istismarı, bağımlılığı ve çocukları koruyamayan kamu politikalarını konuşmak zorundayız. Bakın değerli arkadaşlar, on birinci yargı paketinden bu yana bu ülkenin bunca sorunu varken AKP iktidarı çocuk adalet sistemini her defasında tartışmaya açtı; sanki ülkenin koskoca dertleri yokmuş gibi, tek derdi buymuş gibi, ısrarlı bir

şekilde önümüze getirmeye çalıştı. Elbette ki yargı paketlerinde buna dair itirazlarımızı öne sürdük. Ne yaptılar? Tabii ki kıymetli bulduğumuz bir komisyonu kurdular ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde suça sürüklenen çocuklarla ilgili araştırma komisyonu kuruldu -tabii ki önemsiyoruz, tabii ki kıymetli buluyoruz- ve çok yoğun bir mesai harcadı, dört ay boyunca çalıştı bu Komisyon; çok kıymetli hocaları dinledi, baroları dinledi, uluslararası kuruluşları dinledi, elbette ki önemli çalışmalar yaptı, sivil toplumu dinledi ve dinlenilen hemen hemen birçok kurum, birçok hoca asgari müşterek aynı şeyi söylediler, şunu dediler: "Çocukları suça sürükleyen şey yalnızca bireysel tercihleri değildir; yoksulluktur, eğitime erişememektir, ihmaldir, istismardır, aile içi şiddettir, çocuk işçiliğidir, bağımlılıktır ve yine örgütlü suç yapılarının çocukları hedef almasıdır ve çocukların cezalarını ağırlaştırmak bu nedenleri ortadan kaldırmaz." Peki, bugün önümüzde bulunan teklif bu ortak akıldan ne kadar yararlanıyor? Yararlanmıyor vallahi, hiç kusura bakmayın. Tabii ki biz size soruyoruz buradan, madem bildiğinizi okuyacaktınız, madem hiçbir şekilde bunca öneriyi dikkate almayacaktınız neden kurdunuz bu Komisyonu? Neden bunca hoca geldi, akademisyenler geldi, barolar geldi, sözlerini söylediler? Niye yaptınız bunu? Bunun cevabı var mı? Yok. Ama ben size cevabını söyleyeyim. Ne dediniz? "Tamam, madem çok mu ısrar ediyorsunuz, kuralım komisyonu biz, gelsinler konuşsunlar, dinleyelim ama kusura bakmayın, emir büyük yerden, biz bu yasayı geçirmek zorundayız." diyorsunuz. 61 sayfalık Komisyon Raporu'nda da aynı şeyi yaptılar, manipüle ettiler, AKP bunca öneri olmasına rağmen bunları dikkate almadı, raporu da yine kendi bildikleri gibi okumaya devam ettiler. Fakat söylüyoruz buradan, kusura bakmayın, bu kadar emek boşa verilmedi, bulunduğumuz her yerde biz ne söylediysek burada da aynısını söylüyoruz ve bu yasayı kabul etmediğimizi, bu yasanın çocukların faydasına, yararına bir yasa olmadığını burada altını kırmızıyla çizerek tekrardan ifade ediyoruz.

Bakın, arkadaşlar, bu fotoğraf, hatırlamayanınız yoktur, Türkiye'nin otuz kırk yılına ait bir fotoğraftan bahsediyoruz; küçük bir çocuk, elinde kelepçe değil zincir, iki tarafından bağlı ve jandarmanın elinde adliye koridorlarında. Bu Türkiye'nin kırk yıl öncesine ait bir fotoğraf ve aynı zamanda yine hepiniz hatırlarsınız, 1997 yılında Antep'te 4 çocuk canları çektiği için bir dükkândan izinsiz bir şekilde baklava almıştı ve bu çocuklara hırsızlık yaptıklarından bahisle tam altı yıl hapis cezası verilmişti ve o zaman Türkiye'deki birçok kesim bu hapis cezasına büyük tepkiler göstermiş. Neden? Çocuk adalet sisteminin yerle bir olduğunu, Türkiye'de bir çocuk adalet sistemine ihtiyaç olduğunu söylemişti ve bunun üzerine, bu tepkiler üzerine Türkiye'de 2005 yılında çok kıymetli bir iş yapıldı. Ne yapıldı? 15 Temmuz 2005'te Çocuk Koruma Kanunu yürürlüğe girdi. Eksik bulduğumuz yanlar var ama o dönem için kıymetli miydi? Kıymetliydi. Yine, burası çok önemli, çocuklar ile yetişkinlerin yargılama usullerini birbirinden ayırdı, 2005'te yaptı arkadaşlar, yirmi yıl önce yaptı bu ülke bunu ve yine hırsızlık suçundan malın değerine göre ceza tayin edildi. Yine, çocuklara kelepçe takılmasının önü engellendi, yasaklandı ve çocukların üstün yararını gözeten düzenlemeler yapıldı. Bakın, aradan yirmi yıl geçmiş, o dönemin ruhu bu dönemde yok, çok daha gerisine düşen bir kanun teklifi var önümüzde. Peki, ne var bu yasada; bunu söyleyeceğiz elbette. Bakın, yirmi yıl önce nasıl bir açılım yapılmış; aradan yirmi yıl geçmiş, nasıl bizi geriye götüren bir taslağı tartışıyoruz burada.

Bakın, bu yasada ne var? Çocuklara verilecek cezalar bu yasa kapsamında artırılıyor arkadaşlar. Yine, çocukların tutuklanmasından itibaren çocuk eğitimevine değil kapalı hapishaneye gönderiyorlar. Yine, tekerrür hükümleri sanki çocuklar yetişkinmiş gibi uygulanmaya çalışılıyor ve yine çocukların özgürlüğünü doğrudan etkileyecek kararlar bağımsız mahkemeler yerine idari gözlem kuruluna bırakılıyor ve devlet sanki çocuklara dair bütün yükümlülüklerini yerine getirmiş, Anayasa'daki bütün yükümlülükleri yapmış gibi yetinmiyor bir de diyor ki: Suça karışan bir çocuk varsa ailesini de cezalandırırız. Suçun şahsiliği Hak getire, devletin kendi yükümlülüğü Hak getire; bunları yerine getirmiyor. Bir de bu yükü kime yüklüyor? Çocuğun ailesine yüklüyor. Ve bu yapılmak istenen

düzenlemeler sorunları çözmeyecek arkadaşlar, daha çok büyütecek ve bizler şunun altını bir kez daha çizelim: Çocuklar ceza almasın demiyoruz. Eğer bir suç işlenmişse elbette ki bunun cezası olacak. Elbette ki bir adil yargılanması olacak fakat çocuğun biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişiminin yetişkinlerden farklı olduğunun hukukun önünde tanınması gerektiğini söylüyoruz ve buna göre de düzenleme yapılması gerektiğinin altını çiziyoruz yani çocuk adalet sisteminin temel taşı da bunu gerektirir. Bakın, değerli arkadaşlar, daha nisan ayında seçim bölgem olan Urfa Siverek ve Maraş'ta -değil mi- iki günde art arda okul saldırıları oluştu ve 13 çocuk yaşamdan koparıldı ve birçok kişi de yaralandı ve çocukların suç ve eylem motivasyonları, sosyoekonomik düzeyleri, aile yapıları, her şeyi birbirinden farklıydı ama diğer yandan da bu saldırıların ortak bir yönü vardı; bunu görmek zorundayız. Neydi bu ortak yanları? Çocuk yoksulluğuydu, ahlaki değerlerin yozlaşmasıydı, aile ve sosyal çevrede yaşanan olumsuz iletişimlerdi; yine, geleceksizlikti, yok sayılmaydı, zorbalıktı, çocukların suçlular tarafından araçsallaştırılması gibi çok nedenleri vardı, ortak nedenleri vardı ve bu nedenleri giderebilecek bütüncül politika üretmeden çocuk suçluluğunu ortadan kaldıramayız.

Bakın değerli arkadaşlar, devlet çocukların cezalarını artırarak yasalar yapmaya çalışırken diğer yandan da bu ülkede yanlış politikalar yüzünden her gün bir çocuk yaşamdan koparılıyor, her gün bir çocuk yaşamını yitiriyor. Nasıl yitiriyor? Daha bu yasa konuşulurken bile MESEM'ler kapsamında işçileştirilen 3 çocuk hayattan koparıldı. Yine seçim bölgem olan Urfa Bozova'da 15 yaşındaki Muhammed MESEM kapsamında çalıştığı iş yerinde ağır eziyet görmesi sonucu yaşamını yitirdi ve bu eziyet gören, vahşice öldürülen çocukların karşısında şunu sormazlar mı size: Yıllardır çocuk yaşta işçileştirilen çocukların derdini, yine çocukların okullarda açlıktan bayıldığını, bin lira, 2 bin lira gibi paralar yüzünden çetelerin eline düştüğünü, yine, uyuşturucu bağımlılığının 10 yaşa kadar düştüğünü söylediğimizde kulağının üstüne yatanlar şimdi bize çocuk adalet sistemini mi getirecek? Soracağız bu soruları.

Sonuç olarak, arkadaşlar, çocukları gerçekten koruyacak şey daha yüksek cezaları vermek değildir; sosyal adalettir, nitelikli eğitimdir, yoksulluğun ortadan kaldırılmasıdır, şiddetin ve istismarın önlenmesidir.

Biz DEM PARTİ olarak, çocuklardan suçlular yaratan karanlığı kaldıran bir siyasetin tarafıyız ve bu yüzden de çocukların üstün yararını esas alan, çocukları suçun değil yaşamın, eğitimin, umudun ve özgürlüğün öznesi yapan bir çocuk adalet sistemi içinde mücadele etmeye devam edeceğiz. Bu nedenle çocuk haklarında yıllar içinde kazanılmış güvenceleri geriye götüren bu kanun teklifini kabul etmiyor, Genel Kurulu da bütün çocuklar için adaletten yana, hukuk anlayışının yanında durmaya davet ediyoruz.

Teşekkürler. (DEM PARTİ, Yeni Parti ve YENİ YOL sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına ikinci konuşmacı Mardin Milletvekili Sayın Beritan Güneş Altın. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çocuk hak savunucularının ve çocuklar için eşit bir dünya talebini yükseltenlerin uzun zamandır ama özellikle Haziran 2025'ten beri esas gündemi çocuk adalet sistemi ve olası akıbeti. Çocuk adalet sisteminde geriye gidişin önünü açan tartışmalara bu Meclis, komisyonlar ne yazık ki sahne oldular. Bu meçhule gidişi önlemek için komisyonlarda çocuk hak savunucuları, 160 tane çocuk derneği çeşitli müdahalelerde bulundu fakat ne yazık ki bugün çocuk adalet sisteminde geriye gidişin yasasını hâlihazırda karşımızda görüyoruz. Bir yıl kadar önce -onuncu yargı paketinde- çocukları çocukluktan çıkarmaya meyleden bu itirazlar, çocuk kurumlarının itirazlarıyla geri çekildi. Ardından on birinci yargı

paketinde el yükseltildi, tekrar buna meyledildi ve 160'tan fazla çocuk kurumunun mücadelesiyle, yine başlattığı kampanyalarla birlikte bu kanun paketlerden çıkarıldı ve sonra çok doğru bir adım atıldı ve bir araştırma komisyonu kuruldu. Komisyon çok sayıda eksikliğine rağmen işinin ehli ruh sağlığı profesyonelleri, sosyal hizmet uzmanları, hukukçular ve alanında yetkin kişileri dinledi. Komisyon uzmanların, çocuk hak örgütlerinin, çocuk adalet sistemi çalışan hukukçuların ortak akılda birleştiği bir zemin yarattı. Fakat iktidar bütün bunlara karşın, Komisyon devam ederken her gün bir parçasını başka bir aktörün açıkladığı gerçek ajandasını ortak akla tercih etti. Gerçek ortak akıl neredeydi? Gerçek ortak akıl uzmanların söylediklerinde, çocuk hak savunucularının ifadelerindeydi. Hepsinin onlarca yıllık deneyimi, akademik birikimi, bilimsel araştırmaları sonucunda tek bir ağızdan defalarca, defaatle bir şeyin altını çizdik; çocukların suçla ilişkilenmesini daha fazla hapis, daha fazla cezayla çözmek mümkün değil dedik. Biz bugün buradan DEM PARTİ olarak tekrar edelim, çözüm cezada değil sosyal politikadadır; çözüm çocuk adalet sisteminde koruma, önleme ve onarma üçlüsünü esas almaktadır. Bugün yasada görmediğimiz fakat yasada en çok ihtiyaç duyduğumuz ne diyecek olursanız o da koruma, onarma ve önleme üçlüsünün ne yazık ki yasa teklifine Komisyonda konuşulanlardan da yansımamış olmasıdır. Öncelikle suç olgusunun nedenlerini ortadan kaldırmak demektir koruma, çocuğu suçtan korumak demektir yani yoksulluğun, ayırımcılığın, eğitimden kopuşun olmadığı bir toplum ve bir yaşam için sosyal politika üretmektir koruma. Oldu ki koruma yetersiz kaldı ve çocuklar yetişkinlerden farklı olarak değerlendirildiği suç zeminlerinde yaşamak zorunda kaldılar, o zaman çocukları suçtan uzak tutmak yani suç olgusunun çocuklara yaklaşmasına müsaade etmemektir önleme mekanizmaları. Eğer koruma ve önleme yetersiz kaldığı ve bunların tamamı devlet tarafından yapılmış olmasına rağmen hâlâ daha suç faili hâline gelen çocuklar olursa ilk yöntem olarak çocuğu demir parmaklıklar arkasına atıp unutmamak demektir onarma, toplumla bütünleşmesini, suç örüntüsünü bozacak rehabilitasyonu, "diversiyon" yöntemlerini ve onarıcı adalet mekanizmalarını inşa etmektir onarma ama önümüzdeki kanun teklifiyle yapılan bu son derece girift soruna karşı ezber ve kolay cevap üretmekten başka hiçbir şey değildir. Ne yapılıyor? Çocukların suçla ilişkilenmelerinin sistematik nedenleri görmezden geliniyor. Bu teklife zemin hazırlayan ve "Ortak akılla hazırlandı." denilen ama Komisyon raporundaki kimi tespitlerin dahi yasalaşmadığı bu teklifin kendisi Komisyon pratikleriyle de çelişiyor, kendi kendini yanlışlıyor. Belki de bu Komisyonun en iyi yaptığı iş hapishanelerdeki 607 çocukla yapılan anketti. Biz bu anketi çok değerli buluyoruz çünkü bilimsel olması bir tarafa dursun, bu anket ilk defa kendisi hakkında konuşulanları yani çocukların sözünün, fikrinin ve mevcut gerçeğinin alınması için çok önemli bir örneği teşkil ediyor. Anket, çocuklarla yapılması ve verileri itibarıyla Komisyonun en önemli çıktısı niteliğindeydi fakat bugün yapılıp edilenler bu çıktının tam tersi bir noktada bulunuyor. Açıklamak isterim, bu anket diyor ki: Şu an mevcut olarak cezaevinde bulunan mahpus çocukların yüzde 78,9'unun ailesi maddi zorluk yaşıyor, yarısının ailesinin aylık geliri 30 bin TL'nin altında. Yani bu anket diyor ki: Çocuklar için bir derin yoksulluk çanı çalıyor fakat bu veriye rağmen, Komisyondaki bu resmî veriye rağmen biz Sosyal Hizmetler Bakanlığıyla görüşmek yerine nereyle görüşüyoruz? Gidiyoruz, Adalet Bakanlığıyla ceza getirmenin yollarını arıyoruz. Cezaevindeki çocukların yüzde 71,3'ü diyor ki: "Hapsedilmeden evvel ben okulu terk ettim." Yüzde 71'i suç işlemeden önce okulu bıraktığını söylüyor ve bu veriye rağmen bizler Millî Eğitim Bakanlığıyla politikalar üreteceğimize ne yapıyoruz? Gidiyoruz Adalet Bakanlığına, çocukları cezalandıracak yol ve yöntemleri arıyoruz. Mahpus çocuklar ne diyor? Bu çocukların 73,1'i öncesinde bir işte çalışmış yani şu anda mevcut durumda cezaevindeki çocuklar diyor ki "Ben çocukken işçileştirildim." ve biz bu veriyle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına gitmek yerine Adalet Bakanlığına gidip cezanın yol ve yöntemlerini arıyoruz. Çocukların yüzde 21,9'unun bu ankete göre uyuşturucu bağımlısı olduğu ortaya çıkıyor ve bu veriyle biz Sağlık Bakanlığına gitmek yerine bugün bu yasaların adresini Adalet

Bakanlığı yapıyoruz. Cezaevindeki çocukların yüzde 58,5'i istismara ve ihmale uğradığını ifade ediyor. Biz bu veriyle Aile Bakanlığına gideceğimize cezada ısrar ediyoruz. En kritiği ise -burası çok önemli sayın vekiller- cezaevindeki çocukların yüzde 82'si "İşlediğim suçun yasal sonuçlarını bilseydim eğer suç işlemezdim." diyor ve bu korkunç gerçeğe rağmen, bizler Komisyon sıralarında, çocukların suçla ilişkilenmesindeki en önemli faktör olan prefrontal ön lobun gelişimindeki aksamaları Komisyondaki herkesin bilmesine rağmen biz çocuklara bu teklifle birlikte ceza getiriyoruz. Peki, sormazlar mı bu kadar bakanlığa gitmek gerekirken, pek çok sosyal politika üretmek gerekirken, çocukları suça iten etmenleri çocuklar size söylüyorken neden biz bugün ceza artırımını konuşuyoruz? Neden biz sosyal hizmet politikalarını değil, sosyal politikaları değil, eğitim politikalarını değil, sağlık politikalarını değil de bugün cezayı konuşuyoruz? İşte bu, devletin sorumluluktan kaçmasının tescillenmiş hâlidir. Siz ibreyi cezaya, daha fazla cezaevine kırıyorsunuz, Adalet Bakanlığının koridorlarına kırıyorsunuz; hemen onu da açıklayayım. Yine bu Komisyon kendi içerisinde yaptığı bir ankette yargı mensuplarıyla da görüştü ve yargı mensuplarının yüzde 72,5'i alanda üç yıldan daha az deneyime sahip. Şu soruyu sordunuz deneyimi üç yıldan az olan yargı mensuplarına, "Bu meseleyi nasıl çözeriz?" dediniz. Onlar da dedi ki "Özel bir ihtisas olmasına rağmen çocuk alanı, çocuklar kısa süre içeride kalıyor, onları daha fazla içeride tutarsak bu sorunu çözeriz." ve siz de onları dinlediniz.

Bakın, bu Komisyon görüşmeleri yapılırken bizler çocuk cezaevi ziyareti yaptık. Yargı mensuplarına sormak istiyorum: Mevcut durumda çocuk cezaevleri, hapishaneler çözüme hizmet ediyor mu, çocukları rehabilite ediyor mu? Acaba çocukları daha fazla içeride tutmayı amaçlarken bunun bir rehabilitasyon amacı taşıması gerektiğini biliyor musunuz? Çünkü biz gidip kendi gözlerimizle gördük ve orada ne bir rehabilitasyon mekanizması var, tam aksine, çocuklar o cezaevlerinden daha öfkeli, daha umutsuz, daha fazla suç bilgisiyle, toplum güvenliğini daha fazla riske atarak ve toplumdan daha fazla kopuk olarak çıkıyorlar. Oysa çocuk adalet sisteminin en temel ilkesi neydi? Hapsetmek son çareydi ve eğer hapsedilecekse de bu hapsetme sadece rehabilitasyon amacı taşımalıydı. Fakat ifade edelim, çocuk cezaevleri şu anda rehabilitasyondan, topluma kazandırmaktan fersah fersah uzakta.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Devamla) - Netleştirmek için söyleyeyim, görüştüğümüz çocukların yüzde 90'ı uyuşturucu madde kullanmasına rağmen ve uyuşturucu bulundurması ve satması sebebiyle cezaevinde olmasına rağmen tek bir çocuk bile tedavi edilmiyor, tek bir çocuk için bile bireyselleştirilmiş iyileştirme planı ne yazık ki sunulmuyor.

Toplum güvenliği kılıfına koyduğunuz bu yasa toplum güvenliğini de mağdur haklarını da korumaktan uzaktır; kolay olanı seçtiğiniz için uzaktır, çocukları koruyamadığınız için toplumu da koruyamayacağınız için uzaktır. Gerçek çözüm ise en baştan beri, uzmanların söylediklerinde, dünya örneklerinde ve çocuklar için yaptığınız kendi anketinizde saklıdır. Eğer yol haritası düşünüyorsanız çocukları çocukluktan düşürmekten vazgeçip çocuklar için gerçek adalet mekanizmalarını, onarıcı adalet mekanizmalarını inşa etmek zorundasınız; kolayı değil zor olanı seçmek zorundasınız diyeyim, hepinizi saygıyla selamlayayım. (DEM PARTİ ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Söz sırası, Yeni Parti Grubu adına Karaman Milletvekili Sayın İsmail Atakan Ünver'de.

Buyurun Sayın Ünver. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

YENİ PARTİ GRUBU ADINA İSMAİL ATAKAN ÜNVER (Karaman) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teklifle ilgili genel olarak şu söylenebilir: Çocuk adaleti genel ceza adaleti sistemi içinde yalnızca yaş küçüklüğüne bağlı bazı indirimlerin uygulandığı tali bir alan değildir; çocukların gelişimsel

özelliklerini, hak öznesi olma durumlarını, korunma ihtiyaçlarını ve toplumsal yaşama yeniden katılmalarını esas alan bağımsız bir hukuk dalıdır. Bu nedenle, teklif hükümlerinin değerlendirilmesinde yalnızca isnat edilen fiilin niteliği veya toplumda yarattığı tepki değil, çocuk adalet sisteminin çocuğun üstün yararı, sosyal devletin pozitif yükümlülükleri, ölçülülük, yeniden topluma kazandırma ilkeleri bir bütün olarak esas alınmalıydı. Bu yöntem uygulanmamış, teklif eksik kalmış, Komisyondaki olumlu katkılarımız da dikkate alınmamıştır.

Hukuksuzluklarını "adalet yüzyılı" sloganıyla kapatmaya çalışan AKP ülkede temel hak ve özgürlükler açısından hiç sorun yokmuş gibi davranıyor, herkes de öyle yapsın istiyor ama AKP'nin rahatlığında olmak mümkün değil çünkü AKP iktidarının hukuksuzlukları milletin canını yakmaya devam ediyor. AKP, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uyulmamasını sorun olarak görmüyor, aylarca iddianamesi yazılmamış tutukluları görmezden geliyor. Tedbir olan tutukluluğun cezaya dönüştürüldüğü, baskı aracı olarak kullanılıp "etkin pişmanlık" adı altında kişilerin iftiraya zorlandığı bir yargısal işleyişle adaletten bahsetmek mümkün değildir. Maalesef son zamanlarda özellikle görüyoruz ki bu sadece tek tük karşılaşılan bir yargı pratiği olmaktan öte yargının bir sistematiği hâline dönüşmüş durumdadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi dosyası ibretliktir mesela. 16 milyonluk bir şehrin Belediye Başkanını tutukluyorsun ama iddianamesini dokuz ay sonra yazıyorsun ve ancak bir yıl sonra mahkeme önüne çıkarıyorsun, mahkemede de savunma yapmasına bile fırsat tanımıyorsun. Hangi adalet yüzyılı? Adalet Bakanı savcıyken Türkiye başsavcısı gibi davranıyordu, başsavcılığının yetki alanı dışındaki olayları dahi soruşturma konusu ediyordu, Türkiye'nin her yerindeki kişiler hakkında gözaltı kararı ve arkasından da tutuklama talepleriyle soruşturmaları yönetiyordu. Şimdi ise Adalet başsavcısı gibi davranıyor; dosya takip ediyor, delil inceliyor, kameralar karşısına çıkıyor, mahkemece verilen butlan kararını savunuyor. Hukukçu olanlar bilir ki savcılık nosyonuyla Adalet Bakanlığı yapılmaz. Maalesef ülkemizdeki soruşturma pratiğinde savcıların şüpheli lehine delilleri toplamak ve toplanan delilleri şüpheli lehine yorumlamak alışkanlığı pek yoktur. Savcı iddianameyi düzenler, "Mahkeme değerlendirsin." der. Hatta öyle ki yargılama aşamasında ortaya çıkan çok açık durumlarda bile aynı düşünceyle iddianamenin dışına çıkmadan mütalaa verir. İşte, bunu nosyonla hep suç arayan, suçlu kovalayan, iddiada bulunmak için şüpheyi yeterli gören, iddianın sübut bulması ihtiyacı dahi hissetmeyen bir anlayışla Adalet Bakanlığı yapılamaz. Anayasa Mahkemesi kararına uymayan Adalet Bakanı olabilir mi? Olmaz ama AKP'nin adaletsizlik yüzyılında olur. Mevcut Bakan yerel mahkemede kürsü hâkimiyken Anayasa Mahkemesinin verdiği hak ihlali kararına uymamıştır. Şimdi, Bakanlık koltuğunda ülkeye adalet dağıtılmasına aracı olacak. Vah bu ülkenin hâline, vah adalet bekleyenlerin hâline! AKP Genel Başkanının Cumhurbaşkanlığına heveslenenlerin telef olacağı yönündeki açıklaması ile "Bu ülke yargı ülkesidir." açıklamasını hatırlayarak şu tespiti yapmaktan çekinmeyelim: Bugün Türkiye'de bürokratik yargısal vesayet kurulmuştur. Vesayetçi yargı ana muhalefet partisinin seçilmiş yönetimine müdahale ederek, Cumhurbaşkanı adayını tutuklayarak mıntıka temizliğine soyunuyor. Bu yargı, tavukçulara kayyum atayarak enflasyonla mücadele edilebileceğini sanıyor; trajikomik! Hukuk devletinde bunlar olabilir mi? Elbette olmaz ancak yargı devletinde olur.

Bugün demokrasimiz en büyük krizlerinden birinin içerisinde, serbest seçimlerin ortadan kaldırılmaya çalışıldığı bir dönemi yaşıyoruz. Halkın desteğini kazanmaktan, rıza üretmekten vazgeçmiş, bu yolda artık umudunu da yitirmiş olan iktidar ve bileşenlerinin ancak muhalefetin yok edildiği bir otoriter rejimle iktidarda kalabileceğini düşünüyor olması en önemli açmazıdır. Bugünkü mücadele demokrasiyle yönetilen bir ülkede yaşamak isteyen milyonlar ile baskıcı, tahakkümcü bir otoriter rejim kurmak isteyen muhteris azınlık arasındaki mücadeledir. Yargının ana muhalefet partisinin yönetimine müdahale kararıyla Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının demokrasi ve hukuk dışı bir rejime doğru yürüyüşü yeni bir aşamaya geçmiştir. Bu rejimin temeli, muhalefet

partilerinin etkisizliğine dayanmaktadır. Bu yeni aşamada muhalefet partilerinin seçim kazanma umutları olmayacak, varsa da yok edilecektir. Hepimiz eski dönem alışkanlıklarımızdan, temel hak ve özgürlüklerden, hukuk devletinden bahsediyoruz ama bu dönemde maalesef bunların hiçbir geçerliliği yoktur. Adalet ve Kalkınma Partisi bunların hepsini yok saymaktadır. Mutlak butlan kararı ve Anayasa Mahkemesi ile AİHM kararlarına uyulmaması dâhil son dönemdeki yargısal uygulamalar bağımsız yargı kararı değildir. Her biri, ne olursa olsun, koltuğu korumayı hedefleyen saray projesinin bir parçasıdır. Türkiye'de kurulmakta olan bu rejimin en önemli özelliklerinden biri de vicdansızlığıdır. Bu anlamda zaman zaman iktidara yapılan vicdanlı olma çağrısının da bir anlamı yoktur. Otoriter rejimler sadece muhalefetin ve halkın itiraz etmediği ve itaat ettiği bir yönetim kurmaz; aynı zamanda, insanın değersiz olduğu, halkın temel ihtiyaçlarının, barınma, gıda, eğitim gibi ihtiyaçlarının görmezden gelindiği vicdansız bir yönetim inşa eder yoksa emeklilere düne kadar 20 bin lira, bugün 23.550 lira verilerek "Bir ay geçinin." denilebilir mi? Bu, vicdansızlığın bir tezahürüdür. Vicdan olsa yoksulluk sınırı altındaki bir maaşla memura yaşa denilebilir mi? Asgari ücret açlık sınırının altında bırakılabilir mi? Şu veya bu sebeple meydanlarda hak arayan vatandaşlar sürekli kolluğun sert müdahalelerine maruz bırakılıp acımasızca yerlerde sürüklenebilir mi? 50 bini aşkın vatandaşımızı kaybettiğimiz bir deprem sonrasında iktidar yıllar boyu almadığı deprem önlemlerinin hesabını vermekten kaçınabilir mi? Kartalkaya'da 78 vatandaş yangında ölmüşken ya da maden facialarında yüzlerce can kaybedilmişken bakanlıklar sorumlu bürokratların yargılanmalarına engel olabilir mi? Örnekleri çoğaltmak mümkün, bunların hepsi inşa edilen rejimin vatandaşın temel hak ve özgürlüklerine ve ihtiyaçlarına kayıtsızlığının yani vicdansızlığının göstergesidir. Otoriter rejimlerde insanın değeri olmadığından insanları kötü ve insanlık dışı muameleye tabi tutmak bir suç olarak görülmez; suç, rejime karşı gelmek, demokratik yollardan iktidarı ele geçirmeye çalışmaktır.

Yeri gelmişken, İBB iddianamesinde örgüt lideri olduğu iddia edilen Ekrem İmamoğlu'nun Cumhurbaşkanı adayı olmak için CHP'yi ele geçirmek amacıyla desteklediği Özgür Özel'in Genel Başkan seçilmesini sağladığının ileri sürüldüğünü hatırlatmak isterim. Bu ifade, kurulan otoriter rejimde demokratik yollardan iktidarı değiştirmeye çalışmanın suç olarak görüldüğünün en somut göstergelerindendir. Demokrasilerde parti içi mücadele rakip partileri ilgilendirmez. Ayrıca, iktidarı sandıkta değiştirmek istemenin suç olarak görülmesi akla ziyandır. Tüm bunlar, Türkiye'nin demokrasisizleştirilmesinde yargının oynadığı rolü gözler önüne sermektedir. Yaşananlar ortada dururken siyasi iktidarın olayların dışında olduğuna ve yargının bağımsızlığına dair sözlerine de inanan tek bir kişi bile bulmak mümkün değildir.

"Ülke yargı ülkesi." diyenlerin kurduğu bürokratik yargısal vesayet dünün FETÖ'lü günlerini hatırlatmaktadır. İktidarınızın dün her şeyi FETÖ'ye havale edip günün sonunda da "Aldatıldık, Allah affetsin." diyerek işin içinden sıyrılma yolunu seçtiği hâlâ akıllarda. Unutulmasın ki millet artık yalandan ve aldatandan da aldatılandan da bıktı, hepsinden kurtulmak istiyor; kurtulmak için de kendisine bir yol bulmuş ve Yeni Partiyi bizatihi kendisi kurmuştur. Demokrasiyi rafa kaldırma, muhalefeti dizayn ederek etkisizleştirme ve serbest seçimleri yok etme merakında olanlar bilsin ki iki şeyin önünde durulmaz; birincisi, akan selin önünde durulmaz; ikincisi, milletin önünde durulmaz, hele hele millet sel olmuş akıyorsa hiç önünde durulmaz. Kuruluş aşamasında Yeni Partimize yönelik sahiplenmeyi taraflı/tarafsız herkes gördü, görüyor; millet âdeta sel olmuş, Genel Başkanımız Sayın Özgür Özel'in liderliğinde, Yeni Partiyle birlikte akıyor. Kim ne yaparsa yapsın, kim hangi kumpası kurarsa kursun, sel olup akan milletin önünde kimse duramaz, duramayacaktır.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Yeni Parti Grubu adına ikinci konuşmacı Aydın Milletvekili Sayın Süleyman Bülbül.

Buyurun Sayın Bülbül. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

Süreniz on dakika, ilave bir dakikanız da var.

YENİ PARTİ GRUBU ADINA SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; yıl 2010, Nazilli İlçe Başkanıyım, o zaman -2002-2010- sekiz yıl olmuş AKP iktidarı, ben de çıktım, konuşma yapıyorum; 3Y'den bahsettim, 3Y'nin geldiği durumdan bahsettim. Şimdi, yıl olmuş 2026, yine 3Y'den bahsetmek durumundayım.

Neydi? AK PARTİ'nin geldiği noktada 3Y'ydi. Yolsuzluk, evet, yolsuzluk, yolsuzluk... Yolsuzluktan hakkında dava açılan kamu görevlisi var mı? Hepsi ne? CHP ve Yeni Partinin ya da muhalif partilerin belediye başkanları. Var mı? Yok. GRECO kuralları nerede, uygulama var mı? Yok. Avrupa Konseyi bu konuda denetimini yapamıyor.

Yasaklar... Yahu, yasaklar diyoruz, aklıma ne geliyor; bugün şehit yakınları, gaziler içeri giremediler; kendi yasal düzenlemeleri için toplantıya girmek istediler, Millî Savunma Komisyonu toplantısına giremediler. Yasaklar... Çankaya Kapı'nın önündeki o mülakat mağduru ve özel okullarda çalışan öğretmenleri anlatmıyorum, saçlarından sürüklendiler. Nerede Anayasa? Anayasa'nın 11 ila 19'uncu maddeleri nerede? Ölçülülük nerede? Nerede? Yok.

Başka ne vardı? Yasaklar, yolsuzluk ve yoksulluk. Yoksulluğu anlatmamıza gerek var mı? Yirmi dört yıldan sonra geldiğimiz nokta da şu: Benim babam Sümerbank emeklisi, Sümerbank işçisi olarak emekli oldu, bir ev aldı. Şimdi, hadi alsınlar bakalım ev! Yahu, emekli olan, Sümerbanktan emekli olan emekli maaşının üçte 1'ini kiraya, üçte 1'ini torunlara harcıyor, üçte 1'iyle de ev ihtiyaçlarını karşılıyordu. Hiç unutmam, bizim Aydın'da huzurevleri var, huzurevlerine gidecek insan eski Türkiye'de o emekli maaşının veriyordu üçte 1'ini, geri kalan üçte 1'ini gene torunlarına harcıyor, üçte 1'iyle de kendi ihtiyaçlarını karşılıyordu. Hadi emekli olan çıksın... Evi boş verin, kirada kalacak parası yok. 20 bin lira parayla, artırımla beraber 23.555 lira parayla siz ev kiralayamazsınız. Nasıl ev kiralayacaksınız? Açlık sınırı olmuş 36 bin, siz çıkmışsınız, asgari ücretliye 28.078 lira veriyorsunuz, emekliye verdiğiniz en az maaş 23.555 lira, çıkıp da "Emekliye hakkını verdik." diyorsunuz. Yazık ya, yazık! Çiftçi üretemiyor ya! Büyük Menderes havzasında pamuktan geçilmiyordu; gittiniz, Yunanistan'dan, Kazakistan'dan pamuk aldınız, Türk çiftçisini bitirdiniz. Yalan mı? Urfa'da aynı şekilde değil mi? Pamukçu mı kaldı? Yahu, arkadaşlar, ithalat lobisini getirdiniz, Tarım Bakanlığını ele geçirttiniz. Üretemiyoruz. Esnaf... Esnafın durumunu anlatmaya gerek var mı? Siftah yapamayan bir esnaf var. Yani bir memlekette 4,5 milyon aileye siz Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yoksulluk yardımı yapıyorsanız ve yoksulluk sınırı olarak da 24 milyon kişi devletten yardım bekliyorsa siz çıkmışsınız hangi "Y"lerden bahsediyorsunuz? Vatandaş geleceğini kuramıyor; gelecek kaygısı olan gençler, işsiz gençler; mimar olmuş, mühendis olmuş, doktor olmuş, geleceğini kuramayan insanlar! Mimar çıkmış Mimar Sinandan, en iyi üniversiteden, 35 bin lira para veriliyor, 35 bin lira. 1+1 ev kirası 20 bin lira, 15 bin lira kalacak, anne-babası yardımcı olacak. Eski Türkiye'de emekli anne-babası yardımcı oluyordu, şimdi olabilir mi? Evlendiler, ne olacak? 70 bin lira olacak. Ya, 70 bin lirayla bu çocuklar sağlığa mı, eğitime mi, kendi çocuklarının geleceğine mi bakacaklar? Yazıklar olsun, geldiğimiz noktaya bakın! Bir de hukuk, hukuk... Hangi hukuktan bahsediyorsunuz! Hukuk bitmiş, adalet çığlıkları her tarafta, Anayasa Mahkemesinde 92 bin derdest dosya var ya bireysel başvuru hakkını kullanan; adil yargılama hakkı ihlalleri var, kişi güvenliği ihlalleri var, özgürlük ihlalleri var. AHİM davalarında 1'inci sıradayız Türkiye olarak, sonra çıkmışsınız hukuktan, adaletten bahsediyorsunuz. Ya, arkadaşlar, bu memlekette muhalifleri çıkıp sabahleyin operasyondan sonra alıp götürüyorsunuz. Bir örnek vereyim ben size: Konuşuldu, Veli Ağbaba Milletvekilimizin on dokuz yıllık danışmanı Özlem Hanım... Ya, Ankara'dan

alıyorsunuz, İzmir'deki soruşturma nedeniyle Şakran Cezaevine götürüyorsunuz, Aliağa'ya; oradan alıyorsunuz, Silivri'ye götürüyorsunuz, Silivri'den Sincan'a getiriyorsunuz. Ne bu zulüm ya! Ne bu zulüm ya!

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - İşkence! Kötü muamele!

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Devamla) - Ne bu zulüm ya! Çankaya Belediye Başkanı yurt dışına çıkmış, evine operasyon yapıyorsunuz, ondan sonra ofisine operasyon yapıyorsunuz, Belediyeye operasyon yapıyorsunuz; CMK 170'e aykırı olarak aldığınız dijital verilerin kopyalarını vermiyorsunuz, avukat sokmuyorsunuz oraya, Hukuk İşleri Müdürünü dahi sokmuyorsunuz. Ondan sonra yurt dışından geliyor, suçlama şu: Rüşvet verme, rüşvet alma, örgüt ve yanı başında ihaleye fesat karıştırma. Emniyette soru yok örgütten, rüşvetten; savcılıkta soru yok, sulh ceza hâkimliğinde soru yok. İhaleye fesat karıştırmadan Danıştay 13. Dairesinin soruşturma izni olmadığına ilişkin kararı var, bir de Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının vermiş olduğu takipsizlik kararı var. Siz CMK'ye göre takipsizlik kararını kaldırmadan işlem yapamazsınız ama tutukluyorsunuz. Neden tutukluyorsunuz? Örgüte sokuyorsunuz, soru sormadığınız şeyden dolayı tutukluyorsunuz arkadaşlar. Sonra, zulmünüz bitmiyor; eşi nerede? Burada. Annesi nerede? Burada. Alıyorsunuz, Sincan Cezaevinde 2 tane F tipi, yüksek donanımlı cezaevi olduğu hâlde götürüyorsunuz Kırşehir'e. Yazık ya, yazık! Yani Demirtaş'a yaptığınız zulmü sürdürüyorsunuz. Demirtaş'ı alıyorsunuz, Edirne'ye gönderiyorsunuz; eşi, çocukları her hafta Diyarbakır'dan ta Edirne'ye gidiyor. Etimesgut Belediye Başkanımız... Etimesgut Belediye Başkanımıza ne yapıyorsunuz? Alıyorsunuz, tutukluyorsunuz haksız hukuksuz yere; ondan sonra, yandaş basınla "Yok şunu kullandı, bunu kullandı." yapıyorsunuz; ondan sonra nereye? Konya'ya, Konya'ya. Zulmünüz bitmiyor, zulmünüz bitmiyor. Hani adil yargılama hakkı ihlali? Hani yüz yüzelik? Hani bulunduğu yerde duruşmaya çıkma hakkı? Hani savunma hakkının kullanılması? Zulüm yapıyorsunuz, zulüm, zulmünüz bitmiyor. Şimdi, bugün de çıkmışsınız "Demokrasi... Demokrasi... Demokrasi..." Demokrasiniz batsın sizin! (Yeni Parti sıralarından alkışlar) Manisa İl Başkanımız İlksen Hanımefendi'yi gözaltına alıyorsunuz. 13 tane operasyon yapıyorsunuz İstanbul Belediyesinde. Yahu, siz bizim Cumhurbaşkanı adayımız Ekrem İmamoğlu'nu sırf karşınızda aday olamasın diye 15,5 milyon dayanışma oyu aldığı hâlde tutsak ettiniz; şu anda cezaevinde, cezaevinde. Bir de şu var: Çıkıyorsunuz, "Demokrasi, adalet... Demokrasi, adalet..." Bugün çıkmış, AKP'nin Grup Başkanı olan Abdullah Bey bir açıklamada bulunmuş. Ya, "Zulmünüz batsın!" diyorum ya, fezlekelerden. Yeni Parti Genel Başkanı Özgür Özel hakkında fezleke hazırlanacağına yönelik iddialara yanıt veren Güler "Arkadaşlar, biz yargının işleyişine karışmıyoruz, bağımsız ve tarafsız yargının işlerine karışmıyoruz. Hiçbir milletvekilinin suç işleme özgürlüğü yok. Ben ne bileyim hangi milletvekili neye karıştı! Bağımsız, tarafsız yargı kendi çalışmasını yürütüyor. Dolayısıyla herkes kendi işine baksın." diyor. Ya, yazıklar olsun ya, Abdullah Bey! Çık dışarı ya, çık dışarı! Adalet çığlıklarına bakın ya! Mahkemelerde hakkını aramak için çıkanlara bakın ya! Bu memlekette toplantı ve gösteri yürüyüş hakkını kullandı diye yerlerde sürüklenenlere bakın! İfade özgürlüğünü kullandı diye cezaevinde yatan gazetecilere bakın! Hak araması yaptığı için yollarda direnen o maden işçilerine bakın! Nerede, saçlarından sürüklediğiniz öğretmenler nerede? Rozet takınca aklanan belediye başkanlarına bakın; Aydın'a bakın, Afyonkarahisar'a bakın! Gidin de Antep'in Şehitkâmil'ine bakın! Ve son olarak da gidin de Tuzla'ya bakın! Yok öyle bir şey, yok öyle bir şey! Bu memlekete en çok hak, hukuk, adalet gerekiyor. Çıkmışsınız, "Bağımsız yargı"ymış! Ya, bu savcılar, ey savcılar, ey cumhuriyet savcıları, çıkıyorsunuz, gözaltına alıyorsunuz operasyonlarla; CMK'ye aykırı, her kanuna aykırı, İnsan Hakları Sözleşmesi'ne aykırı; ondan sonra, içeri atıyorsunuz. Bir bakıyoruz, Allah Allah, on ay geçmiş, iddianame yok. Bir bakıyoruz, bir sene geçmiş, iddianame yok. Ya, sen kimsin savcı olarak ya, sen kimsin ya! Bayrampaşa Belediye Başkanı on aydan beri cezaevinde, nerede iddianamesi? Şişli Belediye Başkanı içeride, nerede

iddianamesi? Adalar Belediye Başkanı Ali Ercan Akpolat cezaevinde, nerede iddianamesi? Ya, nerede, nerede? Nerede bağımsız yargı, nerede bu savcılar? Bu insanların çocukları var, bu insanların aileleri var; sen nasıl evine, ailenin yanına gidiyorsan o insanların da bekleyenleri var. Hukukmuş, Abdullah Güler çıkıyor, bağımsız yargıdan bahsediyor; hangimizin hukuki güvencesi var ya, hangimizin hukuki güvencesi var? Şu sıralarda Hatay'ın iradesi olması gereken Can Atalay nerede? Numan Kurtulmuş, Sayın Meclis Başkanı, hiç rahat uyuyor musun Hatay'ın iradesini cezaevine Anayasa Mahkemesi kararlarına aykırı göndermekten dolayı, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin kararına uymaktan dolayı? (Yeni Parti sıralarından alkışlar) Ondan sonra çıkıyorsunuz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Gazi Meclisin itibarını koruyorsunuz. İtibar böyle korunmaz, itibar kendi vekilinin haklarını korumakla korunur.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun, tamamlayın.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Devamla) - Değerli arkadaşlar, her şeyin bir vakti var, zamanı var. Demokrasi ne demek? Sandık demek değil sadece; demokratik kitle örgütleri demek, STK'ler demek, ifade özgürlüğünü kullanan özgür vatandaşlar demek. Özgür vatandaşları cezaevine soktunuz; STK'leri, gerekli demokratik kitle örgütlerini kapatıyorsunuz. Bir tek sandık kaldı elimizde, o sandığı size vermeyiz. O sandık gelecek; bu faşizm, bu diktatörlük sona erecek arkadaşlar!

Saygılarımla. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın Müşerref Pervin Tuba Durgut.

Buyurun. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bugün çocuklarımızı, ailelerimizi ve toplumumuzun geleceğini yakından ilgilendiren çok önemli bir konuyu görüşüyoruz. Çocukların ağır şiddet suçlarına karışması dünyanın pek çok ülkesinin karşı karşıya olduğu çok boyutlu bir meseledir. Uluslararası veriler çocukları suça yönelten risk faktörlerinin ve işlenen suçların niteliğinin giderek değiştiğini ortaya koymaktadır. Okulla bağı zayıflayan, aile desteğinden mahrum kalan, ihmal ve istismara uğrayan çocukların suç örgütleri, bağımlılık ağları ve şiddeti özendiren dijital çevreler tarafından daha kolay hedef alındığını görüyoruz. Bu veriler çocukların suçla temasına sadece bireysel risk faktörleri açısından değil çok boyutlu ve bütüncül bir perspektifle yaklaşılması gerektiğini göstermektedir. Bu anlayıştan hareketle sunduğumuz Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi çocuk suçluluğunu sadece ceza hukuku ekseninde ele alan bir düzenleme değildir; aksine, teklifimiz "koruyucu ve önleyici hizmetler" "sosyal inceleme" "aile sorumluluğu" "bağımlılıkla mücadele" "dijital riskler" "infaz ve rehabilitasyon" ile "kurumlar arası koordinasyon" başlıklarını birlikte değerlendiren çok yönlü bir yaklaşım benimsemektedir. Bu yaklaşım, Çocukların Suça Sürüklenmesine Yol Açan Nedenleri Araştırma Komisyonumuzun ulaştığı temel sonuçlarla da büyük ölçüde örtüşmektedir. Araştırma Komisyonumuz kapsamında 20 toplantı, 8 çalışma ziyareti gerçekleştirilmiş; farklı disiplinlerden uzmanların, yargı mensuplarının, kamu kurumlarının, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının, ailelerin ve uygulayıcıların görüşleri alınmıştır. Bunun yanında, Adalet Bakanlığına bağlı çocuk ceza infaz kurumları ve çocuk eğitimevlerinde bulunan çocuklar arasından tabakalı rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 610 çocukla bire bir görüşme esasına dayanan saha araştırması yapılmıştır. Yine, Komisyon çalışmalarımız dâhilinde 765 çocuk hâkimi ve cumhuriyet savcısını kapsayan bir saha araştırması gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, 1.306 meslek elemanının katıldığı saha araştırması yürütülmüştür. Çocuk suçlu aileleriyle odak grup görüşmeleri, öğrenciler, rehber öğretmenler ve okul yöneticileriyle bire bir görüşmeler de gerçekleştirilmiştir. Suç mağduru aileler dinlenmiş,

yaşadıkları acılar, adalet sisteminden beklentileri ve çözüm önerileri doğrudan Komisyon çalışmalarına yansıtılmıştır. Bu araştırmalardan elde ettiğimiz veriler hem Komisyon raporumuzda yer verdiğimiz politika ve uygulama önerilerine hem de bugün görüştüğümüz kanun teklifine bilimsel dayanak oluşturmuştur. Bütün bu çalışmalar bize şunu göstermiştir: Çocukların suça karışmasını azaltmak için ceza hukuku düzenlemeleri gereklidir ancak tek başına yeterli değildir. Erken tespit, aile desteği, okula devam, psikososyal müdahale, ruh sağlığı hizmetleri, bağımlılık tedavisi, bireyselleştirilmiş rehabilitasyon ve kurumlar arası koordinasyon birlikte çalışmalıdır; görüşmekte olduğumuz teklif de bu bütüncül yaklaşım üzerine kurulmuştur. Bu teklif, çocuğu suçtan korumayı, suça karışmış çocuğu yeniden topluma kazandırmayı, mağdurun hakkını gözetmeyi ve toplum güvenliğini sağlamayı birlikte hedefleyen kapsamlı bir çocuk adaleti düzenlemesidir.

Sayın milletvekilleri, son yıllarda şahit olduğumuz, çocukların dâhil olduğu ağır şiddet olayları, bıçaklı ve silahlı saldırılar, suç örgütlerinin çocukları araç olarak kullanması, akran zorbalığının ağır yaralama ve ölümle sonuçlanan boyutlara ulaşması hepimizin dikkatle değerlendirmesi gereken bir tablo ortaya koymaktadır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de çocuk suçlu profili ve suçun mahiyeti değişmektedir. Teklifimizle, çocuğun üstün yararını gözetmek, çocuğu korumak, rehabilite etmek ve yeniden topluma kazandırma ilkesini gözetirken mağdurun hakkını, toplum güvenliğini ve adalet sistemine duyulan güveni koruma sorumluluğumuzun da bilincinde olduk.

Sayın milletvekilleri, teklifimizin önemli düzenlemelerinden biri Türk Ceza Kanunu'nun 31'inci maddesine ilişkindir. Bu düzenlemeyle çocuklara uygulanan yaş küçüklüğü indirimlerini ortadan kaldırmıyoruz, çocuklara özgü ceza sorumluluğu sistemini muhafaza ediyoruz. Ancak kasten öldürme ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama gibi ağır sonuçlar doğuran suçlarda hâkimin somut olayın özelliklerini daha geniş biçimde değerlendirmesine imkân tanıyoruz.

Sayın milletvekilleri, 2024'te vuku bulmuş elim bir hadiseyi size anlatmak isterim. Ata Emre Akman üniversitenin henüz 1'inci sınıfında okuyan, bir yandan eğitimine devam ederken bir yandan da çalışarak sorumluluklarını yerine getirmeye gayret eden; geleceğe dair umutları, hayalleri olan bir evladımızdı. Ancak en temel ve dokunulmaz hakkı olan hayat hakkı hiçbir sebep olmaksızın 18 yaşından küçük bir fail tarafından vahşice elinden alındı. Katil sadece genç bir hayatı söndürmedi, onunla birlikte bir ailenin huzuru, mutluluğu ve umutları da karardı. Ata Emre Akman davasının mahkeme heyeti mevcut mevzuata göre verdiği karardan mutmain olmayarak elindeki yasal imkânların adaleti tam tesis etmeye yetmediğini gerekçeli kararında açıkça ifade etmiş hatta Meclisimize bu konuda düzenleme çağrısında bulunmuştur. İşte teklifimiz, hayata karşı işlenen böylesine ağır suçlarda hâkimin somut olayın bütün özelliklerini değerlendirerek adalete uygun karar verebilmesi için sınırlı ve denetlenebilir bir takdir yetkisi tanımaktadır çünkü her olayın işleniş şekli, kusur ağırlığı, amacı ve saiki aynı değildir. Önceden planlanmış, yoğun bir kasıtla, ağır bir yöntemle veya bir suç örgütünün yönlendirmesiyle işlenen bir fiil ile ani gelişen ve farklı sosyal ya da psikolojik şartlar altında gerçekleşen bir fiil aynı değildir. Buradaki amaç, çocukları yetişkinlerle aynı ceza rejimine tabi tutmak değildir. Amaç, özellikle ağır suçlarda somut olay adaletinin daha sağlıklı kurulmasını sağlamaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; teklifimizin bir diğer önemli başlığı çocuk hükümlülere yönelik infaz sistemidir. Çocuğun özgürlüğünden yoksun bırakılması çocuk adaletinde elbette ki son çare olarak düşünülmelidir ancak bir hapis cezasına hükmedilmişse, çocuğa yönelik infaz sürecinde eğitim, ruh sağlığı desteği, bağımlılık tedavisi, aileyle çalışma, davranış değişikliği programları, mesleki beceri kazandırılması ve toplumsal yaşama yeniden uyum birlikte ele alınmalıdır. Teklifimiz çocuk hükümlünün kapalı kurumdan çocuk eğitimevine ayrılmasını değerlendirirken psikolog, pedagog, sosyal çalışmacı, çocuk gelişimcisi, rehberlik uzmanı ve öğretmen gibi uzmanların sürece

katılmasını gerektirmektedir. Daha kısa süreli hapis cezalarında ve taksirli suçlarda doğrudan çocuk eğitimevine alınma imkânı da korunmaktadır. Dolayısıyla teklif, bütün çocukların kapalı ceza infaz kurumlarında tutulmasını iktiza eden tek tip bir model kurmamaktadır; suçun niteliğine, cezanın süresine, çocuğun ihtiyaçlarına ve kurum içerisindeki gelişimine göre kademeli ve bireyselleştirilmiş bir sistem getirmektedir.

Teklifimizin bir başka önemli yaklaşımı suç işlenmeden önce alınacak koruyucu tedbirlerdir. Çocukların karıştığı bazı ağır yaralama ve öldürme olaylarında mutfak bıçağı, satır, şiş gibi araçların sıklıkla kullanıldığı bilinmektedir. Mevcut durumda bu araçların bir bölümü 6136 sayılı Kanun kapsamında bulunmamaktadır. Teklifle, mesleğinin veya sanatının icrası için bu araçlara ihtiyaç duyan kişiler bakımından gerekli istisnalar korunmak kaydıyla bu araçların çocuklara satılması, çocuklar tarafından satın alınması ve amaç dışı taşınması yasaklanmaktadır. İnternet ve mesafeli satışlar da düzenleme kapsamına alınmaktadır. Burada hedeflenen, çocukların tehlikeli araçlara kontrolsüz ulaşımını önlemektir.

Teklifte ayrıca ateşli silahların gerekli özen gösterilmeden muhafaza edilmesi ve bu nedenle çocukların eline geçmesine sebebiyet verilmesi müstakil bir suç olarak düzenlenmektedir. Silah sahibi olmak beraberinde ağır bir muhafaza sorumluluğu getirir. Önlenebilir bir hadise meydana gelmişse gerekli dikkat ve özeni göstermeyen kişinin hukuki sorumluluğu bulunmalıdır.

Sayın Milletvekilleri, Türk Ceza Kanunu'nun 230'uncu maddesinde yapılacak değişiklikle aile hukukundan doğan bakım, eğitim ve gözetim yükümlülüklerinin ağır bir biçimde ihmal edilmesi hâllerine ilişkin cezaların artırılması teklif edilmektedir. Devletimiz ekonomik ve sosyal güçlükler yaşayan, çocuğunu korumaya çalışan ailelerin yanında olmaya elbette devam edecektir. Ancak çocuğun okula gönderilmemesi, temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, bakım ve gözetiminin sistematik biçimde ihmal edilmesi ya da çocuğun bağımlılık ve suç çevrelerine terk edilmesi de görmezden gelinemez. Cezalandırmaya konu olan husus, çocuğa karşı hukuki sorumluluğun ağır ve sürekli biçimde ihlal edilmesidir.

Teklifimizin önemli bölümlerinden biri de yönlendirme tedbirleridir. Ceza sorumluluğu bulunmayan çocuklara yönelik mevcut sistemin daha somut, izlenebilir ve çocuğun ihtiyacına uygun araçlarla desteklenmesi gerekmektedir. Bu nedenle, sosyal ve toplumsal hizmetlere katılım, dijital risklerden korunma, kitap ve kütüphane faaliyetleri, çevreye saygı ve çevre temizliği çalışmaları; tütün, nikotin, alkol, kumar, uyuşturucu ve davranışsal bağımlılıklara yönelik tedavi ve rehabilitasyon başlıklarında yönlendirme tedbirlerini getiriyoruz. Bu tedbirler çocuğa sorumluluk kazandırmayı, sosyal bağlarını güçlendirmeyi ve yeniden suç işlemesini önlemeyi amaçlayan müdahale araçlarıdır. Mesela kitap ve kütüphane tedbiri, çocuğun belirli bir saati formalite gereği bir yerde geçirmesinden ibaret olmayacaktır. Çocuğun eğitim düzeyine ve ihtiyacına göre belirlenen, psikososyal gelişimine katkı sunacak faaliyetler söz konusu olacaktır. Bağımlılık tedbiri bir cezalandırma aracı değildir, çocuğun sağlık hakkının korunmasıdır. Dijital risklerden koruma tedbiri sınırsız ve süresiz bir gözetim yetkisi değildir; hâkim kararıyla, belirli süreyle, çocuğun riskli platformlar ve suç çevreleriyle bağının kesilmesine yönelik uygulanacaktır.

Teklifimizde sosyal inceleme mekanizması da güçlendirilmektedir, 15 yaşından küçük çocuklar hakkında sosyal inceleme yaptırılması zorunlu hâle getirilmektedir. Bu inceleme yapılmadan düzenlenen iddianamenin iadesi mümkün olacaktır. Çocuk hakkında kamu davası açıldığında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığının ilgili birimlerine bildirim yapılması da adli süreç ile sosyal hizmet mekanizması arasındaki kopukluğu gidermeyi amaçlamaktadır. Teklifimiz merkezde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına, il ve ilçelerde ise vali ve kaymakamlara koordinasyon görevi vermektedir.

Sayın milletvekilleri, kanun teklifimizde sağlık ve bağımlılık alanında da önemli bir düzenleme getiriyoruz. Akıl hastalığı, uyuşturucu veya alkol bağımlılığı, davranışsal bağımlılık ya da ağır tehlike oluşturan bir hastalık nedeniyle kendisi veya başkaları açısından ciddi tehlike oluşturan çocuklara zamanında müdahale edilmesi amaçlanmaktadır. Bu süreç, uzman hekim raporu, 3 uzman hekimden oluşan sağlık kurulu değerlendirmesi, çocuk hâkimi kararı, belirli süreler ve yargısal denetim üzerinden kurgulanmaktadır. Dolayısıyla keyfî bir özgürlük kısıtlamasından değil, tıbbi gereklilik ve yargı güvencesi çerçevesinde yürütülecek bir koruma mekanizmasından söz ediyoruz.

Teklifimizle, ayrıca, "suça sürüklenen çocuk" ifadesi yerine "adli süreçteki çocuk" kavramının kullanılması önerilmektedir. Bu değişiklikle soruşturma ve kovuşturma aşamasında henüz hakkında kesinleşmiş hüküm bulunmayan bir çocuğun daha tarafsız bir hukuki kavramla tanımlanması amaçlanmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son zamanlarda çocukların dâhil olduğu şiddet olaylarında hayatını kaybeden evlatlarımızın acısı hepimizin acısıdır. Hiçbir suçları yokken acımasızca hayattan koparılan masum ve mazlum evlatlarımız Ahmet Minguzzi, Eyüp Arıcı, Kıvanç Uman, Fatih Acacı, Alperen Ömer Toprak, Hakan Çakır, Gülden Coni, Atlas Çağlayan ve burada isimlerini sayamadığım bütün mazlum çocuklar, hepsini rahmetle anıyorum, ailelerine bir kez daha sabır diliyorum.

Sayın milletvekilleri, bu isimlerin her biri önümüzde ertelenemez bir adalet arayışı ve sorumluluk bulunduğunu hatırlatmaktadır. Atlas'ın adaleti için çırpınan ikiz kardeşi Doruk'un Komisyonumuza gönderdiği mektubundaki sözler hâlâ kulağımızda, bu adalet çağrısına kayıtsız kalamayız. Bu acıların bir daha yaşanmaması için kanun yürürlüğe girdikten sonra da uygulamanın sonuçlarının düzenli olarak izlenmesi; tekrar suç işleme, okula dönüş, tedaviye devam, eğitimevine geçiş, tedbirlerin uygulanma oranı ve çocukların topluma uyumu gibi göstergeler üzerinden değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Bu düşüncelerle, kanun teklifimizin ülkemiz, milletimiz ve çocuklarımız için hayırlı olmasını diliyor, Gazi Meclisimizi ve aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler.

Şahısları adına son konuşmacı Kocaeli Milletvekili Sayın Mühip Kanko. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

MÜHİP KANKO (Kocaeli) - Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Çocuk Koruma Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi üzerine şahsım adına söz aldım, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle komisyon çalışma şeklimizden biraz bahsetmek istiyorum. Komisyon kurulduğu zaman dedik ki bu siyasi bir problemdir, siyasetüstü değerlendirilmesi lazım, burada komisyon yönetimi belirlenirken muhalefete de belli bir inisiyatif verilmesi gerektiğini söyledik fakat buna rağmen dinlenilmeden direkt komisyon iktidar-muhalefet oy oranına göre belirlendi ama ondan sonra ne oldu? Daha sonra biz bu komisyonda muhalefet partilerinin istediği aşağı yukarı 20 tane kurum ve kuruluş var, STK var, bunları dinleyelim; sadece Adalet Bakanlığını, İçişleri Bakanlığını, cezaevlerini, bunları dinlemekle sorunu çözemeyiz dedik. Sivil toplum kuruluşları ne diyor diye davette bulunduk, Başkanımıza bunu da kabul ettiremedik, kabul etmediler. Ondan sonra ne oldu? Komisyonda her üyenin konuşma hakkı var, istediği kadar konuşabilir, komisyon üyeleri artı milletvekilleri konuşabilir ama Başkanımız bize şöyle bir şey söyledi, "Dün çok konuşmuştunuz, bugün konuşmanıza gerek yok, konuşacaksanız dışarıda konuşabilirsiniz." dedi ve bu görüşmeler aşağı yukarı 4-5 defa bu nedenle kesintiye uğradı, dolayısıyla bu çok önemli bir şey. Bu arada komisyon toplantısı yapılırken ne

oldu? Adalet Bakanı çıktı, "Şu anda suça sürüklenen çocuklarla ilgili Mecliste şöyle şöyle önerilerde bulunduğumuz bir komisyon toplanıyor." dedi, haberlerde bu çıktı yani Komisyona, milletvekillerine ve Meclisin yasamasına resmen bir ambargo konuldu ve bu, Meclisi hiçe saymak anlamına gelmektedir. Zaten bu, AK PARTİ Hükûmetlerinin, maalesef her zaman gördüğümüz, "ben yaptım oldu" politikasıyla devam eden bir şeydir.

Komisyon devam ederken bu arada Şanlıurfa'da ve Kahramanmaraş'ta, biliyorsunuz, silahlı saldırılar oldu, çocuklarımız öldüler. Ondan sonra bununla ilgili bir komisyon toplandı, neredeyse iç içe gelen bir komisyon. Burada "Ne yapalım? Bu raporda çıksın en azından yani bu çıksın, öbürü çıksın ve bizim raporla birlikte Dijital Mecralar Komisyonunu da bunun içine katarak konuşalım, edelim, bunun sonucunda bir rapor çıkaralım ve bununla tartışalım." dedik ama maalesef alelacele, sanki yangından mal kaçırıyormuş gibi, hemen Adalet Komisyonuna getirildi ve bugün de karşımızda.

Tabii, sosyal medyada çok baskı var. Elbette ki acılı aileler var. Bunları kabul etmek, bu ölümleri kabul etmek mümkün değil ama Türkiye bütün dünyayı kendisine örnek alıyorsa çocuklarıyla ilgili yapması gereken şeyleri mutlaka çok iyi tartışmalı, çok iyi kararlar vermelidir.

Onun için, burada yapmamız gereken şu: Öncelikle, tabii, çocukların suça karışması için nedenler ne, bunlara bakmak lazım. Çocukların dürtü kontrol merkezleri var -biraz önce bir arkadaşımız bahsetti- "prefrontal korteks" diyoruz, burada 25 yaşına kadar bu dürtü kontrol mekanizması bazen oturmamış oluyor. Eğer çocuğu erken strese sokarsanız, sosyoekonomik durumunuz düzgün değilse, çocuğu besleyemezseniz, çocuk üzerine çok suç yüklerseniz ya da onu çok suçlarsanız dürtü kontrol mekanizması gelişmiyor. Gelişmediği için çocuğun suça eğilimi, suça meyli daha fazla artıyor. Dolayısıyla buna çok dikkat etmemiz gerekiyor.

Tabii, bu arada, özellikle, gönül isterdi ki... Bu toplumun huzuru ve refahı için toplandığımız bir Meclis burası, burada çocuklarımızın geleceği için güzel projeleri konuşmamız gerekir aslında; oturup çocuklarımız için ne yapabiliriz, bunu konuşmamız gerekirken maalesef şunu söyleyeyim ki sadece bu konu suça sürüklenen çocukları konuştuğumuz bir Komisyon değildir, çocuklarını korumayan bir devlet anlayışını konuşuyoruz çünkü biliyoruz ki hiçbir çocuk suçlu doğmamaktadır, çocuk suçlu doğmaz. Eğer bir çocuk suça karışıyorsa devletin burada yüzde yüz eksikliği vardır.

İsterseniz rakamlara bakalım: 2020 ile 2025 yılları arasında kişilere karşı işlenen suçlarda yüzde 59 artış varken organize suç örgütleriyle organize olarak suça dâhil olmuş çocuk sayısı yüzde 236'yı aşmış yani bu rakamlar nedir? Münferit bir olay değil, devletin koruma mekanizmalarında bir çöküş var. Çocuklarımız, artık sokakta gördüğümüz, isimlerini saymayayım burada, bir sürü çete var, onların elinde âdeta oyuncağa çevrilmiş durumda; çocuklar onların eline verildikleri zaman altlarına bir motosiklet konuluyor ve çocuklar her türlü şeyi yapıyorlar. Bakın, şu anda ülkemizde 4.666 çocuk cezaevinde, son on altı yılda çocuk suçlu sayısı 83 binden 283 bine çıkmış yani yüzde 243 artmış. Bu suçların yüzde 45'i hırsızlık, yüzde 15'i şiddet olayları. İzlanda'da cezaevinde bulunan çocuk sayısı 49, Almanya'da 374; Türkiye'de neden bu kadar? İşte, bunu oturup düşünmemiz lazım. Bir çocuğu suça sürükleyen yoksulluk, eşitsizlik ve eğitimden kopmak, çocuk işçiliği, bağımlılık, aile içi ihmal, istismar yani sosyal devletin görevini yerine getirmediği nedenlerdir. Bugün, binlerce çocuk eğitim alması gerekirken MESEM uygulamaları üzerinden ucuz iş gücü hâline getirilmişlerse ve eğitimden koparılmışlarsa suç örgütlerinin ve uyuşturucu çetelerinin eline düşmemeleri mümkün değildir.

Haberlerde sıkça duyuyoruz: "40 sabıka kaydı bulunan 14 yaşındaki çocuk hırsızlık yaparken yakalandı." Biz, devlet olarak daha ilk suçunda görmezden gelirsek 40'ıncı suçundan sonra o çocuğu tutup içeri atmamızın faydası yok ki, bu çocuk zaten 40 defa işlemiş bu suçu. Çeteler, uyuşturucu baronları ülkemizde kol gezerken, kumar bir telefon kadar yakınken bu çocukları görmezden gelme

lüksümüz yok. İnsanların refah seviyesini yükseltmeden, her çocuğa eğitim hakkı tanımadan, onlara gelecek kaygısı olmayan bir dünya yaratmadan ceza vermek için toplanmak boşuna bir çaba. Ceza vermek için toplanıyoruz biz.

Komisyon çalışmaları boyunca dinlediğimiz uzmanlar, akademisyenler, kurum temsilcileri çok acı bir gerçeği gösterdi: Çocukları suça iten nedenler ortada durmakta ama iktidar maalesef geldiğimiz noktada cezaları artıran, cezayı ön plana çıkaran bir yasa teklifiyle, kanun teklifiyle karşımıza geldi. Devletin görevi, çocukları cezalandırmak değil onları suçtan korumaktır. Bir çocuk mahkeme salonuna gelmişse devlet geç kalmıştır artık, bir çocuk mahkeme salonuna gelmemeli. Bir çocuk cezaevine girmişse hepimiz kaybetmişizdir. Dolayısıyla çocuk suçlularının son yıllarda artması, sosyal medyadan aldığınız tepkiler nedeniyle -biraz önce söyledim- alelacele, hemen, hızlı bir şekilde bu yasayı, kanunu çıkaralım ve bir an önce kanunlaşsın dediniz ama kanunlar ve suçun karşılığı olan cezalar 2+2'nin 4 olduğu kadar net olmalı. Yani hiçbir zaman bir hâkimin, bir yargıcın, herhangi bir kimsenin inisiyatifine bırakılamaz yani "takdir hakkı" denilen bir şey olmaz çünkü Türkiye'de, biliyorsunuz, adalet sistemine güven yüzde 20'lere kadar düşmüş. Adalete güven yüzde 20'yken biz nasıl çıkıp bir hâkimin takdirine bırakarak çocuğa subjektif bir değerlendirmeyle "Hadi, sen cezaevine konuldun ya da serbest bırakıldın." diyebileceğiz? Çünkü görüyoruz yani İstinaf Mahkemesini ya da Yargıtayı Anayasa Mahkemesi tanımıyor, Anayasa Mahkemesini hiç kimse tanımıyor. Dolayısıyla baktığımızda Can Atalay kararı bugün ortada; bütün kararlar, her şey olmasına rağmen Can Milletvekilimiz hâlâ burada değil.

"Hükümlü çocukların doğrudan eğitimevlerine gönderilmesi" diye bir yönetmelik var şu anda ama biz ne yapıyoruz? Çocuğu eğitimevine göndermektense direkt cezaevine atıp, o çocuğu izole edip, çocuğun rehabilitasyondan uzaklaşıp daha saldırgan olmasına neden oluyoruz. Cezaevlerinde gözlem kurulları olacakmış, bu kurullar bir araya geleceklermiş ve çocuğun durumunu değerlendireceklermiş. Evet, değerlendirsinler ama bu da subjektif bir değerlendirme. 3 kişiden 2'si o çocuğun tipini ve şeklini beğenmese "hayır" derse ne yapacaksınız? Böyle objektif kural olmaz. İki kere iki dört, adalette vereceğiniz şey şablon olmalı. Şablonun dışında bir şeyle adalet yürümez. Adaletin tecelli etmesini istiyorsanız bunu yapmamız lazım.

Çocukların eğitim hakkının kısıtlanması, yoksun bırakılmaları, ekonomik durumlarının kötü olması suça sürüklenme riskini arttırıyor tabii. Bu, gerekçede açıkça da belirtilmiş yani kanunun gerekçesinde bu açıklanıyor ama kaliteli kamusal eğitim, sosyal hizmet, aileyle ilgili problemler, okulda çocuklara bir öğün yemek verilmesi ya da kaliteli eğitim alması hiçbir zaman bu kanun sonucunda elimize geçen bir veri olarak çıkmıyor.

Soruyorum: Bir çocuğun cezasını artırarak yoksulluğu ortadan kaldırabilir misiniz? Kaldıramazsınız. Bir çocuğu daha uzun süre cezaevinde tutarak ailesini güçlendirebilir misiniz? Güçlendiremezsiniz. Bir çocuğa daha ağır ceza vererek okuluna geri döndürebilir misiniz? Elbette hayır. O zaman oturup şapkamızı önümüze koyup düşünmemiz gerekiyor.

Değerli arkadaşlar, konunun bir de mağdur tarafı var tabii. Ahmetler, Atlaslar, Hakanlar; bunlar çok önemli. Annelerin yüreğindeki yangını hiçbir zaman hiçbir ceza söndüremez, ne yaparsanız yapın, bunu söndürmeniz mümkün değil ama bu aileler şunu diyorlar: "Evet, bizim canımız yandı, elbette ki çocuklarımızı getiremeyiz ama bundan sonra oluşacak olayların önüne geçelim." Bu Meclis öyle önlemler almalıdır ki çocuk ve suç yan yana gelmemelidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

Buyurun.

MÜHİP KANKO (Devamla) - Bir defa, çocuk ve suç yan yana geliyorsa o zaman bir eksik vardır, bu devlet görevini yapmamış demektir yani yanlış iliklenmiş düğmeyi bir defa düzeltmemiz gerekiyor, çocuklar aksi takdirde suça sürüklenmeye devam edeceklerdir. Bakın, idam cezasının yüksek olduğu yerlerde hâlâ suç oranları oldukça yüksek. Demek oluyor ki suça bulaşmış kişilere idam cezası bile verseniz hiçbir faydası yok, suç gene devam ediyor. Unutmayalım ki suça sürüklenen her çocuğun arkasında onu görmezden gelen bir devlet vardır. Unutmayalım ki bir çocuk kurtulursa gelecek kurtulur, bir çocuk kaybedilirse sadece bir hayat değil bir ülkenin geleceği de kaybolur.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Yeni Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi yirmi dakika boyunca soru-cevap işlemini gerçekleştireceğiz.

İlk söz Sayın Aygun'un.

Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Uyuşturucu, şiddet ve mal varlığı suçlarında çocuk dosyalarının artışının altında yatan sebepler nelerdir? Bu suçların azaltılması konusunda ne gibi tedbirler almayı düşünüyorsunuz?

Çocukların suça sürüklenmesinde ne gibi faktörler rol oynamaktadır?

Çocukların okulları terk etmesindeki etkenlerin sebebi nedir? Bunun önüne nasıl geçmeyi düşünüyorsunuz? Okullarda uyuşturucu kullanımı gün geçtikçe artıyor. Bunun engellenmesi için ne gibi çalışma yapacaksınız?

Çocukların kumar ve bahis siteleriyle birlikte oyun sitelerine girişlerini nasıl engelleyeceksiniz diyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Sayın Yontar...

NURTEN YONTAR (Tekirdağ) - Geri çekilmesi gerektiğini düşündüğümüz, alelacele getirilmiş bu kanun teklifinde birçok eksik ve hatalı ifade vardır. Teklif gerekçesinde ailelerin desteklenmesi gerektiği ifade edilirken ailelere yönelik cezai sorumlulukların artırılması hangi sosyal devlet anlayışına dayanmaktadır? Çocuk Koruma Kanunu'nda Anayasa'ya aykırı maddeler olduğu görülmesine rağmen Meclis İçtüzüğü'nün 38'inci maddesine göre Anayasa'ya uygunluk denetimini neden yapmadınız? Gerekçede çocukların suça sürüklenmesinin temel nedenleri olarak yoksulluk, eğitimden kopuş, aile içi şiddet, bağımlılık ve sosyal hizmet yetersizliği gösterilirken bu alanlarda neden somut politikalara yer verilmemiştir? Çocukların suç örgütleri tarafından kullanılmasının önlenmesi hedeflenirken suç örgütlerinin çocukları istismar etmesini engelleyecek sosyal koruma mekanizmaları yerine neden ağırlıklı olarak çocuklara yönelik yaptırımlar artırılmıştır?

BAŞKAN - Sayın Esen... Yok.

Sayın Özdağ...

SELÇUK ÖZDAĞ (Muğla) - Teklifin gerekçesinde, çocukların suç örgütleri tarafından kurye, gözcü, taşıyıcı ve tetikçi olarak kullanılmasından söz edilmektedir. Örgütün çocuğa ulaşması engellenmeksizin çözüm neden örgütün ulaştığı çocuğu daha uzun süre kapatmakta aranmaktadır?

İkinci sorum: 15 yaşından küçük çocuklarda sosyal inceleme zorunlu tutulurken 15-18 yaş grubunda savcı veya mahkeme gerekçe göstererek bu incelemeden vazgeçebilecektir. Aynı teklif 15 yaşından sonra çocuğun cezasını artırmakta, çocukluk mahkûmiyetini tekerrüre esas almakta ve belirli hâllerde yetişkin ceza rejimine geçişe izin vermektedir. Bu yaşlardaki çocuğun aleyhine sonuçlar ağırlaşırken sosyal inceleme güvencesinin zayıflatılmasının gerekçesi nedir? 15-18 yaş grubunda sosyal inceleme

yapılmamasının gerekçelendirilmesi öngörülmekte ancak gerekçenin içeriği ve yetersiz gerekçenin sonucu düzenlenmemektedir. Savcı veya hâkim "Yaşı ve dosya kapsamı dikkate alınmıştır." demekle bu yükümlülüğü yerine getirmiş sayılacak mıdır? Sayılmayacaksa soyut gerekçeyle düzenlenen iddianamenin veya verilen kararın hukuki sonucu nedir?

BAŞKAN - Sayın Kara...

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Suçun sebeplerinin araştırılmaması, bunların giderilmemesiyle ilgili cezaların sadece artırılarak bir yol alınabileceği noktasında sizi, idareyi düşünmeye sevk eden nedir? Kamuoyuna yansıyan hem failin hem kurbanın çocuk olduğu olaylarda kolluk kuvvetlerinin yetersiz kaldığı, yargılama sürecinin suç şebekelerinin âdeta gövde gösterisine dönüştüğü, kayıp yakınlarının kapı kapı dolaşmak zorunda kaldığı herkes tarafından biliniyor. Bunlarla ilgili nasıl tedbirler ve mevzuatlar geliştireceksiniz? Somut olarak bunları bilmek istiyoruz.

BAŞKAN - Sayın Karaoba... Yok.

Sayın Suiçmez...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Avrupa Birliği Fonu'yla yürüttüğünüz UNICEF ortaklığındaki YÖN Projesi'nin açılışını Sayın Bakanınız yaptı. Çocuk adalet sistemine ilişkin ihtiyaç analizi, pilot uygulamalar ve mevzuat önerileri üretmeyi amaçlayan bu üç senelik projenin sonuçları beklenmeden neden kapsamlı yasal değişikliklere gitmektesiniz? Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi 2023 yılında çocuk mahkemeleri sayısının yetersiz olduğunu, infaz kurumlarının çocuklara zarar verdiğini tespit etmesine rağmen tarafı olunan sözleşmenin tam tersi yasa teklifi sunuyorsunuz. İstanbul Sözleşmesi'nden sonra sırayı Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne mi getirdiniz?

Görüşülecek teklife göre çocukların işlediği suçların cezasının belirlenmesinde kabul edilen ilkeler belirsizlik içermektedir. Aynı suçu işleyen çocuk farklı cezalar alabilecektir. Düzenlemede yer alan kriterler muğlak ve geniş takdir hakkı içermektedir, çocuklar yetişkinlerden bile daha ağır yaptırımlara tabi tutulacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Altın...

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Sayın Başkan, mevcut hâliyle idare ve gözlem kurulları yetişkin yargılamalarında bile oldukça eleştirilen ve skandal kararlara imza atmışken bunu bir de çocuklara indirgiyor olmanız sizler açısından Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne ve ilgili ve bağlantılı ve imzacısı olduğunuz diğer sözleşmelere göre sizce de çocuk adalet sisteminde çok ciddi bir geriye gidiş değil midir? Aynı zamanda çocuk cezaevlerinin mevcut hâli itibarıyla gözlemlediğimiz kadarıyla rehabilite edici özelliğinden fersah fersah uzaktır. Çocuk cezaevlerine ilişkin rehabilitasyon planlarında değişiklik ve düzenlemeye yönelik bir planlamanız var mıdır, böyle bir ajandanız mevcut mu? Aynı zamanda çocukluk yaşını 15'e düşürdünüz de bizim mi haberimiz yok çünkü kanun teklifinizdeki görece iyi olarak adlandıracağımız maddelere dahi 18 yaşını değil 15 yaşı zorunlu kılıyorsunuz, burada bir çocuk yaş değişikliği mi tasarlıyorsunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Ayan... Yok.

Sayın Kaya...

AYKUT KAYA (Antalya) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Bugün turizmden yeme içme sektörüne, kafelerden otellere ve restoranlara kadar binlerce işletmemiz telif uygulamaları nedeniyle ciddi sıkıntılar yaşamaktadır. Telif hakkı elbette korunmalıdır, buna kimsenin bir itirazı yok ancak bugün uygulamada ortaya çıkan tablo yasanın çıkarılış amacından uzaklaşmıştır. İşletmelerimiz müzik yayını nedeniyle birden fazla meslek birliği ve temsilcisiyle muhatap olmak zorunda, üstelik bu bedeller her yıl artmakta, ödeme yapılmadığında ise ağır yaptırımlar uygulanmaktadır. Esnafımız zaten zor günlerden geçiyor, bırakın telif bedelini ödemeyi, cebine koyacak para bulmakta zorlanıyor. Eser sahipleri elbette haklarını alsın ancak işletmelerimiz de makul bir telif bedeli ödesin ve karşılarında tek bir muhatap bulsun. Bu süreç daha adil, daha şeffaf ve daha anlaşılır bir hâle getirilsin, sanatçıyı da esnafı da koruyalım.

BAŞKAN - Sayın Saki...

ÖZGÜL SAKİ (İstanbul) - Evet, benim sorum şöyle: Teklif, madde 6 ve 7 esas alındığında, çocuk eğitimevinin genel infaz kurumu olma niteliğini tamamen ortadan kaldırıyor, kapalı kurumu başlangıç yapıyor. Oysa çocuğun üstün yararı açısından tam tersi söz konusu olmak zorunda. Çocuklar eğitimevine gitmeli, sonrasında, en son çare olarak kapalı sistem. Komisyonda 160 çocuk hakları örgütü tam aksini iddia ettiği hâlde siz neden ısrarla çocukları önce kapatmayı tercih ediyorsunuz, tecridi tercih ediyorsunuz? Üstelik, çocuk eğitiminin ve toplumla bütünleşmenin ön koşulu asla kapalı hastane olamaz; tüm araştırmalar bunu gösteriyor. Çocuğun travması, gelişimsel özellikleri, engellilik durumu, ana dili, kültürel farklılığı ve kurum koşullarına verdiği tepki kolaylıkla uyumsuz davranış olarak kodlanabilir. O yeni idare ve gözlem kurullarını çocuklar için de yapmak...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Öztürkmen...

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Son yaşanan ekonomik kriz ülkedeki pek çok yurttaşın borçlanarak yaşamasına neden oluyor. Resmî verilere göre icralık dosya sayısı 25 milyonu aşmıştır. Bunların içinde en önemli kesimlerin başında ise esnaf geliyor. Esnaf bu şartlarda borcunu nasıl ödesin? Bakın, bir esnafın isyanı; BAĞ-KUR borcu 198 bin lira, 198 binin üzerine gecikme zammı deyip 232 bin lira ekliyorlar, borç 430 bin lira oluyor. Esnaf yapılandırmaya gidiyor, taksitlendirme farkı deyip 382 bin lira daha koyuyorlar, borç oluyor 812 bin lira. "Zamanında ödeyenin suçu ne?" demeyin, esnaf bir kere zor durumda kalmış, ayağa kalkmak istiyor ama sürekli çelme takılıyor. Düşün artık esnafın yakasından; hep patronların borcunu mu sileceksiniz, bir kez de esnafa sahip çıkın.

BAŞKAN - Sayın Çalışkan...

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Teşekkür ederim.

Suça Sürüklenen Çocuklarla İlgili Meclis Araştırma Komisyonu okuldan kopuş, yoksulluk, aile içi şiddet, bağımlılık, çete teması, ruh sağlığı, kurumlar arası koordinasyon eksikliği gibi pek çok hususta sorun ortaya koydu. Ne yazık ki kanun teklifinin hiçbir yerinde ceza vermekten, tedbir almaktan başka bir çözüm ortaya konmamış. Bu konu acaba çok mu aceleye getirildi? Birilerinin kaprisiyle mi bu yasayı görüşüyoruz? 12-15 yaşın 15-18'e yükseltilmesi ama bir de ebeveynin sorumlu tutulması hangi mantıkla izah edilebilir? Suçun şahsiliği ilkesi açısından yaklaşıldığında bu vicdani midir, insaflı mıdır, hukuki midir, adil midir? Ne yazık ki bir ceza yasası olmaktan öte bir durum ortaya koymayan bu yasa teklifinin bu kadar aceleye getirilmesi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Karaman... Yok.

Sayın Tanal...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Çocuklar suç işliyorsa bunun sorumluluğu yalnızca çocuklarda mıdır yoksa onları koruyamayan toplumun ve kamunun da sorumluluğu yok mudur? Bir çocuk suça sürükleniyorsa asıl sorgulanması gereken çocuk mu yoksa o çocuğu eğitimden, sevgiden, fırsatlardan mahrum bırakan sistem midir? Suça sürüklenen çocukları cezalandırmak kolaydır. Peki, o çocukları suça sürükleyen sosyal, ekonomik, eğitim politikalarının hesabını kim verecektir? Çocuk suç işlediğinde sadece çocuğu mu yargılayacağız yoksa o çocuğu koruyamayan aileyi, toplumu, devleti de sorgulayacak mıyız? Çocuklar suç işlemeyi mi seçiyor yoksa biz yetişkinler onlara suçtan uzak bir gelecek sunmakta başarısız olduğumuz için midir?

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Şimdi Komisyona söz veriyorum. Eğer süre kalırsa Genel Kurulda olmayan ve sonradan sisteme giren arkadaşlara yeniden söz verebilirim.

Buyurun Sayın Komisyon.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

İlk olarak aslında ikinci sorudan başlamak istiyorum, özellikle Anayasa'ya aykırılık veya Anayasa'ya uygunlukla ilgili bir soru geldi Sayın Yontar'dan. Buna ilişkin olarak aslında özellikle çocuk adalet sistemine ilişkin düzenlemelerin tabii ki Anayasa'ya ve ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere aykırı olup olmadığı zaten bu Komisyonumuzda da değerlendirildi. Anayasa Mahkememizin de yerleşik içtihatlarında da aslında açıkça belirtildiği üzere hangi alanda düzenleme yapılacağı, kamu yararının hangi araçlarla gerçekleştirileceği, hangi usulün benimseneceği, hangi kanun yolu sisteminin oluşturulacağı; tüm bunlar tabii, esas itibarıyla yasama organının takdir yetkisinde. Dolayısıyla burada teklif hakkında dile getirilen Anayasa'ya aykırılık iddialarının düzenlemelerin yerindeliğine ilişkin değerlendirmelerden ibaret olduğunu da söylemek gerekiyor.

Özellikle, tabii, bu teklifle burada çocukların üstün yararı ilkesinin korunduğunu söylemem gerekiyor.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Yapmayın Hocam ya! Yapmayın yani ne demek ya!

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Dolayısıyla teklifte yer alan düzenlemeyle çocuklara özgü ceza sorumluluğu sistemi aslında burada korunuyor.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne aykırı mıdır, değil midir Başkanım?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Yalnızca şunu belirtmem lazım: Toplum vicdanını derinden yaralayan, ağır sonuçlar doğuran bazı suçlar bakımından ceza adaletinin gerekleri gözetilerek yaş küçüklüğü indiriminin daha dengeli uygulanmasının sağlandığını görüyoruz. Burada tabii ki çocuğun üstün yararı vazgeçilmez bir anayasal ilke ancak bu ilke, mağdurların haklarını, kamu düzenini ve toplumun güvenliğini tamamen göz ardı eden mutlak bir ayrıcalık olarak da yorumlanamaz. Ki hukuk devleti hem suça karışan çocuğu korumak hem de suçtan zarar gören bireyin adalet beklentisini karşılamakla yükümlüdür, dolayısıyla bu hassas dengeyi bizim korumamız gerekiyor.

Şimdi, Sayın Suiçmez laf attı ama onun özellikle sorusuna da değinmek istiyorum.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Soru sordum. Dolayısıyla Anayasa'ya aykırılık teşkil etmiyor mu?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Özellikle "Bu kanunu neden yapıyorsunuz?" şeklinde bir soru geldi Sayın Suiçmez'den. Bu kanun teklifinin, aslında başta çocuklarımız olmak üzere tüm toplumun korunması bağlamında çocuk suçluluğuyla daha etkin mücadele edilmesi; çocukların ıslah süreçlerinin daha yapıcı, etkin ve fonksiyonel gerçekleştirilmesi; ailelere, kamu kurum ve kuruluşlarına konuyla ilgili önemli sorumluluk ve yükümlülükler verilmesi hususunu düzenlediğini belirtmem gerekiyor. Tabii, şunu unutmamamız gerekiyor Sayın Suiçmez: Çocuklar yalnızca bugünün değil yarının da emaneti. Bu nedenle, çocuk adalet sistemine ilişkin düzenlemelerde; özellikle koruma, önleme, erken müdahale, etkin soruşturma ve kovuşturma, rehabilitasyonla topluma yeniden kazandırma süreçlerinin birbirinden bağımsız değil birbirini tamamlayan halkalar olarak ele alınması burada büyük önem taşıyor. Zira aslında hepimizin aynı kanaatte olduğumuza inanıyorum, bir çocuğu kurtarmak burada yalnızca bir hayatı değil aynı zamanda toplumun geleceğini de korumaktır.

Ama şunu da ifade etmem gerekir; tabii, bu konulara ilişkin düzenlemeler yapılırken göz ardı edemeyeceğimiz bir gerçek var, o da tüm dünyada suçun doğası değişmekte, şiddet sarmalı ne yazık ki yaş tanımamakta ve suça karışma yaşı giderek düşmektedir. Bütün dünyada bu böyle, bunu görüyoruz. Daha da endişe verici olan ise -konuşmacılarımız da aslında bunu söyledi- örgütlü suç yapılarının, çocuklara sağlanan hukuki koruma mekanizmalarını kötüye kullanarak onları suçun bir faili değil âdeta bir aracı hâline getirmeye çalışmalarıdır. Dolayısıyla çocuğun eline kalem yerine silah, kitap yerine bıçak tutuşturmaya çalışan bu anlayışa tabii ki sessiz kalmamız mümkün değil. Yalnızca çocuklarımıza değil tabii, geleceğimize de bu sessiz kalma, sırt çevirmek olur. Bu nedenle çocuklarımızı özellikle suç örgütlerinin istismarından koruyacak, onları suça sürükleyen sebepleri ortadan kaldıracak ve caydırıcılığı güçlendirecek tedbirleri hayata geçirmek tabii ki hepimizin ortak sorumluluğudur.

Burada Sayın Necmettin Çalışkan'ın özellikle sorduğu soru açısından şunu belirtmem gerekiyor: Tabii, Türk Ceza Kanunu'nun aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali maddesinde yapılan düzenlemeye özellikle neden ihtiyaç duyulduğuyla ilgili bu. Bu düzenleme, biliyorsunuz, çocuğun işlediği suçtan dolayı ebeveynlere objektif bir ceza sorumluluğu yüklememektedir. Cezaya hükmedilebilmesi için aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlal edilmesi ile çocuğun suçu işlemesi arasında somut olayda illiyet bağının bulunması ve bu bağın mahkeme kararında gerekçelendirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla düzenleme cezaların şahsiliği ilkesine uygundur ve yalnızca kusuru ve nedensellik bağı ispat edilen kişiler bakımından burada uygulanacaktır.

Yine Sayın Özdağ'ın sormuş olduğu, özellikle sosyal inceleme raporlarıyla ilgili; burada da değerli milletvekilleri, sosyal inceleme raporunun çocuk hakkında verilecek kararın yalnızca işlenen suça değil çocuğun bireysel, sosyal ve ailevi koşullarına göre şekillendirilmesini sağlayan en önemli araçlardan biri olduğunu söylemem gerekiyor. Bu nedenle, 15 yaşını doldurmamış çocuklar bakımından raporun alınması burada zorunlu tutulmaktadır ki buna karşılık 15 yaşını doldurmuş çocuklar yönünden ise rapor alınmaması ancak gerekçesi açıkça gösterilmek suretiyle mümkün olabilecektir. Böylece sosyal inceleme raporlarının daha etkin ve verimli şekilde kullanılması burada sağlanmaktadır.

Sayın Saki'nin sormuş olduğu soruya ilişkin olarak da -özellikle çocuk eğitimevlerine yönelik ki birkaç milletvekilimizden de buna benzer sorular geldi- biliyorsunuz, 5275 sayılı Kanun'da mevcut düzenlemeyle çocuk tutuklular çocuk kapalı ceza infaz kurumlarında barındırılırken, hükümlü oldukları andan itibaren herhangi bir değerlendirmeye tabi tutulmaksızın firara karşı engelleri bulunmayan çocuk eğitimevlerinde barındırılmaktadır. Burada kanunun 15'inci maddesinde yapılan değişiklikle çocuk eğitimevine geçiş iyi hâl şartına bağlanıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Tamamlayayım bu soruyu Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Yüksel, aslında bir buçuk dakikanızı almıştık, sorular için yöneltmiştim.

Buyurun.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Ayrıca, istisna suçlar hariç, kasıtlı suçlarda üç yıl, taksirli suçlarda beş yıl ve altı hapis cezası alan çocukların cezalarının doğrudan eğitimevinde yerine getirilmesi sağlanmaktadır.

Şimdi, bu düzenlemeyle, çocuk hükümlüler açık ceza infaz kurumu statüsündeki eğitimevlerinde barındırılırken, tutukluların kapalı ceza infaz kurumunda barındırılmalarının ortaya çıkardığı çelişkinin burada giderileceğini düşünüyorum. Çocuk eğitimevlerinin firarı engelleyecek yapıda bulunmaması nedeniyle yüksek oranda çocuğun eğitimevlerinden firar ettiği, firarın suç olduğu, buradan kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderildikleri anlaşılıyor. Çocukların herhangi bir risk değerlendirilmesi yapılmaksızın doğrudan eğitimevlerine gönderilmeleri çocukların yüksek yararı ilkesinin aleyhine sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle bu düzenleme yapılmaktadır.

Değerli Başkanım, bir soru daha...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bizim sorulara herhâlde yazılı cevap verilecek, anladığım kadarıyla.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Evet, geriye kalan sorulara yazılı olarak cevap verebilirim.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN - Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım... Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Evet, size söz vermiştim.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Orada açıkça sataşma var. Teklifin tümü 18 madde. Sayın Başkan 3 kere “Suiçmez” adını kullanarak bana sataşmıştır ve bu konuda benim de bir cevap hakkım var, bunu kullanmak istiyorum sataşmaktan dolayı.

HALİL ELDEMİR (Bilecik) - Soru-cevapta isim zikredilir Sayın Başkanım.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Size sataşmadım Sayın Suiçmez, sorunuza cevap verdim.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Cevap değil sataşma...

BAŞKAN - Şimdi, Sayın Suiçmez, müsaade eder misiniz. Bir saniye... Anladım ben, sizin meramınızı anladım.

Şimdi, Sayın Suiçmez, soru-cevap işleminde elbette soruyu soran sayın milletvekiline ismini zikrederek cevap vermek çok doğal bir şey.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, onun öyle yapmadığını çok iyi biliyorsunuz.

BAŞKAN - Nereden biliyorum ya?

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Komisyon Başkanının bizi topluma hedef göstermesini anlayabiliyoruz ama bir hukukçunun bir milletvekilini hedef göstermesini anlamamız ve kabul etmemiz mümkün değil.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Kim sizi hedef göstermiş? Vallahi, bence sen kendi kendini hedef gösteriyorsun.

BAŞKAN - Peki, buyurun, bir dakika veriyorum.

Buyurun, anlatın meramınızı.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

64.- Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in, Adalet Komisyonu Başkanı Cüneyt Yüksel'in 286 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin tümü üzerinde soru-cevap işlemi sırasında yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkanım, hiç kimse suça sürüklenen çocukların ceza almamasını savunmamaktadır. Hayatım bir hukukçu olarak çocuk haklarını, kadın haklarını savunmakla geçmiştir. Burada bizzat Adalet ve Kalkınma Partisinin, yıllardan beri artı olarak olumlu gördüğümüz çocuk adaleti sistemine katkılarının, Komisyon Başkanının kişisel gerekçelerle, kişisel sahiplenmeyle getirmiş olduğu bir kanun teklifiyle çocuk adalet sisteminin temeline bomba konulmaktadır.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Asıl sataşmayı sen yapıyorsun ama buna tenezzül edip cevap vermeyeceğim. Asıl sataşmayı yapan sensin, tenezzül edip cevap vermeyeceğim.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Bizim itirazımız budur yoksa elbette acılı ailelerin tüm taleplerinin haklı olduğunu düşünüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Acılarına biz de katılıyoruz. Kimse "Suç işleyen çocuk ceza almasın." demiyor.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu!

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Ya, lütfen, susar mısınız ya! Konuşma yapıyor burada, lütfen...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bana sataşıyor ama! Yanındakine mukayyet ol!

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sadece, çocuk, çocuktur; bunun kabul edilmesi gerekiyor.

BAŞKAN - Sayın Bülbül...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Bir dakikadır konuşuyorsunuz ya! Böyle bir şey yok ya! Komisyonda da aynı şeyi yapıyorsunuz, bir susun artık!

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hadi be, nerede yaptım!

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Her zaman böylesiniz! Böyle bir şey olamaz ya!

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sayın Başkanım, kısaca bir söz almak istiyorum.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Bir kişinin kişisel ikbali için hazırlanmış bir yasadır bu; çok açık ve nettir, o kadar.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hayda; bravo, bravo(!) Nasıl bir ikbal, nasıl bir ikbal? Sen Gülden Coni'nin annesiyle konuş, babasıyla konuş.

BAŞKAN - Sayın Durgut... Sayın Durgut...

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sayın Suiçmez... Sayın Suiçmez...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Böyle milletvekillerini hedef göstermeniz...

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Sen kendi kendini hedef gösteriyorsun!

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sürekli hedef gösteriyorsunuz!

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Hadi oradan!

BAŞKAN - Sayın Durgut, Komisyona söz verdim, lütfen... Komisyona söz verdim.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sayın Suiçmez...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Kimseden bugüne kadar korkmadık, sizden hiç korkmayız!

BAŞKAN - Evet, buyurun.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sayın Suiçmez, şimdi...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sizden hiç korkmayız!

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Allah sana insaf versin!

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Bizim ömrümüz çocuk haklarını müdafaa için geçti.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sayın Suiçmez...

BAŞKAN - Sayın Suiçmez... Sayın Suiçmez...

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sayın Başkan, bir müdahale eder misiniz?

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Mağdur haklarını müdafaa için geçti. Sizin gibi reklam amaçlı kullanmıyorum.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sayın Başkan, bir müdahale eder misiniz?

BAŞKAN - Ediyorum işte, etmeye çalışıyorum. Karşılıklı laf atıyorlar.

Buyurun.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Bana laf attı.

BAŞKAN - Tamam da söz verdim Komisyona.

MÜŞERREF PERVİN TUBA DURGUT (İstanbul) - Niye bakıyorsunuz? Hem de halüsinasyon görerek laf attı.

BAŞKAN - Ama Komisyona söz verdim.

Buyurun Sayın Yüksel.

65.- Adalet Komisyonu Başkanı Cüneyt Yüksel'in, Trabzon Milletvekili Sibel Suiçmez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sayın Suiçmez, burada soru soracak milletvekillerinin isim listesi geliyor ve ben özellikle not ediyorum. O yüzden, sizin isminizi...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - "Sataşma." dediniz Sayın Başkan.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sataşma şeklinde demedim, tamamen soru...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Komisyon üyesiydim.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Sayın Suiçmez, şu anda sizin yaptığınız sataşma.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Cevap verin o zaman.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - O yüzden, bırakın; biz sizi dinledik, ben de zaten cevap verdim, bir daha cevap veriyorum ama şimdi suça sürüklenen çocuklarla ilgili Komisyon Başkanına da laf atmanız hiç yakışık değil. Burada, biliyorsunuz, bu Komisyon...

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Lafı atan o Sayın Başkan; lafı atan o, sabahtan beri laf atıyor.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Keşke Komisyon Başkanının yaptığı yakışıksız söz atmalara da aynı tepkiyi gösterseydiniz!

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Hayır, bu Komisyon çalışmaları kapsamlı bir şekilde yapmıştır; saha incelemeleriyle, ilgili tüm paydaşlarla gerçekleştirdiği istişareler sonucu bu raporu hazırlamıştır ve burada gerçekten çok kapsamlı bir rapor elimizde var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Siz çok iyi biliyorsunuz ki o çalışmaların hepsinde bulundum, hakkımı yemeyin.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Bitireyim, bitireyim.

BAŞKAN - Ama bu uzuyor ya Sayın Yüksel, bu uzuyor ama.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Bitireyim.

BAŞKAN - Hadi, son bir cümle, lütfen son bir cümle... Yeter artık ama!

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Şimdi, burada, raporda yer alan tespit ve öneriler çocukların suça sürüklenmesini önlemeye yönelik kapsamlı ve güçlü bir yol haritası ortaya koymuştur. Bugün de görüşülmekte olan bu teklif aslında bu birikimin ve ortak aklın bir sonucudur ama şunu da söylemek istiyorum: Teklif burada yalnızca ceza hukukuna ilişkin hükümler içermemekte, çocukların korunmasından yargılama süreçlerine, infazdan rehabilitasyona kadar birçok alanda bütüncül düzenlemeler öngörmektedir.

ELİF ESEN (İstanbul) - Detaylı değil Sayın Başkan! Yeterli değil, çok eksik var, çok eksik var!

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI CÜNEYT YÜKSEL (İstanbul) - Bunun yanında, ailelerin çocuk üzerindeki sorumluluğunu güçlendiren, koruyucu ve destekleyici tedbirlerin etkinliğini artıran ve ilgili kurumlar arasındaki iş birliğini geliştiren önemli düzenlemeleri barındırmaktadır.

Hepinize teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Yüksel, teşekkür ediyorum.

Birleşime bir dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 23.31

YEDİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 23.31

BAŞKAN: Başkan Vekili Tekin BİNGÖL

KÂTİP ÜYELER: Adil BİÇER (Kütahya), Aliye COŞAR (Antalya)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 120'nci Birleşiminin Yedinci Oturumunu açıyorum.

IX.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- İstanbul Milletvekili Müşerref Pervin Tuba Durgut ve Antalya Milletvekili Mustafa Köse ile 98 Milletvekilinin Çocuk Koruma Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3771) ve Adalet Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 286) (Devam)

BAŞKAN - 286 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yok.

Ertelenmiştir.

2'nci sırada yer alan 237 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin görüşmelerine başlayacağız.

2.- İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Libya Devleti Milli Birlik Hükümeti Arasında Kolluk İş Birliği Mutabakat Muhtırasının Notalarla Birlikte Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi (2/3030) ve Dışişleri Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 237)

BAŞKAN - Komisyon? Yok.

Ertelenmiştir.

Bundan sonra da komisyonların bulunamayacağı anlaşıldığından, alınan karar gereğince, kanun teklifleri ile komisyonlardan gelen diğer işleri sırasıyla görüşmek için 6 Ağustos 2026 Perşembe günü saat 14.00'te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 23.33

X.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- Samsun Milletvekili Murat Çan'ın, 2022 yılının Ekim ayından bu yana ülkemiz sınırları içinde düşen İHA ve SİHA sayısına ilişkin sorusu ve Millî Savunma Bakanı Yaşar Güler'in cevabı (7/46297)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96'ncı maddeleri gereğince Milli Savunma Bakanı Yaşar Güler tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Murat ÇAN
Samsun Milletvekili

2022 yılı Ekim ayında başlayan Ukrayna ile Rusya arasındaki savaş, bölgesel bir çatışmanın ötesine geçmiş; Karadeniz'de askeri dengeleri derinden sarsarak Türkiye açısından doğrudan güvenlik riskleri doğuran bir sürece dönüşmüştür. Türkiye, Karadeniz'e kıyısı olan bir ülke olarak bu savaşın etkilerini yalnızca diplomatik düzlemde değil, sınır güvenliği ve egemenlik hakları bağlamında da hissetmektedir.

Nitekim son dönemde Türkiye sınırları içerisine düşen insansız hava araçları (İHA/SİHA), Karadeniz'de sürüklenerek kıyılarımıza ulaşan mayınlar, insansız deniz araçları ve çeşitli mühimmatlar; savaşın etkilerinin fiilen Türkiye'nin egemenlik alanına kadar ulaştığını açıkça göstermektedir. Son olarak seçim bölgem Samsun'un Terme ilçesinde, 28 Haziran 2026 tarihinde, tek motorlu ve tek pervaneli bir insansız hava aracı ağaca çarparak infilak etmiştir. Söz konusu İHA enkazı, detaylı teknik ve kriminal incelemelerin yapılması amacıyla Ankara Merkez Jandarma Kriminal Laboratuvar Müdürlüğü'ne gönderilmiştir.

Yaşanan bu son olay ve öncesinde yaşanan diğer tüm vakalar göstermektedir ki; hava ve deniz sahamızın güvenliği konusunda alınan tedbirler ile erken uyarı ve müdahale kapasitemiz günümüz ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır.

Diğer yandan Karadeniz'de sivil deniz unsurlarına yönelik saldırıların artması, deniz ticaret yollarının güvenliğini tehdit etmekte; bölgedeki askeri gerilimin kontrolsüz biçimde yayılma riskini büyütmektedir. Türkiye'nin bu süreçte hem kendi askeri unsurlarını hem de

sivil deniz faaliyetlerini korumaya yönelik ne ölçüde hazırlıklı olduğu, hangi somut tedbirlerin alındığı ve bu tedbirlerin etkinliği kamuoyu açısından yeterince şeffaf değildir.

İktidarın, Türkiye'nin güvenliğini doğrudan ilgilendiren bu gelişmeler karşısında kapsamlı bir risk analizi ortaya koymaması ve alınan askeri tedbirlere ilişkin kamuoyunu tatmin edici düzeyde bilgilendirmemesi, güvenlik politikalarının sorgulanmasına neden olmaktadır. Türkiye'nin, sınırlarına kadar yaklaşan bu çok boyutlu tehdit ortamında daha güçlü, planlı ve proaktif bir savunma stratejisi ortaya koyması kaçınılmazdır.

Bu tespit ve değerlendirmelerden hareketle;

1- 2022 yılı Ekim ayından bugüne kadar Türkiye sınırları içerisine toplam kaç adet İHA ve/veya SİHA düşmüştür? Bu araçların menşei ve hangi ülkeye ait oldukları tespit edilmiş midir?
2- Söz konusu İHA/SİHA'ların düşmesi sonucunda can ve mal kaybı yaşanmış mıdır? Yaşandıysa detayları nelerdir?
3- Aynı dönem içerisinde Karadeniz sahillerinde toplam kaç adet insansız deniz aracı, mayın ya da farklı türde mühimmat tespit edilmiştir? Bunların ne kadarı Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından etkisiz hale getirilmiştir?
4- Türkiye'nin hava ve deniz sahasında bu tür tehditlerin erken tespiti ve imhası için kullanılan sistemler nelerdir? Bu sistemlerin kapsama ve etkinlik düzeyi nedir?
5- Ukrayna-Rusya savaşı sürecinde Karadeniz'de faaliyet gösteren sivil deniz unsurlarına yönelik kaç saldırı gerçekleşmiştir?
6- Bu saldırılarda toplam kaç kişi hayatını kaybetmiştir? Hayatını kaybedenlerden kaçı Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıdır?
7- Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na ait unsurları hedef alan herhangi bir saldırı, taciz veya tehdit girişimi olmuş mudur? Olduysa bunların sayısı, niteliği ve sonuçları nelerdir?
8- Karadeniz'de artan askeri risklere karşı Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından alınan ilave tedbirler nelerdir?
9- Türkiye'nin Karadeniz'deki askeri varlığının güçlendirilmesine yönelik yeni bir konuşlanma, devriye veya angajman planı bulunmakta mıdır?
10- NATO çerçevesinde Karadeniz güvenliğine ilişkin yürütülen askeri iş birliği faaliyetleri nelerdir? Türkiye bu mekanizmalar içinde nasıl bir rol üstlenmektedir?
11- Önümüzdeki dönemde benzer tehditlerin artacağı öngörülmekte midir? Bu kapsamda Milli Savunma Bakanlığı'nın güncel risk değerlendirmesi ve eylem planı nedir?

T.C.
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI
Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : Z-88839574-610-2026/7111 -6441837 31 Temmuz 2026
Konu : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 17.07.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1893024 sayılı yazınız.

Samsun Milletvekili Murat ÇAN tarafından TBMM Başkanlığına verilen ve Millî Savunma Bakanı tarafından cevap verilmesi talep edilen, 7/46297 sayılı yazılı soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

Karadeniz'de, 2022 yılında başlayan savaşta, ülkemiz tarihi ve hukuki bir görev bilinci ile Montrö Boğazlar Sözleşmesi kapsamında savaşan tarafların Türk Boğazlarından geçişini engellemiş, kıyıdaş olmayan devletlerin savaş gemilerinin ise Boğazlardan geçiş yapmamasının faydalı olacağını deklare etmiştir. Montrö Boğazlar Sözleşmesi bugün Karadeniz'deki istikrarın devamı için en büyük etkendir. Bunun yanında savaştan kaynaklı deniz tehditlerine karşı bölgesel sahiplik ilkemiz kapsamında türlü tedbirler ve inisiyatifler yürütülmektedir. Milli olarak sürüklenen mayın tehdidine karşı deniz ve hava unsurlarımızla 24 Mart 2022 tarihinden beri kesintisiz keşif ve karakol faaliyeti icra edilmektedir. İHA/SİHA düşmesi sonucunda Bakanlığımıza bildirilen herhangi bir can ve mal kaybı bulunmamaktadır. Ayrıca, Deniz Kuvvetlerimize ait unsurları hedef alan bir saldırı olmamıştır.

Müttefiklerimiz Romanya ve Bulgaristan ile oluşturduğumuz Mayın Karşı Tedbirleri Görev Grubu (MCM BLACK SEA Task Group) bu konuda Karadeniz'deki güvenliğe odaklanan faaliyetlerine başarıyla devam etmektedir. İlave olarak 07 Temmuz 2026 tarihinde NATO Zirvesi kapsamında Türkiye, Bulgaristan ve Romanya arasında imzalanan MCM Black Sea Mutabakat Muhtırasında yapılan değişiklikle, MCM Black Sea Görev Grubu temel görevlerinin yanı sıra kritik sualtı altyapılarının (KSA) korunmasına yönelik faaliyetlere de etkin destek sağlayacaktır. Bununla birlikte her halükarda özellikle deniz yetki alanlarımız ve kritik su altı ve üstü yapılarımızın güvenliği için gerekli tedbirleri almaya; deniz ve hava unsurlarımızla kesintisiz seyir, keşif ve gözetleme faaliyetleri icra etmeye devam edilmektedir. Ayrıca, Ukrayna ve Rusya askeri makamları ile yakın koordinasyon devam etmekte olup ülkemizi etkileyen güvenlik olaylarına ilişkin gerekli uyarılar zamanında yapılmaktadır.

Arz ederim.

Yaşar GÜLER
Bakan

2.- Artvin Milletvekili Uğur Bayraktutan'ın, Artvin ilinden yaşanan göçü önlemek için yürütülen çalışmalara ilişkin sorusu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır'ın cevabı (7/46303)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda belirtilen sorularımın Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sayın Mehmet Fatih Kacır tarafından yazılı olarak cevaplandırılması hususunu; Anayasanın 98. ve İçtüzüğün 96. ve 99. maddeleri gereğince saygılarımla arz ederim.

Av. Uğur BAYRAKTUTAN
Artvin Milletvekili

Artvin ili uzun yıllardır nüfus kaybı ve göç sorunu ile karşı karşıya bulunmaktadır.2008 yılında binde -11,7, 2009 yılında -8,07, 2010 yılında -5,28, 2012 yılında -1,95, 2014 yılında -3,74, 2015 yılında -11,33, 2016 yılında -6,19, 2017 yılında -14,09, 2019 yılında -18,97, 2020 yılında -8,48, 2024 yılında -16 ve 2025 yılında ise -9,5 olarak gerçekleşmiştir. Bazı yıllarda pozitif net göç görülmüş olsa da ilin genel eğiliminin göç verme yönünde olduğu açıkça görülmektedir.

Tüm bölgesel kalkınma söylemlerine, teşvik uygulamalarına ve yatırım vaatlerine rağmen Artvin'in yıllardır göç veren bir il olmaktan kurtulamamış olması dikkat çekicidir. Özellikle gençlerin ve nitelikli iş gücünün işsizlik, gelir yetersizliği ve sınırlı yatırım imkanları nedeniyle il dışına yönelmesi, Artvin'in ekonomik ve sosyal yapısını olumsuz etkilemektedir.

Artvin halkı doğdukları topraklarda çalışabilecekleri, üretebilecekleri ve geleceklerini kurabilecekleri koşulların oluşturulmasını beklemektedir. Bu nedenle Artvin'in kalkınma ve istihdam sorunlarının bütün yönleriyle değerlendirilmesi ve göçe neden olan ekonomik etkenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik somut adımların atılması büyük önem taşımaktadır.

Bu bağlamda;

1- Son 10 yılda Artvin'e sağlanan yatırım teşviklerinin ilde istihdam ve göç üzerindeki etkisine ilişkin Bakanlığınızca yapılmış bir etki analizi var mıdır?

2- Artvin'in sürekli göç veren iller arasında yer almasının nedenleri Bakanlığınız tarafından nasıl değerlendirilmektedir?

3- Son 5 yılda Artvin'de kapanan işyeri sayısı ile aynı dönemde açılan işyeri sayısı kaçtır?

4- Artvin'de genç işsizliği azaltmak amacıyla yürütülen projeler nelerdir ve bu projelerden kaç kişi yararlanmıştır?

5- 2025 yılında net göç hızının yeniden eksi değerlere gerilemiş olması karşısında Bakanlığınızın almayı planladığı tedbirler nelerdir?

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :E-75833232-610-8266807 04/08/2026
Konu :Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi : 17.07.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1893024 sayılı yazınız.

Bakanlığıma intikal eden, Artvin Milletvekili Sayın Uğur BAYRAKTUTAN tarafından tevcih edilen 7/46303 esas numaralı yazılı soru önergesinin cevabı Ek'te gönderilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Mehmet Fatih KACIR
Bakan

Ek : Soru Önergesi Cevabı

ARTVİN MİLLETVEKİLİ SAYIN UĞUR BAYRAKTUTAN'IN

7/46303 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Artvin ili uzun yıllardır nüfus kaybı ve göç sorunu ile karşı karşıya bulunmaktadır. 2008 yılında binde -11,7, 2009 yılında -8,07, 2010 yılında -5,28, 2012 yılında -1,95, 2014 yılında -3,74, 2015 yılında -11,33, 2016 yılında -6,19, 2017 yılında -14,09, 2019 yılında -18,97, 2020 yılında -8,48, 2024 yılında -16 ve 2025 yılında ise -9,5 olarak gerçekleşmiştir. Bazı yıllarda pozitif net göç görülmüş olsa da ilin genel eğiliminin göç verme yönünde olduğu açıkça görülmektedir.

Tüm bölgesel kalkınma söylemlerine, teşvik uygulamalarına ve yatırım vaatlerine rağmen Artvin'in yıllardır göç veren bir il olmaktan kurtulamamış olması dikkat çekicidir. Özellikle gençlerin ve nitelikli iş gücünün işsizlik, gelir yetersizliği ve sınırlı yatırım imkanları nedeniyle il dışına yönelmesi, Artvin'in ekonomik ve sosyal yapısını olumsuz etkilemektedir.

Artvin halkı doğdukları topraklarda çalışabilecekleri, üretebilecekleri ve geleceklerini kurabilecekleri koşulların oluşturulmasını beklemektedir. Bu nedenle Artvin'in kalkınma ve istihdam sorunlarının bütün yönleriyle değerlendirilmesi ve göçe neden olan ekonomik etkenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik somut adımların atılması büyük önem taşımaktadır

Bu bağlamda;

Soru 1- Son 10 yılda Artvin'e sağlanan yatırım teşviklerinin il de istihdam ve göç üzerindeki etkisine ilişkin Bakanlığınızca yapılmış bir etki analizi var mıdır?

Soru 2- Artvin'in sürekli göç veren iller arasında yer almasının nedenleri Bakanlığınız tarafından nasıl değerlendirilmektedir?

Soru 3- Son 5 yılda Artvin'de kapanan işyeri sayısı ile aynı dönemde açılan işyeri sayısı kaçtır?

Soru 4- Artvin'de genç işsizliği azaltmak amacıyla yürütülen projeler nelerdir ve bu projelerden kaç kişi yararlanmıştır?

Soru 5- 2025 yılında net göç hızının yeniden eksi değerlere gerilemiş olması karşısında Bakanlığınızın almayı planladığı tedbirler nelerdir?

CEVAPLAR:

Bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması, sanayi yatırımlarının ülke geneline dengeli bir şekilde yayılması ve yerinde istihdamın artırılması Bakanlığımızın temel öncelikleri arasında yer almaktadır. Böylece vatandaşlarımızın bulundukları illerde istihdam imkânlarına erişiminin artırılması, yerel kalkınmanın desteklenmesi ve göçün azaltılması hedeflenmektedir. Bu doğrultuda, planlı sanayi alanlarının yaygınlaştırılması ve sanayi altyapısının güçlendirilmesine yönelik çalışmalarımız kararlılıkla sürdürülmektedir.

Bakanlığımızın Artvin ilimizde yürüttüğü ve desteklediği sanayi altyapısı yatırımları; doğrudan istihdamın artırılmasına, gençler başta olmak üzere vatandaşlarımız için yeni iş imkânlarının oluşturulmasına ve bölgesel kalkınmanın güçlendirilmesine katkı sağlayacak niteliktedir.

Bu bağlamda; Bakanlığımızca tüzel kişilik kazandırılan Artvin Arhavi OSB projesi, 2026 Yılı Yatırım Programı'nda devam eden projeler arasında yer almaktadır. Proje için bugüne kadar kullandırılan kredi tutarı, 2026 yılı fiyatlarıyla yaklaşık 760 milyon TL'ye ulaşmıştır. Altyapı projeleri ile keşiflerinin onaylanmasını müteakip altyapı yapım ihalesinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. OSB'nin altyapısının tamamlanarak tüm parsellerde üretime geçilmesiyle yaklaşık bin kişiye istihdam sağlanması öngörülmektedir.

Ayrıca, 2002 yılından sonra Bakanlığımız kredi desteğiyle Artvin'de Merkez, Arhavi, Hopa ve Şavşat Sahara Sanayi Siteleri olmak üzere toplam 356 iş yerinden oluşan 4 sanayi sitesi tamamlanarak sanayicilerimizin hizmetine sunulmuş ve yaklaşık bin vatandaşımıza istihdam sağlanmıştır. Bunlara ilaveten, 2026 Yılı Kamu Yatırım Programı'nda yer alan ve 94 iş yerinden oluşacak Artvin Livane Sanayi Sitesi projesiyle de 500 kişiye ilave istihdam sağlanması hedeflenmektedir.

Bununla birlikte; Bakanlığımız bağlı kuruluşu Doğu Karadeniz Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (DOKAP BKİ) tarafından 2013 yılından bugüne kadar Artvin'de 163 proje desteklenmiş olup, bu projelere 2026 yılı fiyatlarıyla 1,96 milyar TL tutarında destek sağlanmıştır. İldeki toplam yatırım hacmi ise, yararlanıcı katkılarıyla birlikte toplam 2,14 milyar TL'ye ulaşmıştır. Söz konusu destekler; tarım, hayvancılık, sulama, turizm, kültür ve sosyal altyapı başta olmak üzere çeşitli alanlarda uygulanmış olup, üretim kapasitesinin artırılması, ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, altyapının güçlendirilmesi ve sosyal imkânların geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen yatırımlar, Artvin'de istihdam imkânlarının geliştirilmesine ve gençlerin ekonomik hayata katılımının desteklenmesine de dolaylı katkı sunmaktadır.

Öte yandan; Bakanlığımız koordinasyonunda faaliyet gösteren Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansı, hazırladığı Bölge Planı çerçevesinde ve bölgenin potansiyeli doğrultusunda gelişme öncelikleri ve hedeflerini belirleyerek bu önceliklere uygun destek programlarını yürütmektedir. Ajans tarafından mali ve teknik destek programları kapsamında Artvin ilimizde 126 projeye, 2026 yılı fiyatlarıyla toplam 346,5 milyon TL destek sağlanmıştır. Yararlanıcılar tarafından sağlanan eş finansman katkısıyla birlikte toplam yatırım hacmi 567,2 milyon TL'ye ulaşmıştır. Ayrıca, Sosyal Gelişmeyi Destekleme Programı (SOGEP), Kurumsal Dönüşüm ve Sürdürülebilirlik Destek Programı ile diğer Ajans destek programları kapsamında Artvin'de toplam 13 proje desteklenmiştir.

Yukarıda kısaca özetlenen yatırım desteklerine tekstil ve hazırgiyim sektörünün de dâhil olduğu imalat sanayinin emek yoğun sektörlerinde, iş gücünün korunmasına katkı sağlamak amacıyla İstihdamı Koruma Destek Programı yürütülmektedir. 2026 yılında alınan başvurular çerçevesinde ise 81 KOBİ'nin başvurusu onaylanmış olup program kapsamında 1.353 kişilik istihdamın korunması hedeflenmektedir. İlave olarak; "Girişimci Destek Programı" ile genç girişimcilere pozitif ayrımcılık yapılarak onların iş dünyasında daha aktif rol alması desteklenmektedir. Girişimcilik destekleri kapsamında Artvin'de bugüne kadar 298 genç girişimciye destek sağlanmıştır. Bunun yanı sıra 2010 yılından bugüne kadar yine Artvin'de 3.585 genç girişimci bu eğitimlerden yararlanarak "Girişimcilik Sertifikası" almaya hak kazanmıştır. İlaveten, Artvin ilimizde Teknopark İstanbul tarafından hayata geçirilmesi planlanan Girişim Ofisi kuruluş çalışmaları devam etmektedir.

Son olarak; 09/06/2022 tarihli ve 102 sayılı Devlet Yardımlarının Uygulanması, Koordinasyonu, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 31.03.2023 tarihli ve 32149 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Devlet Yardımlarının Uygulanması, Koordinasyonu, İzlenmesi ve Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik uyarınca Bakanlığımızca sağlanan her bir destek için her yıl yıllık izleme raporları ile etki değerlendirme raporları hazırlanmaktadır.

Bu bağlamda Bakanlığımız bünyesindeki Etki Değerlendirme Dairesi Başkanlığınca OSB politika ve uygulamaları ile yatırım teşviklerini de kapsayan çeşitli destek programlarının etkinliğinin ölçülmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Böylelikle, uygulanan politikaların sonuçları titizlikle gözden geçirilmekte ve yapılan değerlendirmeler neticesinde programlarda değişiklikler yapılabilmektedir.

Sonuç olarak, Bakanlığımızca titizlikle uygulanan planlı sanayi alanları altyapı yatırımları, bölgesel kalkınma politikaları, yatırım teşvikleri ve destek programları aracılığıyla Artvin ilimizde yerel üretimin güçlendirilmesi, ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, istihdam kapasitesinin artırılması ve göç baskısının azaltılmasına katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

3.- Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'in, Çin menşeli bir otomobil firmasının Türkiye'de üretim tesisi kurma taahhüdünü askıya almasına ilişkin sorusu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır'ın cevabı (7/46304)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını saygılarımla arz ederim.

Utku Çakırözer

Eskişehir Milletvekili

Türkiye'ye 1 milyar dolarlık yatırım yapacağını ve Manisa'da 150 bin araç kapasiteli bir fabrika kurarak 5 bin kişiye istihdam sağlayacağını taahhüt eden Çinli otomotiv şirketi BYD'nin, aradan geçen 2 yıllık süreye rağmen yatırımı askıya aldığı basında yer almıştır. Şirket yetkililerinin uluslararası basına verdiği demeçlerde, önceliğin Macaristan'a verildiği ve Türkiye için net bir takvim bulunmadığı ifade edilmiştir.

Söz konusu yatırım taahhüdü karşılığında BYD firmasına, ithalatta ek gümrük vergilerinden muafiyet de dahil olmak üzere vergi avantajları ve imtiyazlar sağlandığı bilinmektedir. Yatırım sahasına tek bir çivi dahi çakılmamışken, firmanın bu muafiyetler sayesinde Türkiye pazarında ciddi bir satış hacmi ve pazar payı elde ettiği belirtilmektedir. Bu durum, kamu kaynaklarının etkin kullanımı ve yerli sanayinin korunması ilkeleri açısından tartışmalı hale gelmiştir.

Bu bağlamda;

1. Çinli otomotiv şirketi BYD ile Bakanlığınız arasında imzalanan yatırım anlaşmasının tam içeriği, takvimi ve hukuki şartları nelerdir?
2. BYD'nin söz konusu yatırım taahhütlerinin ne kadarı bugüne kadar fiilen gerçekleştirilmiştir?

3. Şirketin Macaristan'da yeni yatırım yapacağını açıklamasının ardından, Türkiye'de planlanan yatırımın kapsamında veya takviminde herhangi bir değişiklik meydana gelmiş midir?
4. BYD'ye 'yatırım yapacağı' taahhüdü üzerine sağlanan ek gümrük vergisi muafiyeti ve diğer teşviklerin toplam mali değeri ne kadardır?
5. Söz konusu firma fabrika inşaatına başlamadan veya taahhütlerini yerine getirmeden muafiyetlerden yararlanarak Türkiye pazarında kaç araç satmıştır? Firmanın pazar payındaki yükselişi nedir?
6. Taahhüdünü yerine getirmeyen yabancı bir firmaya sağlanan bu ayrıcalıkların yerli otomotiv sanayimize verdiği zarar Bakanlığınızca analiz edilmiş midir?
7. BYD firmasının bu yatırımdan tamamen vazgeçmesi durumunda, devletin uğradığı vergi kaybını tahsil etmek ve kamu zararını tazmin etmek adına bir yaptırım mekanizması bulunmaktadır?
8. Firmanın haksız yere yararlandığı vergi muafiyetleri geriye dönük olarak tahsil edilecek midir?
9. İki yıldır kamuoyuna 'büyük bir yatırım başarısı' olarak sunulan bu projede gelinen süreçte bir ihmal ya da öngörüsüzlük söz konusu mudur?
10. Firma sorumluklarını yerine getirmezse, firmanın sorumluluklarına ilişkin Çin hükümeti ile yapılmış resmi bir anlaşma var mıdır?

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :E-75833232-610-8261128 04/08/2026
Konu :Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi : 17.07.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1893024 sayılı yazınız.

Bakanlığıma intikal eden, Eskişehir Milletvekili Sayın Utku ÇAKIRÖZER tarafından tevcih edilen 7/46304 esas numaralı yazılı soru önergesinin cevabı Ek' te gönderilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Mehmet Fatih KACIR
Bakan

Ek: Soru Önergesi Cevabı

ESKİŞEHİR MİLLETVEKİLİ SAYIN UTKU ÇAKIRÖZER'İN

7/46304 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Türkiye'ye 1 milyar dolarlık yatırım yapacağını ve Manisa'da 150 bin araç kapasiteli bir fabrika kurarak 5 bin kişiye istihdam sağlayacağım taahhüt eden Çinli otomotiv şirketi BYD'nin, aradan geçen 2 yıllık süreye rağmen yatırımı askıya aldığı basında yer almıştır. Şirket yetkililerinin uluslararası basına verdiği demeçlerde, önceliğin Macaristan'a verildiği ve Türkiye için net bir takvim bulunmadığı ifade edilmiştir.

Söz konusu yatırım taahhüdü karşılığında BYD firmasına, ithalatta ek gümrük vergilerinden muafiyet de dahil olmak üzere vergi avantajları ve imtiyazlar sağlandığı bilinmektedir. Yatırım sahasına tek bir çivi dahi çakılmamışken, firmanın bu muafiyetler sayesinde Türkiye pazarında ciddi bir satış hacmi ve pazar payı elde ettiği belirtilmektedir. Bu durum, kamu kaynaklarının etkin kullanımı ve yerli sanayinin korunması ilkeleri açısından tartışmalı hale gelmiştir.

Bu bağlamda;

Soru 1- Çinli otomotiv şirketi BYD ile Bakanlığınız arasında İmzalanan yatırım anlaşmasının tam içeriği, takvimi ve hukuki şartları nelerdir?

Soru 2- BYD'nin söz konusu yatırım taahhütlerinin ne kadarı bugüne kadar fiilen gerçekleştirilmiştir?

Soru 3- Şirketin Macaristan'da yeni yatırım yapacağım açıklamasının ardından, Türkiye'de planlanan yatırımın kapsamında veya takviminde herhangi bir değişiklik meydana gelmiş midir?

Soru 4- BYD'ye 'yatırım yapacağı' taahhüdü üzerine sağlanan ek gümrük vergisi muafiyeti ve diğer teşviklerin toplam mali değeri ne kadardır?

Soru 5- Söz konusu firma fabrika inşaatına başlamadan veya taahhütlerini yerine getirmeden muafiyetlerden yararlanarak Türkiye pazarında kaç araç satmıştır? Firmanın pazar payındaki yükselişi nedir?

Soru 6- Taahhüdünü yerine getirmeyen yabancı bir firmaya sağlanan bu ayrıcalıkların yerli otomotiv sanayimize verdiği zarar Bakanlığınızca analiz edilmiş midir?

Soru 7- BYD firmasının bu yatırımdan tamamen vazgeçmesi durumunda, devletin uğradığı vergi kaybını tahsil etmek ve kamu zararını tazmin etmek adına bir yaptırım mekanizması bulunmaktadır?

Soru 8- Firmanın haksız yere yararlandığı vergi muafiyetleri geriye dönük olarak tahsil edilecek midir?

Soru 9- İki yıldır kamuoyuna 'büyük bir yatırım başarısı' olarak sunulan bu projede gelinen süreçte bir ihmal ya da öngörüsüzlük söz konusu mudur?

Soru 10- Firma sorumluklarını yerine getirmezse, firmanın sorumluluklarına ilişkin Çin hükümeti ile yapılmış resmi bir anlaşma var mıdır?

CEVAPLAR:

Bilindiği üzere, elektrikli araçların gelişimi ve dijital teknolojilerin yaygınlaşması ile otomotiv sektöründe büyük bir dönüşüm yaşanmaktadır. Sektörün bu dönüşüme adapte edilmesi ve doğabilecek fırsatların değerlendirilmesi, sektöre yönelik politikalarımızın odağında yer almaktadır. İçten yanmalı araçlarda olduğu gibi yeni gelişen elektrikli araçlarda da ülkemizin dünyanın önde gelen üretim üslerinden biri haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda, Bakanlığımız ve Hükümetimiz tarafından çok boyutlu bir strateji benimsenmiştir. Ülkemizde üretilen katma değerin artırılması, endüstrinin dönüşümünün hızlandırılması ve elektrikli araçlar alanında doğan fırsatın değerlendirilmesi için hayata geçirilen Togg projesi, bu stratejinin en önemli ayağını oluşturmaktadır. Togg projesi, Bakanlığımızın devam eden destekleri ve tüketicilerin teveccühü ile hedefleri doğrultusunda ilerlemektedir. Bununla birlikte, mevcut üreticilerin yeni model geliştirmeleri, kapasite artışları, Ar-Ge faaliyetleri ve yeni nesil araç yatırımları Bakanlığımız tarafından güçlü bir şekilde desteklenmektedir. Mevcut üreticiler tarafından devreye alınan yeni nesil araç yatırımları, uygulanan bu politikanın etkinliğini ve somut neticelerini ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, elektrikli araçlar alanında teknoloji ve üretim yetkinliğine sahip uluslararası oyuncuların yatırımlarının ülkemize çekilmesine de ulusal hedeflerimize ulaşma bakımından stratejik bir önem verilmektedir. Bu kapsamda da çeşitli küresel markaların ülkemizde üretimlerine yönelik çalışmalar kararlılıkla yürütülmektedir.

BYD'nin Manisa'da gerçekleştirmesi hedeflenen yatırım projesi, ülkemizde yeni nesil araç üretim kapasitesinin artırılması amacıyla, yatırımlara proje bazlı destek verilmesine dair teşvik mevzuatımızın çizdiği sınırlar dâhilinde; yatırımın niteliği, asgari şartları, proje takvimi, firmanın sorumlulukları ve taahhütleri tanımlanarak destek kapsamına alınmıştır. Yatırımın öngörülen şekilde tamamlanmasına ilişkin olarak yatırım teşvik mevzuatının öngördüğü çerçevede izleme ve denetim faaliyetleri ile gerekli idari işlemler, Bakanlığımızca eksiksiz olarak yerine getirilmektedir.

Teşvik sistemimiz kapsamında desteklenen yatırımların öngörülen şekilde tamamlanmaması durumunda, sağlanan teşviklerin geri ödenmesine yönelik hususlar ile yatırımcılara uygulanacak diğer müeyyideler ise mevzuatımızda düzenlenmiştir. Bu müeyyideler, bahse konu yatırım için de geçerlidir. Bununla birlikte, tüm süreçlerde kamunun hak ve menfaatleri güçlü şekilde teminat altına alınmıştır.

4.- Burdur Milletvekili İzzet Akbulut'un, bankaların POS cihazlarından aldığı komisyon oranlarının düşürülmesine ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın cevabı (7/46309)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Ticaret Bakanı Ömer BOLAT tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

İzzet AKBULUT
Burdur Milletvekili

Türkiye'de nakit kullanımının azalmasıyla birlikte kredi kartı ve banka kartı ile ödeme, ticaretin ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Ancak kartlı ödeme sistemlerinin yaygınlaşmasına rağmen bankaların POS cihazları aracılığıyla işyerlerinden tahsil ettiği komisyon oranları, özellikle düşük kâr marjıyla faaliyet gösteren küçük esnaf ve mikro işletmeler açısından önemli bir maliyet unsuruna dönüşmüştür. Çay ocakları, kahvehaneler, tostçular, simitçiler, büfeler, terziler, berberler, kuaförler ve benzeri küçük işletmelerin önemli bir kısmı günlük ve düşük tutarlı satışlarla faaliyet göstermektedir. Buna rağmen POS işlemlerinden yaklaşık %2 ila %3 seviyelerinde komisyon kesintisi yapılması, zaten sınırlı olan kazançlarını daha da azaltmaktadır. Artan kira, enerji, SGK primi, vergi ve personel giderleri karşısında ayakta kalmaya çalışan küçük işletmeler için POS komisyonları ilave bir mali yük oluştururken, bu maliyetlerin önemli bir bölümü de mal ve hizmet fiyatlarına yansıtılarak tüketiciyi doğrudan etkilemektedir. Bu durum hem esnafın rekabet gücünü zayıflatmakta hem de kayıtlı ekonomiyi teşvik etmesi gereken kartlı ödeme sistemlerine yönelik olumsuz bir algı oluşturmaktadır.

Birçok ülkede küçük işletmelerin kartlı ödeme maliyetlerini azaltmaya yönelik üst komisyon sınırları veya sektör bazlı destek mekanizmaları uygulanırken, ülkemizde özellikle mikro işletmeleri koruyacak özel bir düzenlemenin bulunmaması esnaf örgütleri tarafından da uzun süredir dile getirilmektedir.

Bu bilgiler ışığında;

1. Bakanlığınızın, bankaların POS cihazları aracılığıyla tahsil ettiği komisyon oranlarının küçük esnaf ve mikro işletmeler üzerindeki ekonomik etkilerine ilişkin yaptığı herhangi bir araştırma veya etki analizi bulunmakta mıdır?
2. Son üç yıl içerisinde POS komisyonları nedeniyle Bakanlığınıza, il ticaret müdürlüklerine veya esnaf teşkilatları aracılığıyla ulaşan şikâyet sayısı kaçtır?
3. POS komisyonlarının özellikle çay ocakları, kahvehaneler, tostçular, büfeler, terziler, berberler, kuaförler ve benzeri düşük kâr marjıyla çalışan işletmeler açısından oluşturduğu mali yükün azaltılmasına yönelik Bakanlığınızın yürüttüğü herhangi bir çalışma bulunmakta mıdır?
4. Küçük esnafın korunması amacıyla belirli sektörlerde POS komisyonlarının kaldırılması veya çok düşük oranlarla sınırlandırılması yönünde Bakanlığınızın ilgili kurumlarla yürüttüğü bir çalışma veya önerisi bulunmakta mıdır?
5. POS komisyonlarının mal ve hizmet fiyatlarına yansımasının tüketici enflasyonu üzerindeki etkilerine ilişkin Bakanlığınız tarafından hazırlanmış herhangi bir rapor veya değerlendirme mevcut mudur?
6. Kartlı ödeme kullanımını yaygınlaştırmak, kayıtlı ekonomiyi güçlendirmek ve küçük esnafın rekabet gücünü artırmak amacıyla POS komisyonlarının üst sınırla düzenlenmesine yönelik Bakanlığınızın bir mevzuat çalışması veya önerisi bulunmakta mıdır?
7. Ticaret Bakanlığı, esnaf ve sanatkârların dijital ödeme sistemlerinden kaynaklanan maliyetlerinin azaltılması amacıyla bankalar, ilgili kamu kurumları ve meslek kuruluşlarıyla ortak bir çalışma yürütmeyi planlamakta mıdır?

T.C.
TİCARET BAKANLIĞI

Sayı : E-69602026-610-00124602347 – 12497419 05.08.2026
Konu : Soru Önergesi (7/46309)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 17.07.2026 tarihli ve 43452547-120.07.04-E.1893024 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazıları ekinde yer alan, Burdur Milletvekili Sayın İzzet AKBULUT tarafından verilen 7/46309 sayılı yazılı soru önergesinin cevabı hazırlanarak ekte sunulmuştur.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Ömer BOLAT
Bakan

Ek: Soru Önergesi Cevabı

Burdur Milletvekili Sayın İzzet AKBULUT'a Ait 7/46309 Sayılı Yazılı Soru Önergesine İlişkin Cevaplar:

Bakanlığımız görev ve yetki alanına giren hususlar itibarıyla önergenize ilişkin cevaplarımıza aşağıda yer verilmiştir:

1-7) Ülkemizde kredi ve banka kartlarının kullanımı suretiyle yapılan ödemelere ilişkin usul ve esaslar, 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu çerçevesinde düzenlenmektedir. Söz konusu Kanun kapsamında, bankaların üye iş yerlerinden tahsil edebileceği azami komisyon oranlarını ve üye iş yeri şartlarını belirleme yetkisi Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına verilmiştir.

Mevcut POS komisyon oranları ile işletmelere uygulanan bloke süreleri; Merkez Bankası politika faiz oranları, bankacılık sektörünün katlandığı fonlama maliyetleri, enflasyon göstergeleri ve makroekonomik piyasa koşulları dikkate alınarak belirlenmektedir. Kredi kartı işlemlerinde kart sahibine tanınan taksit, puan ve vadeli borçlanma imkânlarının doğurduğu fonlama maliyetleri nedeniyle azami komisyon oranı %3,56, komisyonsuz çalışma modelindeki azami bloke süresi ise 40 gün olarak uygulanmaktadır.

Bakanlığımızca iç ticaretin adil, rekabetçi ve sürdürülebilir bir yapıda gelişmesini sağlamak, esnaf ve sanatkârlarımızın ekonomik faaliyetlerini desteklemek amacıyla üye iş yerlerinin karşı karşıya kaldığı POS maliyetleri takip edilmekte olup, işletmelerden ve meslek kuruluşlarından iletilen talep ve öneriler ilgili kurumlarla paylaşılmaktadır.

Bu bağlamda, 18 Eylül 2025 tarihli ve 33021 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ve 1 Kasım 2025'ten itibaren geçerli olan Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Tebliği ile kredi kartı ve banka kartı komisyon maliyetleri birbirinden ayrıştırılmıştır. Yeni düzenleme kapsamında sadece fiziksel banka kartları değil, ön ödemeli kartlar ile FAST gibi hesaptan hesaba yapılan iş yeri ödemeleri de koruma altına alınarak azami POS komisyon oranı %1,04'e indirilmiş, komisyonsuz çalışma modelindeki azami bloke süresi ise 15 güne düşürülmüştür. Ayrıca, komisyonsuz modeli seçen küçük işletmelerin bloke süresi dolmadan nakde ihtiyaç duyması halinde, uygulanacak kesintinin kalan gün sayısı dikkate alınarak oransal olarak düşürülmesi yasal zorunluluk haline getirilmiştir. Yapılan bu yasal düzenlemeler ile işletmelerin kartlı ödemelerden kaynaklanan mali yüklerinin azaltılması ve erken nakde ulaşım esnekliklerinin artırılması amaçlanmıştır.

Diğer taraftan, kamu ve özel bankalar ile ödeme kuruluşları, farklı dönemlerde belirli şartlar dahilinde özellikle küçük ölçekli işletmeleri kapsayan düşük komisyon uygulamalarını ve özel kampanyaları devreye almaktadır. Buna ek olarak Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu (TESK); bankalar, finansal teknoloji şirketleri ve ödeme kuruluşlarıyla iş birlikleri gerçekleştirmektedir. Yapılan bu anlaşmalar kanalıyla, üye esnafa yasal sınırların da altında daha düşük komisyon oranları ve alternatif dijital ödeme çözümleri sunulması sağlanmaktadır.

Bakanlığımızca POS komisyonlarının özellikle esnaf ve sanatkâr işletmeleri üzerindeki etkileri takip edilmekte, bu kapsamda esnaf ve sanatkâr meslek kuruluşlarından iletilen görüş ve talepler ilgili kurumlara aktarılmaktadır.

Sonuç olarak, Bakanlığımızca esnaf ve sanatkâr işletmelerinin finansal maliyetlerinin azaltılması, dijital ödeme sistemlerine erişim ve kullanım imkânlarının geliştirilmesi, adil rekabet ortamının korunması ve işletmelerimizin ekonomik dayanıklılığı ile sürdürülebilir büyümesinin desteklenmesine yönelik çalışmalar, görev ve yetki alanımız çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde sürdürülmektedir.

5.- Mersin Milletvekili Talat Dinçer'in, küçük esnaf ve işletmelerden talep edilen yüksek telif ücretlerine ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın cevabı (7/46311)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımı Ticaret Bakanı Prof. Dr Sn: Ömer BOLAT tarafından Anayasa'nın 98. Ve TBMM İçtüzüğü'nün maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.23/06/2026

Talat DİNÇER
Mersin Milletvekili

Türkiye'nin dört bir yanında faaliyet gösteren küçük işletmeler, esnaflar, kafeler, restoranlar, oteller, düğün salonları ve özellikle kıyı turizmi bölgelerinde hizmet veren işletmeler, artan maliyetler nedeniyle ayakta kalma mücadelesi vermektedir. Kira, personel giderleri, enerji maliyetleri, vergiler ve SGK yükleri her geçen gün artarken, işletmelerin karşısına bir de yüksek telif ücretleri çıkmaktadır. Hiç kimse sanatçının, bestecinin, söz yazarının ve eser sahibinin hakkına karşı değildir. Sanatçının emeği korunmalıdır. Ancak bugün yaşanan sorun, telif hakkının uygulanış biçimidir. Esnaf ve işletmeler MESAM, MSG, MÜYORBİR, MÜZİKBİR ve benzeri kuruluşların her biri tarafından ayrı ayrı ödeme talep edilmesi, kurum tarafından ayrı ayrı ücret talepleriyle karşı karşıya kalmaktadır.

İşletmelerden metrekare başına yıllık 6 bin TL'ye kadar telif ücreti talep edilmekte, bu rakam 100 metrekarelik bir işletmede yıllık 600 bin TL'ye kadar ulaşabilmektedir. Üstelik bu ücret tek bir kurum için değil, farklı meslek birlikleri ve kuruluşlar tarafından ayrı ayrı talep edilebilmektedir. Bu durum küçük işletmeler için çok daha ağır ve sürdürülemez bir mali yük oluşturmaktadır. Zaten yüksek kira, personel maaşı, elektrik, doğalgaz, vergi ve diğer işletme giderleri altında ezilen esnaf; aynı hizmet için birden fazla telif bedeli ödemek zorunda kalmaktadır. Küçük bir mahalle kafesi, aile işletmesi olan bir restoran veya sezonluk çalışan bir sahil işletmesi, bu yüklerin altında büyük işletmelerle aynı şartlarda mücadele etmeye zorlanmaktadır.

Bu mağduriyet özellikle kıyı turizmi bölgelerinde daha fazla hissedilmektedir. Sezonu birkaç ay süren işletmeler, yılın büyük bölümünde sınırlı gelir elde ederken yıllık telif ücretleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Yaz sezonunda ayakta kalmaya çalışan küçük oteller, plaj işletmeleri, kafeler ve restoranlar, yüksek maliyetler nedeniyle zorlanırken birden fazla kurumun ayrı ayrı talep ettiği telif bedelleri işletmelerin geleceğini tehdit etmektedir. Buradaki sorun sanatçı ile esnaf arasında değildir. Sorun, şeffaflığı ve denetimi yeterli olmayan sistemdedir. İşletmeler hangi eserin ne kadar kullanıldığını, ödedikleri ücretlerin nasıl hesaplandığını ve hangi oranlarda dağıtıldığını net olarak bilmek istemektedir. Ne sanatçının emeği görmezden gelinsin, ne de küçük işletmeler ağır ve belirsiz yüklerin altında ezilsin.

Bu bilgiler doğrultusunda :

1. Esnaf aynı müzik için neden birden fazla kuruma ayrı ayrı telif ödüyor?
2. Küçük işletmeler bu ağır telif yükünü nasıl taşıyacak?
3. 100 metrekarelik bir işletmeye 600 bin TL'ye ulaşan telif bedeli adil mi?
4. Mahalle esnafı ile büyük işletmeler neden aynı yükle karşı karşıya?
5. Kıyı turizmindeki sezonluk işletmeler bu maliyetlerle nasıl ayakta kalacak?
6. Esnafın ödediği telif ücretlerini kim, nasıl denetliyor?
7. Şeffaf olmayan bu telif sistemi ne zaman değişecek?
8. Sanatçının hakkı korunurken esnafın hakkı neden korunmuyor?
9. Bakanlık, esnafı koruyacak yeni bir düzenleme yapacak mı?

T.C.
TİCARET BAKANLIĞI

Sayı : E-69602026-610-00124532823 / 00124973576 05.08.2026
Konu : Soru Önergesi (7/46311)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 17.07.2026 tarihli ve 43452547-120.07.04-E.1893024 sayılı yazınız.

İlgide kayıtlı yazıları ekinde yer alan, Mersin Milletvekili Sayın Talat DİNÇER tarafından verilen 7/46311 sayılı yazılı soru önergesinin cevabı hazırlanarak ekte sunulmuştur.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Ömer Bolat

Prof. Dr. Ömer BOLAT
Bakan

Ek: Soru Önergesi Cevabı

Mersin Milletvekili Sayın Talat DİNÇER'e Ait 7/46311 Sayılı Yazılı Soru Önergesine İlişkin Cevaplar:

Bakanlığımız görev ve yetki alanına giren hususlar itibarıyla önergenize ilişkin cevaplarımıza aşağıda yer verilmiştir:

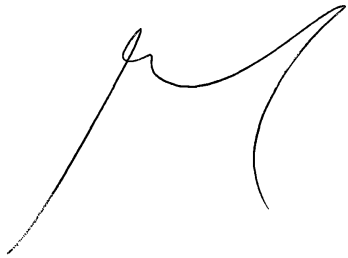
1-9) Esnaf ve sanatkârlarımızın finansmana erişimlerindeki en önemli seçenek, Bakanlığımız görev alanında yer alan Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri (ESKKK) kefaletiyle sağlanan Hazine destekli kredilerdir. 2026 yılının ilk 6 ayında esnaf ve sanatkârlarımıza ülkemiz genelinde 98.678 adet kullandırım kapsamında 74,8 milyar TL'yi aşan tutarda uygun geri ödeme koşullu finansman sağlanmış olup, Türkiye genelinde 2002 yılından 30.06.2026 tarihine kadar olan dönemde esnaf ve sanatkârlara sağlanan Hazine destekli kredilerin toplam tutarı; 4.697.089 adet kullandırım kapsamında 814,6 milyar TL olmuştur. Söz konusu finansman imkânlarımız sayesinde esnaf ve sanatkârlarımız, her dönemde kesintisiz şekilde desteklenmeye devam edilmektedir.

Öte yandan, soru önergesinde yer alan telif hakkı konusunun Kültür ve Turizm Bakanlığının 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ve alt mevzuatlarına ilişkin olduğu değerlendirilmekle beraber, yürüttüğümüz rutin iş ve işlemlerin yanında esnaf ve sanatkârlarımızın karşılaştıkları sorunlara diğer kurum ve kuruluşlar ile iş birliği içerisinde çözümler sunulması için çalışmalara aralıksız şekilde devam edilmekte, sektörlerimizdeki tüm gelişmeler meslek kuruluşlarımızla koordineli şekilde yakından takip edilmektedir.

6.- Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun, yoklama kaçağı olan veya bakaya kalan kişi sayısına ilişkin sorusu ve Millî Savunma Bakanı Yaşar Güler'in cevabı (7/46401)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Milli Savunma Bakanı Sayın Yaşar Güler** tarafından Anayasanın 98'inci ve TBMM İçtüzüğünün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Ömer Faruk GERGERLİOĞLU

Kocaeli Milletvekili

Tarafıma iletilen bilgide; "Yoklama kaçağı, askerlik çağına gelen (19-20 yaş üstü) erkek vatandaşların, kanuni süresi içinde zorunlu askerlik yoklamalarını yaptırmaması veya tamamlamaması durumudur fakat kaç kişinin yoklama kaçağı olduğu bilgisi yer almamaktadır." ifadeleri yer almaktadır.

Bu bağlamda;

1) Soru önergesinin yazıldığı tarih itibariyle yoklama bakaya kaçağı sayısı kaçtır?

T.C.
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI
Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : Z-88839574-610-2026/7112 - 644 639 6 03 Ağustos 2026
Konu : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 17.07.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1894220 sayılı yazınız.

Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk GERGERLİOĞLU tarafından TBMM Başkanlığına verilen ve Millî Savunma Bakanı tarafından cevap verilmesi talep edilen, 7/46401 sayılı yazılı soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

Askerlik çağına gelmiş bulunan vatandaşlarımızdan, tabi olduğu yoklama yılı içerisinde yoklamasını yaptırmayanlar yoklama kaçağı, sevke tabi olduğu halde sevkini yaptırmayanlar ile sevk edildiği birliğe katılmayanlar bakaya durumuna düşmektedir. Yoklama kaçağı olan yükümlülerin müracaatlarında derhal yoklamaları yapılmakta, bakaya olan yükümlüler müracaatlarında derhal silahaltına alınmaktadır. Bu nedenle, askere alma hizmetlerinin yürütümü sırasında yoklama kaçağı/bakaya yükümlü sayıları, günlük olarak değişkenlik gösterebilmektedir.

Diğer taraftan; askerlik hizmetine ilişkin iş ve işlemler 7179 sayılı Askeralma Kanunu ve Askeralma Yönetmeliğinde belirtilen usul ve esaslara göre yürütülmektedir.

Arz ederim.

Yaşar GÜLER
Bakan

7.- Manisa Milletvekili Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu'nun, Çin menşeli bir otomobil firmasına yatırım taahhüdü sebebiyle sağlanan ithalat ve vergi avantajlarının toplam parasal büyüklüğüne ilişkin sorusu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır'ın cevabı (7/46408)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sayın Mehmet Fatih KACIR tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Ahmet Vehbi BAKIRLIOĞLU
Manisa Milletvekili

Çin merkezli otomotiv şirketi BYD ile Türkiye arasında 2024 yılında Manisa'da elektrikli ve şarj edilebilir hibrit araç üretimine yönelik yatırım anlaşması imzalanmıştır. Söz konusu yatırım kapsamında şirkete çeşitli teşvik ve kolaylıklar sağlandığı kamuoyuna yansımış, yatırımın Türkiye ekonomisine, istihdama ve teknoloji transferine katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

Öte yandan BYD, yatırım süreci devam ederken Türkiye otomotiv pazarında önemli satış rakamlarına ulaşmış; özellikle elektrikli ve şarj edilebilir hibrit araç segmentlerinde pazar liderleri arasına girmiştir. Ancak şirket yetkililerinin geçtiğimiz günlerde yaptığı açıklamada; Avrupa'daki önceliğin Macaristan'daki üretim tesisi olduğu, Türkiye'de üretime başlanmasına ilişkin net bir takvim bulunmadığını ifade etmiştir.

Kamu kaynakları kullanılarak sağlanan teşviklerin karşılığında yatırım taahhütlerinin hangi aşamada olduğu, şirketin bugüne kadar yararlandığı desteklerin boyutu ve Türkiye ekonomisine sağladığı katkının kamuoyu tarafından bilinmesi gerekmektedir.

Buna göre;

1. BYD'nin Manisa'da gerçekleştirmeyi taahhüt ettiği yatırımın güncel durumu bakanlık verilerine göre nedir?
2. Şirkete bugüne kadar sağlanan vergi indirimi, gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, sigorta primi desteği, faiz desteği ve benzeri teşviklerin toplam tutarı ne kadardır?
3. BYD'nin Türkiye'ye araç ithalatı kapsamında yararlandığı gümrük vergisi avantajlarının toplam mali etkisi ne kadar olmuştur?
4. BYD'nin Türkiye'de bugüne kadar gerçekleştirdiği toplam araç satışı kaç adettir? Yıllar itibarıyla dağılımı nedir?
5. Şirketin yatırım taahhütlerini süresinde yerine getirememesi halinde uygulanacak yaptırımlar nelerdir?
6. BYD'nin yatırım taahhütlerinin yerine getirilip getirilmediği hangi periyotlarla denetlenmektedir?
7. Şirketin Türkiye'de elde ettiği satış gelirleri ve karlılığa ilişkin Bakanlığın elinde bulunan güncel veriler nelerdir?
8. BYD'nin Türkiye'de faaliyet göstermeye başlamasından bu yana kamu tarafından sağlanan teşviklerin ekonomik geri dönüşüne ilişkin herhangi bir etki analizi yapılmış mıdır? Yapılmışsa sonuçları nelerdir?
9. Şirketten alınan kaç tane teminat mektubu vardır ve bunların tutarı nedir?

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :E-75833232-610-8261140 04/08/2026
Konu :Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi : 20.07.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1894220 sayılı yazınız.

Bakanlığıma intikal eden, Manisa Milletvekili Sayın Ahmet Vehbi BAKIRLIOĞLU tarafından tevcih edilen 7/46408 esas numaralı yazılı soru önergesinin cevabı Ek' te gönderilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Mehmet Fatih KACIR
Bakan

Ek: Soru Önergesi Cevabı

MANİSA MİLLETVEKİLİ SAYIN AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU'NUN

7/46408 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Çin merkezli otomotiv şirketi BYD ile Türkiye arasında 2024 yılında Manisa'da elektrikli ve şarj edilebilir hibrit araç üretimine yönelik yatırım anlaşması imzalanmıştır. Söz konusu yatırım kapsamında şirkete çeşitli teşvik ve kolaylıklar sağlandığı kamuoyuna yansımış, yatırımın Türkiye ekonomisine, istihdama ve teknoloji transferine katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

Öte yandan BYD, yatırım süreci devam ederken Türkiye otomotiv pazarında önemli satış rakamlarına ulaşmış; özellikle elektrikli ve şarj edilebilir hibrit araç segmentlerinde pazar liderleri arasına girmiştir. Ancak şirket yetkililerinin geçtiğimiz günlerde yaptığı açıklamada; Avrupa'daki önceliğin Macaristan'daki üretim tesisi olduğu, Türkiye'de üretime başlanmasına ilişkin net bir takvim bulunmadığını ifade etmiştir.

Kamu kaynakları kullanılarak sağlanan teşviklerin karşılığında yatırım taahhütlerinin hangi aşamada olduğu, şirketin bugüne kadar yararlandığı desteklerin boyutu ve Türkiye ekonomisine sağladığı katkının kamuoyu tarafından bilinmesi gerekmektedir.

Buna göre;

Soru 1- BYD'nin Manisa'da gerçekleştirmeyi taahhüt ettiği yatırımın güncel durumu bakanlık verilerine göre nedir?

Soru 2- Şirkete bugüne kadar sağlanan vergi indirimi, gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, sigorta primi desteği, faiz desteği ve benzeri teşviklerin toplam tutarı ne kadardır?

Soru 3- BYD'nin Türkiye'ye araç ithalatı kapsamında yararlandığı gümrük vergisi avantajlarının toplam mali etkisi ne kadar olmuştur?

Soru 4- BYD'nin Türkiye'de bugüne kadar gerçekleştirdiği toplam araç satışı kaç adettir? Yıllar itibarıyla dağılımı nedir?

Soru 5- Şirketin yatırım taahhütlerini süresinde yerine getirememesi halinde uygulanacak yaptırımlar nelerdir?

Soru 6- BYD'nin yatırım taahhütlerinin yerine getirilip getirilmediği hangi periyotlarla denetlenmektedir?

Soru 7- Şirketin Türkiye'de elde ettiği satış gelirleri ve karlılığa ilişkin Bakanlığın elinde bulunan güncel veriler nelerdir?

Soru 8- BYD'nin Türkiye'de faaliyet göstermeye başlamasından bu yana kamu tarafından sağlanan teşviklerin ekonomik geri dönüşüne ilişkin herhangi bir etki analizi yapılmış mıdır? Yapılmışsa sonuçları nelerdir?

Soru 9- Şirketten alınan kaç tane teminat mektubu vardır ve bunların tutarı nedir?

CEVAPLAR:

Bilindiği üzere, elektrikli araçların gelişimi ve dijital teknolojilerin yaygınlaşması ile otomotiv sektöründe büyük bir dönüşüm yaşanmaktadır. Sektörün bu dönüşüme adapte edilmesi ve doğabilecek fırsatların değerlendirilmesi, sektöre yönelik politikalarımızın odağında yer almaktadır. İçten yanmalı araçlarda olduğu gibi yeni gelişen elektrikli araçlarda da ülkemizin dünyanın önde gelen üretim üslerinden biri haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

Bu amaç doğrultusunda, Bakanlığımız ve Hükümetimiz tarafından çok boyutlu bir strateji benimsenmiştir. Ülkemizde üretilen katma değerin artırılması, endüstrinin dönüşümünün hızlandırılması ve elektrikli araçlar alanında doğan fırsatın değerlendirilmesi için hayata geçirilen Togg projesi, bu stratejinin en önemli ayağını oluşturmaktadır. Togg projesi, Bakanlığımızın devam eden destekleri ve tüketicilerin teveccühü ile hedefleri doğrultusunda ilerlemektedir. Bununla birlikte, mevcut üreticilerin yeni model geliştirmeleri, kapasite artışları, Ar-Ge faaliyetleri ve yeni nesil araç yatırımları Bakanlığımız tarafından güçlü bir şekilde desteklenmektedir. Mevcut üreticiler tarafından devreye alınan yeni nesil araç yatırımları, uygulanan bu politikanın etkinliğini ve somut neticelerini ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, elektrikli araçlar alanında teknoloji ve üretim yetkinliğine sahip uluslararası oyuncuların yatırımlarının ülkemize çekilmesine de ulusal hedeflerimize ulaşma bakımından stratejik bir önem verilmektedir. Bu kapsamda da çeşitli küresel markaların ülkemizde üretimlerine yönelik çalışmalar kararlılıkla yürütülmektedir.

BYD'nin Manisa'da gerçekleştirmesi hedeflenen yatırım projesi, ülkemizde yeni nesil araç üretim kapasitesinin artırılması amacıyla, yatırımlara proje bazlı destek verilmesine dair teşvik mevzuatımızın çizdiği sınırlar dâhilinde; yatırımın niteliği, asgari şartları, proje takvimi, firmanın sorumlulukları ve taahhütleri tanımlanarak destek kapsamına alınmıştır. Yatırımın öngörülen şekilde tamamlanmasına ilişkin olarak yatırım teşvik mevzuatının öngördüğü çerçevede izleme ve denetim faaliyetleri ile gerekli idari işlemler, Bakanlığımızca eksiksiz olarak yerine getirilmektedir.

Teşvik sistemimiz kapsamında desteklenen yatırımların öngörülen şekilde tamamlanmaması durumunda, sağlanan teşviklerin geri ödenmesine yönelik hususlar ile yatırımcılara uygulanacak diğer müeyyideler ise mevzuatımızda düzenlenmiştir. Bu müeyyideler, bahse konu yatırım için de geçerlidir. Bununla birlikte, tüm süreçlerde kamunun hak ve menfaatleri güçlü şekilde teminat altına alınmıştır.

8.- Diyarbakır Milletvekili Serhat Eren'in, Diyarbakır'da faaliyet gösteren işletmelere sağlanan teşvik ve destek programlarına ilişkin sorusu ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır'ın cevabı (7/46487)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğünün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat EREN
Diyarbakır Milletvekili

Türkiye ekonomisinde yaşanan kriz ve son yıllarda uygulanan sıkı para politikaları sonucunda krediye erişimin zorlaşması ve finansman maliyetlerinin önemli ölçüde artması, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerinde ciddi bir baskı oluşturmaktadır. Sermaye yapısı görece zayıf olan, üretimini büyük ölçüde banka kredileriyle sürdüren işletmeler açısından yüksek finansman maliyetleri yatırım kararlarının ertelenmesine, üretim kapasitesinin daralmasına ve istihdamın olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır.

Ekonomik yapısı büyük ölçüde KOBİ'lere dayanan Diyarbakır gibi kalkınma açısından yapısal dezavantajlarla karşı karşıya bulunan illerde bu durum daha ağır sonuçlar doğurmaktadır. Bölgede faaliyet gösteren sanayici ve iş insanları, finansmana erişimde yaşanan güçlüklerin üretimi, ihracatı, yeni yatırımları ve istihdamı olumsuz etkilediğini; işletmelerin üretimlerini sürdürmekte giderek daha fazla zorlandığını ifade etmektedir.

Nitekim son dönemde başta tekstil olmak üzere emek yoğun sektörlerde üretim daralması, yatırım ertelemeleri, işletme kapanışları ve istihdam kayıplarına ilişkin değerlendirmeler kamuoyuna yansımaktadır. Türkiye'de işletmelerin büyük çoğunluğunu oluşturan KOBİ'ler ekonominin üretim, ihracat ve istihdam kapasitesinin temel unsurlarından biridir. Bu nedenle finansmana erişimde yaşanan sorunlar yalnızca işletmeleri değil, bölgesel ekonomik gelişmeyi ve toplumsal refahı da doğrudan etkilemektedir.

Bu bağlamda;

1- Diyarbakır'da son beş yılda yatırım teşvik belgesi alan işletme sayısı kaçtır? Bu işletmelerden kaçı yatırımını tamamlamış, kaçı yatırımını ertelemiş veya iptal etmiştir?
2- Bakanlığınızın, yüksek finansman maliyetlerinin Diyarbakır ve diğer kalkınmada öncelikli illerde üretim, yatırım ve istihdam üzerindeki etkilerine ilişkin yaptığı herhangi bir analiz veya çalışma bulunmakta mıdır?
3- Son beş yılda Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi ile ilde bulunan diğer sanayi alanlarında kapasite kullanım oranlarında nasıl bir değişim yaşanmıştır?
4- Diyarbakır'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin Bakanlığınızın yürüttüğü destek programları ile kamu destekli kredi ve finansman uygulamalarından yararlanma oranı nedir?

5- Finansmana erişimde yaşanan güçlükler nedeniyle yatırımını erteleyen, üretimini azaltan veya faaliyetini sonlandıran işletmelere ilişkin Bakanlığınızın elinde herhangi bir veri veya çalışma bulunmakta mıdır?
6- Kalkınmada öncelikli illerde faaliyet gösteren işletmeler için düşük maliyetli, uzun vadeli veya faiz destekli özel finansman mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik bir çalışmanız bulunmakta mıdır?
7- Diyarbakır'da üretimin, yatırımın ve istihdamın güçlendirilmesi amacıyla 2026 yılı içerisinde yürürlüğe konulan veya yürürlüğe konulması planlanan yeni destek programları nelerdir?

T.C.
SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :E-75833232-610-8266817 04/08/2026
Konu :Soru Önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA
(Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı)

İlgi : 21.07.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1896017 sayılı yazınız.

Bakanlığıma intikal eden, Diyarbakır Milletvekili Sayın Serhat EREN tarafından tevcih edilen 7/46487 esas numaralı yazılı soru önergesinin cevabı Ek'te gönderilmektedir.

Bilgilerini ve gereğini arz ederim.

Mehmet Fatih KACIR
Bakan

Ek : Soru Önergesi Cevabı

DİYARBAKIR MİLLETVEKİLİ SAYIN SERHAT EREN'İN

7/46487 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVAPLAR

Türkiye ekonomisinde yaşanan kriz ve son yıllarda uygulanan sıkı para politikaları sonucunda krediye erişimin zorlaşması ve finansman maliyetlerinin önemli ölçüde artması, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerinde ciddi bir baskı oluşturmaktadır. Sermaye yapısı görece zayıf olan, üretimini büyük ölçüde banka kredileriyle sürdüren işletmeler açısından yüksek finansman maliyetleri yatırım kararlarının ertelenmesine, üretim kapasitesinin daralmasına ve istihdamın olumsuz etkilenmesine yol açmaktadır.

Ekonomik yapısı büyük ölçüde KOBİ'lere dayanan Diyarbakır gibi kalkınma açısından yapısal dezavantajlarla karşı karşıya bulunan illerde bu durum daha ağır sonuçlar doğurmaktadır. Bölgede faaliyet gösteren sanayici ve iş insanları, finansmana erişimde yaşanan güçlüklerin üretimi, ihracatı, yeni yatırımları ve istihdamı olumsuz etkilediğini; işletmelerin üretimlerini sürdürmekte giderek daha fazla zorlandığım ifade etmektedir.

Nitekim son dönemde başta tekstil olmak üzere emek yoğun sektörlerde üretim daralması, yatırım ertelemeleri, işletme kapanışları ve istihdam kayıplarına ilişkin değerlendirmeler kamuoyuna yansımaktadır. Türkiye'de işletmelerin büyük çoğunluğunu oluşturan KOBİ'ler ekonominin üretim, ihracat ve istihdam kapasitesinin temel unsurlarından biridir. Bu nedenle finansmana erişimde yaşanan sorunlar yalnızca işletmeleri değil, bölgesel ekonomik gelişmeyi ve toplumsal refahı da doğrudan etkilemektedir.

Bu bağlamda;

Soru 1- Diyarbakır'da son beş yılda yatırım teşvik belgesi alan işletme sayısı kaçtır? Bu işletmelerden kaçı yatırımını tamamlamış, kaçı yatırımını ertelemiş veya iptal etmiştir?

Soru 2- Bakanlığınızın, yüksek finansman maliyetlerinin Diyarbakır ve diğer kalkınmada öncelikli illerde üretim, yatırım ve istihdam üzerindeki etkilerine ilişkin yaptığı herhangi bir analiz veya çalışma bulunmakta mıdır?

Soru 3- Son beş yılda Diyarbakır Organize Sanayi Bölgesi ile ilde bulunan diğer sanayi alanlarında kapasite kullanım oranlarında nasıl bir değişim yaşanmıştır?

Soru 4- Diyarbakır'da faaliyet gösteren KOBİ'lerin Bakanlığımızın yürüttüğü destek programları ile kamu destekli kredi ve finansman uygulamalarından yararlanma oranı nedir?

Soru 5- Finansmana erişimde yaşanan güçlükler nedeniyle yatırımını erteleyen, üretimini azaltan veya faaliyetini sonlandıran işletmelere ilişkin Bakanlığınızın elinde herhangi bir veri veya çalışma bulunmakta mıdır?

Soru 6- Kalkınmada öncelikli illerde faaliyet gösteren işletmeler için düşük maliyetli, uzun vadeli veya faiz destekli özel finansman mekanizmalarının geliştirilmesine yönelik bir çalışmanız bulunmakta mıdır?

Soru 7- Diyarbakır'da üretimin, yatırımın ve istihdamın güçlendirilmesi amacıyla 2026 yılı içerisinde yürürlüğe konulan veya yürürlüğe konulması planlanan yeni destek programları nelerdir?

CEVAPLAR:

Bakanlığımız; Diyarbakır ve Bölge illerimizde sanayi yatırımlarının büyümesi, üretim kapasitesi ve çeşitliliğinin artırılması, istihdamın genişletilmesi ve finansmana erişimin kolaylaştırılması hususlarındaki çalışmalarına yoğun bir şekilde devam etmektedir.

Nitekim Diyarbakır ilimizde Bakanlığımızca tescil edilerek tüzel kişilik kazanmış 4 OSB bulunmakta olup OSB'lerde yer alan 1.045 sanayi parselinin 633'ü yatırımcılara tahsis edilerek OSB'lerin genel doluluk oranı yüzde 60'ı aşmıştır. Bu OSB'lerde son bir yılda üretime geçen 282 parselle birlikte üretime geçilen toplam sanayi parsel sayısı 419'a, istihdam sayısı ise 7 binden yaklaşık 29 bin kişiye çıkmıştır. Halihazırda, 214 parselde de yatırım, proje ve inşaat çalışmaları sürmektedir. Mevcut yatırımların tamamlanarak tüm parsellerin üretime geçmesiyle birlikte istihdamın yaklaşık 50 bin kişiye ulaşması öngörülmektedir.

2026 Yılı Kamu Yatırım Programında yer alan Diyarbakır OSB (258 hektar Altyapı Projesi ve Arıtma Tesisi), Diyarbakır Karacadağ OSB (Atıksu Arıtma Tesisi) ve Diyarbakır Tekstil İhtisas ve Karma OSB (131 hektar Altyapı) projeleri devam etmektedir. Bahse konu projeler için 80 milyon TL ödenek ayrılmıştır. Buna ilaveten, Programda inşaatı devam eden 551 işyeri kapasitesine sahip Diyarbakır Yeni Ergani Sanayi Sitesi (SS) Projesi için toplam 180 milyon TL ödenek tahsis edilmiş olup, proje kapsamında bugüne kadar yapılan harcama 2026 yılı fiyatlarıyla yaklaşık 68 milyon TL'dir.

Öte yandan Diyarbakır ilimizde 2021-2026/Haziran döneminde 1.540 yatırımcımız için 1.858 yatırım teşvik belgesi (YTB) düzenlenmiş olup bu kapsamdaki yatırımların 814'ünün tamamlama vizesi yapılmış durumdadır.

Tüm bu çalışmalara ilaveten; Türkiye Yüzyılı Kalkınma Hamlesi bünyesinde yürütülen Yerel Kalkınma Hamlesi Programı ile Diyarbakır'da ilin potansiyeline uygun stratejik yatırımların desteklenmesi, üretim, istihdam ve ihracat kapasitesinin artırılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda; "Alüminyumdan Katma Değerli Ürünler Üretimi", "Bitkisel Girdilerden Katma Değerli Endüstriyel Ürün Üretimi", "Paketli Hazır Gıda Üretimi" ve "Tekstil Sektöründe Yan Sanayi ve İleri/Geri Bağlantılı Ürünlerin Üretimi" konularında faaliyet gösteren işletmeler, programda yer alan daha avantajlı desteklerden faydalanacaktır. Programın 2026 yılı uygulaması kapsamında Diyarbakır'dan 8 firma başvuruda bulunmuş olup değerlendirme süreçleri devam etmektedir.

Diğer taraftan, Dünya Bankası finansmanı ile Bakanlığımız Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü koordinasyonunda yürütülen Sosyal Kapsayıcı Yeşil Dönüşüm (SoGreen) Projesi çerçevesinde, Diyarbakır ve Şanlıurfa'da faaliyet gösteren KOBİ'lere yönelik, yaklaşık 400 milyon TL bütçeli Geri Ödemeli Finansman Desteği Programının 2026 yılı sonuna kadar ilan edilmesine yönelik hazırlık çalışmaları Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından sürdürülmektedir.

Yine söz konusu Proje kapsamında, Karacadağ Kalkınma Ajansına tahsis edilen 16,8 milyon Avro kaynak çerçevesinde, TRC2 (Diyarbakır-Şanlıurfa) Bölgesinde faaliyet gösteren mikro ve küçük ölçekli işletmeler ile kooperatiflere hibe desteği sağlanmak üzere ilk aşamada 50 milyon TL bütçeli Sürdürülebilir Kalkınma İçin Yeşil Dönüşüm Destek Programı uygulanarak destek almaya hak kazanan yararlanıcılarla hibe sözleşmeleri imzalanmış olup projelerin uygulama süreci devam etmektedir. Ayrıca; 2026 Yılı GAP Ekonomik Kalkınma ve Kırsal Üretim Destek Programı (GAP EKÜS) kapsamında ise Diyarbakır'da toplam bütçesi 122,9 milyon TL olan 8 projeye, 101,5 milyon TL tutarında destek sağlanmaktadır.

Bölgeye yönelik yeni bir destek imkânı olarak ise; Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından, Diyarbakır ve Şanlıurfa'nın sahip olduğu kültürel miras, doğal güzellikler ve özgün turizm değerlerinin sürdürülebilir şekilde değerlendirilmesi, hizmet kalitesinin artırılması ve bölgenin ulusal ve uluslararası turizm pazarındaki rekabet gücünün güçlendirilmesi amacıyla 03.08.2026 tarihinde Faizsiz Kredi Destek Programı ilan edilmiştir. Program kapsamında, Diyarbakır Suriçi Kentsel Sit Alanı ile Şanlıurfa Koruma Amaçlı İmar Planı sınırları içerisinde turizm alanında faaliyet gösteren kâr amacı güden işletmeler desteklenmektedir.

Son olarak, imalat sanayi sektörlerinde istihdamın korunması ve artırılmasına yönelik olarak hazırlanan İstihdamı Koruma Destek Programı Uygulama Yönetmeliği, 3/3/2026 tarihli ve 33185 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

9.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Foça Ayrımı-Seyrek-İzmir Ayrımı Yolu Projesi'nin akıbetine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu'nun cevabı (7/46815)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Sayın Abdulkadir Uraloğlu tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Rahmi Aşkın TÜRELİ
İzmir Milletvekili

7/43054 ve 7/44778 sayılı yazılı soru önergelerime süresi içinde cevap verilmediği için önergemi yeniliyorum.

İzmir ili, AKP iktidarları döneminde ulaştırma yatırımları alanında büyük bir ihmale uğramıştır. Yıllar itibarıyla Kamu Yatırım Programlarına özellikle karayolu ulaştırması açısından bakıldığında projelendirilen yatırımların tamamlanması için ayrılan kaynakların yetersizliği ve bu çerçevede tamamlanma tarihlerinin sürekli uzatıldığı dikkat çekmektedir.

Nitekim yapımına 2022 yılında başlanan Foça Ayrımı-Seyrek-İzmir Ayrımı Yolunun başlangıçta 2025 yılında tamamlanması planlanırken, yıllar itibarıyla gerekli kaynağın ayrılmaması neticesinde sürekli ertelenmesi söz konusudur.

2026 Yılı Kamu Yatırım Programı incelendiğinde Foça Ayrımı-Seyrek-İzmir Ayrımı Yolunun proje maliyetinin 2026 yılı fiyatlarıyla 1 milyar 250 milyon TL olduğu, 2025 yılı sonuna kadar sadece 18 bin TL harcandığı, 2026 yılında ise 10.000 TL harcanmasının planlandığı anlaşılmaktadır.

2026 Yılı Yatırım Programında 2029 yılında bitmesi öngörülen söz konusu projenin tamamlanması muhtemelen 22. Yüzyıla kalacaktır.

Bu bilgiler ışığında;

1- Yapımına 2022 yılında başlanan Foça Ayrımı-Seyrek-İzmir Ayrımı Yolu projesine 2022-2026 döneminde ciddi bir kaynak aktarılmamasının sebebi nedir?

2- Foça Ayrımı-Seyrek-İzmir Ayrımı Yolu projesi ne zaman tamamlanarak hizmete açılacaktır.

T.C.
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı
Strateji Daire Başkanlığı

Sayı : E-44697349-610-3832757
Konu : İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın TÜRELİ'nin yazılı soru önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : a) 08.06.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1870952 sayılı yazınız.
b) 24.07.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1898964 sayılı yazınız.

İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın TÜRELİ'nin 7/44778 ve 46815 esas sayılı yazılı soru önergelerinin cevabı ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Abdulkadir URALOĞLU
Bakan

Ek: Cevap Formu

İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN RAHMİ AŞKIN TÜRELİ'NİN
7/46815 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGELERİNİN
CEVABI

Soru önergelerinde yer alan hususlar; 7/43054 esas numaralı yazılı soru önergesi kapsamında 06.07.2026 tarihli ve 3677770 sayılı yazımız ile cevaplandırılmıştır.

10.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Torbalı-Ödemiş-Kiraz Karayolu Projesi'nin akıbetine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu'nun cevabı (7/46816)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Sayın Abdulkadir Uraloğlu tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Rahmi Aşkın TÜRELİ
İzmir Milletvekili

7/43058 ve 7/44771 sayılı yazılı soru önergelerime süresi içinde cevap verilmediği için önergemi yeniliyorum.

İzmir ili, AKP iktidarları döneminde ulaştırma yatırımları alanında büyük bir ihmale uğramıştır. Yıllar itibarıyla Kamu Yatırım Programlarına özellikle karayolu ulaştırması açısından bakıldığında projelendirilen yatırımların tamamlanması için ayrılan kaynakların yetersizliği ve bu çerçevede tamamlanma tarihlerinin sürekli uzatıldığı dikkat çekmektedir.

Nitekim ilk çalışmalarına 1998 yılında başlandığı eski yılların kamu yatırım programlarında yer almakta iken, 2022 Yılı Yatırım Programında ise 2010 yılı başlangıç yılı olarak belirtilen Torbalı-Ödemiş-Kiraz Bölünmüş Yolunun 2014 Yılı Yatırım Programında 2017 yılında tamamlanması planlanırken, yıllar itibarıyla gerekli kaynağın ayrılmaması neticesinde sürekli ertelenmesi söz konusudur.

Bu kapsamda son 4 yıla bakıldığında, 2023 Yılı Yatırım Programında 2026 yılında tamamlanması öngörülen Torbalı-Ödemiş-Kiraz Bölünmüş Yolunun, 2024 Yılı Yatırım Programında 2027 yılında, 2025 Yılı Yatırım Programında 2028 yılında, 2026 Yılı Yatırım Programında ise 2029 yılında tamamlanması öngörülmüştür.

Bu bilgiler ışığında;

1- Büyükşehirlerin dış ilçelerinin hem birbirlerine hem de şehir merkezine bağlanmalarının büyük önem taşıdığı ortadayken bu yatırımların bir türlü tamamlanmamasının ve bu çerçevede tamamlanma sürelerinin sürekli uzatılmasının sebebi nedir?

2- 1998 yılından bu yana gündemde olan Torbalı-Ödemiş-Kiraz yolunun yatırımın planlanmasının üzerinden 28 yıl geçmiş olmasına rağmen halen tamamlanmamış olmasını nasıl açıklıyorsunuz?

3- Ülkemizin en önemli tarım merkezlerinden Küçük Menderes Havzası'nın ulaştırma alanında yaşadığı bu sıkıntının ortaya çıkardığı ekonomik maliyetin hesaplanması için yürüttüğünüz bir çalışma var mıdır?

4- Söz konusu yatırımın tamamlanmasının sürekli ileriye atıldığı düşünüldüğünde 2029 yılında tamamlanması hedefini gerçekçi buluyor musunuz?

5- Söz konusu gecikmelerin ilçelerimizin ekonomik ve sosyal gelişmelerinde bir eksiklik yarattığını düşünmüyor musunuz?

T.C.
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı
Strateji Daire Başkanlığı

Sayı : E-44697349-610-3832344
Konu : İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın TÜRELİ'nin yazılı soru önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : a) 08.06.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1870952 sayılı yazınız.
b) 24.07.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1898964 sayılı yazınız.

İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın TÜRELİ'nin 7/44771 ve 46816 esas sayılı yazılı soru önergelerinin cevabı ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Abdulkadir URALOĞLU
Bakan

Ek: Cevap Formu

İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN RAHMİ AŞKIN TÜRELİ'NİN
7/44771 VE 7/46816 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGELERİNİN
CEVABI

Soru önergelerinde yer alan hususlar; 7/43058 esas numaralı yazılı soru önergesi kapsamında 06.07.2026 tarihli ve 3684848 sayılı yazımız ile cevaplandırılmıştır.

11.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, İzmir ilinde yapımına başlanmış olan Otoyol Kavşağı-Torbalı-Belevi Devlet Yolu Projesi'nin akıbetine ilişkin sorusu ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu'nun cevabı (7/46819)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Sayın Abdulkadir Uraloğlu tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Rahmi Aşkın TÜRELİ
İzmir Milletvekili

7/43055 ve 7/44774 sayılı yazılı soru önergelerime süresi içinde cevap verilmediği için önergemi yeniliyorum.

İzmir ili, AKP iktidarları döneminde ulaştırma yatırımları alanında büyük bir ihmale uğramıştır. Yıllar itibarıyla Kamu Yatırım Programlarına özellikle karayolu ulaştırması açısından bakıldığında projelendirilen yatırımların tamamlanması için ayrılan kaynakların yetersizliği ve bu çerçevede tamamlanma tarihlerinin sürekli uzatıldığı dikkat çekmektedir.

Nitekim yapımına 2013 yılında başlanan Otoyol Kavşağı-Torbalı-Belevi Devlet Yolunun 2017 yılında tamamlanması planlanırken yıllar itibarıyla gerekli kaynağın ayrılmaması neticesinde sürekli ertelenmesi söz konusudur. Son olarak 2026 Yılı Yatırım Programında 2029 yılında bitmesi öngörülmüştür.

Bu bilgiler ışığında;

1- 2013 yılında yapımına başlanan Otoyol Kavşağı-Torbalı-Belevi Devlet Yolunun yatırımın planlanmasının üzerinden 13 yıl geçmiş olmasına rağmen halen tamamlanmamış olmasını nasıl açıklıyorsunuz?

2- Yapımına 2013 yılında başlandığı eski yılların Kamu Yatırım Programları incelendiğinde kolaylıkla görülebilecek olan Otoyol Kavşağı-Torbalı-Belevi Devlet Yolunun başlangıç yılının 2026 Yılı Yatırım Programında 2022 olarak belirtilmesinin sebebi nedir?

3- İzmir'in ilçelerinin birleştirilmesine yarayacak bu yatırımın tamamlanamamasının ortaya çıkardığı ekonomik maliyetin hesaplanması için yürüttüğünüz bir çalışma var mıdır?

4- Söz konusu yatırımın tamamlanmasının sürekli ileriye atıldığı düşünüldüğünde 2029 yılında tamamlanması mümkün olabilecek midir?

T.C.
ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı
Strateji Daire Başkanlığı

Sayı : E-44697349-610-3832676
Konu : İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın TÜRELİ'nin yazılı soru önergeleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : a) 08.06.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1870952 sayılı yazınız.
b) 24.07.2026 tarihli ve E-43452547-120.07.04-1898964 sayılı yazınız.

İzmir Milletvekili Sayın Rahmi Aşkın TÜRELİ'nin 7/44774 ve 46819 esas sayılı yazılı soru önergelerinin cevabı ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Abdulkadir URALOĞLU
Bakan

Ek: Cevap Formu

İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN RAHMİ AŞKIN TÜRELİ'NİN
7/44774 VE 7/46819 ESAS SAYILI YAZILI SORU ÖNERGELERİNİN
CEVABI

Soru önergelerinde yer alan hususlar; 7/43055 esas numaralı yazılı soru önergesi kapsamında 06.07.2026 tarihli ve 3685611 sayılı yazımız ile cevaplandırılmıştır.